

Beheer en onderhoud van openbare ruimte in Breda

Kosten-batenonderzoek

Opdrachtgever: Rekenkamer Breda

Rotterdam, 26 juli 2013

Beheer en onderhoud van openbare ruimte in Breda

Kosten-batenonderzoek

Opdrachtgever: Rekenkamer Breda

Walter Hulsker
Gerard Agterberg of Achterberg

Rotterdam, 26 juli 2013

Over Ecorys

Met ons werk willen we een zinvolle bijdrage leveren aan maatschappelijke thema's. Wij bieden wereldwijd onderzoek, advies en projectmanagement en zijn gespecialiseerd in economische, maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkeling. We richten ons met name op complexe markt-, beleids- en managementvraagstukken en bieden opdrachtgevers in de publieke, private en not-for-profit sectoren een uniek perspectief en hoogwaardige oplossingen. We zijn trots op onze 80-jarige bedrijfsgeschiedenis. Onze belangrijkste werkgebieden zijn: economie en concurrentiekracht; regio's, steden en vastgoed; energie en water; transport en mobiliteit; sociaal beleid, bestuur, onderwijs, en gezondheidszorg. Wij hechten grote waarde aan onze onafhankelijkheid, integriteit en samenwerkingspartners. Ecorys-medewerkers zijn betrokken experts met ruime ervaring in de academische wereld en adviespraktijk, die hun kennis en best practices binnen het bedrijf en met internationale samenwerkingspartners delen.

Ecorys Nederland voert een actief MVO-beleid en heeft een ISO14001-certificaat, de internationale standaard voor milieumanagementsystemen. Onze doelen op het gebied van duurzame bedrijfsvoering zijn vertaald in ons bedrijfsbeleid en in praktische maatregelen gericht op mensen, milieu en opbrengst. Zo gebruiken we 100% groene stroom, kopen we onze CO₂-uitsluit af, stimuleren we het ov-gebruik onder onze medewerkers, en printen we onze documenten op FSC- of PEFC-gecertificeerd papier. Door deze acties is onze CO₂-voetafdruk sinds 2007 met ca. 80% afgenomen.

ECORYS Nederland BV
Watermanweg 44
3067 GG Rotterdam

Postbus 4175
3006 AD Rotterdam
Nederland

T 010 453 88 00
F 010 453 07 68
E netherlands@ecorys.com
K.v.K. nr. 24316726

W www.ecorys.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
1.1	Inleiding	7
1.2	Vraagstelling en onderzoeksopzet	7
1.3	Afbakening	8
1.4	De indeling van het rapport	9
2	Beleid beheer en onderhoud buitenruimte in Breda	11
2.1	Inleiding	11
2.2	Beleid op hoofdlijnen	11
2.2.1	Beleid gemeente Breda	11
2.2.2	Beleid gemeente Eindhoven	13
2.2.3	Beleid gemeente Den Bosch	14
2.2.4	Beleid gemeente Helmond	15
2.3	Begroting en realisatie op hoofdlijnen	16
2.4	Conclusies	18
3	Kosten en baten van buitenruimte	19
3.1	Inleiding	19
3.1.1	Vraagstelling	19
3.1.2	Leeswijzer	20
3.2	Verharding	21
3.2.1	Vergelijking van kosten	21
3.2.2	Vergelijking van baten	21
3.2.3	Hoe verhouden kosten en baten zich	22
3.2.4	Wat is de mening van burgers	22
3.2.5	Conclusies verharding	23
3.2.6	Aanbevelingen verharding	23
3.3	Groen	23
3.3.1	Vergelijking van kosten	23
3.3.2	Vergelijking van baten	24
3.3.3	Hoe verhouden kosten en baten zich	24
3.3.4	Wat is de mening van burgers	24
3.3.5	Conclusies groen	25
3.3.6	Aanbevelingen groen	25
3.4	Verlichting	26
3.4.1	Vergelijking van kosten	26
3.4.2	Vergelijking van baten	26
3.4.3	Hoe verhouden kosten en baten zich	26
3.4.4	Wat is de mening van burgers	27
3.4.5	Conclusies verlichting	27
3.4.6	Aanbevelingen verlichting	27
3.5	Speelvoorzieningen	28
3.5.1	Vergelijking van kosten	28
3.5.2	Vergelijking van baten	28
3.5.3	Hoe verhouden kosten en baten zich	28
3.5.4	Wat is de mening van burgers	29

3.5.5	Conclusies speelvoorzieningen	29
3.5.6	Aanbevelingen speelvoorzieningen	30
3.6	Reiniging	30
3.6.1	Vergelijking van kosten	30
3.6.2	Vergelijking van baten	30
3.6.3	Hoe verhouden kosten en baten zich	31
3.6.4	Wat is de mening van burgers	31
3.6.5	Conclusies reiniging	32
3.6.6	Aanbevelingen reiniging	32
3.7	Civieltechnische kunstwerken	33
3.7.1	Vergelijking van kosten	33
3.7.2	Vergelijking van baten	33
3.7.3	Hoe verhouden kosten en baten zich	34
3.7.4	Wat is de mening van burgers	34
3.7.5	Conclusies civieltechnische kunstwerken	34
3.7.6	Aanbevelingen civieltechnische kunstwerken	34
3.8	Riolering	35
3.8.1	Vergelijking van kosten	35
3.8.2	Vergelijking van baten	35
3.8.3	Hoe verhouden kosten en baten zich	36
3.8.4	Wat is de mening van burgers	36
3.8.5	Conclusies riolering	36
3.8.6	Aanbevelingen riolering	37
3.9	Verkeerbeheer (VRI)	37
3.9.1	Vergelijking van kosten	37
3.9.2	Vergelijking van baten	37
3.9.3	Hoe verhouden kosten en baten zich	38
3.9.4	Wat is de mening van burgers	38
3.9.5	Conclusies verkeerbeheer	38
3.9.6	Aanbevelingen verkeerbeheer	39
3.10	Ecologie	39
3.10.1	Vergelijking van kosten	39
3.10.2	Vergelijking van baten	39
3.10.3	Hoe verhouden kosten en baten zich	39
3.10.4	Wat is de mening van burgers	40
3.10.5	Conclusies ecologie	40
3.10.6	Aanbevelingen ecologie	40
3.11	Gladheidsbestrijding	40
3.11.1	Vergelijking van kosten	40
3.11.2	Vergelijking van baten	41
3.11.3	Hoe verhouden kosten en baten zich	41
3.11.4	Wat is de mening van burgers	41
3.11.5	Conclusies gladheidsbestrijding	41
3.11.6	Aanbevelingen gladheidsbestrijding	41
3.12	Conclusies kosten en baten	42

4 Uitvoering nader belicht 47

4.1	Inleiding	47
4.2	Efficiency- en effectiviteit binnen Breda	47
4.3	Informatievoorziening en betrokkenheid gemeenteraad	53
4.4	Conclusies uitvoering van het beleid	56
5	Conclusies en aanbevelingen	59
5.1	Beleid Brabantse gemeenten en begroting Breda op hoofdlijnen als context	59
5.2	Conclusies kosten en baten van buitenruimte	60
5.3	Conclusies uitvoering van het beleid	63
5.4	Aanbevelingen	65
Bijlage 1	Kosten en baten per element	67
	Verharding	67
	Groen	82
	Verlichting	91
	Speelvoorzieningen	97
	Reiniging	103
	Civieltechnische kunstwerken	109
	Riolering	114
	Verkeerbeheer (VRI)	121
	Ecologie	130
	Gladheidsbestrijding	133
Bijlage 2	Benchmark andere gemeenten	137
	Verharding	137
	Groen	138
	Verlichting	139
	Speelvoorzieningen	139
	Reiniging	140
	Civieltechnische kunstwerken	141
	Riolering	142
	Verkeerbeheer (VRI)	143
	Ecologisch groen	143
	Gladheidsbestrijding	144
Bijlage 3	Vergelijking tevredenheid burgers	145
	Buitenruimte Breda in vergelijking met 3 steden.	145
	Eindhoven	146
	's-Hertogenbosch	146
	Tabellen en figuren	147
Bijlage 4	Geïnterviewde personen	151

1 Inleiding

1.1 Inleiding

De Rekenkamer van de gemeente Breda heeft Ecorys gevraagd een kosten–batsonderzoek uit te voeren naar het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. De Rekenkamer wil de kosten van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte in kaart brengen, en deze vergelijken met de baten. Met de baten wordt bedoeld wat wordt gedaan voor het geld in termen van kwaliteit, tevredenheid van burgers en het behalen van bestuurlijke doelstellingen.

Vanuit de Directie Beheer van de gemeente leeft de vraag om, mede door kengetallen, goed te onderbouwen welk budget minimaal nodig is, waar achterstanden in onderhoud bestaan en wat een geringer budget voor de buitenruimte betekent. ‘Value for money’ staat hierbij centraal: bij welk uitgavenniveau blijft de ervaring van de openbare ruimte kwalitatief voldoende hoogwaardig?

De achtergrond hiervan is dat bij de directie Beheer al enkele jaren deels met tijdelijke budgets voor het onderhoud en beheer van de openbare ruimte wordt gewerkt. Een deel van het budget dat ‘buitenruimte’ nodig heeft is nooit structureel geworden, zo stelt de directie Beheer. Daarnaast overweegt de gemeente Breda om nog verder te gaan bezuinigen op de buitenruimte. Mede in dit licht, zijn door de raad vragen gesteld over de achtergronden van het budget:

- Waarom is een bepaald budget nodig voor welke activiteit?
- Wat wordt er uiteindelijk met het budget gedaan?

1.2 Vraagstelling en onderzoeksopzet

De Rekenkamer heeft Ecorys gevraagd inzicht te bieden in de volgende onderwerpen:

- **Vergelijking van kosten** (overall en per globale posten uitgesplitst in Breda over de afgelopen jaren, vergelijking bij voorkeur met de B5-gemeenten) en de vraag hoe je deze vergelijking het beste kunt doen.
- **Vergelijking van baten** (overall en per globale posten uitgesplitst over de afgelopen jaren, vergelijking bij voorkeur met de B5), in de zin van wat doe je met het geld dat je uitgeeft en wat levert het op qua kwaliteitsniveau (en in hoeverre bestaan bijvoorbeeld achterstanden in onderhoud); en de vraag hoe je deze vergelijking het beste kunt maken.
- **Hoe verhouden kosten en baten zich** in de loop der jaren in Breda en de vergelijkingsgemeenten (is er een duidelijke relatie te leggen tussen de kosten en de baten?, is er een uitspraak te doen over welke bedragen eventueel structureel nodig zijn voor een bepaald kwaliteitsniveau?, en de vraag hoe je deze vergelijking het beste kunt maken; en hoe kun je naar de raad toe het best laten zien hoe die verhouding in elkaar zit (kengetallen)?)
- **Wat is de mening van burgers** over de kwaliteit van de openbare ruimte (gegevens uit bestaande monitoren) en is in deze een relatie te zien met het kwaliteitsniveau zoals de gemeente dat constateert? Is er eventueel een relatie te zien in het aantal meldingen/klachten van burgers over de openbare ruimte en het gemeentelijk gehanteerde kwaliteitsniveau? Is over deze zaken iets te zeggen in een vergelijking tussen gemeenten?
- **Welke efficiency- en effectiviteitsmaatregelen zijn/worden nu genomen** in Breda (en in andere gemeenten), welke ervaringen zijn inmiddels hiermee opgedaan en welke lessen zijn eventueel te leren van andere gemeenten, ook met betrekking tot een eventuele nieuwe aanpak?

Op basis van de bovenstaande onderwerpen hanteert Ecorys de volgende centrale onderzoeksvraag:

'Hoe is de kosten-batenverhouding met betrekking tot het beheer van de Bredase buitenruimte (over de jaren heen en in vergelijking met andere gemeenten), w elke verbeteringen kunnen ev. in de doelmatigheid en doeltreffendheid worden aangebracht, en hoe kan de gemeenteraad het best geïnformeerd w orden over de kosten-baten (en w at ev. keuzes betekenen)?'

Ecorys heeft bij de beantwoording van de vragen gebruik gemaakt van drie typen analyses:

1. Objectieve analyse (ex post: dus terugkijkend op de afgelopen jaren)
 - a. van de kosten die in Breda worden gemaakt voor de openbare ruimte
 - b. van de baten
 - c. vergelijking met andere gemeenten voor wat betreft de kosten
2. Subjectieve analyse
 - a. hoe burgers de kwaliteit ervaren
 - b. meningen uit interviews
3. Beleidsanalyse (ex-ante, vooral gericht op de toekomst)
 - a. de maatregelen die recent in Breda en andere gemeenten zijn getroffen en wat in de toekomst de mogelijk te verwachten effecten zijn
 - b. verwachtingen van Ecorys op basis van interviews

1.3 Afbakening

Het beheer en onderhoud van de openbare ruimte bestaat uit tal van onderwerpen. In het onderzoek is, in samenspraak met de Rekenkamer, een focus aangebracht. Wij hebben ons gericht op de belangrijkste onderdelen van het beheer en onderhoud van openbare ruimte. De volgende onderdelen zijn meegenomen:

- verharding;
- stedelijk groen;
- verlichting;
- speelplekken;
- reiniging;
- civieltechnische kunstwerken;
- riolering;
- verkeerbeheer;
- ecologisch groen;
- gladheidsbestrijding.

In de onderzoeksvragen wordt gerefereerd aan een vergelijking van de B5, waar Breda deel van uit maakt. Door de gemeente Tilburg zijn echter helaas door omstandigheden geen gegevens aangeleverd. Met drie andere Brabantse gemeenten is wel een vergelijking gemaakt:

- Den Bosch;
- Helmond;
- Eindhoven.

In de objectieve analyse is een bewuste afweging gemaakt voor het detailniveau waarop de kosten geanalyseerd worden. De totale kosten per element exclusief kapitaallasten staan centraal. Zo kunnen op globaal niveau per element uitspraken gedaan worden over de kosten. Een gedetailleerde uitsplitsing van de kosten en areaalgegevens binnen de verschillende elementen valt buiten dit onderzoek.

1.4 De indeling van het rapport

Na dit inleidende hoofdstuk, volgt in [hoofdstuk 2](#) een beschrijving van het beleid van Breda op het gebied van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Hierin wordt ook een eerste vergelijking gemaakt met het beleid van de gemeenten Den Bosch, Eindhoven en Helmond. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een weergave van de totale uitgaven van Breda aan beheer en onderhoud van de openbare ruimte vanaf 2008.

[Hoofdstuk 3](#) behandelt de lasten en de baten van het beheer en onderhoud van buitenruimte. Hierin komen de areaalgegevens, uitgaven, de bestuurlijke doelstellingen en realisatie daarvan, de kwaliteit en de mening van de burgers per element aan bod. In het hoofdstuk zelf staan de belangrijkste bevindingen en conclusies, in de bijlage de uitwerking. [Hoofdstuk 4](#), genaamd 'Uitvoering nader belicht' gaat in op de uitvoering van het beheer en onderhoudsbeleid van Breda. Hierbij wordt eerst de nadruk gelegd op efficiency- en effectiviteitsmaatregelen die door de gemeente Breda zijn en worden uitgevoerd. In dit hoofdstuk gaan we tevens in op ervaringen vanuit de andere gemeenten. Daarnaast gaan we in dit hoofdstuk in op de informatievoorziening vanuit het ambtelijk apparaat en de wethouder naar de gemeenteraad.

[Hoofdstuk 5](#) bevat de conclusies en aanbevelingen.

In de bijlagen worden de kosten en baten per element verder uitgewerkt en de vergelijking van het beheer en onderhoud met Den Bosch, Helmond en Eindhoven weergegeven.

2 Beleid beheer en onderhoud buitenruimte in Breda

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt het beleid op hoofdlijnen behandeld, voor zowel de gemeente Breda zelf als voor Den Bosch, Eindhoven en Helmond. Daarnaast worden de uitgaven aan beheer en onderhoud op totaalniveau behandeld, om zo een beeld over de jaren te schetsen. Hiermee beoogt Ecorys eerst een algemeen beeld te geven waar het op hoofdlijnen om gaat. Wij menen dat dit van toegevoegde waarde is bij de interpretatie van de analyse van het beheer en onderhoud op elementniveau in hoofdstuk 3.

Wij zijn er ons van bewust dat de onderstaande beleidslijnen van elkaar verschillen in thema's en accenten. Omdat wij alleen gebruik kunnen maken van beschikbaar (gesteld) materiaal, is dit onvermijdelijk. Het overzicht geeft echter wel op hoofdlijnen een goed beeld waar de verschillende gemeenten beleidsmatig op inzetten.

2.2 Beleid op hoofdlijnen

2.2.1 *Beleid gemeente Breda*

Wat zijn de relevante beleidsdocumenten?

In de beleidsplannen (onder de paraplu van de Visie op de openbare ruimte (2009) en het Buitenruimteplan (1998) staat aangegeven hoe een adequaat beheer van de voorzieningen in de openbare ruimte eruit zou moeten zien. De realisatie van deze kwaliteit is afhankelijk van de jaarlijkse toewijzing van middelen door de Raad, binnen de gemeentelijke planning- en control cyclus en bij de uitwerking van het coalitieakkoord. De daadwerkelijke uitvoering van het beheer en onderhoud van de voorzieningen in de openbare ruimte wordt jaarlijks via een activiteiten-programma geprogrammeerd voor zover de financiële middelen reiken. De toegewezen begrotingsmiddelen zijn daarmee maatgevend voor het realiseren van het ambitieniveau uit het beleidskader (Begroting 2013).

In de gebiedstype- en elementplannen wordt aangegeven hoe een adequaat beheer van de voorzieningen in de openbare ruimte eruit ziet. De realisatie van deze kwaliteit is afhankelijk van de toewijzing van middelen. Besluitvorming door de raad over de mate van toewijzing van middelen vindt plaats binnen de gemeentelijke planning- en control cyclus en meer in het bijzonder bij de uitwerking van het coalitieakkoord. De daadwerkelijke uitvoering van het beheer en onderhoud van de voorzieningen in de openbare ruimte wordt jaarlijks via het uitvoeringsprogramma geprogrammeerd. De toegewezen begrotingsmiddelen zijn daarmee maatgevend voor het realiseren van het ambitieniveau uit het beleidskader (Jaarverslag 2010).

Wat is het actuele beleid voor beheer en onderhoud van openbare ruimte?

De gemeente Breda beschrijft haar visie op het beheer van de stad als volgt (Begroting 2013): 'Met het sociaal en fysiek beheer van de stad draagt Beheer bij aan het in stand houden en verbeteren van de leefbaarheid in de stad. In het beheer staan de gebruiker en het respect voor de identiteit van de stad centraal. Deze visie is gebaseerd op het coalitieakkoord 2010-2014 (@Groen en @Werken) en de Voorjaarsnota 2012. Als eigenaar beheert de gemeente de publieke ruimte en

gemeentelijke accommodaties. Als rentmeester met oog voor nu en de toekomst. Als vakman zorgt de gemeente ervoor dat de technische staat en de functionaliteit op orde zijn. Als gastheer zorgt de gemeente ervoor dat Bredanaars en bezoekers zich thuis voelen in de Bredase publieke ruimte en gemeentelijke accommodaties, dat deze voor hen herkenbaar zijn en dat ze deze op een prettige manier maximaal kunnen gebruiken. Breda biedt toegankelijke parkeervoorzieningen waarmee de stad op een klantvriendelijke manier optimaal bereikbaar is en zetten in op het beperken van de parkeeroverlast. Met een uit milieu hygiënisch oogpunt verantwoorde, klantgerichte wijze van afvalinzameling leveren Breda en de Bredanaars een maximale bijdrage aan hergebruik en een zo laag mogelijke milieubelasting. Niet in de laatste plaats vervult de gemeente de rol van coördinator in de publieke ruimte vraaggericht en integraal in. Breda stimuleert dat Bredanaars en andere partners hun verantwoordelijkheid nemen en een bijdrage leveren aan een gedeelde, herkenbare en duurzame leefbare woon-, werk- en verblijfsomgeving die schoon, heel en veilig is'.

Deze doelstelling is als volgt meetbaar gemaakt: 80% van de burgers beleeft de publieke ruimte als schoon, heel en veilig. Dit wordt middels een enquête gemeten.

Deze visie plaatst de gemeente in een context waarin de rol en de positie van de gemeente in het beheer van de stad aan het veranderen is. De stad wordt in toenemende mate samen met andere professionele partijen en gebruikers beheerd. In de huidige economische situatie ligt daarbij het accent op sober beheer. Door de beheerinbreng van de gemeente te combineren met de inbreng van andere organisaties en gebruikers wordt invulling gegeven aan de gewenste kwaliteit en diversiteit (Begroting 2013).

Wat is de actuele situatie van het beheer en onderhoud?

Er zijn bij verschillende beheerelementen onderhoudsachterstanden ontstaan. Het toegewezen budget was structureel niet toereikend voor het realiseren van de vastgestelde doelen. Dit betekent concreet dat de kwaliteit van de kapitaalgoederen gestaag achteruit is gegaan het borgen van deze kwaliteit steeds meer onder druk is komen te staan (Begroting 2013).

Om dit probleem te ondervangen wordt gewerkt aan een methodiek om beleidsambitie en beschikbare financiële middelen met elkaar in evenwicht te brengen. In eerste instantie voor de volgende beheerelementen: verhardingen, civieltechnische kunstwerken, openbare verlichting en bomen. De Raad moet zich op basis van scenario's kunnen uitspreken over kwaliteit en middelen zodat een meerjarenprogramma kan worden opgesteld dat de vastgestelde kwaliteit duurzaam borgt. Het lijkt daarbij, gezien de financiële situatie waarin Breda verkeert, onvermijdelijk dat de nagestreefde kwaliteit op onderdelen zal moeten worden heroverwogen en een minimum kwaliteitsniveau zal moeten worden vastgelegd (Begroting 2013).

Een terugblik in de tijd

In het jaarverslag van 2008 werd het taakveld 'Buitenruimte' als volgt omschreven:

'Met een adequaat beheer zorgen voor een schone, hele, bruikbare en veilige openbare ruimte. Vanuit het coalitieakkoord en de Kadernota 2008 wordt speciaal ingezoomd op schoonhouden van de buitenruimte (onder andere extra borstelronde), aanpak slechte verhardingen, veiligheid van voetgangers en fietsers (onder andere aanpak wortelopdruk in voet- en fietspaden) en veiligheid en bereikbaarheid van de hoofdwegen. Met de beheerimpuls buitengebied wordt wateroverlast voorkomen en wordt de schade aan wegen en bermen aangepakt'.

Als algehele doelstelling geldt voor Buitenruimte dat voor de periode 2007–2010 het percentage Bredanaars dat een onvoldoende geeft voor het onderhoud van de buitenruimte op schoon, heel en veilig niet toeneemt ten opzichte van 2006. Dit betekent dus dat voor het jaar 2008 de percentages van 2006 als streefwaarden worden aangehouden. Bij de Kadernota 2008 is extra geld beschikbaar

gesteld voor het beheer en onderhoud van de verhardingen. Doelrealisatie wordt gemeten middels het stellen van vragen aan burgers in gemeentelijke voorjaars enquête en Burger enquête. De realisatie van de doelstelling wordt gemeten door burgers per onderdeel te vragen naar ontevredenheid. De tevredenheid wordt daarvan afgeleid, waarbij de groep die geen antwoord weet bij dat resultaat wordt meegenomen (zie jaarverslag 2008, pag. 104).

- doelstelling 'schoon': 88%;
- doelstelling 'heel': 89%;
- doelstelling 'veilig': 85%.

Net als in 2008 bestaan er in 2013 achterstanden. De doelstelling voor 'schoon, heel en veilig' is verlaagd naar 80%. Werd er in 2008 nog geld beschikbaar gesteld om achterstanden weg te werken, in 2013 wordt aangegeven dat gezien de economische situatie de nadruk ligt op een 'sober beheer' (zie Begroting 2013, pag. 74 e.v.). Breda zet in op een zakelijke en transparante wijze van beheer en onderhoud, binnen de financiële, juridische beleidskaders:

- Duurzaam en functioneel realiseren en in standhouden van de publieke ruimte en gemeentelijke accommodaties.
- Bevorderen van de leefbaarheid van de publieke ruimte en het nemen van de eigen verantwoordelijkheid van de Bredanaars en professionele partijen daarin, door het coördineren van een integrale wijkgerichte aanpak.

2.2.2 *Beleid gemeente Eindhoven*

Met onderhoud van kapitaalgoederen is een substantieel deel van de begroting van Eindhoven gemoeid (bron: programmabegroting 2012). De kapitaalgoederen zijn te verdelen in:

- openbare ruimte: wegen en civieltechnische kunstwerken;
- openbare ruimte: groen;
- openbare ruimte: water;
- openbare ruimte: verlichting;
- onderhoud gebouwen.

Het onderhouden van de kapitaalgoederen waarborgt de continuïteit van de voorzieningen. Het onderhoud is te verdelen in:

- cyclisch onderhoud: dagelijks of cosmetisch onderhoud op basis van aanwezige onderhoudsplannen;
- curatief onderhoud: de drie O's Onvoorzien, Onvermijdbaar, en Onuitstelbaar zijn hierbij van toepassing;
- technisch meerjaarlijks onderhoud: bijvoorbeeld renoveren en vervangen riool, asfaltrenovaties, herinrichten, verlichting en verkeersinstallaties.

In 2006 is de Visie Openbare Ruimte vastgesteld. Hierin is de ambitie opgenomen om de basiskwaliteit in de openbare ruimte op het gebied van onderhoud voor alle wijken te behalen. Samen met de Kwaliteitscatalogus onderhoud openbare ruimte zorgt dit voor een bestuurlijk vastgesteld ambitieniveau voor het onderhoud van de stad. Daarnaast is in 2010 het nieuwe gemeentelijk rioleringsplan 2011-2014 door de Eindhovense Raad vastgesteld. Hierin is de per 1 januari 2008 in werking getreden Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken verwerkt. Tevens is invulling gegeven aan de missie om de samenwerking in de keten van waterbeheersing actief verder met elkaar te verbinden door efficiency-voordelen te behalen.

Over de volle breedte van de te beheren voorzieningen is de ambitie beleidsmatig en bestuurlijk ingevuld. Waar tot 2006 de inputbenadering vooral richtinggevend is geweest voor het Beheer Openbare Ruimte – dat wil zeggen dat de taakstellende budgetten bepalend waren voor het

kwaliteitsniveau – is momenteel de kwaliteitscatalogus voor het onderhoud van de stad richtinggevend. De kwaliteitscatalogus voor het onderhoud van de stad gaat uit van een viertal kwaliteitsniveaus (hoog, basis, laag en zeer laag) en twee kwaliteitskenmerken (schoon/netjes en heel/veilig). Met de Visie Openbare Ruimte is bepaald welk kwaliteitsniveau voor Eindhoven geldt (basiskwaliteit voor ca. 98% van de stad). Uit onderzoeken en technische inspecties blijkt hoe het onderhoud van de stad op verschillende onderdelen scoort. De technische kwaliteit vormt het belangrijkste afwegingscriterium, daarnaast is er ook aandacht voor de inbreng van bewoners bij het onderhouden van de openbare ruimte. De mensen-wensenkaart uit de visie openbare ruimte en de situatie rapportages van de stadsdeelkantoren is belangrijke input bij het opstellen van het jaarlijks onderhoudsprogramma.

De te onderhouden hoeveelheid openbare ruimte is de afgelopen jaren netto toegenomen. De kosten van het onderhoud zijn door de prijsindexering eveneens gestegen. Beoogd is om deze kostenstijgingen op te vangen door de onderhoudsbudgetten te corrigeren met een budget-indexering (inflatiecorrectie) en accres (voor de areaaluitbreiding). De stijging van de kosten en de budgetten loopt echter niet gelijk op. Er is de afgelopen vier jaar gemiddeld 3% per jaar verschil tussen kosten- en budgetstijging. Het gaat daarbij om de kosten voor het dagelijks onderhoud (zoals vegen, reiniging, snoeien) en het groot onderhoud (zoals herstraten, groenrenovaties). Dit leidt tot structurele knelpunten, op korte termijn in het dagelijks onderhoud en op langere termijn in het groot onderhoud. Dit laatste genereert ook extra kosten door (curatieve) schade. De huidige berekeningsystematiek is niet toekomstbestendig. Er is onvoldoende budget voor onderhoud van nieuwe gebieden, zoals het park Meerland. In 2012 heeft Eindhoven verkend hoe meer stabiliteit ze kunnen brengen in de middelen die beschikbaar zijn voor onderhoud en beheer in relatie tot de lastendruk.

2.2.3 *Beleid gemeente Den Bosch*

De doelstelling van Den Bosch is een schone, hele en veilige openbare ruimte waar de burgers tevreden over zijn, zich betrokken bij voelen en zich actief opstellen bij acties en activiteiten in het kader van leefbaarheid (bron: Begroting 2012). De verloedering van de openbare ruimte wordt aangepakt. Ondanks de bezuinigingen, tracht Den Bosch het inmiddels bereikte onderhoudsniveau overal in de stad te handhaven. Dat wil zeggen consolideren van het onderhoudsniveau sober tot basis. Dat wil zeggen dat Den Bosch in 2014 met de huidige middelen geen (overall) niveau “basis” zal kunnen bereiken en het ambitieniveau voor 2014 iets naar beneden moet bijstellen. Daar waar wenselijk i.v.m. veiligheid, worden aanpassingen gedaan aan de openbare ruimte. Bewoners worden gestimuleerd om ook hun bijdrage te leveren aan een betere leefbaarheid van de openbare ruimte.

Hierbij gaat het in 2012 concreet om:

- In verband met de bezuinigingsopgave gaan we duurder groen, zoals éénjarigen en plantenbakken, omvormen of verwijderen. Over de om te vormen locaties hebben we vooraf overleg met de wijkvertegenwoordigers.
- De frequentie van onkruid verwijderen van bestrating wordt bijgesteld van 3 keer naar 2,5 keer per jaar.
- Reparaties van elementverhardingen worden geconcentreerd op trottoirs en fietspaden.
- Reparaties van gaten en kuilen in de rijbanen worden uitgesteld zoals als verantwoord.
- We gaan straatmeubilair minder frequent repareren.
- We gaan heesters en bomen minder frequent snoeien.
- Na vaststelling van het beleidsplan openbare verlichting geven we uitvoering aan het wegwerken van de hotspots inbraken en de donkere plekken in de stad.

In het kader van "Samen voor een schoon 's-Hertogenbosch" worden de volgende acties georganiseerd:

- In samenwerking met de partners in de openbare ruimte worden acties uitgezet om de kwaliteit te handhaven op het niveau van 2010.
- Samen met de bewoners worden wijkacties uitgevoerd. Randvoorwaarde is dat bewoners minimaal 1 dagdeel meehelpen.
- De legale plakplaatsen worden uitgebreid tot in totaal 20 plakplaatsen. De illegale plakplaatsen worden frequent schoon gemaakt en plakkers worden daar waar mogelijk aansprakelijk gesteld.
- De zwerfafvaldag wordt ook in 2012 georganiseerd, waarbij bewoners en verenigingen 1 dag actief meehelpen met het opruimen van zwerfafval.
- We werven leden voor de P.J. Friends-actie waarin scholieren onder begeleiding een stukje van hun buurt schoon houden
- We streven naar het uitbreiden van het aantal locaties waar de buurtveger actief is tot in totaal 3 locaties.
- Extra verwijderen van graffiti en heel actief bewoners oproepen om graffiti door te geven.
- Meer communicatie over alle schoonmaakactiviteiten.

De gemeente Den Bosch heeft in 2010 een onderzoek laten uitvoeren naar de consequenties van een doorzetting van het huidige beleid (DHV: Analyse onderhoud openbare ruimte; consequenties van het huidige beleid). De belangrijkste conclusies waren dat de beschikbare budgetten niet toereikend waren om het destijds geambieerde kwaliteitsniveau te behalen. Er was te weinig geld beschikbaar voor het reguliere onderhoud en al helemaal voor vervangingsinvesteringen. De geconstateerde tendens van een afnemende technische kwaliteit zou doorzetten, met als gevolg dat de gemeente zich meer en meer zou moeten richten op het beperken van de risico's, vooral met betrekking tot de veiligheid.

2.2.4 *Beleid gemeente Helmond*

Als algemeen uitgangspunt voor het beleid in Helmond geldt het ontwikkelen en uitvoeren van integraal meerjarenbeleid voor de instandhouding van de openbare ruimte vanuit de deelgebieden verkeer, vervoer, wegen, groen, bossen en water (bron: Programmabegroting 2012). Het doel is aanleggen, beheren, onderhouden en reinigen van wegen, andere openbare verhardingen, straatmeubilair, straatverlichting, openbaar groen, bossen en waterwegen met bijbehorende civieltechnische kunstwerken. Een van de (speer)punten in het beleid is het verbeteren en handhaven van een schone, hele, veilige en duurzame leefomgeving tegen een haalbaar kostenniveau.

Plannen voor herinrichting en reconstructies worden op integrale wijze voorbereid samen met de disciplines groen, riolering, verkeer, stedenbouw en civiele techniek. Hierdoor kunnen de beschikbare middelen optimaal ingezet worden, met een duurzaam resultaat. De onderhoudsprogramma's wegen, verlichting en verkeersregelininstallaties worden uitgevoerd conform de beheerprogramma's en de voorgestelde bezuinigingen, zoals weer te geven in het Programma Onderhoud Wegen 2012 (POW 2012).

Aan het inhoudelijk opstellen van het Beheerplan Stedelijk Groen zal in 2012 verder worden gewerkt. Dit beheerplan dient als vervanger van de inmiddels gedateerde Kadernota Groen uit 1997. Sturing op kwaliteit wordt hierin vertaald naar beheer en onderhoud in de praktijk voor de periode tot 2020. Van dit beheerplan maakt ook het zgn. beheerplan bomen deel uit. Ter voorkoming van klachten, voor het bieden van een veilige woonomgeving en t.b.v. de verbetering van o.a. de leefbaarheid blijft het noodzakelijk om openbaar groen tijdig en adequaat te renoveren en te vervangen. Een (wijkgerichte) aanpak middels integrale planvorming o.a. in combinatie met

riolerings- en wegreconstructies, heeft bewezen een effectieve en efficiënte aanpak hierbij te zijn en dient waar en voor zover budgettair mogelijk gecontinueerd te worden.

Ten aanzien van de veiligheid voor bomen is de afgelopen jaren de achterstand ingelopen. Het beheerplan bomen, afgerond in 2011, geeft de kaders voor de komende jaren aan. Het werken met beeldbestekken (groenonderhoud en zwerfvuil) wordt op basis van de opgedane ervaringen, voor de komende jaren gecontinueerd. Eind 2011 zijn de beeldbestekken groen voor de volgende meerjarenperiode (2012-2014) aanbesteed.

2.3 Begroting en realisatie op hoofdlijnen

Om de analyse van de verschillende elementen te kunnen maken is afgedaald van het meest abstracte niveau, de totaalbedragen uit de jaarverslagen en begrotingen, naar de totaalbedragen per element.

De totale uitgaven in Breda aan beheer en onderhoud van openbare ruimte zijn in de periode 2008-2012 gedaald van 63 mln. euro naar 39 mln. euro. De in onderstaande tabel genoemde bedragen zijn afkomstig uit de jaarverslagen 2008 t/m 2011 en de begroting van 2012, en zo herkenbaar voor de gemeenteraad.

Lasten taakveld Buitenruimte (*1.000)	2008	2009	2010	2011	2012*	2013*
Riolering en waterzuivering	8.710	10.057	10.601	11.145	10.960	11.700
Beheer van de buitenruimte	53.025	41.255	46.871	34.263	27.582	27.900
Subtotaal	62.823	51.312	57.472	45.408	38.542	39.600
Mutaties in reserves	38	0	0	0	0	
Totaal exploitatie	62.861	51.312	57.472	45.408	38.542	
Bijdrage uit de algemene middelen	26.390	34.116	39.148	26.074	24.394	

Begroting

Uitgesplitst naar de verschillende onderdelen van beheer en onderhoud van de openbare ruimte ziet de ontwikkeling in de tijd er als volgt uit:

Lasten taakveld Buitenruimte	2008	2009	2010	2011	2012*	% van 2012	2012 t.o.v. 2008
Civieltechnische kunstwerken	2.581.098	763.577	2.003.230	289.102	313.542	1%	-88%
Openbare verlichting	5.048.787	2.674.838	3.002.101	1.883.227	1.971.847	6%	-61%
Sierende elementen	231.632	265.308	196.862	215.638	328.310	1%	42%
Sleuven en lasgaten	838.746	578.814	655.519	1.189.214	1.000.000	3%	19%
Verhardingen	16.694.356	8.165.187	11.934.320	3.567.723	3.749.671	12%	-78%
Verkeer	2.130.197	2.018.937	1.956.251	2.330.593	2.164.983	7%	-2%
Verkeer AG & P kosten & opbrengsten	468.150	544.276	552.341	510.660	0	0%	-100%
Werkerreinen en inritten	-176.254	331.365	328.915	298.425	211.773	1%	-220%
Dierplaagbestrijding	157.953	218.436	211.221	187.260	204.372	1%	29%
Ecologie	1.239.410	1.518.922	1.477.791	1.489.225	1.236.757	4%	0%

Lastentaakveld	2008	2009	2010	2011	2012*	% van 2012	2012 t.o.v. 2008
Buitenruimte							
Gladheidsbestrijding	746.930	1.187.852	2.041.902	861.967	680.798	2%	-9%
Groenonderhoud	12.327.911	11.470.975	11.404.741	10.332.164	9.279.674	30%	-25%
Onkruidbestrijding	868.583	945.123	925.066	912.605	645.565	2%	-26%
Recreatievoorzieningen	337.803	239.907	382.541	233.069	198.561	1%	-41%
Reiniging	2.030.612	2.504.369	2.529.665	2.409.960	3.451.204	11%	70%
Speelvoorzieningen	1.059.731	998.551	804.892	1.135.022	630.274	2%	-41%
Stedelijk w ater	1.157.459	319.975	584.790	456.230	582.653	2%	-50%
Buitenruimte algemeen	3.820.778	5.349.487	5.344.130	6.799.516	4.355.027	14%	14%
Eindtotaal beheer van buitenruimte	51.563.883	40.095.897	46.336.279	35.101.600	31.005.011	100%	-40%
Riolering excl. w aterzuivering	4.108.608	4.883.543	4.835.635	4.994.273	5.056.493		23%

*Begroting.

De grijs gekleurde elementen zullen in dit onderzoek nader belicht worden. Over het algemeen is een sterke daling van de uitgaven aan beheer en onderhoud van openbare ruimte te zien. Voor diverse elementen zal in het vervolg van dit onderzoek onderzocht worden of dit gevolgen heeft voor de kwaliteit en wat de mening van de burgers hierover is.

In de onderstaande tabel zijn de verschillende de kosten van de elementen onderverdeeld in uitvoeringskosten en kapitaallasten. In het onderzoek wordt ingegaan op de uitvoeringskosten.

Lastentaakveld		2008	2009	2010	2011	2012
Buitenruimte		Min.	Min.	Min.	Min.	Min.
Verhardingen	Kapitaallasten	13,8	3,4	8,1	0,8	0,3
	Uitvoeringslasten	2,9	4,8	3,8	2,8	3,4
Groen	Kapitaallasten	4,3	0,3	1,5	0,2	0,2
	Uitvoeringslasten	8,0	11,2	9,9	10,1	9,1
Openbare verlichting	Kapitaallasten	3,2	0,2	0,5	0,0	0,0
	Uitvoeringslasten	1,8	2,5	2,5	1,9	2,0
Speelvoorzieningen	Kapitaallasten	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
	Uitvoeringslasten	0,6	1,0	0,8	1,1	0,6
Reiniging	Kapitaallasten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Uitvoeringslasten	2,0	2,5	2,5	2,4	3,5
Civ.tech.kunstwerken	Kapitaallasten	2,2	0,3	1,5	0,0	0,0
	Uitvoeringslasten	0,4	0,5	0,5	0,3	0,3
Verkeerbeheer	Kapitaallasten	0,2	0,0	0,1	0,0	
	Uitvoeringslasten	1,9	2,0	1,9	2,3	2,1
Ecologie	Kapitaallasten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Uitvoeringslasten	1,2	1,5	1,5	1,5	1,2
Gladheidsbestrijding	Kapitaallasten	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2
	Uitvoeringslasten	0,6	1,0	1,9	0,7	0,5
Riolering	Kapitaallasten					
	Uitvoeringslasten	4,1	4,9	4,8	5,0	5,0

De bedragen zijn afkomstig uit een door de gemeente Breda geleverd bestand genaamd Begroot-Werkelijk Buitenruimte (excl riolering) 2008 tm 2012.xlsx en Begroot-Werkelijk Riolering 2008 t/m 2012.xlsx. Het betreffen uitdraaien van de financiële administratie van Buitenruimte, welke dus niet één op één aansluiten bij de cijfers in de eerste tabel, maar wel de benodigde detail bevatten om een goede analyse te maken per element..

2.4 Conclusies

Als we de ambities van de gemeenten beschouwen, zien we een duidelijke tendens om de kosten van beheer en onderhoud van de buitenruimte steeds beter te beheersen en op de kosten te besparen. Uit de ambitieniveaus spreekt consolidatie en behoud van de huidige sobere kwaliteitsniveaus (basis) en voor sommige gemeenten zelfs een neerwaartse bijstelling ten opzichte van eerdere jaren. Gelet op de huidige lastige financiële situatie van de gemeenten, is dit een begrijpelijke ontwikkeling.

Deze ontwikkeling gaat samen met de wens om de burgers steeds meer actief te betrekken bij het in standhouden van de leefomgeving in de stad. Breda zet hier, evenals Eindhoven, relatief sterk op in.

Een andere tendens is het werken met beheerplannen op wijkniveau. Hiermee wordt vooral de onderlinge afstemming van werkzaamheden bewerkstelligd, zodat het beheer en onderhoud efficiënt en met zo min mogelijk overlast voor burgers en bedrijven kan worden uitgevoerd.

De andere gemeenten werken al meer met meerjarenbudgetten dan de gemeente Breda. Bij de gemeenten is steeds meer aandacht voor de noodzaak om het groot onderhoud en vervangingsinvesteringen mee te nemen in het beleid voor beheer en onderhoud. De gemeente Eindhoven benoemt het probleem van de structurele knelpunten - op korte termijn in het dagelijks onderhoud en op langere termijn in het groot onderhoud - het meest concreet. Ook legt de gemeente Eindhoven hierbij de relatie met de extra kosten door (curatieve) schade.

Wij zien in het beleid van de Brabantse gemeenten aanknopingspunten voor verbeteringen van het beleid en de uitvoering in Breda. Hoe dit zijn beslag kan krijgen, werken wij verder uit in hoofdstuk 4.

De totale uitgaven aan beheer en onderhoud van openbare ruimte zijn in Breda in de periode 2008 – 2012 gedaald van 63 mln. euro naar 39 mln. euro. Dit is echter inclusief de daling van de kapitaallasten. Zonder de kapitaallasten ligt dit beeld genuanceerder. Over het algemeen is een sterke daling van de uitgaven aan beheer en onderhoud van openbare ruimte te zien in de onderzochte periode, waarbij wel geldt dat de uitgaven in de twee jaren ervoor (2006, 2007) op het niveau van 2009 lag. De mate van daling verschilt per element. Opvallend is de uitzondering in de vorm van een (forse) stijging van de uitgaven voor reiniging in de begroting van 2012. Volgens de directie Beheer is dit mede veroorzaakt door een andere manier van begroten.

3 Kosten en baten van buitenruimte

3.1 Inleiding

3.1.1 Vraagstelling

In dit hoofdstuk gaan we in op zowel de kosten als de baten van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte in Breda. In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de volgende onderzoeksvragen:

- **Vergelijking van kosten** (overall en per globale posten uitgesplitst in Breda over de afgelopen jaren).
- **Vergelijking van baten** (overall en per globale posten uitgesplitst over de afgelopen jaren), in de zin van wat doe je met het geld dat je uitgeeft en wat levert het op qua kwaliteitsniveau (en in hoeverre bestaan bijvoorbeeld achterstanden in onderhoud).
- **Hoe verhouden kosten en baten zich** in de loop der jaren in Breda (is er een duidelijke relatie te leggen tussen de kosten en de baten)?
- **Wat is de mening van burgers** over de kwaliteit van de openbare ruimte (gegevens uit bestaande monitoren) en is in deze een relatie te zien met het kwaliteitsniveau zoals de gemeente dat constateert? Is er eventueel een relatie te zien in het aantal meldingen/klachten van burgers over de openbare ruimte en het gemeentelijk gehanteerde kwaliteitsniveau?

De kosten van de openbare ruimte

Ieder element begint met de areaalgegevens van de openbare ruimte. Waarover hebben we het en om hoeveel gaat het? Vervolgens wordt ingegaan op de kosten aan de hand van gegevens die wij van de directie Beheer hebben ontvangen uit de financiële administratie. De kapitaallasten zijn buiten beschouwing gelaten, waardoor de analyse sec betrekking heeft op de uitvoeringskosten. Daarbij worden ook de ontwikkelingen uit bijvoorbeeld jaarverslagen en begrotingen die betrekking hebben op de kosten behandeld. Daarnaast wordt een vergelijking gemaakt met andere gemeenten en met kengetallen.

De baten van de openbare ruimte

Om de baten van het beheer en onderhoud te onderzoeken zonder een schouw van de daadwerkelijke kwaliteit uit te voeren, hebben we enkele indicatoren benoemd die hier een beeld over kunnen schetsen:

De baten worden onderzocht door in te gaan op een aantal onderdelen:

- de bestuurlijke doelstellingen (dit is de door de gemeente gewenste kwaliteit);
- de vergelijking tussen de bestuurlijke doelstellingen en de mate waarin deze gerealiseerd zijn;
- de kwaliteit van de openbare ruimte (bestaande onderzoeken naar de kwaliteit).

Om dit te onderzoeken wordt gebruik gemaakt van bestaand materiaal. Voor de bestuurlijke doelstellingen en de mate van realisatie daarvan wordt gebruik gemaakt van de begrotingen en de jaarverslagen.

De kosten en de baten vergeleken

In deze paragraaf worden de kosten en de baten met elkaar vergeleken. Wanneer er relaties zijn, of tendensen in de loop van de tijd, komen deze hier aan bod. Hierbij wordt tevens een vergelijking gemaakt van de kosten met de drie andere Brabantse gemeenten en (waar mogelijk) per element een vergelijking gemaakt van het kosten niveau op basis van een vergelijking met kengetallen vanuit de CROW.

CROW

CROW, afkorting van "Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeers techniek", is een Nederlandse organisatie die kennis over verkeer en vervoer bundelt. Deze volledige naam wordt tegenwoordig bijna nooit meer gebruikt. CROW noemt zichzelf liever 'kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte'. CROW werkt met werkgroepen van deskundigen uit de verschillende vakgebieden, die samen aanbevelingen en richtlijnen opstellen over bijvoorbeeld vormgeving en maatvoering van verkeersinfrastructuur. Deze aanbevelingen en richtlijnen worden voor een groot deel in CROW-publicaties of op diverse websites gepubliceerd. De CROW-richtlijnen hebben geen wettelijke status. CROW geeft alleen adviezen voor bijvoorbeeld de wegbeheerder. Over het algemeen geldt wel dat een wegbeheerder in Nederland goed moet kunnen motiveren waarom van de richtlijnen is afgeweken.

Kwaliteitsniveaus CROW

Verschillende beleidskeuzes leiden tot verschillende kwaliteitsniveaus van de beheerde openbare ruimte. Er is echter een soort ondergrens aan de kwaliteit en dus ook aan de beleidskeuzes die relevant zijn en dus ook aan de beleidskeuzes die relevant zijn.

Kwaliteitsniveaus:

R++	Uitstekend
R+	Goed
R	Referentieniveau: de beleidskeuzes die gemiddeld gangbaar zijn in Nederland
R-	Sober: er is nog net geen sprake van kapitaal vernietiging

Per kwaliteitsniveau heeft CROW een kengetal berekend voor de verschillende elementen. In het onderzoek is getoetst aan kwaliteitsniveau R.

Mening van de burgers

Voor de mening van de burgers wordt voor een belangrijk deel gebruik gemaakt van de meldingen van de burgers en de Burgerenquête, voorjaarsenquête, rapport voor de sociale en fysieke leefomgeving en de Omnibusenquête. Een deel van de bestuurlijke doelstellingen wordt gemeten door het percentage tevredenheid van burgers over een bepaald onderwerp in de Burgerenquête.

Conclusies en aanbevelingen Ecorys

De beschrijving van ieder element wordt afgesloten met conclusies en aanbevelingen. De conclusies worden samengevat in de laatste paragraaf van dit hoofdstuk.

3.1.2 Leeswijzer

De verschillende onderzoeksvragen worden per element behandeld. De verschillende elementen komen ieder in een aparte paragraaf terug. Wanneer alle elementen behandeld zijn geeft de laatste paragraaf de conclusies van Ecorys weer, en wordt antwoord gegeven op de in deze inleiding weergegeven vraagstellingen.

In de bijlage staat een uitgebreide onderbouwing van de kosten en baten per element.

3.2 Verharding

3.2.1 Vergelijking van kosten

Vergelijking van kosten per globale posten uitgesplitst in Breda over de afgelopen jaren

Het areaal aan verharding laat in de tijd een licht stijgende lijn zien. In 2009 was er 997 hectare aan verharding. In 2012 is dit toegenomen tot 1.012 hectare. De verwachting is dat het areaal in 2013 toe zal nemen tot 1.014 hectare (Begroting 2013).

De uitgaven aan verharding waren in 2008 2,9 mln. In 2009 is fors meer uitgegeven aan verharding dan in 2008. Na 2009 is een dalende tendens ingezet (van 4,8 mln. in 2009 naar 2,8 mln. in 2011). De begroting voor 2012 laat wel weer een lichte stijging van de uitgaven zien, naar 3,4 mln. Dit patroon is bij zowel uitvoering als wijkzaken waar te nemen.

Door het verminderen van budgetten in de productgroep groen komt budget vrij. Een deel van deze ombuiging (circa 1 miljoen euro) is in 2012 ten goede gekomen aan verhardingen. Ook voor 2013 is dit extra budget beschikbaar.

Benchmark

Den Bosch en Eindhoven laten een groeiende tendens van de uitgaven zien. Bij de gemeente Helmond is in 2011 aanzienlijk minder uitgegeven aan beheer en onderhoud van verharding dan de jaren ervoor. Breda heeft vanaf 2009 de uitgaven zien dalen. Kanttekening hierbij is dat in 2012 in Breda extra budget (van ca. 1 mln. euro) is vrijgemaakt voor verharding waardoor het budget uitkomt op 3,4 mln. euro. Per hectare geeft Breda (2.742 euro in 2011) aanzienlijk minder uit aan beheer en onderhoud van verharding dan de andere gemeenten (6.336 – 7.111 euro in 2011). De uitgaven per hectare volgen in de gemeenten dezelfde ontwikkeling in de tijd als bij de totale uitgaven.

Vergelijking met CROW

Breda geeft per hectare aanzienlijk minder uit aan het beheer en onderhoud van verharding dan het door CROW berekende kengetal aangeeft. Het kengetal is exclusief rehabilitatie (aanleg nieuwe wegen valt binnen de begroting onder Investerings, niet onder Beheer en Onderhoud).

Uitgaven (ha)	2008	2009	2010	2011
Breda	2.861	4.809	3.768	2.742
Kengetal				4.560

3.2.2 Vergelijking van baten

Wat doe je met het geld dat je uitgeeft en wat levert het op qua kwaliteitsniveau

De doelstellingen op het gebied van 'schoon, heel en veilig' worden over het algemeen redelijk goed behaald, op soms enkele procenten na (Jaarverslagen 2008 t/m 2011). Het gaat hier om de beeldkwaliteit zoals door de burgers gewaardeerd. Dit is een weergave van de optische beleving, en geeft geen uitsluitel over de technische staat van de verhardingen (Jaarverslag 2011).

In 2004 had 8% van de verharding ernstige schade, zo bleek uit technische analyses (Elementplan verharding, 2005). In de begroting 2013 staat dat dit de laatste 2 jaar is opgelopen van 12,5% naar 16%. De doelstelling in 2011 en 2012 is dat 87,5% van de verhardingen geen ernstige schade vertoont (Jaarverslag 2011 en Begroting 2012). Hiermee wordt voor verhardingen de beoogde doelstelling niet behaald.

Een vergelijking tussen de afgelopen jaren en het huidige kwaliteitsprofiel levert de volgende resultaten op hoofdlijnen (Rapportage wegbeheer 2012):

- Zowel de kwaliteit van de asfaltverhardingen en de elementenverhardingen is de afgelopen jaren teruggelopen. Deze terugloop in kwaliteit is vooral veroorzaakt door onvoldoende financiële middelen beschikbaar te stellen.
- De ernstige schade is aanzienlijk toegenomen, terwijl het aantal wegvakken zonder schade is gedaald.

In hoeverre bestaan bijvoorbeeld achterstanden in onderhoud?

Circa 13% van de verhardingen in Breda kent achterstallig onderhoud (Rapportage wegbeheer 2012). Als de gemeente alle achterstanden in één jaar wil wegwerken, zodat de verhardingen in de toekomst voldoen aan de door CROW opgestelde kwaliteitsrichtlijnen, dan is volgens de directie Beheer voor 2013 een bedrag van 22,3 mln. euro benodigd (Rapportage wegbeheer 2012).

3.2.3 *Hoe verhouden kosten en baten zich*

Hoe verhouden kosten en baten zich in de loop der jaren in Breda

Er zijn achterstanden in het beheer en onderhoud van de verhardingen. Daarnaast is er structureel te weinig budget vergeleken met de CROW normen voor het beheer en onderhoud van de verhardingen, en geeft Breda per hectare minder uit dan de andere gemeenten. De bestuurlijke doelstellingen op gebied van beeldkwaliteit worden over het algemeen wel behaald, maar de technische achterstanden zijn opgelopen.

Is er een duidelijke relatie te leggen tussen de kosten en de baten?

Ecorys constateert op basis van de jaarverslagen, begrotingen, rapportage wegbeheer 2012 en het elementplan dat - hoewel het budget het afgelopen jaar verhoogd is – dit ontoereikend is voor een voldoende technisch kwaliteitsniveau. De technische achterstanden zijn de laatste jaren verder opgelopen. Dit past bij het geschetste beeld dat het budget ontoereikend is. De doelstellingen voor beeldkwaliteit zijn over het algemeen wel behaald. In de interviews is aangegeven dat de optische kwaliteit niet altijd iets zegt over de technische kwaliteit.

3.2.4 *Wat is de mening van burgers*

Wat is de mening van de burgers over de kwaliteit van de openbare ruimte (gegevens uit bestaande monitoren)

Vanaf 2008 neemt het aantal meldingen met betrekking tot de 'open verharding' (tegels, klinkers) af. De meldingen met betrekking tot 'gesloten verharding' (asfalt) zijn in aantallen toegenomen. Naar verhouding is het aantal Bredanaren dat aangeeft dat de fietspaden of hoofdwegen niet heel (dus kapot) zijn toegenomen (Omnibus enquête). De burgers gaan dus in toenemende mate merken dat de technische staat van de verhardingen niet meer toereikend is, vooral m.b.t. de gesloten verhardingen.

Is in deze een relatie te zien met het kwaliteitsniveau zoals de gemeente dat constateert?

In de interviews is toegelicht dat de daling van het aantal meldingen in de open verharding komt doordat overgestapt is naar een aanpak per wijk. In plaats dat bij iedere melding een medewerker afzonderlijk de melding in behandeling neemt, wordt dit gebiedsgericht gedaan. Door deze efficiëntere manier van werken kan meer worden opgepakt. De wijkaanpak lijkt dus te werken.

In de interviews wordt het toenemende aantal meldingen voor de gesloten verharding nadrukkelijk gerelateerd aan het achterstallig onderhoud en het achterblijven van vervangingsinvesteringen. .

Is er eventueel een relatie te zien tussen het aantal meldingen/klachten van burgers over de openbare ruimte en het gemeentelijk gehanteerde kwaliteitsniveau?

Het groeiende aantal meldingen voor de gesloten verharding, en het slechter wordende oordeel van de burgers in de Omnibus Enquête komen overeen met de opgelopen achterstanden in het beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

3.2.5 Conclusies verharding

De technische staat van de verhardingen in Breda wordt steeds slechter. De burgers waarderen de kwaliteit van de verharding in de loop van de tijd steeds minder positief. Volgens objectieve maatstaven (CROW) is het jaarlijkse budget ontoereikend voor het beheer en onderhoud. Per hectare geeft Breda ook aanzienlijk minder uit aan beheer en onderhoud van verharding dan de andere gemeenten. Dit kan onveilige situaties tot gevolg hebben. De ingezette verhoging van de budgetten voor verhardingen is in lijn met de behoefte/noodzaak, maar nog ontoereikend om de opgelopen achterstanden snel in te halen.

3.2.6 Aanbevelingen verharding

De gemeente heeft, aan de hand van de CROW normeringen, inzicht in de benodigde middelen om de achterstanden weg te werken. Ecorys beveelt aan om een meerjaren investeringsplan op te stellen naar voorbeeld van het Verbrede Gemeentelijke Rioleringsplan. Zo kunnen de achterstanden gefaseerd teruggebracht worden. Er dient zeer goed gekeken te worden naar de risico's van de huidige relatief slechte technische staat van de verhardingen.

3.3 Groen

3.3.1 Vergelijking van kosten

Vergelijking van kosten per globale posten uitgesplitst in Breda over de afgelopen jaren

Het areaal aan stedelijk groen is de afgelopen jaren afgenomen (van 537 ha in 2008 naar 527 ha in 2011). Naast de plantsoenen kent het stedelijk groen ook bomen. Breda heeft 88.586 bomen. Dit aantal is toegenomen sinds 2008. De totale uitgaven aan het beheer en onderhoud van groen zijn sinds 2008 gedaald van 12,3 mln. euro naar 9.1 mln. euro in 2012.

Benchmark

De uitgaven per hectare voor beheer en onderhoud aan groen lopen sterk uiteen tussen de verschillende gemeenten (7.669 – 13.427 euro in 2011). Breda heeft de hoogste uitgaven (19.223 euro per ha in 2011). Een duidelijke daling van de uitgaven per hectare is in de tijd niet waarneembaar t/m 2011. In de begroting van 2012 is voor Breda wel een daling van de uitgaven naar 17.319 per hectare te zien. Vermeld moet worden dat de hogere uitgaven in 2011 van Breda voor een belangrijk deel komen door de omvorming van het areaal groen naar meer onderhoudsvrij groen en betegeling, om te zorgen dat in de toekomst lagere onderhoudsuitgaven gerealiseerd worden (Jaarverslag 2011 en begroting 2012).

Vergelijking met CROW

De uitgaven per hectare van de gemeente Breda aan het beheer en onderhoud van groen komen overeen met het niveau R (basisniveau) van het CROW in 2011 en in 2009. In de begroting van

2012 is nog 17.319 beschikbaar als gevolg van de taakstelling van 1,5 mln. euro. In een aangenomen motie is besloten dit budget in te zetten voor verharding.

Uitgaven (ha)	2008	2009	2010	2011
Breda	14.871	20.870	17.700	19.223
CROW niveau R				19.600

Belangrijk hierbij is wel dat uit een groenbenchmark van Alterra (Wageningen, 2012)) blijkt dat Breda in zijn totaliteit veel kosten heeft, maar als het gecorrigeerd wordt voor overhead, Breda op het gemiddelde van deelnemende gemeenten van gelijke grote zitten. In de interviews wordt aangegeven dat het beeld dat Breda meer uitgeeft aan het onderhoud van groen dan de andere gemeenten wordt herkent. Aangegeven wordt dat dit voornamelijk komt doordat Breda meer beheer en onderhoud van groen in eigen beheer heeft dan de andere gemeenten.

3.3.2 *Vergelijking van baten*

Wat doe je met het geld dat je uitgeeft en wat levert het op qua kwaliteitsniveau

De doelstellingen voor wat betreft beeldkwaliteit en technische kwaliteit worden grotendeels gehaald. Hiervoor is het budget toereikend, op enkele aspecten na: de reconstructie van plantvakken (Jaarverslagen 2009 en 2010) en de vervanging van bomen (Elementplan en Kwaliteit beheer 2009).

In hoeverre bestaan bijvoorbeeld achterstanden in onderhoud?

De achterstanden bij het element 'Groen' bestaan met name bij vervanging van bomen (Elementplan en Kwaliteit beheer 2009) en de reconstructie van plantvakken (Jaarverslagen 2009 en 2010).

3.3.3 *Hoe verhouden kosten en baten zich*

Hoe verhouden kosten en baten zich in de loop der jaren in Breda

De ambities voor 2012 en 2013 ten opzichte van 2011 zijn naar beneden bijgesteld, evenals het budget. In de loop van de tijd zijn de uitgaven gedaald. De achterstanden op specifieke onderdelen (vervanging van bomen en reconstructie van plantvakken) blijven hierdoor bestaan. De huidige ambities binnen de stad zijn redelijk hoog, maar voor de rest van de stad relatief laag (zie bijlage).

Is er een duidelijke relatie te leggen tussen de kosten en de baten?

De naar beneden bijgestelde ambities in de begroting 2012 en het lagere beschikbare budget staan in relatie tot elkaar. Wel liggen de uitgaven per hectare hoger dan bij de andere gemeenten, maar deze bevinden zich wel rond het kengetal van de CROW.

3.3.4 *Wat is de mening van burgers*

Wat is de mening van de burgers over de kwaliteit van de openbare ruimte (gegevens uit bestaande monitoren)

Het aantal meldingen van openbaar groen is de afgelopen jaren gedaald.

Echter, de afgelopen twee jaar worden de meldingen van burgers omtrent groen of zwerfvuil alleen geregistreerd door de gemeente Breda als ingrepen noodzakelijk zijn vanwege (grote) overlast of

een gevaarlijke situatie. Bij andere meldingen/klachten over groen of zwerfvuil verwijst de gemeente naar de standaard(onderhoud)rondes of naar zelfbeheer van burgers. Hierdoor is het beeld over de tevredenheid van de burgers niet compleet.

In de loop der jaren neemt wel het aandeel burgers af dat de hoeveelheid openbaar groen rond de eigen woning voldoende vindt (jaarverslag 2011). Hierbij dient wel rekening te worden gehouden met het feit dat de bezuiniging op groen pas later echt worden opgemerkt door de burgers.

Is in deze een relatie te zien met het kwaliteitsniveau zoals de gemeente dat constateert?

Het teruglopende budget wordt (deels) ondervangen door de omvorming van het openbaar groen. De doelstellingen voor de technische kwaliteit worden wel gehaald.

Is er eventueel een relatie te zien in het aantal meldingen/klachten van burgers over de openbare ruimte en het gemeentelijk gehanteerde kwaliteitsniveau?

De afgenomen ambitie voor de beeldkwaliteit komt overeen met de afgenomen tevredenheid met de hoeveelheid groen. Dit is niet terug te zien in het aantal meldingen, maar zie hierbij de eerder gemaakte opmerkingen hierover..

3.3.5 Conclusies groen

Ecorys constateert dat het budget voldoende is om de technische kwaliteitsdoelstellingen te behalen, maar onvoldoende om achterstanden in te lopen. Met het bereiken van de doelstellingen concludeert Ecorys dat het beleid in principe effectief is. Het teruggelopen budget strookt met de afgenomen ambities van de gemeente. Dit is eind 2011 nog maar in beperkte mate terug te zien in de tevredenheid van burgers. Echter, de afgelopen twee jaar worden de meldingen van burgers omtrent groen of zwerfvuil alleen geregistreerd door de gemeente Breda als ingrepen noodzakelijk zijn vanwege (grote) overlast of een gevaarlijke situatie.

De uitgaven per hectare voor beheer en onderhoud aan groen lopen sterk uiteen tussen de verschillende gemeenten. Breda heeft de hoogste uitgaven tot 2011, maar deze lopen wel sterk terug. Uit een benchmark van Alterra blijkt dat dit ook komt door de relatief hoge doorgerekende overheadskosten, maar worden anderzijds in interviews ook wel herkend.

De uitgaven per hectare van de gemeente Breda aan het beheer en onderhoud van groen komen overeen met het niveau R (basisniveau) van het CROW. Doordat de uitgaven van Breda per hectare hoger liggen dan bij de andere gemeenten, maar wel in lijn liggen met het CROW, is het volgens Ecorys wellicht mogelijk op het onderdeel groen aan efficiency in de uitvoering te winnen. Hierbij dient wel rekening te worden gehouden met de benodigde vervanging van bomen.

3.3.6 Aanbevelingen groen

Ecorys adviseert de algemene beleidsstrategie uit het elementplan over te nemen en te werken met een meerjarig onderhoudsprognose, om zo de opgaven met betrekking tot vervanging van bomen en reconstructie van plantvakken beet te kunnen pakken.

De afgelopen twee jaar worden de meldingen van burgers omtrent groen of zwerfvuil alleen geregistreerd door de gemeente Breda als ingrepen noodzakelijk zijn vanwege (grote) overlast of een gevaarlijke situatie. Het effect van bezuinigingen op het groen op de tevredenheid van burgers is hierdoor beperkter meetbaar. Wij bevelen aan dit wel inzichtelijk te maken.

3.4 Verlichting

3.4.1 Vergelijking van kosten

Vergelijking van kosten per globale posten uitgesplitst in Breda over de afgelopen jaren

Het aantal lichtmasten in Breda is sinds 2008 redelijk stabiel. Na een kleine afname van het areaal in 2011 is in 2012 het aantal weer toegenomen naar 35.011 stuks. Van 2008 naar 2009 stijgen de uitgaven van 1,8 mln. euro naar 2,5 mln. euro. In 2011 dalen de uitgaven naar 1,9 mln. euro. De begroting van 2012 geeft een kleine 2 mln. euro aan uitgaven weer. Over de totale periode 2008 – 2012 zijn de uitgaven aan verlichting (excl. kapitaallasten) iets gestegen.

De uitgaven voor de openbare verlichting liggen in 2009 en 2010 hoger dan in de andere jaren. Dit wordt veroorzaakt door een eenmalige investering om achterstanden weg te werken (Stand van beheer 2009, jaarverslag 2009).

Benchmark

Breda (34.277 stuks in 2011) heeft de meeste lichtmasten ten opzichte van Den Bosch (26.554) en Helmond (23.560). Eindhoven heeft aanzienlijk meer lichtmasten (46.448). Breda (1,9 mln. euro in 2011) en Den Bosch (2,3 mln. euro) hebben globaal gezien over de jaren vergelijkbare totale uitgaven, ondanks dat het areaal van Breda groter is en er per jaar wel verschillen bestaan. Daarnaast is Den Bosch sinds 2008 aanzienlijk meer uit gaan geven aan het beheer en onderhoud van de lichtmasten. Eindhoven geeft per lichtmast aanzienlijk minder uit dan de andere gemeenten.

Vergelijking met CROW

De uitgaven per lichtmast in Breda liggen in alle jaren aanzienlijk lager dan het kengetal van CROW aangeeft. Dit betekent dat het niveau R- (zie eerdere uitleg) niet wordt behaald, waardoor er niet meer aan de normen van de basiskwaliteit wordt voldaan.

Uitgaven (stuk)	2008	2009	2010	2011
Breda	51	71	73	56
CROW niveau R-				100

3.4.2 Vergelijking van baten

Wat doe je met het geld dat je uitgeeft en wat levert het op qua kwaliteitsniveau

De bestuurlijke doelstellingen voor het vervangen van lichtmasten worden bereikt (t/m 2010, daarna geen meting), evenals het streefpercentage voor burgers dat tevreden is over de openbare verlichting.

In hoeverre bestaan bijvoorbeeld achterstanden in onderhoud?

Incidenteel (bijvoorbeeld in 2009 en 2010) worden middelen vrijgemaakt om achterstanden weg te werken. Structureel is er te weinig budget om de vervanging van oude masten op te pakken (Elementplan openbare verlichting, Stand van beheer 2009).

3.4.3 Hoe verhouden kosten en baten zich

Hoe verhouden kosten en baten zich in de loop der jaren in Breda

De kosten en baten van het beheer en onderhoud zijn op zich door de jaren in balans, maar liggen wel onder de basisnorm van het CROW. De vervangingsinvesteringen verdienen tevens aandacht.

Is er een duidelijke relatie te leggen tussen de kosten en de baten?

Hoewel er achterstanden bestaan en er structureel onvoldoende budget beschikbaar is voor vervanging, worden de bestuurlijke doelstellingen wel gehaald. De doelstellingen en middelen zijn daarmee wel in balans met elkaar.

3.4.4 Wat is de mening van burgers

Wat is de mening van de burgers over de kwaliteit van de openbare ruimte (gegevens uit bestaande monitoren)

Het streefpercentage burgers dat tevreden is over de verlichting wordt gehaald. Het aantal meldingen in de periode 2008 – 2011 ligt daarentegen wel aanzienlijk hoger dan in 2004. In 2011 is het aantal meldingen weer lager dan in 2008.

Is in deze een relatie te zien met het kwaliteitsniveau zoals de gemeente dat constateert?

Sinds 2008 is het aantal meldingen teruggelopen. In 2009 en 2010 zijn extra investeringen gedaan om een deel van de achterstanden weg te werken.

Is er eventueel een relatie te zien in het aantal meldingen/klachten van burgers over de openbare ruimte en het gemeentelijk gehanteerde kwaliteitsniveau?

Ecorys ziet door de jaren heen geen duidelijke directe relatie tussen het gemeentelijk gehanteerde kwaliteitsniveaus en de meldingen van de burgers. Wel ziet Ecorys een relatie tussen de extra investeringen in 2009 en 2010 en de teruggelopen meldingen in dezelfde periode. Deze extra investeringen hebben dus een positief effect gehad op de kwaliteit.

3.4.5 Conclusies verlichting

De kosten en baten van het beheer en onderhoud zijn op zich door de jaren in balans, maar de beschikbare budgetten liggen onder het basisoniveau van de CROW. De vervangingsinvesteringen verdienen tevens aandacht. Er is structureel onvoldoende budget beschikbaar om oude lichtmasten te vervangen. Dit is terug te zien in een niveau van meldingen dat in 2008 – 2011 fors hoger ligt dan in 2004. Eenmalige investeringen zijn onvoldoende om de achterstanden in te lopen. Wel zien we dat extra investeringen direct leiden tot minder meldingen.

De bestuurlijke doelstellingen worden gehaald. Ecorys constateert dat het beleid daarmee feitelijk effectief is. De kosten per lichtmast liggen boven het niveau van Helmond en Eindhoven, maar onder dat van Den Bosch en eveneens het CROW. Ecorys concludeert dat, gezien de beperkte middelen, de uitgaven wel efficiënt worden ingezet, in de zin dat onderhoudsdoelstellingen met het beperkte budget worden behaald.

3.4.6 Aanbevelingen verlichting

Stel een meerjarenprognose inclusief vervangingsinvesteringen op, zodat de opgave van de huidige achterstanden en de toekomstige opgave structureel in beeld komt, zodat hier meer sturing op mogelijk is. Kijk goed naar de risico's van het relatief lage budget per lichtmast.

3.5 Speelvoorzieningen

3.5.1 Vergelijking van kosten

Vergelijking van kosten per globale posten uitgesplitst in Breda over de afgelopen jaren

Het onderdeel speelvoorzieningen bestaat uit de speeltuinen, kleine speelplekken, grote gecombineerde speelplakken, jongerenontmoetingsplekken en sportvoorzieningen. Daarnaast gaat het ook over de bijbehorende borden en overig meubilair, zoals hekken. Het aantal speeltoestellen en sporttoestellen neemt toe in de tijd t/m 2011. In 2012/13 zijn en worden wel veel speeltoestellen weggehaald en niet meer vervangen. De categorie 'overig' fluctueert sterk in de tijd.

De totale uitgaven, exclusief kapitaallasten, geven per jaar een sterk fluctuerend beeld, met name door de aanleg van kunstgrasvelden. In 2008 waren de uitgaven exclusief kapitaallasten 0,6 mln. In 2011 was dit 1,1 mln. euro en in 2012 0,6 mln. euro. Opvallend is dat de begroting voor 2012 bijna de helft lager is dan de uitgaven in 2011. Er lijkt geen directe relatie tussen het aantal speeltoestellen en de begroting.

Benchmark

Breda heeft in 2010 de meeste speeltoestellen in vergelijking tot Den Bosch en Eindhoven. De totale uitgaven zijn in deze periode eveneens het hoogst. Per speeltoestel geven Breda en Eindhoven minder uit dan Den Bosch en Helmond. Zowel voor de totale uitgaven als bij de uitgaven per stuk is bij de gemeenten geen duidelijk beeld over de tijd herkenbaar. De uitgaven lopen per jaar sterk uiteen.

Vergelijking met CROW

Het CROW beoordeelt de speelplekken aan de hand van het aantal m² speelplek per ha groen. Voor Breda is het aantal speelplekken in 2010 bekend, maar niet de oppervlakte die het beslaat. Een goede vergelijking is dus niet mogelijk.

3.5.2 Vergelijking van baten

Wat doe je met het geld dat je uitgeeft en wat levert het op qua kwaliteitsniveau

De bestuurlijke doelstellingen in de afgelopen jaren waren er voornamelijk op gericht om onveilige speeltuinen aan te pakken (jaarverslagen). Deze doelstelling is behaald. In het jaarverslag 2011 staat dat 100% van de speelvoorzieningen aan de inspectienormen voldoet.

In hoeverre bestaan bijvoorbeeld achterstanden in onderhoud?

100% van de speelvoorzieningen voldoet aan de inspectienorm (Jaarverslag 2011). In de notitie stand van beheer wordt wel gesproken van achterstanden, en dat structureel aanvullend budget nodig is om voldoende groot onderhoud en vervangingsinvesteringen te kunnen doen. Breda heeft er vervolgens voor gekozen om 'verouderde' speeltoestellen weg te halen en niet meer te vervangen.

3.5.3 Hoe verhouden kosten en baten zich

Hoe verhouden kosten en baten zich in de loop der jaren in Breda

In de loop der jaren is jaarlijks een aantal onveilige speelplaatsen aangepakt. Er zijn geen onveilige speelplaatsen meer volgens de jaarverslagen..

Is er een duidelijke relatie te leggen tussen de kosten en de baten?

Door de investeringen in de afgelopen jaren zijn er geen onveilige speeltoestellen meer. Het is echter lastig om een directe relatie te leggen tussen de budgetten en het aantal speelplekken dat is aangepakt. Door het nu sterk verlaagde budget is er voor gekozen om een aantal speeltoestellen die aan vervanging toe zijn weg te halen en niet meer te vervangen.

3.5.4 Wat is de mening van burgers

Wat is de mening van de burgers over de kwaliteit van de openbare ruimte (gegevens uit bestaande monitoren)

Het aantal meldingen in 2011 ligt op 311. In 2008 waren dit nog 241 meldingen. Ook beoordeelt 28% van de burgers de veiligheid van de speelplek als matig of slecht. Uit de rapportage van de fysieke en sociale leefomgeving blijkt eveneens dat burgers vinden dat er te weinig speelvoorzieningen voor de oudere jeugd zijn.

Is in deze een relatie te zien met het kwaliteitsniveau zoals de gemeente dat constateert?

In het jaarverslag van 2010 staat dat er geen onveilige speelplekken meer zijn. De rapportage over de fysieke en sociale leefomgeving uit 2010 geeft aan dat de burgers dit anders ervaren. 28% van de burgers beoordeelt de veiligheid van de speelplek als matig of slecht. Het aantal meldingen neemt toe.

Uit de rapportage van de fysieke en sociale leefomgeving (2010) blijkt eveneens dat burgers vinden dat er te weinig speelvoorzieningen voor de oudere jeugd zijn. Sinds die tijd heeft de gemeente een aantal kunstgras speelvelden gerealiseerd.

Is er eventueel een relatie te zien in het aantal meldingen/klachten van burgers over de openbare ruimte en het gemeentelijk gehanteerde kwaliteitsniveau?

Het aantal meldingen lijkt toe te nemen, terwijl de jaarverslagen aangeven dat er geen onveilige speelplaatsen meer zijn. Dit lijkt met elkaar in tegenspraak.

3.5.5 Conclusies speelvoorzieningen

Volgens de jaarverslagen zijn er geen onveilige speelvoorzieningen meer. Hiermee zijn de afgelopen jaren de onveilige locaties uit het verleden aangepast. Toch beoordeelt 28% van de burgers in 2010 de veiligheid van de speelplek als matig of slecht. Het aantal meldingen neemt verder toe. Er lijkt een tegenstelling te bestaan in de objectieve veiligheid en het gevoel voor veiligheid door de burgers.

Met het bereiken van de bestuurlijke doelstelling concludeert Ecorys dat het beleid in principe effectief is (doelstelling bereikt), maar dat dit wel leidt tot een afname van het aantal beschikbare speeltoestellen voor de kinderen van Breda. Burgers kunnen dit in toenemende mate negatief waarderen als een afname van de kwaliteit van de leefomgeving.

Met het aanleggen van enkele kunstgras speelvelden lijkt de gemeente in te spelen op het signaal uit het rapport van de sociale en fysieke leefomgeving dat er te weinig voorzieningen voor de oudere jeugd zijn.

Breda had in 2010 de meeste speeltoestellen in vergelijking tot Den Bosch en Eindhoven. De totale uitgaven waren eveneens het hoogst. Per speeltoestel geven Breda en Eindhoven minder uit dan Den Bosch en Helmond. Naar de uitgaven per speeltoestel kijkend, concludeert Ecorys dat het

beheer en onderhoud op een efficiënte wijze gebeurt. Een vergelijking met CROW kengetallen is niet mogelijk, omdat er areaalgegevens ontbreken over de speelplekken.

3.5.6 Aanbevelingen speelvoorzieningen

Ecorys constateert dat het opvallend is dat er een tegenstelling bestaat tussen wat de burgers vinden en de feitelijke veiligheid. Wij bevelen aan te onderzoeken wat de oorzaak hiervan is, en wat de mogelijkheden zijn de tevredenheid van de burgers te vergroten.

3.6 Reiniging

3.6.1 Vergelijking van kosten

Vergelijking van kosten per globale posten uitgesplitst in Breda over de afgelopen jaren

Het aantal kilometers dat gereinigd wordt is tot 2010 toegenomen, daarna enigszins afgenomen.. De totale kosten vertonen daarentegen een stijgende tendens. Werd in 2008 nog 2 mln. euro uitgegeven aan reiniging, in 2012 is 3,5 mln. euro begroot. Volgens de directie Beheer komt dit deels omdat er een andere manier van begroten aan ten grondslag ligt en er ook andere zaken onder de post Reiniging bekostigd worden dan sec reiniging.

De kosten per te reinigen kilometer zijn sinds 2008 toegenomen. In 2012 wordt een forse stijging van de kosten per kilometer verwacht conform de begroting. In de begroting staat niet vermeld waarom. Er wordt in de begroting 2012 juist aangegeven dat de reiniging vanwege beperkte financiële middelen onder druk staat. De gemeente Breda heeft aangegeven dat er in 2012 enkele kosten van het element groen overgeheveld zijn naar het element reiniging, en dat dit de oorzaak van het hogere budget is.

Benchmark

Breda heeft de hoogste totale uitgaven aan reiniging. Per kilometer lopen de uitgaven sterk uiteen. Dit komt voor een belangrijk deel doordat het aantal te reinigen kilometers niet betreft hoe vaak deze gereinigd worden. Den Bosch en Helmond geven per km meer uit, Eindhoven minder dan Breda.

Breda heeft relatief veel grotere evenementen, waardoor er regelmatig incidenteel dient te worden gereinigd. Mede hierdoor zijn de kosten voor reiniging in Breda relatief hoog.

Vergelijking met CROW

Per kilometer liggen de uitgaven aan reiniging van Breda over het algemeen iets onder het kengetal.

Uitgaven (km)	2008	2009	2010	2011
Breda	2.051	2.519	2.353	
Kengetal				2.530

3.6.2 Vergelijking van baten

Wat doe je met het geld dat je uitgeeft en wat levert het op qua kwaliteitsniveau

Uit waarnemingen in het verleden valt te concluderen dat (Elementplan reiniging, 2007):

- Bedrijventerreinen minder schoon zijn dan de woongebieden en groengebieden

- Vanaf april 2004 er een verbetering is opgetreden in de waarneming van zwerfvuil in de woongebieden, groengebieden en bedrijventerreinen
- Woongebieden en groengebieden gemiddeld 9 van de 10 keer met goed of voldoende beoordeeld worden
- Sinds 2003 is een duidelijke verbetering zichtbaar in de beoordeling van zwerfvuil in het groen en op verharding
- Op industrieterreinen is de verbetering van de kwaliteit het grootst
- Op doorgaande straten blijft zwerfvuil op verharding een aandachtspunt
- De beoordeling van de kwaliteit van zwerfvuil in groen is meer verbeterd dan zwerfvuil op verharding.

Een analyse uit 2009 van de directie Beheer constateert dat het beschikbare exploitatiebudget in 2009 niet afdoende is om het gewenste kwaliteitsniveau te realiseren. Per jaar is een budget benodigd van 3 mln. euro (Stand van beheer, 2009).

In hoeverre bestaan bijvoorbeeld achterstanden in onderhoud?

De doelstelling voor 'schoon' is voor Breda als geheel in 2008 niet gehaald. In 2009 heeft de gemeente zich tot doel gesteld het zwerfvuil beter aan te pakken. Deze doelstelling is wel behaald. Ook in 2010 en 2011 zijn de doelstellingen voor een duurzaam schone stad behaald (Jaarverslagen).

In 2013 is de doelstelling dat 80% van de burgers de openbare ruimte als schoon, heel en veilig beschouwd. Voor het onderdeel schoon betekent dit dat de doelstelling van 88% in 2011 is verlaagd. Het kwaliteitsniveau is dus wel naar beneden bijgesteld.

De bestuurlijke doelstellingen zijn gehaald, aldus de jaarverslagen. In de rapportage stand van beheer wordt echter melding gemaakt dat het budget niet toereikend is om de gewenste kwaliteit te behalen. In 2013 wordt door de directie Beheer betwijfeld of de doelstelling van een schone stad kan worden behaald met de huidige lagere budgetten. Op sommige punten, bv zwerfvuil, wordt minder ingegrepen en een beroep gedaan op burgers en bedrijven.

3.6.3 Hoe verhouden kosten en baten zich

Hoe verhouden kosten en baten zich in de loop der jaren in Breda

De totale kosten stegen in de loop der jaren. De laatste jaren werden de bestuurlijke doelstellingen gehaald (vanaf 2009). Vanaf 2011 zijn de bestuurlijke doelstellingen neerwaarts bijgesteld.

Is er een duidelijke relatie te leggen tussen de kosten en de baten?

De laatste jaren werden de bestuurlijke doelstellingen gehaald (vanaf 2009). Vanaf 2011 zijn de bestuurlijke doelstellingen neerwaarts bijgesteld. Daar staat tegenover dat de begroting voor 2012 fors is gestegen, volgens de directie Beheer onder andere door een andere manier van begroten.

3.6.4 Wat is de mening van burgers

Wat is de mening van de burgers over de kwaliteit van de openbare ruimte (gegevens uit bestaande monitoren)

In 2004 zegt 21% vaak last te hebben van zwerfvuil in de eigen buurt, in 2005 is dit 18%. Het percentage Bredanaars dat gebieden in Breda als niet schoon beoordeelt is over zijn geheel bekeken gedaald in de periode vanaf 2008, maar geeft door de jaren een wisselend beeld.

Is in deze een relatie te zien met het kwaliteitsniveau zoals de gemeente dat constateert?

De laatste jaren worden de bestuurlijke doelstellingen gehaald (vanaf 2009). In 2008 werden deze niet gehaald. Dit komt overeen met de toename van het percentage burgers dat tevreden is over de kwaliteit van de openbare ruimte. De doelstellingen worden echter wel steeds verder naar beneden bijgesteld.

Er is echter een lichte toename in het aantal meldingen met betrekking tot de reiniging van gebieden in Breda. Vanaf 2008 valt het aantal meldingen iets hoger uit ten opzichte van het voorgaande jaar. Met name het aantal meldingen over het aspect 'zwerfvuil' neemt elk jaar licht toe. Dit is wel een aandachtspunt van de gemeente. De keuze om minder standaardreinigingen uit te laten voeren heeft dus wel gevolgen.

Is er eventueel een relatie te zien in het aantal meldingen/klachten van burgers over de openbare ruimte en het gemeentelijk gehanteerde kwaliteitsniveau?

In het verleden is er nog geen directe relatie te zien. Vanaf 2011 is het gehanteerde kwaliteitsniveau naar beneden bijgesteld. We kunnen nog niet zien of dit ook leidt tot een toenemende ontevredenheid bij de burgers over reiniging in het algemeen. Wel is duidelijk dat de ontevredenheid over het zwerfvuil toegenomen is.

3.6.5 Conclusies reiniging

De bestuurlijke doelstellingen op het gebied van reiniging zijn vanaf 2009 gehaald. Hiermee is een progressie gemaakt ten opzichte van 2008. De burgers zijn echter vanaf 2011 minder tevreden over de kwaliteit van de openbare ruimte. Het aantal meldingen neemt tegelijkertijd toe, vooral voor zwerfvuil. In 2013 is de doelstelling verder naar beneden bijgesteld. In 2013 wordt door de directie Beheer betwijfeld of de doelstelling van eens schone stad kan worden behaald met de huidige lagere budgetten. Op sommige punten, bv zwerfvuil, wordt minder ingegrepen en een beroep gedaan op burgers en bedrijven. De keuze om minder standaardreinigingen uit te laten voeren heeft dus wel gevolgen.

Omdat de bestuurlijke doelstellingen vanaf 2009 gehaald worden is het beleid effectief, maar tegelijkertijd zien we dat de doelstellingen naar beneden worden bijgesteld.

Den Bosch en Helmond geven per km meer uit aan reiniging, Eindhoven minder dan Breda. Per kilometer liggen de uitgaven aan reiniging van Breda over het algemeen net iets onder het CROW-kenngetal. Op basis hiervan concludeert Ecorys dat het beleid op efficiënte wijze wordt uitgevoerd. Wel kan de keuze voor minder standaardreinigingen leiden tot meer incidentele reinigingen, wat weer minder efficiënt kan zijn.

3.6.6 Aanbevelingen reiniging

Het percentage burgers dat de openbare ruimte als niet schoon beoordeeld is gemiddeld tussen 2008 en 2011 gedaald terwijl het aantal meldingen over zwerfvuil is toegenomen. De bestuurlijke doelstellingen zijn gehaald. Deze doelstellingen zijn echter neerwaarts bijgesteld. In deze opsomming van constateringen zitten (ogenschijnlijke) tegenstellingen. Ecorys beveelt aan het aspect zwerfvuil als blijvend aandachtspunt te beschouwen.

3.7 Civieltechnische kunstwerken

3.7.1 Vergelijking van kosten

Vergelijking van kosten per globale posten uitgesplitst in Breda over de afgelopen jaren

Bij de civieltechnische kunstwerken in Breda is uitgegaan van 179 bruggen (2012). Totaal zijn er 430 civieltechnische kunstwerken. Het areaal is de afgelopen jaren constant gebleven qua omvang.

De uitgaven exclusief de kapitaallasten lopen op van 0,4 mln. euro in 2008 naar 0,5 mln. euro in 2010. In 2011 dalen de uitgaven sterk. In de begroting van 2012 nemen de uitgaven weer iets toe naar 0,3 mln. euro, maar liggen nog fors onder het niveau van 2008 – 2010.

Benchmark

Breda heeft de laagste totale uitgaven. Na Helmond heeft Breda het minste aantal bruggen. Per stuk gaf Breda in 2011 het minste uit. In 2010 was dit nog het meeste van de gemeenten, maar de kanttekening moet geplaatst worden dat van Helmond over 2010 geen areaalgegevens beschikbaar zijn.

Vergelijking met CROW

De uitgaven van Breda liggen aanzienlijk lager dan het CROW-kengetal voor bruggen aangeeft.

Uitgaven (stuk)	2008	2009	2010	2011
Breda			2.652	1.615
Kengetal dagelijks onderhoud				2.150
Kengetal klein cosmetisch onderhoud				1.975
Kengetal totaal				4.125

3.7.2 Vergelijking van baten

Wat doe je met het geld dat je uitgeeft en wat levert het op qua kwaliteitsniveau

Naar aanleiding van de inspectie (2004) is gebleken dat met name tunnels en bruggen onderhoud behoeven. Hierbij gaat het met name om betonrot en erosie (Elementplan civieltechnische kunstwerken, 2008). Om het basisniveau te kunnen realiseren zijn financiële middelen nodig. Net als bij verhardingen is hier sprake van kapitaalgoederen waarbij achterstallig onderhoud is ontstaan. Er is de afgelopen jaren een structureel tekort geweest voor groot onderhoud. Met het uitschelden van onderhoud zal de staat van de civieltechnische kunstwerken sneller achteruit gaan waardoor er op den duur meer groot onderhoud noodzakelijk is (Elementplan civieltechnische kunstwerken, 2008).

In hoeverre bestaan bijvoorbeeld achterstanden in onderhoud?

Voor dit element is budget beschikbaar voor cyclisch werk en klein onderhoud: bescherming en coating van brugleuningen, reiniging graffiti, calamiteiten en klein onderhoud aan steigers en bruggetjes. Om de gewenste kwaliteit te halen is het reguliere budget echter niet voldoende. Voor groot onderhoud, bijvoorbeeld nieuw wegdek op bruggen of vervanging van pijlers, is geen budget. Het risico op grote schades, verkeersveiligheid en ongelukken neemt toe. Voor groot onderhoud is gemiddeld 0,4 mln. per jaar extra benodigd. Het totaal benodigde budget komt hiermee op 1 mln. per jaar, aldus een berekening uit 2009 (Stand van beheer, 2009).

3.7.3 *Hoe verhouden kosten en baten zich*

Hoe verhouden kosten en baten zich in de loop der jaren in Breda

De uitgaven voor beheer en onderhoud van civieltechnische kunstwerken zijn sterk gedaald. De bestuurlijke doelstellingen, hoewel niet specifiek voor civieltechnische kunstwerken, zijn ook naar beneden bijgesteld. De doelstellingen voor 'veilig' worden net niet gehaald, in de zin dat 85% i.p.v. de beoogde 86% van de burgers de openbare ruimte als veilig beschouwd (jaarverslag 2011)

In het elementplan en het document 'stand van beheer' wordt gesproken van een tekort aan budget om de gewenste kwaliteit te kunnen behalen.

Is er een duidelijke relatie te leggen tussen de kosten en de baten?

De ontwikkeling van de uitgaven en de doelstellingen zijn in overeenstemming met elkaar in de zin dat deze beiden een dalende trend vertonen. In het elementplan en het document 'stand van beheer' wordt gesproken van een tekort aan budget om de gewenste kwaliteit te kunnen behalen. De daling van het budget zal er waarschijnlijk toe leiden dat het nog lastiger zal worden om de doelstellingen te halen.

3.7.4 *Wat is de mening van burgers*

Over de periode vanaf 2008 zijn geen meldingen en tevredenheidsgegevens van burgers bij Ecorys bekend die specifiek betrekking hebben op civieltechnische kunstwerken.

3.7.5 *Conclusies civieltechnische kunstwerken*

De ontwikkeling van de uitgaven en de doelstellingen zijn in overeenstemming met elkaar in de zin dat deze beiden een dalende trend vertonen. Ecorys concludeert dat het beleid efficiënt is uitgevoerd, in de zin dat er is gehandeld naar de beschikbare middelen. In het elementplan en het document 'stand van beheer' wordt gesproken van een tekort aan budget om de gewenste kwaliteit te kunnen behalen. Dit wordt gestaafd met de vergelijking met andere gemeenten. Per stuk gaf Breda in 2011 het minste uit. In 2010 was dit nog het meeste van de gemeenten. De uitgaven van Breda liggen ook aanzienlijk lager dan het CROW-kengetal aangeeft.

Hiermee komt de effectiviteit van het onderhoud aan civieltechnische kunstwerken in gevaar, zeker als het gaat om onveilige situaties. Het is echter lastig te bepalen of hier daadwerkelijk sprake van is, aangezien er geen specifieke meldingen beschikbaar zijn.

3.7.6 *Aanbevelingen civieltechnische kunstwerken*

In het elementplan wordt melding gemaakt dat er wordt gewerkt aan een meer planmatige meerjarenprogrammering, waaraan alle partijen die gebruik maken van dezelfde openbare ruimte deelnemen. Het werken met een meerjarig onderhoudsprogramma bevordert samenwerking tussen verschillende disciplines en werkzaamheden kunnen beter gecombineerd worden. Door inzicht te hebben in toekomstige ontwikkelingen in de stad en de toestand van andere elementen kan er beter worden omgegaan met de honorering van maatschappelijke verzoeken (vragen van burgers en bedrijven om bepaalde zaken aan te pakken), de bereikbaarheid en bruikbaarheid kan beter afgestemd worden en er kunnen meer werkzaamheden gecombineerd worden (Elementplan civieltechnische kunstwerken). Bij Ecorys is niet bekend of dit meerjarenplan inmiddels is opgesteld. Wij bevelen aan dit alsnog te doen.

3.8 Riolering

3.8.1 Vergelijking van kosten

Vergelijking van kosten per globale posten uitgesplitst in Breda over de afgelopen jaren

De gedane investeringen in de riolering komen overeen met het Verbrede Gemeentelijke Rioleringsplan 2009 – 2013. De investeringen kennen wel een dalende tendens. De exploitatielasten voor riolering zijn sinds 2008 iets toegenomen. De omvang van het areaal is eveneens iets toegenomen. Er wordt in de periode 2009 – 2012 meer per km besteed dan in 2008. De uitgaven in 2009 – 2012 zijn per km betrekkelijk constant.

Benchmark

De gemeente Breda heeft een groot aantal km riolering (1.202 km), maar dit wijkt niet veel af van het areaal van Eindhoven (1.248 km). Den Bosch (675 km) en Helmond (571 km) hebben een kleiner areaal. Het areaal van Breda groeit licht, evenals dat van Den Bosch, Helmond en Eindhoven.

Breda heeft de hoogste lasten voor riolering (4,1 – 4,8 mln. per jaar). De lasten van de andere gemeenten variëren tussen 1,3 en 2,9 mln. euro per jaar. Het gaat om de totale uitgaven exclusief de kapitaallasten (en dus de gefinancierde investeringen) (Verbreed Rioleringsplan Breda 2009 – 2013).

De uitgaven van Breda en Den Bosch aan riolering liggen per km redelijk dicht bij elkaar. In Breda, Den Bosch en Helmond is een licht stijgende trend van de uitgaven per km te zien. In Eindhoven is juist een sterke daling waar te nemen in 2011, maar in dat jaar is in Eindhoven wel fors geïnvesteerd in vervanging van riolering (Onderhoudsbegroting Eindhoven).

Vergelijking met CROW

In Breda vallen uitgaven voor vervanging onder de investeringen (Verbreed Rioleringsplan Breda 2009 – 2013). De lasten hiervoor vallen daardoor onder de kapitaallasten, en zijn niet meegenomen in de getallen voor de gemeente Breda.

Uitgaven (km)	2008	2009	2010	2011
Breda	3.477	4.007	3.975	4.045
Kengetal				8.874

Breda geeft minder aan riolering uit dan de normering aangeeft. Het kengetal is echter inclusief vervanging. De uitgaven voor Breda laten zich daardoor moeilijk vergelijken met het kengetal.

3.8.2 Vergelijking van baten

Wat doe je met het geld dat je uitgeeft en wat levert het op qua kwaliteitsniveau

Het Verbrede Gemeentelijke Rioleringsplan 2009 – 2013 is erop gericht aan het kwaliteitsniveau 'normaal' te voldoen. In dit rioleringsplan staan jaarschijven met de werkzaamheden benoemd. In de jaarverslagen staat vermeld dat deze doelstellingen daadwerkelijk gehaald zijn.

In hoeverre bestaan bijvoorbeeld achterstanden in onderhoud?

De in het voorgaande Gemeentelijk Rioleringsplan (2004 – 2008) beschreven ambitie om jaarlijks 2,5 km riolering te vervangen is niet gehaald. Het Verbrede Gemeentelijke Rioleringsplan 2009 –

2013 is erop gericht deze achterstand geleidelijk in te lopen. In de jaarverslagen van 2010 en 2011 staat vermeld dat deze doelstellingen daadwerkelijk gehaald zijn.

3.8.3 *Hoe verhouden kosten en baten zich*

Hoe verhouden kosten en baten zich in de loop der jaren in Breda

Sinds 2008 zijn de investeringen in de riolering afgenomen. De exploitatielasten zijn daarentegen toegenomen. Sinds 2008 zijn jaarlijks de doelstellingen uit het Verbrede Gemeentelijke Rioleringsplan 2009 – 2013 behaald, en zijn achterstanden geleidelijk aan teruggedrongen.

Is er een duidelijke relatie te leggen tussen de kosten en de baten?

Op basis van de bovenstaande gegevens concludeert Ecorys dat de uitgaven voldoende zijn om de kwaliteitsdoelstelling 'normaal' te halen. Ook worden de in het verleden opgelopen achterstanden geleidelijk ingehaald.

3.8.4 *Wat is de mening van burgers*

Wat is de mening van de burgers over de kwaliteit van de openbare ruimte (gegevens uit bestaande monitoren)

De bestuurlijke doelstellingen gebaseerd op tevredenheid van de burgers worden behaald. Ecorys constateert dat de burgers op basis van de Burger enquêtes sinds 2006 de kwaliteit van de riolering nagenoeg gelijk waardeert.

Is in deze een relatie te zien met het kwaliteitsniveau zoals de gemeente dat constateert?

Evenals de mening van de burgers, die de riolering door de jaren heen relatief hetzelfde waarderen, geeft de gemeente aan door de jaren heen het kwaliteitsniveau 'normaal' (zie bijlage voor beschrijving) te behalen.

Is er eventueel een relatie te zien in het aantal meldingen/klachten van burgers over de openbare ruimte en het gemeentelijk gehanteerde kwaliteitsniveau?

Het aantal meldingen van burgers over riolering is in 2011 iets lager dan in 2008. In de tussenliggende periode (mn in 2010) is er wel een piek in de meldingen geweest. Relatief gezien is het aantal meldingen betrekkelijk constant sinds 2008. Er lijkt geen directe relatie tussen het aantal meldingen en het gewenste kwaliteitsniveau.

3.8.5 *Conclusies riolering*

Op basis van de ingelopen achterstanden, de behaalde kwaliteitsniveaus en de behaalde doelstellingen voor tevredenheid en een relatief constant niveau van de meldingen (m.u.v. 2010) - in combinatie met de uitgaven die ingezet zijn om deze doelstellingen te bereiken - constateert Ecorys dat de kosten en de baten voor wat betreft riolering in evenwicht zijn. De uitgaven zijn effectief ingezet.

De uitgaven van Breda en Den Bosch aan riolering liggen per km redelijk dicht bij elkaar. In Breda, Den Bosch en Helmond is een licht stijgende trend van de uitgaven per km te zien. Breda geeft minder aan riolering uit dan de normering aangeeft. Het kengetal is echter inclusief vervanging. De uitgaven voor Breda laten zich daardoor moeilijk vergelijken met het kengetal.

3.8.6 Aanbevelingen riolering

Gezien het feit dat het huidige Verbrede Gemeentelijk Rioleringsplan 2009 – 2013 ten einde loopt, adviseren wij ook voor een volgende tijdsperiode een dergelijk plan op te stellen. De gemeente heeft aangegeven hier inderdaad mee bezig te zijn, mede gezien het feit dat dit een wettelijke verplichting is.

3.9 Verkeerbeheer (VRI)

3.9.1 Vergelijking van kosten

Vergelijking van kosten per globale posten uitgesplitst in Breda over de afgelopen jaren

Het onderdeel verkeerbeheer wordt in dit onderzoek behandeld door in te gaan op de verkeersregelinstallaties (VRI). In interviews is aangegeven dat Breda 107 VRI's heeft.

De totale uitgaven aan verkeerbeheer zijn na schommelingen in de tussenliggende jaren, in 2012 ongeveer op hetzelfde niveau als in 2008. Exclusief de kapitaallasten is een daling van de uitgaven in 2010 te zien, waarna deze weer toenemen. De uitgaven aan verkeersregelinstallaties nemen toe in 2011 en 2012.

Benchmark

Het aantal VRI's loopt sterk uiteen tussen de gemeenten. Eindhoven heeft met 165 stuks de meeste. Breda heeft 107 VRI's, Den Bosch 62 en Helmond 64. De uitgaven aan VRI's zijn nagenoeg gelijk tussen Breda, Den Bosch en Helmond, tussen de 0,5 en 0,7 mln. euro per jaar. Eindhoven geeft 0,9 mln. euro per jaar uit.

Vergelijking met CROW

Het CROW geeft aan dat de lasten per VRI aanzienlijk hoger liggen, maar dit kengetal is inclusief vervanging.

Uitgaven (stuk)	2008	2009	2010	2011
Breda				7.344
Kengetal				21.230

3.9.2 Vergelijking van baten

Wat doe je met het geld dat je uitgeeft en wat levert het op qua kwaliteitsniveau

In het Buitenruimteplan is gesteld dat prioriteit zal worden gegeven aan de verkeerslichten, in verband met de beperkte aanwezigheid van financiële middelen. Deze prioriteit zal ten koste gaan van het beheer en onderhoud van overige verkeersvoorzieningen, zoals straatnaamborden, verkeersborden, etc. (Elementplan verkeersvoorzieningen, 2008).

In hoeverre bestaan bijvoorbeeld achterstanden in onderhoud?

Onderzoek in 2009 heeft uitgewezen dat er in de stad vele straatnaamborden zijn die vervangen moeten worden, vanwege de slechte leesbaarheid. Er was (nog) geen totaaloverzicht van de toestand van dit areaal. Een inspectie van alle straatnaamborden stadsbreed is erg arbeidsintensief en kostbaar. Daar was geen budget voor. (Stand van beheer, 2009).

Er zijn zeer veel verkeersborden in de gemeente Breda. Er bestaat hiervoor een onderhouds-achterstand. Er was en is nog geen totaalinzicht in de totale aantallen en de mogelijkheden om het aantal borden terug te dringen. Hoewel exacte cijfers nog niet voorhanden waren, werd het

benodigd structureel budget voor vervanging destijds geschat op ca. 200.000 euro per jaar (Stand van beheer, 2009).

Er was in de jaren voor 2009 structureel te weinig budget geweest voor onderhoud aan wegmarkeringen (lijnen, haaiantanden). De eenmalig achterstand bedraagt ca. € 500.000. Benodigd structureel budget voor instandhouding en voorkomen van nieuwe achterstanden is ca. € 150.000. Voor vervanging en groot onderhoud aan straatnaamborden, verkeerstekens en wegmarkeringen is eveneens te weinig budget (Stand van beheer, 2009).

3.9.3 *Hoe verhouden kosten en baten zich*

Hoe verhouden kosten en baten zich in de loop der jaren in Breda

De huidige uitgaven zijn, na schommelingen, terug op het niveau van 2008. De bestuurlijke doelstellingen worden nu over het algemeen gehaald. Alleen het aantal meldingen van burgers is echter niet gedaald.

Is er een duidelijke relatie te leggen tussen de kosten en de baten?

Het elementplan en het document 'stand van beheer (2009)' geven aan dat er achterstanden bestaan en dat er structureel te weinig budget is voor het beheer en onderhoud. De bestuurlijke doelstelling 'veilig' is in 2008 en 2009 net niet gehaald. In 2012 voldoet 96% van de het straatmeubilair aan de kwaliteitsnorm A of B, waar het streven 90% is.

3.9.4 *Wat is de mening van burgers*

Wat is de mening van de burgers over de kwaliteit van de openbare ruimte (gegevens uit bestaande monitoren)

In 2008 werden de doelstellingen heel en veilig, gemeten op basis van de burger enquête, niet gehaald.

Is in deze een relatie te zien met het kwaliteitsniveau zoals de gemeente dat constateert?

De gegevens uit de monitor komen overeen met de constatering in het elementplan en het document 'stand van beheer 2009' dat er achterstanden zijn, evenals een tekort aan budget.

Is er eventueel een relatie te zien in het aantal meldingen/klachten van burgers over de openbare ruimte en het gemeentelijk gehanteerde kwaliteitsniveau?

Het aantal meldingen is gelijk gebleven.

3.9.5 *Conclusies verkeerbeheer*

In 2008 werden de doelstellingen heel en veilig, gemeten op basis van de burger enquête, niet gehaald. Het elementplan en het document 'stand van beheer' geven aan dat er achterstanden bestaan en dat er structureel te weinig budget is voor het beheer en onderhoud. De bestuurlijke doelstelling 'veilig' wordt in 2008 en 2009 net niet gehaald. In 2012 voldoet 96% van de het straatmeubilair aan de kwaliteitsnorm A of B, waar het streven 90% is. Gezien de beperkte middelen concludeert Ecorys dat het beheer en onderhoud van verkeerbeheer effectief en efficiënt is vormgegeven. Aandachtspunt is wel het structureel lage beschikbare budget, waardoor het behouden van de basiskwaliteit onder druk staat.

3.9.6 Aanbevelingen verkeerbeheer

Ecorys beveelt aan een meerjarenprognose op te stellen voor verkeerbeheer. Hierdoor kunnen de sturingsmogelijkheden verbeteren en voorkomen worden dat het verkeerbeheer onder een basiskwaliteit raakt.

3.10 Ecologie

3.10.1 Vergelijking van kosten

Vergelijking van kosten per globale posten uitgesplitst in Breda over de afgelopen jaren

De totale uitgaven aan ecologisch groen zijn na een stijging in 2009, 2010 en 2011 naar 1,5 mln. euro, weer terug gebracht naar het niveau van 2008 van 1,2 mln. euro.

Benchmark

Breda heeft veruit het grootste areaal aan bermen en ecologisch groen (789 ha). Den Bosch heeft 267 ha ecologisch groen en Eindhoven 600 ha. De lasten hiervoor zijn het hoogst in Breda (1,5 mln. euro) in vergelijking tot Den Bosch (0,4 mln. euro) en Eindhoven (0,6 mln. euro).

Vergelijking met CROW

De uitgaven per hectare ecologisch groen van Breda liggen onder dat van het kengetal.

Uitgaven (ha)	2008	2009	2010	2011
Breda	1.545	1.871	1.791	1.887
Kengetal				2.170

3.10.2 Vergelijking van baten

Wat doe je met het geld dat je uitgeeft en wat levert het op qua kwaliteitsniveau

In het document stand van beheer 2009 wordt gesproken over achterstanden. In 2009, 2010 en 2011 is extra budget beschikbaar gesteld. In 2009 zijn de bestuurlijke doelstellingen wel gehaald, in tegenstelling tot 2008. In 2010 en 2011 is alleen de doelstelling 'veilig' niet gehaald.

In hoeverre bestaan bijvoorbeeld achterstanden in onderhoud?

Er is structureel te weinig budget beschikbaar voor het verlagen van bermen. Hierdoor ontstaat er wateroverlast op wegen en komt de verkeersveiligheid in het geding. Voor het uitvoeren van het eco-bestek is eveneens een tekort op de exploitatiebegroting. Er is te weinig budget beschikbaar voor het treffen van kleinschalige ecologische inrichtingsmaatregelen. Daardoor kunnen ecologische beleidsdoelstellingen niet geheel gerealiseerd worden (Stand van beheer, 2009).

3.10.3 Hoe verhouden kosten en baten zich

Hoe verhouden kosten en baten zich in de loop der jaren in Breda

De kosten en baten komen meer in lijn met elkaar. Het extra budget in 2009, 2010 en 2011 heeft er toe geleid dat de doelstellingen beter worden behaald. De doelstelling voor veiligheid is echter nog niet behaald, ondanks de extra budgetten. Het extra geld kwam dan ook beschikbaar voor ecologisch groen, waarbij veiligheid minder van belang is.

Is er een duidelijke relatie te leggen tussen de kosten en de baten?

De extra kosten lijken te leiden tot meer baten in de vorm van het beter behalen van de doelstellingen.

3.10.4 Wat is de mening van burgers

Wat is de mening van de burgers over de kwaliteit van de openbare ruimte (gegevens uit bestaande monitoren)

Er zijn bij Ecorys geen specifieke meldingen van burgers over het ecologisch groen bekend. De doelstellingen van schoon, heel en veilig worden echter gebaseerd op de burgerenquêtes. Hieruit blijkt dat de doelstellingen voor schoon, heel en veilig niet worden behaald.

Is in deze een relatie te zien met het kwaliteitsniveau zoals de gemeente dat constateert?

De achterstanden zoals de gemeente constateert in het document stand van beheer 2009 lijken overeen te komen met het niet halen van de doelstellingen schoon, heel en veilig.

Is er eventueel een relatie te zien in het aantal meldingen/klachten van burgers over de openbare ruimte en het gemeentelijk gehanteerde kwaliteitsniveau?

Er zijn bij Ecorys geen meldingen van burgers over het ecologisch groen bekend.

3.10.5 Conclusies ecologie

Er bestonden in 2009 achterstanden in het beheer en onderhoud van ecologisch groen. In 2009, 2010 en 2011 zijn extra middelen uitgegeven. Het budget is nu weer terug op het niveau van 2008. Ecorys is het onduidelijk wat de actuele kwaliteit van het ecologisch groen is, en of met het lagere budget nieuwe achterstanden opgelopen worden. De uitgaven van beheer en onderhoud van Ecologisch groen liggen per hectare boven de uitgaven van de andere gemeenten, maar onder het kengetal van het CROW.

3.10.6 Aanbevelingen ecologie

Stel een actueel overzicht op van de stand van zaken van het ecologisch groen, zodat eventueel een effect gezien kan worden van de extra uitgaven in 2009, 2010 en 2011.

3.11 Gladheidsbestrijding

3.11.1 Vergelijking van kosten

Vergelijking van kosten per globale posten uitgesplitst in Breda over de afgelopen jaren

Na een toename in 2010 is het aantal km de laatste jaren stabiel op ruim 600 km. De uitgaven aan gladheidsbestrijding verschillen sterk per jaar, en lopen uiteen van 0,5 mln. euro tot 1,8 mln. euro. Uiteraard speelt hierbij de noodzaak tot strooien (i.v.m. het winterweer) een belangrijke rol.

Benchmark

Eindhoven (0,6 mln. euro) en Breda (0,7 mln. euro) geven het meeste uit aan gladheidsbestrijding. Het areaal van Eindhoven (1.514 km) is groter dan het areaal van Breda (606 km). Helmond heeft een areaal van 668 km, en geeft hier in 2011 0,3 mln. euro aan uit. De uitgaven van de gemeentes fluctueren sterk in de tijd.

Vergelijking CROW

De uitgaven aan gladheidsbestrijding verschillen sterk per jaar en zijn afhankelijk van de weersomstandigheden. In grote lijnen kan gezegd worden dat de uitgaven rondom het kengetal liggen.

Uitgaven (km)	2008	2009	2010	2011
Breda	1.163	1.987	3.148	1.188
Kengetal (20 strooirondes)				1.871

3.11.2 Vergelijking van baten

Wat doe je met het geld dat je uitgeeft en wat levert het op qua kwaliteitsniveau

De jaarverslagen van 2010 en 2011 vermelden dat de gladheidsbestrijdingsrondes binnen de normtijd gerealiseerd zijn.

In hoeverre bestaan bijvoorbeeld achterstanden in onderhoud?

Er bestaan geen achterstanden. In het budget zijn 20 strooirondes opgenomen. Indien meer budget benodigd is wordt dit toegevoegd, zo wordt op de actuele weersituatie ingespeeld.

3.11.3 Hoe verhouden kosten en baten zich

Hoe verhouden kosten en baten zich in de loop der jaren in Breda

De kosten worden volledig bepaald door de weersomstandigheden. Er lijkt voldoende aandacht voor het veiligheidsaspect door het budget mee te laten bewegen met de weersomstandigheden en de noodzaak tot strooien.

Is er een duidelijke relatie te leggen tussen de kosten en de baten?

Winterse omstandigheden beïnvloeden het aantal keren dat gestrooid moet worden, en daarmee in directe zin de kosten. Indien meer budget benodigd is wordt dit toegevoegd.

3.11.4 Wat is de mening van burgers

Er zijn bij Ecorys geen meldingen van burgers over gladheidsbestrijding bekend.

3.11.5 Conclusies gladheidsbestrijding

De daadwerkelijke kosten voor gladheidsbestrijding zijn uiteraard sterk afhankelijk van de noodzaak om te strooien. In het budget zijn 20 strooirondes opgenomen. Indien meer budget benodigd is wordt dit toegevoegd. Er lijkt hiermee voldoende aandacht voor het veiligheidsaspect door het budget mee te laten bewegen met de weersomstandigheden en de noodzaak tot strooien. De veiligheid komt niet in gevaar. In vergelijking met het CROW kengetal is de gladheidsbestrijding efficiënt. De andere gemeenten geven per km echter minder uit aan gladheidsbestrijding.

3.11.6 Aanbevelingen gladheidsbestrijding

De andere gemeenten geven per km aanzienlijk minder uit aan gladheidsbestrijding. Ecorys beveelt aan te onderzoeken wat de oorzaak hiervan is.

3.12 Conclusies kosten en baten

Voor verschillende elementen bestaat er een tekort aan budget om het basiskwaliteitsniveau (niveau R) of zelfs een sober kwaliteitsniveau (R-) te handhaven. Voor een enkel element is er een ruimer budget beschikbaar dan volgens de kengetallen van het CROW en de vergelijking met de andere gemeenten voldoende is voor het basisniveau.

Per element komen we samengevat tot de volgende conclusies:

Verharding

De technische staat van de verhardingen in Breda wordt steeds slechter. De burgers waarderen de verharding in de loop van de tijd steeds minder positief. Volgens objectieve maatstaven (CROW) is het jaarlijkse budget ontoereikend voor het beheer en onderhoud. Per hectare geeft Breda ook aanzienlijk minder uit aan beheer en onderhoud van verharding dan de andere gemeenten. Dit kan onveilige situaties tot gevolg hebben. De ingezette verhoging van de budgetten voor verhardingen is in lijn met de behoefte/noodzaak, maar nog ontoereikend om de opgelopen achterstanden snel in te halen.

Groen

Ecorys constateert (op basis van gegevens t/m 2011) dat het budget voldoende is om de technische kwaliteitsdoelstellingen te behalen, maar onvoldoende om achterstanden in te lopen. Met het bereiken van de doelstellingen concludeert Ecorys dat het beleid in principe effectief is. Het teruggelopen budget strookt met de afgenomen ambities van de gemeente. Dit is eind 2011 nog maar in beperkte mate terug te zien in de tevredenheid van burgers. Echter, de afgelopen twee jaar worden de meldingen van burgers omtrent groen of zwerfvuil alleen geregistreerd door de gemeente Breda als ingrepen noodzakelijk zijn vanwege (grote) overlast of een gevaarlijke situatie.

De uitgaven per hectare voor beheer en onderhoud aan groen lopen sterk uiteen tussen de verschillende gemeenten. Breda heeft de hoogste uitgaven tot 2011, maar deze lopen wel sterk terug. Uit een benchmark van Alterra blijkt dat dit ook komt door de relatief hoge doorgerekende overheadskosten, maar worden anderzijds in interviews ook wel herkend.

De uitgaven per hectare van de gemeente Breda aan het beheer en onderhoud van groen komen overeen met het niveau R (basisniveau) van het CROW. Doordat de uitgaven van Breda per hectare hoger liggen dan bij de andere gemeenten, maar wel in lijn liggen met het CROW, is het volgens Ecorys wellicht mogelijk op het onderdeel groen aan efficiency in de uitvoering te winnen. Hierbij dient wel rekening te worden gehouden met de benodigde vervanging van bomen.

Verlichting

De kosten en baten van het beheer en onderhoud zijn op zich door de jaren in balans, maar de beschikbare budgetten liggen onder het basisniveau van de CROW. De vervangingsinvesteringen verdienen tevens aandacht. Er is structureel onvoldoende budget beschikbaar om oude lichtmasten te vervangen. Dit is terug te zien in een niveau van meldingen dat in 2008 – 2011 fors hoger ligt dan in 2004. Eenmalige investeringen zijn onvoldoende om de achterstanden in te lopen. Wel zien we dat extra investeringen direct leiden tot minder meldingen.

De bestuurlijke doelstellingen worden gehaald. Ecorys constateert dat het beleid daarmee feitelijk effectief is. De bestuurlijke doelstellingen zijn wel naar beneden bijgesteld. De kosten per lichtmast liggen boven het niveau van Helmond en Eindhoven, maar onder dat van Den Bosch en eveneens

het CROW. Ecorys concludeert dat, gezien de beperkte middelen, de uitgaven wel efficiënt worden ingezet, in de zin dat onderhoudsdoelstellingen met het beperkte budget worden behaald.

Speelvoorzieningen

Volgens de jaarverslagen zijn er geen onveilige speelvoorzieningen meer. Hiermee zijn de afgelopen jaren de onveilige locaties uit het verleden aangepast. In 2010 beoordeelde 28% van de burgers de veiligheid van de speelplek nog als matig of slecht.

Met het bereiken van de bestuurlijke doelstelling concludeert Ecorys dat het beleid in principe effectief is (doelstelling bereikt), maar dat dit wel leidt tot een afname van het aantal beschikbare speeltoestellen voor de kinderen van Breda. Burgers kunnen dit in toenemende mate negatief waarderen als een afname van de kwaliteit van de leefomgeving.

Met het aanleggen van enkele kunstgras speelvelden lijkt de gemeente in te spelen op het signaal uit het rapport van de sociale en fysieke leefomgeving dat er te weinig voorzieningen voor de oudere jeugd zijn.

Breda had in 2010 de meeste speeltoestellen in vergelijking tot Den Bosch en Eindhoven. De totale uitgaven waren eveneens het hoogst. Per speeltoestel geven Breda en Eindhoven minder uit dan Den Bosch en Helmond. Naar de uitgaven per speeltoestel kijkend, concludeert Ecorys dat het beheer en onderhoud op een efficiënte wijze gebeurt. Een vergelijking met CROW kengetallen is niet mogelijk, omdat er areaalgegevens ontbreken (namelijk het aantal m² speelplek per ha) over de speelplekken.

Reiniging

De bestuurlijke doelstellingen op het gebied van reiniging zijn vanaf 2009 gehaald. Hiermee is een progressie gemaakt ten opzichten van 2008. De burgers zijn echter vanaf 2011 minder tevreden over de kwaliteit van de openbare ruimte. Het aantal meldingen neemt tegelijkertijd toe, vooral voor zwerfvuil. In 2013 is de doelstelling verder naar beneden bijgesteld. In 2013 wordt door de directie Beheer betwijfeld of de doelstelling van eens schone stad kan worden behaald met de huidige lagere budgetten. Op sommige punten, bv zwerfvuil, wordt minder ingegrepen en een beroep gedaan op burgers en bedrijven. De keuze om minder standaardreinigingen uit te laten voeren heeft dus wel gevolgen.

Omdat de bestuurlijke doelstellingen vanaf 2009 gehaald worden is het beleid effectief, maar tegelijkertijd zien we dat de doelstellingen naar beneden worden bijgesteld.

Den Bosch en Helmond geven per km meer uit aan reiniging, Eindhoven minder dan Breda. Per kilometer komen liggen de uitgaven aan reiniging van Breda over het algemeen net iets onder het CROW-kengetal. Op basis hiervan concludeert Ecorys dat het beleid op efficiënte wijze wordt uitgevoerd. Wel kan de keuze voor minder standaardreinigingen leiden tot meer incidentele reinigingen, wat weer minder efficiënt kan zijn.

Civieltechnische kunstwerken

De ontwikkeling van de uitgaven en de doelstellingen zijn in overeenstemming met elkaar in de zin dat deze beiden een dalende trend vertonen. Ecorys concludeert dat het beleid efficiënt is uitgevoerd, in de zin dat er is gehandeld naar de beschikbare middelen. In het elementplan en het document 'stand van beheer' wordt gesproken van een tekort aan budget om de gewenste kwaliteit te kunnen behalen. Dit wordt gestaafd met de vergelijking met andere gemeenten. Per stuk gaf Breda in 2011 het minste uit. In 2010 was dit nog het meeste van de gemeenten. De uitgaven van Breda liggen ook aanzienlijk lager dan het CROW-kengetal aangeeft.

Hiermee komt de effectiviteit van het onderhoud aan civieltechnische kunstwerken in gevaar, zeker als het gaat om onveilige situaties. Het is echter lastig te bepalen of hier volgens het oordeel van de burgers sprake van is, aangezien er geen specifieke meldingen beschikbaar zijn.

Riolering

Op basis van de ingelopen achterstanden, de behaalde kwaliteitsniveaus en de behaalde doelstellingen voor tevredenheid en een relatief constant niveau van de meldingen - in combinatie met de uitgaven die ingezet zijn om deze doelstellingen te bereiken - constateert Ecorys dat de kosten en de baten voor wat betreft riolering in evenwicht zijn. De uitgaven zijn effectief ingezet.

De uitgaven van Breda en Den Bosch aan riolering liggen per km redelijk dicht bij elkaar. In Breda, Den Bosch en Helmond is een licht stijgende trend van de uitgaven per km te zien. Breda geeft minder aan riolering uit dan de normering aangeeft. Het kengetal is echter inclusief vervanging. De uitgaven voor Breda laten zich daardoor moeilijk vergelijken met het kengetal.

Verkeerbeheer

In 2008 werden de doelstellingen heel en veilig, gemeten op basis van de burger enquête, niet gehaald. Het elementplan en het document 'stand van beheer' geven aan dat er achterstanden bestaan en dat er structureel te weinig budget is voor het beheer en onderhoud. De bestuurlijke doelstelling 'veilig' wordt in 2008 en 2009 niet gehaald. Gezien de beperkte middelen, concludeert Ecorys dat het beheer en onderhoud van verkeerbeheer effectief en efficiënt is vormgegeven.

Ecologie

Er bestonden in 2009 achterstanden in het beheer en onderhoud van ecologisch groen. In 2009, 2010 en 2011 zijn extra middelen uitgegeven. Het budget is nu weer terug op het niveau van 2008. Ecorys is het onduidelijk wat de actuele kwaliteit van het ecologisch groen is, en of met het lagere budget nieuwe achterstanden opgelopen worden. De uitgaven van beheer en onderhoud van Ecologisch groen liggen per hectare boven de uitgaven van de andere gemeenten, maar onder het kengetal van het CROW.

Gladheidsbestrijding

De daadwerkelijke kosten voor gladheidsbestrijding zijn uiteraard sterk afhankelijk van de noodzaak om te strooien. In het budget zijn 20 strooirondes opgenomen. Indien meer budget nodig is wordt dit toegevoegd. Er lijkt hiermee voldoende aandacht voor het veiligheidsaspect door het budget mee te laten bewegen met de weersomstandigheden en de noodzaak tot strooien. De veiligheid komt niet in gevaar. In vergelijking met het CROW kengetal is de gladheidsbestrijding in Breda op zich efficiënt. De andere gemeenten geven per km echter wel minder uit aan gladheidsbestrijding.

Overall conclusie kosten en baten vergeleken

Op basis van de conclusies per element, zien we de volgende meer algemene conclusies:

- De bestuurlijke doelstellingen voor de meeste elementen op het gebied van schoon en heel worden behaald, op het gebied van veiligheid echter net niet.
- Hiermee worden de beschikbare middelen voor de meeste elementen grotendeels effectief ingezet.
- Hierbij wordt de effectiviteit wel grotendeels gemeten aan de hand van meningen van burgers, welke hoofdzakelijk betrekking hebben op een perceptie van de kwaliteit van de openbare ruimte, gebaseerd op beeldkwaliteit. Echter, de afgelopen twee jaar worden de meldingen

van burgers omtrent groen of zwerfvuil alleen geregistreerd door de gemeente Breda als ingrepen noodzakelijk zijn vanwege (grote) overlast of een gevaarlijke situatie;.

- Over het algemeen liggen de uitgaven aan beheer en onderhoud van Breda onder de kengetallen van het CROW.
- Hiermee is het beheer en onderhoud in Breda op de korte termijn relatief efficiënt, in de zin dat met de budgetten momenteel nog wel aan de (deels neerwaarts bijgestelde) bestuurlijke doelstellingen wordt voldaan.
- Er is echter voor vrijwel alle elementen een tekort aan budget beschikbaar om in het verleden opgelopen achterstanden in te halen.
- Ook is er geen budget beschikbaar voor vervangingsinvesteringen, zodat er zeer waarschijnlijk in de (nabije) toekomst problemen gaan ontstaan met de technische staat van onderhoud van vele elementen.
- Er wordt als gevolg voor een aantal essentiële elementen niet meer voldaan aan de eisen van de technische kwaliteit, wat vooral op de langere termijn ook voor de burger merkbaar wordt.
- Voor bepaalde elementen (met name verhardingen, maar ook verlichting en civieltechnische kunstwerken) kan het te geringe budget ook leiden tot onveilige situaties, waardoor er ongelukken kunnen gebeuren en er claims kunnen ontstaan voor de gemeente Breda.
- Dit is een risico voor de gemeente, waar nu nog onvoldoende op een structurele manier op wordt geanticipeerd.
- Een positieve uitzondering is het element riolering, waarvoor een meerjarenplan (Verbrede Gemeentelijke Rioleringsplan 2009 – 2013) is ontwikkeld en wordt uitgevoerd. Dit plan zal worden geactualiseerd voor de komende periode.
- Voor een aantal elementen (ecologisch groen, gladheidsbestrijding) zijn er geen specifieke metingen beschikbaar bij Ecorys van het aantal meldingen, waardoor het lastig is om te meten of de doelstellingen worden behaald. Ook staan er voor een aantal elementen geen specifieke doelstellingen in de begrotingen en jaarverslagen, en zijn algemene doelstellingen als 'schoon, heel en veilig' gehanteerd door Ecorys.

4 Uitvoering nader belicht

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk gaat in op de uitvoering van het beheer en onderhoudsbeleid van de gemeente Breda. Hierbij wordt eerst de nadruk gelegd op efficiency- en effectiviteitsmaatregelen die door de gemeente Breda zijn en worden uitgevoerd. Hiervoor zijn interviews gehouden met een viertal relevante medewerkers van de directie Beheerdirectie Beheer. Tevens is er een gesprek gevoerd met de verantwoordelijke wethouder. In deze paragraaf gaan we tevens in op ervaringen vanuit de andere gemeenten. Hiertoe is gebruik gemaakt van een drietal interviews met medewerkers van de gemeenten Eindhoven, Helmond en Den Bosch.

Daarnaast gaan we in dit hoofdstuk in op de informatievoorziening vanuit het ambtelijk apparaat en de wethouder naar de gemeenteraad. Hiervoor is gebruik gemaakt van een korte schriftelijke enquête onder raadsleden. In dit hoofdstuk wordt verslag gedaan van de belangrijkste bevindingen uit de gesprekken en de enquête (zie bijlage 4 voor het overzicht met de geïnterviewde personen)

4.2 Efficiency- en effectiviteit binnen Breda

In de interviews met de medewerkers van de directie Beheer en de overige gemeenten is vooral ingegaan op de beleidscyclus en de gebruikte plannen, de huidige kwaliteit van de buitenruimte en de verwachtingen voor de toekomst op dit gebied o.b.v. de beschikbare budgetten. In het interview met de wethouder is tevens ingegaan op de communicatie met de raad.

De beleidscyclus en gebruikte plannen

De gemeente Breda werkt met een drietal type plannen welke verschillen in detailniveau. Er zijn de Visie openbare ruimte 2020, de elementplannen en de activiteiten- of jaarplannen (zie hoofdstuk 2). In de interviews wordt er op gewezen dat de gebruikte elementplannen weliswaar al oud maar nog niet verouderd zijn. De huidige structuur is in feite al in het buitenruimteplan van 1998 opgesteld, dit was het eerste beleidsplan voor openbare ruimte in Breda. Dit is als het ware het "kapstokplan" geweest voor alle gebiedsplannen en elementplannen. Een gebiedsplan werd per soort gebied opgesteld (onderscheid wonen, winkel, bedrijf, etc.). Vervolgens werd per sub thema een verdere invulling gemaakt. Er is destijds de ambitie geweest om deze elke 5 jaar te vernieuwen, maar in de loop der tijd is dit bijgesteld vanuit politieke overwegingen en bezuinigingsoogpunt (bron: interview).

In 2009 is er een opvolger van het buitenruimteplan opgesteld. Deze 'Visie openbare ruimte 2020' vormt weliswaar de huidige kapstok voor het beleid, maar is niet vertaald naar actuele beleidsplannen of meerjarenbudgetten. Er wordt op gewezen dat dit bewust niet is gebeurd omdat er andere prioriteiten zijn gesteld binnen de directie Beheer. De directie Beheer geeft eveneens aan dat de doorvertaling van nieuw beleid is uitgesteld vanwege het versoberen van beleids capaciteit binnen de gemeente Breda en binnen de directie Beheer.

Aan de elementplannen (gereedgekomen in de periode 2001 t/m 2008) is geen financiële paragraaf gekoppeld. Volgens de geïnterviewden komt dit omdat er volgens het concern te weinig politiek draagvlak was om per element een meerjarenbegroting op te stellen en hieraan gekoppeld bedragen voor de komende jaren vast te leggen. In de huidige praktijk wordt gewerkt met

jaarplannen, waarbij het jaar-tot-jaar budget weinig varieert. Het budget van het voorgaande jaar is maatgevend voor het budget in het volgende jaar.

De jaarlijkse budgetten bestaan uit een vast en een variërend deel. Het wegwerken van achterstanden of speciale projecten worden verdisconteerd binnen het variërende deel. Dit gebeurt rondom het opstellen van de voorjaarsnota. De geïnterviewden wijzen er op dat het exploitatie-budget voldoende is voor dagelijks onderhoud, inspectie, etc., maar niet spoort met de areaaluitbreidingen. De variabele component in het budget wordt ingezet voor 'noodzakelijke vervangingen'. Elk jaar moet hier door de directie Beheer expliciet voor 'gestreden' worden.

Er wordt hierbij gebruik gemaakt van een combinatie van een technische-inhoudelijke afweging en een politieke afweging voor het toewijzen van de budgetten. Het 'activiteitenplan' is in feite het uitmoesel van dit proces. De wethouder Wonen & Leven moet uiteindelijk akkoord gaan met de activiteitenplannen.

Deze praktijk wordt door de geïnterviewden als pragmatisch en werkbaar ervaren. Het ontbreken van een structurele budgetten voor vervanging en groter onderhoud wordt door de directie Beheer echter wel als onwenselijk en zorgelijk gezien. Ook het uitblijven van extra budgetten bij areaal uitbreidingen wordt door de geïnterviewden nadrukkelijk als een aandachtspunt genoemd.

Hierbij wijzen de geïnterviewden er op dat Breda in het verleden incidenteel veel middelen heeft moeten vrijmaken om achterstanden in het beheer en onderhoud op te lossen. Hierbij wordt de laatste jaren de openbare ruimte jaarlijks 'cosmetisch' op niveau gehouden, terwijl het groot onderhoud en vervanging achter blijven. Hierdoor verslechtert de technische kwaliteit steeds verder. Hoe langer gewacht wordt met groot onderhoud, hoe duurder dit wordt. Volgens de geïnterviewden is per saldo het incidenteel geld vrij maken om achterstanden weg te werken duurder dan de openbare ruimte structureel goed bijhouden.

De directie Beheer zou het liefst werken met een meerjarenprognose van beheer en onderhoud van openbare ruimte, inclusief groot onderhoud. Deze meerjarenprognose biedt inzicht in waar, waarvoor (welk element) en wanneer er pieken in uitgaven te verwachten zijn. Dit biedt mogelijkheden voor cashflowmanagement op het totale niveau van beheer en onderhoud.

Ervaringen andere gemeenten

In de gemeente [Eindhoven](#) is behoefte aan nieuw begrotingsbeleid voor beheer en onderhoud van hun kapitaalgoederen (bron: Adviesnota kapitaalgoederen, oktober 2012 en interview). Kort samengevat komt het er op neer dat door het aflopen van tijdelijke impulsen (NRE-middelen en stortingen in groenreserve), het structurele verschil in de hoogte van de stijging van de budgetten en kosten, specifieke kostenstijgingen in de laatste jaren (curatieve lasten, areaaluitbreiding) en bezuinigingen, steeds minder middelen voor het onderhoud beschikbaar zijn. Ook de raadscommissie die gaat over het beheer van Eindhoven heeft haar zorgen hierover uitgesproken tijdens de begrotingsbehandelingen. Tegelijkertijd is er een ontwikkeling om anders om te gaan met inrichting en onderhoud van de openbare ruimte. Afsproken is dat het budget voor beheer gelijk blijft en dat er bij het besluit over nieuwe ontwikkelingen en investeringen al meteen de structurele financiële consequenties voor het beheer van de openbare ruimte worden meegenomen. Ook is besloten dat voor 2012 eventuele overschrijdingen in de programma's groen en openbare ruimte binnen de eigen programma's wordt opgelost en dat er een nieuw dossier over het onderhoud van de stad opgesteld wordt.

De gemeente **Helmond** werkt al langer naar tevredenheid met meerjarenplannen voor de diverse elementen binnen het beheer van de openbare ruimte (bron: programmabegrotingen en interview). De plannen voor herinrichting en reconstructies worden op integrale wijze voorbereid, samen met de disciplines groen, riolering, verkeer, stedenbouw en civiele techniek. Helmond geeft aan hierdoor de beschikbare middelen optimaal in te kunnen zetten, met een duurzaam resultaat. De onderhoudsprogramma's wegen, verlichting en verkeersregelininstallaties worden uitgevoerd conform de beheerprogramma's en de voorgestelde bezuinigingen, zoals weer te geven in het Programma Onderhoud Wegen 2012 (POW 2012). Binnen Helmond is een van de (speer)punten in het beleid het verbeteren en handhaven van een schone, hele, veilige en duurzame leefomgeving tegen een haalbaar kostenniveau. Binnen de verschillende programma's is er relatief veel vrijheid voor de verdeling van de budgetten. In principe wordt er gewerkt met kosten kentallen, waarbij een uitbreiding van het areaal tot extra budget leidt.

De gemeente **Den Bosch** zet in op een schone, hele en veilige openbare ruimte waar de burgers tevreden over zijn, zich betrokken bij voelen en zich actief opstellen bij acties en activiteiten in het kader van leefbaarheid (bron: Begroting 2012, jaarverslagen en interview). De verloedering van de openbare ruimte wordt aangepakt. Ondanks de bezuinigingen tracht Den Bosch het inmiddels bereikte onderhoudsniveau overal in de stad te handhaven. Dat wil zeggen consolideren van het onderhoudsniveau 'sober tot basis'. Dat wil zeggen dat Den Bosch zich er van bewust is dat in 2014 met de huidige middelen geen (overall) niveau "basis" zal worden bereikt en het ambitieniveau voor 2014 iets naar beneden wordt bijgesteld. Daar waar wenselijk i.v.m. veiligheid, worden aanpassingen gedaan aan de openbare ruimte. In Den Bosch wordt de afweging gemaakt of een bezuiniging al dan niet omkeerbare effecten heeft.

Den Bosch werkt met een meerjarenplanning voor 4 jaar voor alle elementen. Er is tevens sinds 2006 een vitaliseringsbudget voor achterstallig onderhoud, elke structureel is in te zetten. Jaarlijks wordt bepaald waar de extra middelen naar toe gaan. Den Bosch werkt veel met kengetallen. Bij areaaluitbreiding wordt hierdoor het budget ook verruimd.

Er is relatief weinig contact met de raad, in feite wordt alleen tijdens de behandeling van de begroting informatie verschaft. Uiteraard zijn er wel de jaarverslagen. Ook in Den Bosch is er een omvorming aan de gang binnen groen. Er wordt ingezet op omvorming naar onderhoudsintensieve vormen als gras en bomen in plaats van meer onderhoud vergend groen als hagen en struiken. De technische kwaliteit van de verharding is volgens de geïnterviewde relatief goed: volgens de CROW-norm is maar 5 tot 6% van het areaal onveilig.

Inzet dashboard als sturingsmiddel

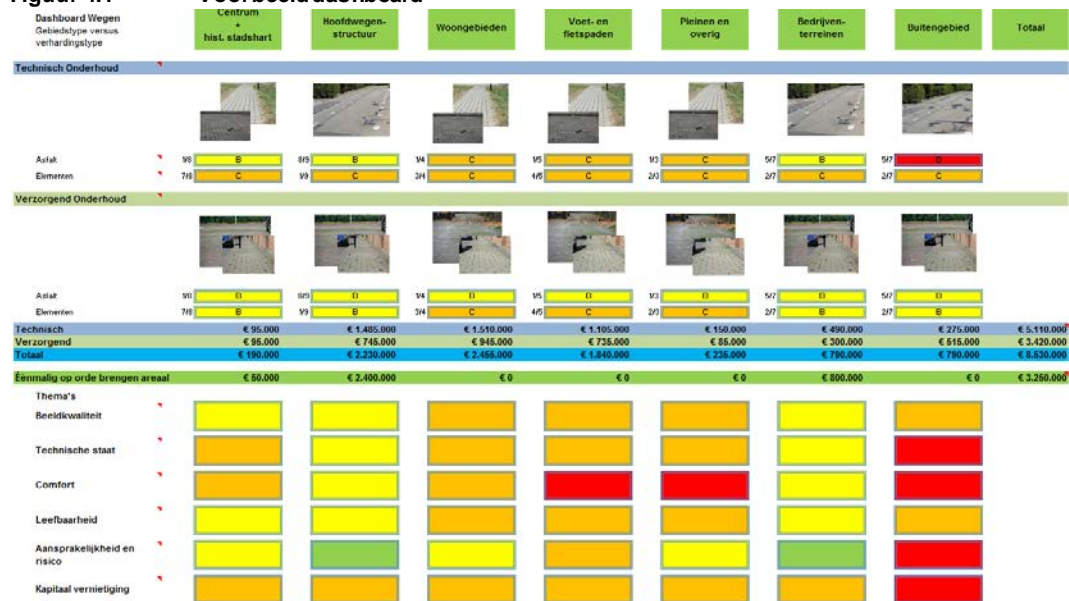
De geïnterviewden wijzen er op dat de huidige praktijk nog sterk afhankelijk is van het verleden binnen Breda, waarbij meer gedacht werd vanuit de 'groeierende stad' dan op de 'bestaande stad'. Extra beheerbudgetten werden bepaald op basis van het aantal gerealiseerde woningen, met bijvoorbeeld als gevolg dat de ontwikkeling van bedrijventerreinen wel extra beheerareaal veroorzaakte, maar er geen extra budget voor werd vrijgemaakt. De geïnterviewden constateren dat de consequenties van het realiseren van een hoge kwaliteit bij projectontwikkelingen onvoldoende worden onderkend bij het bepalen van de onderhoud en beheerbudgetten.

Binnen de directie Beheer wordt al langer gewerkt met kengetallen om de hoogte van de benodigde budgetten vast te stellen. De geïnterviewden wijzen er op dat de kengetallen worden gebruikt om voor de grotere gebiedsontwikkelingsprojecten de benodigde kosten per project indicatief vast te stellen. Alle grote projecten binnen Breda hebben hierdoor nu sinds 1,5 jaar een beheerparagraaf.

Voorafgaand aan de installatie van het huidige college in 2009, is er door de directie Beheer een overdrachtsdocument opgesteld: Stand van beheer, 2009. Hierin is volledig in kaart gebracht wat de jaarlijkse benodigde beschikbare budgetten zouden moeten zijn ten opzichte van het beschikbare budget. Daardoor kwamen de discrepanties tussen de gewenste kwaliteit en de kwaliteit die realiseerbaar is met het beschikbare budget duidelijk in beeld. In 2012 bestond opnieuw de behoefte bij de Directie Beheer om de verhouding tussen de budgetten en de kwaliteit te meten. Daarop is half 2012 een opdracht door de directie aan Arcadis verstrekt voor nader onderzoek en het ontwikkelen van een dashboard, in eerste instantie voor de vier belangrijkste terreinen: verharding, groen (mn. bomen), civieltechnische kunstwerken en openbare verlichting. Het 'dashboard' is ontwikkeld als hulpmiddel voor het college en de raad om de gewenste kwaliteit te kunnen kiezen en tegelijk de budgettaire consequenties van de gemaakte keuzes in beeld te kunnen brengen.

Figuur 4.1

Voorbeeld dashboard

Bijgevoegd voorbeeld is een weergave van een conceptversie, bedoeld om een algemene indruk te geven.

De geïnterviewden verwachten veel van het dashboard, vooral om de relatie tussen de gewenste kwaliteit en de benodigde budgetten te kunnen objectiveren: "we kunnen het college en de raad zo beter informeren en faciliteren bij hun besluitvorming, dit komt de kwaliteit van de besluitvorming over beheer en onderhoud van de buitenruimte ten goede". Hiermee krijgt de politiek goed inzicht in de gevolgen voor de exploitatie van keuzes over kwaliteit. Zelf weet de directie Beheer precies wat ze wil, zo stellen de geïnterviewden. De organisatie is er volgens hen ook al op ingericht. De inzet is om de grootste problemen aan te pakken (de grote vier), de andere posten zijn qua kosten relatief klein.

Ervaringen andere gemeenten

Zover ons bekend, hebben de andere gemeenten geen concrete ervaringen opgedaan met het ontwikkelen van een dergelijk dashboard. De gemeente Eindhoven heeft goede ervaringen met het volledig uitbesteden van het beheer en onderhoud, inclusief de monitoring en het toezicht. Dit gebeurt door middel van prestatiecontracten met aannemers. Tegelijkertijd is er geïnvesteerd in een geavanceerd IT-systeem voor controles en directievoering, maar dit is niet primair bedoeld voor communicatie met de raad. Den Bosch besteedt relatief veel uit en werkt met een kleine ambtelijke organisatie voor het onderhoud van de buitenruimte. Er wordt niet gewerkt met zogenaamde 'beeldbestekken', waarbij de beeldkwaliteit leidend is voor het gewenste kwaliteitsniveau, maar op basis van frequenties van onderhoud (input i.p.v. output). Hierdoor is er

volgens de geïnterviewde directeur te sturen op de kosten. Den Bosch zet steeds meer in op het opstellen van wijkbeheerplannen. [Helmond](#) werkt met een systeem waarbij aannemers alles uitvoeren, alle werkzaamheden worden dus uitbesteed. De controles en monitoring van de kwaliteit van de werkzaamheden worden wel door de gemeente zelf uitgevoerd. In toenemende mate is de beeldkwaliteit hierin leidend. Meldingen van burgers en bedrijven gaan via internet rechtstreeks naar aannemers.

Monitoring verschilt per element in Breda

De wijze van monitoring van de kwaliteit van de uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden verschilt per element. De monitoring van de verharding is - volgens de directie Beheer - goed georganiseerd: elke twee jaar is er een inspectie, die uitbesteed wordt aan een extern bureau. Deze inspectie gebeurt volgens de CROW systematiek¹ en levert volgens hen zeer bruikbare resultaten op.

De monitoring van het groen (bomen) vindt elk jaar plaats met behulp van een veiligheidsinspectie o.b.v. de VTA systematiek². De kwaliteit van de openbare verlichting wordt meer ad hoc geïnspecteerd. In feite wordt er pas geïnspecteerd bij melding van defecten door burgers en/of ondernemers. De kwaliteit van overig groen komt vooral in beeld via de groendienst, die zeer frequent door de wijken rijdt en loopt. De kwaliteitseisen worden nu in bestekken bij de aannemer neergelegd en de gemeente inspecteert.

Deze pragmatische wijze van monitoren/inspecteren wordt door de directie Beheer als afdoende ervaren. De geïnterviewden zijn tevreden met de beschikbaar komende informatie, zowel in kwaliteit als in frequentie. De directie Beheer kan – volgens henzelf - op basis van de informatie voldoende bijsturen en corrigerend handelen, indien nodig. Er wordt door de geïnterviewden wel gewezen op de vrij technische inhoud van de rapportages. Dit maakt de rapportages lastiger bruikbaar voor communicatie met de wethouder en vooral de raad. De informatie wordt door de directie toegankelijker gemaakt door de dashboards.

Ervaringen andere gemeenten

De controle vindt in [Eindhoven](#) plaats door toetsen bij de aannemers en steekproeven op bestekken. Volgens de gemeente Eindhoven werkt dit flexibel en leidt dit tot substantiële kostenbesparingen. De kosten voor de kwaliteitscontroles worden geheel terugverdiend door het systeem van sancties. Indien aannemers het gewenste kwaliteitsniveau niet waarmaken, volgen financiële sancties op de aanneemsom. Eindhoven werkt met onafhankelijke kwaliteitscontrole, voor het integraal reinigingsbestek zijn dit 100 punten per stadsdeel per maand). De kwaliteitscontrole wordt gebruikt voor de verantwoording naar college/raad en directievoering op de contracten.

Eindhoven heeft een monitorsysteem voor zowel Schoon als Heel. Voor het aspect 'heel' worden technische inspecties uitgevoerd (bijvoorbeeld weginspecties, civieltechnische kunstwerken, etc..). Deze inspecties worden gebruikt voor de verantwoording naar college/raad en programmering/prioritering van groot onderhoud.

¹ CROW systematiek: Wegbeheerders en beheerders van de openbare ruimte hebben de taak om het wegennet en de openbare ruimte in goede staat te houden. Zij moeten daarbij keuzes maken over gewenste kwaliteit en beschikbaar budget. CROW ontwikkelde hiervoor Wegbeheersystematiek (CROW-publicatie 147), Beheerkostensystematiek openbare ruimte (CROW-publicatie 145) en Kwaliteitscatalogus openbare ruimte (CROW-publicatie 288). In 2012 is aan deze reeks ook Baten van de openbare ruimte (CROW-publicatie 312) aan toegevoegd.

² VTA systematiek: Visual Tree Assessment, wijze van inspecteren van de staat van bomen door gemeenten, vergelijkbaar met de standaard CROW-systematiek voor wegbeheer en openbare ruimte

Helmond daarentegen zet steeds meer inzet op zogenaamde beeldbestekken, waarbij de beeldkwaliteit bepalend is voor de uit te voeren werkzaamheden en de monitoring. Dit is dus ook een vorm waarbij er tevens een directe relatie wordt gelegd tussen de gewenste kwaliteit en het benodigde budget. De gemeente **Den Bosch** zet evenwel bewust niet in op beeldkwaliteit, maar past een systeem toe op basis van frequenties (aantal malen onderhoud per jaar).

Mening burger telt, maar is niet genoeg

Voor de directie beheer van de gemeente Breda is, naast de technische monitoring, de terugkoppeling van meldingen van burgers een belangrijke informatiebron. De geïnterviewden wijzen er op dat de mening van de burger zich vooral focust op schoon- en reinheid, stoeptegels, hondenpoep; makkelijke, voor het oog herkenbare zaken. Dit verbloemt veelal de daadwerkelijk technische staat van de buitenruimte, zo stellen de geïnterviewden.

De aantallen meldingen gaat volgens hen soms omhoog vanwege de olopende achterstand in onderhoud. Zij wijzen erop dat dit ook het gevolg kan zijn van politieke aandacht. Klachten van hondenpoep namen bijvoorbeeld toe als gevolg van politieke speerpunten en een reclamecampagne, terwijl de daadwerkelijke stand van zaken feitelijk niet veranderd was.

De geïnterviewden wijzen op een belangrijke wijziging van het beleid inzake de afhandeling van meldingen. Voorheen werd het reparatieteam ad hoc en kriskras door de stad gestuurd, direct afgaand op actuele meldingen. Nu worden de meldingen per wijk geclusterd en wordt het team ingezet op wijkniveau. Hierdoor liggen 'stoeptegels' iets langer los, maar wordt er wel efficiënter gewerkt door het team. Er is hierdoor overigens geen toename van het aantal klachten geconstateerd.

De geïnterviewden erkennen het belang van de meldingen en de directie Beheer gaat er serieus mee om. Tegelijkertijd wordt er gewezen op de daadwerkelijk technische staat van de buitenruimte, welke kan afwijken van de gepercipieerde kwaliteiten van de burgers. Binnen de directie Beheer wordt nadrukkelijk op beiden gestuurd.

Ervaringen andere gemeenten

In alle geanalyseerde Brabantse gemeenten is de mening van de burger zeer belangrijk voor het bepalen van het beleid voor beheer en onderhoud. Maar, gelijk aan Breda, wordt er altijd een combinatie gemaakt met de technische kwaliteitsniveaus. In **Eindhoven** zijn er met de gemeenteraad concrete afspraken gemaakt over de tevredenheid van de burgers:

- **Tevredenheid bewoners:** meer dan 66% tevredenheid en maximaal 15% ontevreden. In aanvulling zijn er met het college afspraken gemaakt over te behalen objectieve kwaliteitsniveaus.
- **Streven naar Basiskwaliteit (B) de gehele stad en een hoge kwaliteit (A) voor Centrum en WC-Woensel.**

Ook in **Den Bosch** wordt gewerkt met een combinatie van klantentevredenheidscijfers (doelstelling 95% tevredenheid, werkelijk 90%) en kwaliteitseisen op basis van inspecties (wegen, civieltechnische kunstwerken, rioleringen). In **Helmond** wordt gewerkt met inspecties voor de grotere elementen als verhardingen, groen en rioleringen.

Bewuste inzet op burgerinitiatieven: Opperuimd Breda

De taakstelling van het jaar 2012 was om te bezuinigen in groen en meer te investeren in verharding. Een manier om deze doelstelling te bereiken, is om burgers zelf aan het werk te krijgen voor onderhoud van het groen in de wijken: arbeidsintensief groen. Vanuit de gemeente wordt een omzetting van arbeidsintensief groen naar minder intensief te onderhouden groen bewerkstelligd.

Als burgers het intensieve groen willen behouden, kan dat in ruil voor eigen inzet en bijvoorbeeld een klein budget. Hiervoor zijn en worden contracten afgesloten in het kader van Opgeruimd Breda. Bij het niet nakomen van de gemaakte afspraken in de contracten, neemt de gemeente het beschikbaar gestelde budget terug. Er is dus sprake van een resultaatverplichting.

Er zijn nu zo'n 100 wijkdeals i.h.k.v. 'Opgeruimd Breda'. De contracten hebben de lengte van een jaar om beide ondertekenaars scherp te houden. De gemeente controleert de naleving. Er wordt door de directie Beheer verwacht dat circa 90% van de contracten goed zal verlopen. Het levert vooral maatschappelijk meer op, de kwaliteit van het groen neemt toe, financieel draait men ongeveer quitte. Met ondernemers(verenigingen) op bedrijventerreinen worden ook afspraken voor handhaving van een basisniveau gemaakt, voor verdere aanvulling op het basisniveau moeten de bedrijven zelf bijdragen. De geïnterviewden geven aan dat de aanpak op zich werkt, maar niet moet worden gezien als middel om geld te besparen. Het naleven van de contracten is relatief tijdrovend. De wethouder is enthousiast over het initiatief en wijst op de toename van de betrokkenheid van de burgers bij hun stad.

Ervaringen andere gemeenten

In [Den Bosch en Eindhoven](#) wordt melding gemaakt dat "bewoners worden gestimuleerd om ook hun bijdrage te leveren aan een betere leefbaarheid van de openbare ruimte" In de praktijk lopen er een aantal kleine initiatieven van meer actief beheer door burgers. Ook in Helmond zijn er diverse kleinere initiatieven. De geïnterviewde van de gemeente [Helmond](#) geeft aan dat burgerparticipatie voor onderhoud van buitenruimte meestal niet werkt. Het belangrijkste euvel is onvoldoende continuïteit bij de bewoners, waardoor initiatieven stranden.

4.3 Informatievoorziening en betrokkenheid gemeenteraad

De gemeenteraad is verantwoordelijk voor de sturing en controle van het beheer en onderhoud van openbare ruimte. Daarom is de fracties gevraagd of zij vinden dat zij voldoende worden geïnformeerd om goed te kunnen sturen en controleren. Hieronder een samenvatting van de bevindingen op het gebied van:

- informatievoorziening naar de raad;
- inzicht in huidige kwaliteitsniveau;
- toereikendheid huidige budgetten;
- mogelijkheden bijsturing;
- overige zaken.

Informatievoorziening naar de raad

Over de informatievoorziening naar de raad zijn de fracties verdeeld. Volgens de VVD, D'66 en GroenLinks wordt er voldoende informatie aangereikt, en is deze informatie kwalitatief in orde. Er is een projectenlijst en via het jaarverslag wordt er volgens deze fracties afdoende gerapporteerd. Deze informatie is begrijpelijk. Wel is er bij deze fracties onduidelijkheid over hoe de zaken op het stadskantoor georganiseerd worden en hoe het geld verdeeld wordt. Wat er precies uitbesteed wordt en wat de gemeente zelf doet is voor deze fracties ook niet helemaal helder. Ook is er behoefte aan meer inzicht in de wijze waarop het college inzet op een maximale efficiënte besteding van de beschikbare middelen.

Daarentegen wordt volgens de PvdA, CDA, SP, TON en de fractie Breda'97 onvoldoende informatie aangereikt. Het stoort ze dat zij ieder jaar om nadere details moeten vragen, zelfs als het gaat om het jaarlijkse Activiteitenprogramma Buitenruimte. Zo vragen zij al enige tijd naar een gedetailleerder overzicht van de reguliere onderhoudswerkzaamheden op jaarbasis, zodat men weet wat er op de rol staat. Bovendien is er behoefte aan een meerjarenplanning om te weten wat

er in de toekomst gepland staat. Ook zou een overzicht als 'de Stand van de Buitenruimte' jaarlijks van toegevoegde waarde kunnen zijn.

Idealiter ontvangen deze fracties gedetailleerde informatie op hoofdlijnen per categorie (wegen, groen, regulier, onderhoud, extra projecten etc.), zodat er beter gestuurd kan worden op bedragen, termijnen en kwaliteitsniveaus. Bovendien zouden zij graag per categorie de mogelijkheden tot verlagen/verhogen van budgetten en het effect daarvan op kwaliteit en tempo willen ontvangen, bijvoorbeeld bij de Voorjaarsnota en Begroting. Volgens de fracties van PvdA en Breda'97 ontbreekt inzicht in wat de gemeente een acceptabel onderhoudsniveau en de minimale veiligheidseisen vindt? Op basis daarvan kan concreet worden gesproken over afwijkingen aan de boven- of onderkant.

Inzicht in huidige kwaliteitsniveau

Ook over het inzicht in de huidige kwaliteit van het onderhoud is verdeeldheid tussen de fracties. De VVD is van mening dat ze voldoende op de hoogte zijn van de huidige kwaliteit van de openbare ruimte, eventueel achterstallig onderhoud en eventuele benodigde extra ingrepen. Volgens D'66 is dat alleen op algemeen kader stellend niveau het geval en ontbreken details. Breda'97 vindt dat concrete informatie veelal door eigen kanalen moet worden verkregen. De PvdA is van mening dat ze onvoldoende actief over de kwaliteit van de buitenruimte geïnformeerd worden, pas wanneer men om een toelichting vraagt bij bijvoorbeeld de voorjaarsnota of begroting wordt hier dieper op ingegaan. Volgens GroenLinks is er eveneens geen goed overzicht van wat er allemaal moet gebeuren om de kwaliteit van de buitenruimte op peil te houden. Ook het CDA, de SP en TON zijn kritisch ten opzichte van het inzicht dat in de staat van de openbare ruimte geboden wordt.

Toereikendheid huidige budgetten

Over de toereikendheid van de huidige budgetten zijn de fracties ook een andere mening toegedaan. Volgens de VVD zijn de budgetten toereikend, zeker gezien de huidige slechte financiële positie van de gemeente. Het grootste deel van de begroting buitenruimte is bestemd voor onderhoud van het rioolstelsel, wat de VVD een juiste prioriteitstelling vindt. Daarnaast is volgens de VVD terecht incidenteel geïnvesteerd in de risicovolle situaties bij de begroting 2013. Gezien de slechte financiële positie van de gemeente kan volgens de VVD momenteel niet meer worden uitgegeven.

GroenLinks sluit zich hierbij aan. Op dit moment is er minder budget voor beheer en onderhoud beschikbaar. Maar, in de vorige periode - toen er nog geen sprake was van bezuinigingen - was er ook altijd sprake van een te krap budget. Verder geeft GroenLinks aan dat in vergelijking tot andere gemeentes het totale bedrag wat besteed wordt voldoende is, maar dat andere gemeentes met dat bedrag een hoger kwaliteitsniveau weten te behalen. Wellicht organiseert Breda het niet efficiënt, vraagt GroenLinks zich af.

Volgens de PvdA is het budget structureel voldoende. Zij zijn niet overtuigd van de noodzaak van meer budget, vooral omdat een meerjarenplanning en inzicht in de personele/projectkosten ontbrak. D'66 ondersteunt dit argument. Er is voldoende geld voor bijvoorbeeld de riolering. Wel zijn de budgetten krap voor onder andere de wegen, groen en verlichting. Een eenmalige investering zou de exploitatie een stuk verbeteren. Zo zouden zij graag een businesscase willen zien om alle straatverlichting duurzaam te vervangen. Breda'97 is van mening dat het lastig is om kwalitatief en kwantitatief te beoordelen (ook op budget) als er geen begin en/of eindniveau wordt afgesproken. Algemene indruk en feedback die zij ontvangen via het politieke netwerk, is dat op dit moment de burgers niet tevreden zijn over groenonderhoud en staat van het wegennet.

Mogelijkheden bijsturing

De mogelijkheden om als raad bij te sturen worden ook verschillend ervaren. De VVD-fractie stelt dat zij voldoende mogelijkheden heeft om in de praktijk (bij) te sturen op het gebied van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Volgens GroenLinks krijg je als fractie onvoldoende grip op het beleid. Soms worden er wel keuzes voorgelegd waarbij de raadsleden een voorkeur kunnen aangeven. Dit is vooral het geval bij herinrichtingen en veelal ad hoc. D'66 is van mening dat de mogelijkheden om bij te sturen puur ligt aan de mate waarin een fractie zelf het initiatief neemt. De D'66 fractie wijst erop dat burgers zelf veel mogelijkheden hebben om klachten te melden. Een andere wijze is een wijkschouw, zoals de dorpsraad Princenhage volgens D'66 op een uitstekende wijze heeft verzorgd. Fracties hebben volgens D'66 dus alle mogelijkheden om bij te sturen indien zij dit willen.

De partijen PvdA en Breda '97 zijn beiden van mening dat de fracties in de praktijk onvoldoende mogelijkheden hebben en krijgen om (bij) te sturen op het gebied van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Volgens de PvdA hebben zij geen inzicht in reguliere werkzaamheden, waardoor bijsturing niet mogelijk is.

Sturing op lange termijn

De mogelijkheden voor sturing op de lange termijn geeft eenzelfde beeld. De VVD vindt dat er op zich voldoende mogelijkheden zijn om op de lange termijn te sturen. Qua ambitie zou het kwaliteitsniveau wel beter kunnen, maar gezien de prioriteiten die gesteld moeten worden is het huidige kwaliteitsniveau voor de VVD acceptabel. Wel vindt ook de VVD dat er helaas niet volgens een meerjaren uitvoeringsplan wordt gewerkt. De bezuinigingen hebben daarom een te grote invloed op de budgetvorming op de korte termijn.

Volgens GroenLinks is de raad niet op de hoogte welke keuzes er gemaakt worden en waarom deze worden gemaakt. De PvdA hoopt dat sturing gebaseerd is op een bepaald kwaliteitsniveau, maar menen ze dat er soms meer op basis van incidenten wordt gehandeld. D'66 is echter van mening dat het een mix van beiden is, welke zij goed te verklaren vinden. Zij vinden in principe dat een meerjarenperspectief en –begroting onontbeerlijk is, maar er kunnen zich incidenten voordoen, waardoor een andere prioriteitstelling nodig is. Belangrijk is dat er een heldere prioritering plaatsvindt. Tot slot is Breda '97 van mening dat de sturing primair plaatsvindt op basis van incidenten. Hierbij ligt volgens hen de nadruk op de planningshorizon tot aan de volgende verkiezingen.

Overige zaken

Een aantal fracties heeft nog een aantal aanvullende opmerkingen gemaakt in de enquête. De VVD geeft aan dat ze zich realiseren dat Breda, net als op andere terreinen, achterloopt, maar het niveau van beheer en onderhoud aan de openbare ruimte wordt door de VVD nog als acceptabel gezien. Er moeten prioriteiten gesteld worden, waarbij het ambitieniveau voor de kwaliteit van de buitenruimte volgens de VVD beter zou kunnen.

De PvdA is echter van mening dat de raad meer en actiever geïnformeerd moet worden, hierbij valt te denken aan meer inzicht in de kosten, een heldere meerjarenplanningen (ook zichtbaar communiceren), en meer openheid. Daarnaast zou het volgens de PvdA goed zijn, als ze meer inzicht zouden krijgen in wat het programma Opperuimd Breda oplevert. Ook zouden zij een antwoord willen op de vragen als: de inzet van burgers bij buitenruimte, hoe werkt dat nu? Hoe stimulerend is de gemeente precies?

Verder bezuinigen op de openbare ruimte is volgens D'66 zeer onverstandig. Breda '97 plaatst opmerkingen over de door hen ervaren 'ontgroening' van de stad. Dit is volgens Breda '97 een slechte zaak.

4.4 Conclusies uitvoering van het beleid

Wij concluderen dat de gemeente Breda haar beheer en onderhoud van de openbare ruimte op een pragmatische wijze vorm geeft. De pragmatische wijze van beheer en onderhoud komt onder andere naar voren in de planvorming en de budgettoekenning, de wijze van monitoring en de vorming van een 'dashboard' om kwaliteit te koppelen aan budgetten. Ook de nieuwe aanpak Opgeruimd Breda past in deze lijn.

Er is wel een visie voor beheer en onderhoud opgesteld (in 2009), maar deze is (nog) niet doorvertaald naar concrete elementenplannen. De thans nog gebruikte elementplannen zijn opgesteld in de jaren 2001 t/m 2008 en zijn/worden niet geactualiseerd. Wel zijn er activiteiten- of jaarplannen, welke de basis vormen voor de jaarlijkse uitgaven aan beheer en onderhoud per element. De toedeling van de jaarlijkse budgetten gebeurt op basis van een combinatie van politieke prioriteitstelling, een technische monitoring van de staat van de buitenruimte en de resultaten van burger enquêtes en meldingen. De directie Beheer 'onderhandelt' ieder jaar (tijdens de opstelling van de voorjaarsnota) over de verdeling van de budgetten over de verschillende elementen. De gemeenteraad is uiteindelijk verantwoordelijk voor de toedeling van de budgetten. In de praktijk wordt dit geregeld door de wethouder Wonen & Leven. Op zich wordt dit binnen de ambtelijke organisatie en door de verantwoordelijke wethouder als een goed bruikbare manier van budgetteren beschouwd. Voor de meerderheid van de raadsfracties is deze manier van budgetteren echter onvoldoende transparant. Dezelfde fracties vinden de kwaliteit van de geboden informatie aan de raad onvoldoende. Er is behoefte aan meer sturing op basis van objectieve normen voor kwaliteit en veiligheid.

Zowel bij de raad als bij de directie Beheer is er de wens om te gaan werken met meerjarenbegrotingen, inclusief budgetten voor vervanging en groot onderhoud. Ecorys acht deze wens gerechtvaardigd en wijst er op dat een solide meerjarenbegroting noodzakelijk is om een dreigende structurele verslechtering van de technische staat van de buitenruimte te voorkomen. Bij een dergelijk lange termijn onderhoudsplan voor kapitaalgoederen dienen vervangingsinvesteringen en groot onderhoud als integraal onderdeel te worden meegenomen. Dit geldt ons inzien zeker voor de grotere elementen als verharding, groen en riolering. Het gemeentelijke rioleringsplan 2009 – 2013 is een goed voorbeeld hoe een dergelijk meerjarenplan kan functioneren. Het opstellen en uitvoeren van een dergelijk meerjarenplan verdient opvolging voor alle grote andere elementen.

De noodzaak van een meerjarenbegroting wordt verder onderbouwd door een belangrijk punt van kritiek vanuit de gemeenteraad. De meerderheid van de fracties hebben - naar hun mening - onvoldoende zicht op de lange termijn planning van het beheer en onderhoud, en het daarvoor benodigd budget. Ze wijzen erop dat meer inzicht in het gewenste kwaliteitsniveau, gekoppeld aan het minimale veiligheidsniveau en andere kwaliteitsniveaus en vergeleken met de bijbehorende benodigde kosten, maakt dat een betere afweging gemaakt kan worden met wat met het beschikbare budget bereikt kan worden. Bovenstaande punt maakt eveneens duidelijk dat de sturingsmogelijkheden door een deel van de raad als (te) beperkt ervaren worden. De meeste collegepartijen zijn van mening dat er – gelet op de slechte financiële situatie in Breda - voldoende budget is. Het gevoel bestaat bij enkele fracties dat het budget voldoende is, maar dat dit niet efficiënt wordt ingezet.

De monitoring van de kwaliteit van de buitenruimte gebeurt binnen Breda eveneens op een pragmatische wijze. Er wordt zowel gebruik gemaakt van meer technische inspecties als meldingen van burgers en bedrijven en enquêtes onder burgers. De directie Beheer zelf acht deze combinatie voldoende om te kunnen sturen, maar merkt tegelijkertijd dat de inhoud van hun rapportages door de raad als (te) technisch wordt ervaren. Hierdoor ontbreekt een geschikte objectieve basis voor een goede inhoudelijke dialoog tussen de directie Beheer, de wethouder en de raad. Er wordt daarom ingezet op de ontwikkeling van een 'dashboard', met als belangrijkste doel om vooral de relatie tussen de gewenste kwaliteit en de benodigde budgetten te kunnen objectiveren. De verwachting is dat dit de communicatie tussen ambtelijk apparaat, de wethouder en de raad ten goede komt en zo de besluitvorming over de buitenruimte binnen Breda wordt verbeterd. Dit dashboard moet tegelijkertijd de huidige ervaring van de (te) beperkte sturingsmogelijkheden wegnemen.

Ecorys acht de ontwikkeling van het dashboard een goed instrument. Het uitwisselen van begrijpelijke, objectieve en op sturing gerichte informatie is een randvoorwaarde voor adequate politieke besluitvorming. Wij hebben overigens nog geen informatie over de bruikbaarheid van het dashboard in de praktijk, bijvoorbeeld vanuit de raadsleden, omdat deze nog niet in gebruik waren genomen tijdens het onderzoek. Wij willen er tevens op wijzen dat het dashboard de noodzaak om een integrale meerjarenbegroting (inclusief vervangingsinvesteringen en groot onderhoud) op te stellen niet vervangt.

Het initiatief om vanuit Opperuimd Breda meer verantwoordelijkheid voor intensief groenonderhoud bij de burgers neer te leggen past binnen de huidige maatschappelijke trend van meer gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het functioneren van de stad. De directie Beheer heeft het door de politiek geïnitieerde initiatief omarmt. Het initiatief kan budgetneutraal worden uitgevoerd: de administratieve kosten van de contracten worden gecompenseerd door de bespaarde onderhoudskosten. De meerwaarde zit vooral in de betere kwaliteit van het groen en de grotere betrokkenheid van de burgers. Ecorys acht het nog te vroeg om conclusies te trekken over het succes van het initiatief en raadt een evaluatie aan.

5 Conclusies en aanbevelingen

Dit hoofdstuk bevat de belangrijkste conclusies over de kosten en baten en de uitvoering van het beheer en onderhoud van buitenruimte in Breda. De conclusies worden voorafgegaan door een korte beschouwing van het beleid van Breda in vergelijking met de drie andere Brabantse gemeenten. Deze beschouwing dient vooral als context. De conclusies worden vervolgens in twee opeenvolgende paragrafen weergegeven, daar volgt een aantal aanbevelingen.

5.1 Beleid Brabantse gemeenten en begroting Breda op hoofdlijnen als context

Als we de ambities van de gemeenten beschouwen, zien we een duidelijke tendens om de kosten van beheer en onderhoud van de buitenruimte steeds beter te beheersen en op de kosten te besparen. Uit de ambitieniveaus spreekt consolidatie en behoud van de huidige sobere kwaliteitsniveaus (basis) en voor sommige gemeenten zelfs een neerwaartse bijstelling ten opzichte van eerdere jaren. Gelet op de huidige lastige financiële situatie van de gemeenten, is dit een begrijpelijke ontwikkeling.

Deze ontwikkeling gaat samen met de wens om de burgers steeds meer actief te betrekken bij het in standhouden van de leefomgeving in de stad. Breda zet hier, evenals Eindhoven, relatief sterk op in.

Een andere tendens is het werken met beheerplannen op wijkniveau. Hiermee wordt vooral de onderlinge afstemming van werkzaamheden bewerkstelligd, zodat het beheer en onderhoud efficiënt en met zo min mogelijk overlast voor burgers en bedrijven kan worden uitgevoerd.

De andere gemeenten werken al meer met meerjarenbudgetten dan de gemeente Breda. Bij de gemeenten is steeds meer aandacht voor de noodzaak om het groot onderhoud en vervangingsinvesteringen mee te nemen in het beleid voor beheer en onderhoud. De gemeente Eindhoven benoemt, samen met de gemeente Breda, het probleem van de structurele knelpunten - op korte termijn in het dagelijks onderhoud en op langere termijn in het groot onderhoud - het meest concreet. Ook legt de gemeente Eindhoven hierbij de relatie met de extra kosten door (curatieve) schade. Wij zien in het beleid van de Brabantse gemeenten aanknopingspunten voor verbeteringen van het beleid en de uitvoering in Breda.

De totale uitgaven aan beheer en onderhoud van openbare ruimte zijn in Breda in de periode 2008 – 2012 gedaald van 63 mln. euro naar 39 mln. euro. Dit is echter inclusief de daling van de kapitaallasten. Zonder de kapitaallasten ligt dit beeld genuanceerder. Over het algemeen is een sterke daling van de uitgaven aan beheer en onderhoud van openbare ruimte te zien in de onderzochte periode, waarbij wel geldt dat de uitgaven in de twee jaren ervoor (2006, 2007) op het niveau van 2009 lag. De mate van daling verschilt per element. Opvallend is de uitzondering in de vorm van een (forse) stijging van de uitgaven voor reiniging in de begroting van 2012. Volgens de directie Beheer wordt dit veroorzaakt doordat nu ook andere zaken onder reiniging worden bekostigd.

5.2 Conclusies kosten en baten van buitenruimte

Voor verschillende elementen bestaat er een tekort aan budget om het basiskwaliteitsniveau (niveau R) of zelfs een sober kwaliteitsniveau (R-) te handhaven. Voor geen enkel element is er een ruimer budget beschikbaar dan volgens de kengetallen van het CROW en de vergelijking met de andere gemeenten voldoende is voor het basisniveau.

Per element komen we samengevat tot de volgende conclusies:

Verharding

De technische staat van de verhardingen in Breda wordt steeds slechter. De burgers waarderen de verharding in de loop van de tijd steeds minder positief. Volgens objectieve maatstaven (CROW) is het jaarlijkse budget ontoereikend voor het beheer en onderhoud. Per hectare geeft Breda ook aanzienlijk minder uit aan beheer en onderhoud van verharding dan de andere gemeenten. Dit kan onveilige situaties tot gevolg hebben. De ingezette verhoging van de budgetten voor verhardingen is in lijn met de behoefte/noodzaak, maar nog ontoereikend om de opgelopen achterstanden snel in te halen.

Groen

Ecorys constateert dat het budget voldoende is om de technische kwaliteitsdoelstellingen te behalen, maar onvoldoende om achterstanden in te lopen. Met het bereiken van de doelstellingen concludeert Ecorys dat het beleid in principe effectief is. Het teruggelopen budget strookt met de afgenomen ambities van de gemeente. Dit is eind 2011 nog maar in beperkte mate terug te zien in de tevredenheid van burgers. Echter, de afgelopen twee jaar worden de meldingen van burgers omtrent groen of zwerfvuil alleen geregistreerd door de gemeente Breda als ingrepen noodzakelijk zijn vanwege (grote) overlast of een gevaarlijke situatie.

De uitgaven per hectare voor beheer en onderhoud aan groen lopen sterk uiteen tussen de verschillende gemeenten. Breda heeft de hoogste uitgaven tot 2011, maar deze lopen wel sterk terug. Uit een benchmark van Alterra (2012) blijkt dat dit ook komt door de relatief hoge doorgerekende overheadskosten, maar worden anderzijds in interviews ook wel herkend.

De uitgaven per hectare van de gemeente Breda aan het beheer en onderhoud van groen komen overeen met het niveau R (basisniveau) van het CROW. Doordat de uitgaven van Breda per hectare hoger liggen dan bij de andere gemeenten, maar wel in lijn liggen met het CROW, is het volgens Ecorys wellicht mogelijk op het onderdeel groen aan efficiency in de uitvoering te winnen. Hierbij dient wel rekening te worden gehouden met de benodigde vervanging van bomen.

Verlichting

De kosten en baten van het beheer en onderhoud zijn op zich door de jaren in balans, maar de beschikbare budgetten liggen onder het basisniveau van de CROW. De vervangingsinvesteringen verdienen tevens aandacht. Er is structureel onvoldoende budget beschikbaar om oude lichtmasten te vervangen. Dit is terug te zien in een niveau van meldingen dat in 2008 – 2011 fors hoger ligt dan in 2004. Eenmalige investeringen zijn onvoldoende om de achterstanden in te lopen. Wel zien we dat extra investeringen direct leiden tot minder meldingen.

De bestuurlijke doelstellingen worden gehaald. Ecorys constateert dat het beleid daarmee feitelijk effectief is. De kosten per lichtmast liggen boven het niveau van Helmond en Eindhoven, maar onder dat van Den Bosch en eveneens het CROW. Ecorys concludeert dat, gezien de beperkte middelen, de uitgaven wel efficiënt worden ingezet, in de zin dat onderhoudsdoelstellingen met het beperkte budget worden behaald.

Speelvoorzieningen

Volgens de jaarverslagen zijn er geen onveilige speelvoorzieningen meer. Hiermee zijn de afgelopen jaren de onveilige locaties uit het verleden aangepast. In 2010 beoordeelde 28% van de burgers de veiligheid van de speelplek als matig of slecht.

Met het bereiken van de bestuurlijke doelstelling concludeert Ecorys dat het beleid in principe effectief is (doelstelling bereikt), maar dat dit wel leidt tot een afname van het aantal beschikbare speeltoestellen voor de kinderen van Breda. Burgers kunnen dit in toenemende mate negatief waarderen als een afname van de kwaliteit van de leefomgeving.

Met het aanleggen van enkele kunstgras speelvelden lijkt de gemeente in te spelen op het signaal uit het rapport van de sociale en fysieke leefomgeving dat er te weinig voorzieningen voor de oudere jeugd zijn.

Breda had in 2010 de meeste speeltoestellen in vergelijking tot Den Bosch en Eindhoven. De totale uitgaven waren eveneens het hoogst. Per speeltoestel geven Breda en Eindhoven minder uit dan Den Bosch en Helmond. Naar de uitgaven per speeltoestel kijkend, concludeert Ecorys dat het beheer en onderhoud op een efficiënte wijze gebeurt. Een vergelijking met CROW kengetallen is niet mogelijk, omdat er areaalgegevens ontbreken over de speelplekken.

Reiniging

De bestuurlijke doelstellingen op het gebied van reiniging zijn vanaf 2009 gehaald. Hiermee is een progressie gemaakt ten opzichten van 2008. De burgers zijn echter vanaf 2011 minder tevreden over de kwaliteit van de openbare ruimte. Het aantal meldingen neemt tegelijkertijd toe, vooral voor zwerfvuil. In 2013 is de doelstelling verder naar beneden bijgesteld. In 2013 wordt door de directie Beheer betwijfeld of de doelstelling van eens schone stad kan worden behaald met de huidige lagere budgetten. Op sommige punten, bv zwerfvuil, wordt minder ingegrepen en een beroep gedaan op burgers en bedrijven. De keuze om minder standaardreinigingen uit te laten voeren heeft dus wel gevolgen.

Omdat de bestuurlijke doelstellingen vanaf 2009 gehaald worden is het beleid effectief, maar tegelijkertijd zien we dat de doelstellingen naar beneden worden bijgesteld.

Den Bosch en Helmond geven per km meer uit aan reiniging, Eindhoven minder dan Breda. Per kilometer komen liggen de uitgaven aan reiniging van Breda over het algemeen net iets onder het CROW-kengetal. Op basis hiervan concludeert Ecorys dat het beleid op efficiënte wijze wordt uitgevoerd. Wel kan de keuze voor minder standaardreinigingen leiden tot meer incidentele reinigingen, wat weer minder efficiënt kan zijn.

Civieltechnische kunstwerken

De ontwikkeling van de uitgaven en de doelstellingen zijn in overeenstemming met elkaar in de zin dat deze beide een dalende trend vertonen. Ecorys concludeert dat het beleid efficiënt is uitgevoerd, in de zin dat er is gehandeld naar de beschikbare middelen. In het elementplan en het document 'stand van beheer' wordt gesproken van een tekort aan budget om de gewenste kwaliteit te kunnen behalen. Dit wordt gestaafd met de vergelijking met andere gemeenten. Per stuk gaf Breda in 2011 het minste uit. In 2010 was dit nog het meeste van de gemeenten. De uitgaven van Breda liggen ook aanzienlijk lager dan het CROW-kengetal aangeeft.

Hiermee komt de effectiviteit van het onderhoud aan civieltechnische kunstwerken in gevaar, zeker als het gaat om onveilige situaties. Het is echter lastig te bepalen of hier volgens de burgers sprake van is, aangezien er geen specifieke meldingen beschikbaar zijn.

Riolering

Op basis van de ingelopen achterstanden, de behaalde kwaliteitsniveaus en de behaalde doelstellingen voor tevredenheid en een relatief constant niveau van de meldingen - in combinatie met de uitgaven die ingezet zijn om deze doelstellingen te bereiken - constateert Ecorys dat de kosten en de baten voor wat betreft riolering in evenwicht zijn. De uitgaven zijn effectief ingezet.

De uitgaven van Breda en Den Bosch aan riolering liggen per km redelijk dicht bij elkaar. In Breda, Den Bosch en Helmond is een licht stijgende trend van de uitgaven per km te zien. Breda geeft minder aan riolering uit dan de normering aangeeft. Het kengetal is echter inclusief vervanging. De uitgaven voor Breda laten zich daardoor moeilijk vergelijken met het kengetal.

Verkeerbeheer

In 2008 werden de doelstellingen heel en veilig, gemeten op basis van de burger enquête, niet gehaald. Het elementplan en het document 'stand van beheer' geven aan dat er achterstanden bestaan en dat er structureel te weinig budget is voor het beheer en onderhoud. De bestuurlijke doelstelling 'veilig' wordt in 2008 en 2009 niet gehaald. Gezien de beperkte middelen, concludeert Ecorys dat het beheer en onderhoud van verkeerbeheer effectief en efficiënt is vormgegeven.

Ecologie

Er bestonden in 2009 achterstanden in het beheer en onderhoud van ecologisch groen. In 2009, 2010 en 2011 zijn extra middelen uitgegeven. Het budget is nu weer terug op het niveau van 2008. Ecorys is het onduidelijk wat de actuele kwaliteit van het ecologisch groen is, en of met het lagere budget nieuwe achterstanden opgelopen worden. De uitgaven van beheer en onderhoud van Ecologisch groen liggen per hectare boven de uitgaven van de andere gemeenten, maar onder het kengetal van het CROW.

Gladheidsbestrijding

De daadwerkelijke kosten voor gladheidsbestrijding zijn uiteraard sterk afhankelijk van de noodzaak om te strooien. In het budget zijn 20 strooirondes opgenomen. Indien meer budget benodigd is wordt dit toegevoegd. Er lijkt hiermee voldoende aandacht voor het veiligheidsaspect door het budget mee te laten bewegen met de weersomstandigheden en de noodzaak tot strooien. De veiligheid komt niet in gevaar. In vergelijking met het CROW kengetal is de gladheidsbestrijding in Breda op zich efficiënt. De andere gemeenten geven per km echter wel minder uit aan gladheidsbestrijding.

Overall conclusie kosten en baten vergeleken

Op basis van de conclusies per element, zien we de volgende meer algemene conclusies:

- De bestuurlijke doelstellingen voor de meeste elementen op het gebied van schoon en heel worden behaald, op het gebied van veiligheid echter niet.
- Hiermee worden de beschikbare middelen voor de meeste elementen grotendeels effectief ingezet.
- Hierbij wordt de effectiviteit wel grotendeels gemeten aan de hand van meningen van burgers, welke hoofdzakelijk betrekking hebben op een perceptie van de kwaliteit van de openbare ruimte, gebaseerd op beeldkwaliteit.
- Over het algemeen liggen de uitgaven aan beheer en onderhoud van Breda onder de kengetallen van het CROW.
- Hiermee is het beheer en onderhoud in Breda op de korte termijn relatief efficiënt, in de zin dat met de budgetten momenteel nog wel aan de (deels neerwaarts bijgestelde) bestuurlijke doelstellingen wordt voldaan.

- Er is echter voor vrijwel alle elementen een tekort aan budget beschikbaar om in het verleden opgelopen achterstanden in te halen.
- Ook is er geen budget beschikbaar voor vervangingsinvesteringen, zodat er zeer waarschijnlijk in de (nabije) toekomst problemen gaan ontstaan met de technische staat van onderhoud van vele elementen.
- Er wordt als gevolg voor een aantal essentiële elementen niet meer voldaan aan de eisen van de technische kwaliteit, wat vooral op de langere termijn ook voor de burger merkbaar wordt.
- Voor bepaalde elementen (met name verhardingen, maar ook verlichting en civieltechnische kunstwerken) kan het te geringe budget ook leiden tot onveilige situaties, waardoor er ongelukken kunnen gebeuren en er claims kunnen ontstaan voor de gemeente Breda.
- Dit is een risico voor de gemeente, waar nu nog onvoldoende op een structurele manier op wordt geanticipeerd.
- Een positieve uitzondering is het element riolering, waarvoor een meerjarenplan (Verbrede Gemeentelijke Rioleringsplan 2009 – 2013) is ontwikkeld en wordt uitgevoerd. Dit plan zal worden geactualiseerd voor de komende periode.
- Voor een aantal elementen (ecologisch groen, gladheidsbestrijding) zijn er geen specifieke metingen beschikbaar bij Ecorys van het aantal meldingen, waardoor het lastig is om te meten of de doelstellingen worden behaald. Ook staan er voor een aantal elementen geen specifieke doelstellingen in de begrotingen en jaarverslagen, en zijn algemene doelstellingen als 'schoon, heel en veilig' gehanteerd door Ecorys.

5.3 Conclusies uitvoering van het beleid

Wij concluderen dat de gemeente Breda haar beheer en onderhoud van de openbare ruimte op een pragmatische wijze vorm geeft. De pragmatische wijze van beheer en onderhoud komt onder andere naar voren in de planvorming en de budgettoekenning, de wijze van monitoring en de vorming van een 'dashboard' om kwaliteit te koppelen aan budgetten. Ook de nieuwe aanpak Opgeruimd Breda past in deze lijn.

Er is wel een visie voor beheer en onderhoud opgesteld (in 2009), maar deze is (nog) niet doorvertaald naar concrete elementenplannen. De thans nog gebruikte elementplannen zijn opgesteld in de jaren 2001 t/m 2008 en zijn/worden niet geactualiseerd. Wel zijn er activiteiten- of jaarplannen, welke de basis vormen voor de jaarlijkse uitgaven aan beheer en onderhoud per element. De toedeling van de jaarlijkse budgetten gebeurt op basis van een combinatie van politieke prioriteitstelling, een technische monitoring van de staat van de buitenruimte en de resultaten van burger enquêtes en meldingen. De directie Beheer 'onderhandelt' ieder jaar (tijdens de opstelling van de voorjaarsnota) over de verdeling van de budgetten over de verschillende elementen. De gemeenteraad is uiteindelijk verantwoordelijk voor de toedeling van de budgetten. In de praktijk wordt dit geregeld door de wethouder Wonen & Leven. Op zich wordt dit binnen de ambtelijke organisatie en door de verantwoordelijke wethouder als een goed bruikbare manier van budgetteren beschouwd. Voor een meerderheid van de raadsfracties is deze manier van budgetteren echter onvoldoende transparant. Dezelfde fracties ondervinden de kwaliteit van de geboden informatie aan de raad onvoldoende. Er is behoefte aan meer sturing op basis van objectieve normen voor kwaliteit en veiligheid.

Zowel bij de raad als bij de directie Beheer is er de wens om te gaan werken met meerjarenbegrotingen, inclusief budgetten voor vervanging en groot onderhoud. Ecorys acht deze wens gerechtvaardigd en wijst er op dat een solide meerjarenbegroting noodzakelijk is om een dreigende structurele verslechtering van de technische staat van de buitenruimte te voorkomen. Bij een dergelijk lange termijn onderhoudsplan voor kapitaalgoederen dienen

vervangingsinvesteringen en groot onderhoud als integraal onderdeel te worden meegenomen. Dit geldt ons inzien zeker voor de grotere elementen als verharding, groen en riolering. Het gemeentelijke rioleringsplan 2009 – 2013 is een goed voorbeeld hoe een dergelijk meerjarenplan kan functioneren. Het opstellen en uitvoeren van een dergelijk meerjarenplan verdient opvolging voor alle grote andere elementen.

De noodzaak van een meerjarenbegroting wordt verder onderbouwd door een belangrijk punt van kritiek vanuit de gemeenteraad. De meerderheid van de fracties hebben - naar hun mening - onvoldoende zicht op de lange termijn planning van het beheer en onderhoud, en het daarvoor benodigd budget. Ze wijzen erop dat meer inzicht in het gewenste kwaliteitsniveau, gekoppeld aan het minimale veiligheidsniveau en andere kwaliteitsniveaus en vergeleken met de bijbehorende benodigde kosten, maakt dat een betere afweging gemaakt kan worden met wat met het beschikbare budget bereikt kan worden. Bovenstaande punt maakt eveneens duidelijk dat de sturingsmogelijkheden door een deel van de raad als (te) beperkt ervaren worden. De meeste collegepartijen zijn van mening dat er – gelet op de slechte financiële situatie in Breda - voldoende budget is. Het gevoel bestaat bij enkele fracties dat het budget voldoende is, maar dat dit niet efficiënt wordt ingezet.

De monitoring van de kwaliteit van de buitenruimte gebeurt binnen Breda eveneens op een pragmatische wijze. Er wordt zowel gebruik gemaakt van meer technische inspecties als meldingen van burgers en bedrijven en enquêtes onder burgers. De directie Beheer zelf acht deze combinatie voldoende om te kunnen sturen, maar merkt tegelijkertijd dat de inhoud van hun rapportages door de raad als (te) technisch wordt ervaren. Hierdoor ontbreekt een geschikte objectieve basis voor een goede inhoudelijke dialoog tussen de directie Beheer, de wethouder en de raad. Er wordt daarom ingezet op de ontwikkeling van een 'dashboard', met als belangrijkste doel om vooral de relatie tussen de gewenste kwaliteit en de benodigde budgetten te kunnen objectiveren. De verwachting is dat dit de communicatie tussen ambtelijk apparaat, de wethouder en de raad ten goede komt en zo de besluitvorming over de buitenruimte binnen Breda wordt verbeterd. Dit dashboard moet tegelijkertijd de huidige ervaring van de (te) beperkte sturingsmogelijkheden wegnemen.

Ecorys acht de ontwikkeling van het dashboard een goed instrument. Het uitwisselen van begrijpelijke, objectieve en op sturing gerichte informatie is een randvoorwaarde voor adequate politieke besluitvorming. Wij hebben overigens nog geen informatie over de bruikbaarheid van het dashboard in de praktijk, bijvoorbeeld vanuit de raadsleden, omdat deze nog niet in gebruik waren genomen tijdens het onderzoek. Wij willen er tevens op wijzen dat het dashboard de noodzaak om een integrale meerjarenbegroting (inclusief vervangingsinvesteringen en groot onderhoud) op te stellen niet vervangt.

Het initiatief om vanuit Opperuim Breda meer verantwoordelijkheid voor intensief groenonderhoud bij de burgers neer te leggen past binnen de huidige maatschappelijke trend van meer gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het functioneren van de stad. De directie Beheer heeft het door de politiek geïnitieerde initiatief om armt. Het initiatief kan budgetneutraal worden uitgevoerd: de administratieve kosten van de contracten worden gecompenseerd door de bespaarde onderhoudskosten. De meerwaarde zit vooral in de betere kwaliteit van het groen en de grotere betrokkenheid van de burgers. Ecorys acht het nog te vroeg om conclusies te trekken over het succes van het initiatief en raadt een evaluatie aan.

5.4 Aanbevelingen

Op basis van de conclusies, komt Ecorys tot een aantal aanbevelingen. Een deel van de aanbevelingen heeft betrekking op de verschillende elementen. Een aantal andere aanbevelingen heeft meer betrekking op de uitvoering van het beleid op het gebied van beheer en onderhoud en de communicatie met de raad.

Aanbevelingen per element

Dit onderzoek behandelt de totale kosten per element. Om conclusies te vertalen naar beleid bevelen wij voor de betreffende elementen een afweging aan die verder gaat als het totaalniveau. De conclusie kan binnen de elementen nog per onderdeel verschillen, of er kan een onderscheid zijn tussen de feitelijke uitgaven aan beheer en onderhoud en bijvoorbeeld overhead.

Verharding

De gemeente heeft, aan de hand van de CROW normeringen, inzicht in de benodigde middelen om de achterstanden weg te werken. Ecorys beveelt aan om een meerjaren investeringsplan op te stellen naar voorbeeld van het Verbrede Gemeentelijke Rioleringsplan. Zo kunnen de achterstanden gefaseerd teruggebracht worden. Er dient zeer goed gekeken te worden naar de risico's van de huidige relatief slechte technische staat van de verhardingen.

Groen

Ecorys adviseert de algemene beleidsstrategie uit het elementplan over te nemen en te werken met een meerjarig onderhoudsprognose, om zo de opgaven met betrekking tot vervanging van bomen en reconstructie van plantvakken beet te kunnen pakken.

De afgelopen twee jaar worden de meldingen van burgers omtrent groen of zwerfvuil alleen geregistreerd door de gemeente Breda als ingrepen noodzakelijk zijn vanwege (grote) overlast of een gevaarlijke situatie. Het effect van bezuinigingen op het groen op de tevredenheid van burgers is hierdoor beperkter meetbaar. Wij bevelen aan dit wel inzichtelijk te maken.

Verlichting

Stel een meerjarenprognose inclusief vervangingsinvesteringen op, zodat de opgave van de huidige achterstanden en de toekomstige opgave structureel in beeld komt, zodat hier meer sturing op mogelijk is. Kijk goed naar de risico's van het relatief lage budget per lichtmast.

Speelvoorzieningen

Ecorys constateert dat het opvallend is dat er een tegenstelling bestaat tussen wat de burgers vinden en de feitelijke veiligheid. Wij bevelen aan te onderzoeken wat de oorzaak hiervan is, en wat de mogelijkheden zijn de tevredenheid van de burgers te vergroten.

Reiniging

De toename van het aantal meldingen over zwerfvuil staat ogenschijnlijk in contrast met de behaalde bestuurlijke doelstellingen en de toename van de tevredenheid van de burgers over de openbare ruimte. Ecorys beveelt aan het aspect zwerfvuil als blijvend aandachtspunt te beschouwen.

Civieltechnische kunstwerken

In het elementplan civieltechnische kunstwerken wordt melding gemaakt dat er wordt gewerkt aan een meer planmatige meerjarenprogrammering, waaraan alle partijen die gebruik maken van dezelfde openbare ruimte deelnemen. Bij Ecorys is niet bekend dat dit meerjarenplan inmiddels is opgesteld. Wij bevelen aan dit als nog te doen.

Riolering

Gezien het feit dat het huidige Verbrede Gemeentelijk Rioleringsplan 2009 – 2013 ten einde loopt, adviseren wij ook voor een volgende tijdsperiode een dergelijk plan op te stellen. Dit advies wordt al opgevolgd.

Verkeerbeheer

Ecorys beveelt aan voor verkeerbeheer eveneens een meerjarenprognose op te stellen. Hierdoor kunnen de sturingsmogelijkheden verbeteren en voorkomen worden dat het verkeerbeheer onder een basiskwaliteit raakt.

Ecologie

Stel een actueel overzicht op van de stand van zaken van het ecologisch groen, zodat eventueel een effect gezien kan worden van de extra uitgaven in 2009, 2010 en 2011.

Gladheidsbestrijding

De andere gemeenten geven per km aanzienlijk minder uit aan gladheidsbestrijding. Ecorys beveelt aan te onderzoeken waar de oorzaak hiervan ligt.

Aanbevelingen uitvoering beleid

Voor de uitvoering van het beleid raadt Ecorys het volgende aan:

- Stel op een dusdanig manier de begroting voor beheer en onderhoud op dat alle fracties van de raad dit proces kunnen volgen en meer mogelijkheden krijgen voor bijsturing, indien noodzakelijk.
- Maak hierbij gebruik van een objectieve methode om de gewenste technische kwaliteit en het gewenste veiligheidsniveau te koppelen aan het benodigde budget. De in ontwikkeling zijnde 'dashboards' voor verschillende elementen zijn hierbij goede instrumenten.
- Evalueer na ingebruikname of de dashboards ook voldoende aansluiten bij de wensen van de raadsleden.
- Breng periodiek de technische kwaliteit van de openbare ruimte in kaart conform een objectieve maatstaf, zoals in het document 'stand van beheer en onderhoud 2009'.
- Maak voor elk element een meerjarenbegroting aan, zoals al voor het element riolering is gebeurd.
- Neem in deze meerjarenbegroting voor elk element het benodigde groot onderhoud en de vervangingsinvesteringen integraal mee.
- Analyseer wat de gevolgen zijn van het uitblijven of uitstellen van groot onderhoud en vervangingsinvesteringen per element, waarbij enerzijds de nadruk ligt op veiligheid en ev. te verwachten claims; anderzijds ook gekeken wordt naar het oordeel van de burgers over de buitenruimte en de consequenties van ev. verloedering/verschraling van de buitenruimte voor de leefbaarheid van Breda.
- Begin hierbij in ieder geval met het element verhardingen, vooral de gesloten verhardingen, maar ook de elementen verlichting en civieltechnische kunstwerken;
- Evalueer het programma Ongeruimd Breda.

Bijlage 1 Kosten en baten per element

Verharding

Kosten en areaalgegevens

Areaalgegevens

Het areaal aan verharding laat in de tijd een licht stijgende lijn zien. In 2009 was er 997 hectare aan verharding. In 2012 is dit toegenomen tot 1.012 hectare. De verwachting is dat het areaal in 2013 toe zal nemen tot 1.014 hectare (Begroting 2013). De stijging is bij de gesloten en open verharding te zien. Bij het areaal aan half verhard en onverhard is wel een stijging, maar in een dergelijk geringe hoeveelheid dat door afronding de cijfers gelijk blijven.

Verharding (Ha)	2009	2010	2011	2012	2013*
Gesloten verharding	382	384	386	389	
Open verharding	608	612	612	614	
Half verhard	5	6	6	6	
Onverhard	3	3	3	3	
Totaal	997	1.000	1.007	1.012	1.014

*Begroting 2013

Uitgaven

De totale uitgaven aan verharding kennen een sterk dalende trend. Werd in 2008 nog bijna 17 mln. uitgegeven, in 2011 is dit gedaald tot 3,6 mln. Deze daling komt voor een belangrijk deel door de daling van de kapitaallasten.

Exclusief de kapitaallasten is te zien dat in 2009 fors meer uitgegeven is aan verharding dan in 2008. Na 2009 is een dalende tendens ingezet (van 4,8 mln. in 2009 naar 2,8 mln. in 2011). De begroting voor 2012 laat wel weer een lichte stijging van de uitgaven zien, naar 3,4 mln. Dit patroon is bij zowel uitvoering als wijkzaken waar te nemen.

Verharding	2008	2009	2010	2011	2012*
Kapitaallasten	13.841.019	3.369.609	8.165.011	806.590	359.903
Uitvoering	950.391	2.251.881	1.796.248	1.836.457	1.258.940
Wijkzaken	1.902.946	2.543.696	1.973.060	924.676	2.130.828
Totale lasten verharding	16.694.356	8.165.187	11.934.320	3.567.723	3.749.671
Totaal excl. kapitaallasten	2.853.337	4.795.578	3.769.308	2.761.133	3.389.768

*Begroting

De lasten voor het beheer en onderhoud van verharding zijn in de financiële administratie in drie subcategorieën verdeeld:

1. kapitaallasten;
2. uitvoering;
3. wijkzaken.

Kapitaallasten

De kapitaallasten voor beheer en onderhoud van verharding kennen sinds 2008 een dalende trend, maar lopen ook sterk uiteen per jaar.

Kapitaallasten verharding	2008	2009	2010	2011	2012*
Kapitaallasten	13.841.019	3.369.609	8.165.011	806.590	359.903

*Begroting

Concern breed is een grote eenmalige afschrijving van maatschappelijke investeringen doorgevoerd. Een groot deel daarvan is geboekt op het civiele deel van Buitenruimte (Jaarverslag 2010). Dit verklaard de piek in de kapitaallasten in 2010, zo wordt verklaard uit de interviews.

Uitvoering

Onder uitvoering zijn enkele posten direct toegekend aan open verharding en gesloten verharding. Dit zijn toezicht, transport en verkeer, klein herstel en calamiteiten, materiaal en planmatig onderhoud.

Voor open verharding werd in 2009 0,80 mln. euro uitgegeven aan deze posten. In 2011 was dit 0,64 mln. euro. Voor gesloten verharding werd in 2009 0,35 mln. euro uitgegeven aan deze posten. In 2011 was dit 0,30 mln. euro.

Uitvoering van specifieke projecten zijn in de financiële administratie niet onderverdeeld in gesloten op open verharding. Dit vormt binnen uitvoering grootste uitgavenpost. Voorbeelden van dergelijke projecten zijn het herstraten, asfalteren, aanpassen van drempels, maar ook asfaltonderzoek. De afbeelding hiernaast geeft een screenshot weer van een gedeelte van deze posten, om een indruk te geven van de werkzaamheden.

98571 - Asfalteren Rithsestraat
98583 - Peperbos herstraten trottoir
98585 - Heilaarstr. drempel aanpassen
98589 - Moerenpad aanbrengen belijning
98591 - Epelenberg-Heuvelstraat/Schare
98592 - Laanzichtweg verharden halfver
98593 - JF KennedyIn/Keizerstr asfalte
98594 - Diverse voetpaden herstraten
98596 - Roskam fietspad asfalteren
98597 - Mgr. Leijtenstr herstr. rijbaa

Voor dergelijke projecten werd in 2009 1,5 mln. euro uitgegeven. In 2011 is dit naar 1 mln. euro gedaald.

Verharding - uitvoering	2008	2009	2010	2011	2012*
98001 - OV-toezicht	74.609	97.277	73.232	76.672	66.693
98002 - OV-transport & verkeer	8.283	64.861	69.035	38.907	52.310
98003 - OV-klein herstel,calam.&mat.	592.311	636.943	525.379	518.317	505.923
98005 - OV-uren inspectie oog & oor	1.383	-	-	7.641	6.063
Totaal open verharding	676.585	799.081	667.645	641.537	630.989
98011 - GV-toezicht	16.233	21.678	16.538	9.488	18.189
98012 - GV-transport & verkeer	5.216	41.453	45.165	11.830	20.468
98013 - GV-klein herstel,calamiteiten	251.203	285.078	256.978	278.154	223.860
98014 - GV-planmatig onderh. & mat.	1.061	-	-	-	-
Totaal gesloten verharding	273.713	348.210	318.681	299.471	262.517
Niet benoemd als OV / GV	676.678	1.903.672	1.477.567	1.536.986	996.423
Totaal uitvoering	950.391	2.251.881	1.796.248	1.836.457	1.258.940

*Begroting

Wijkzaken

Onder wijkzaken staan uitgaven vermeld als advies en ondersteuning. Ook staan hier projecten onder vermeld waar eenmalig budgetaan is toegekend. Aan advies en ondersteuning is in 2008 0,56 mln. euro uitgegeven. Sindsdien is er jaarlijks minder aan advies en ondersteuning besteed. In 2011 lag het uitgavenniveau hiervan op 0,26 mln. euro.

De overige uitgaven onder wijkzaken bedroegen in 2009 2,1 mln. euro. Sindsdien is dit gedaald tot 0,66 mln. in 2011. In 2012 is er wel een budget van 1,8 mln. beschikbaar.

De afbeelding hiernaast geeft een screenshot weer van een gedeelte van deze posten, om een indruk te geven van de werkzaamheden.

85043 - Rithsestraat
85044 - Heuvelbrink
85045 - Peperbos
85046 - Boeimeersingel/Wilhelminastr
85047 - Noordelijke rondweg
85048 - Voegvulling binnenstad 2e fase
85800 - EENM.BUDG: achterst OH halfver
85801 - EENM.BUDG: verhardingsonderz.
85802 - EENM.BUDG: VAT kosten

Verharding - wijkzaken	2008	2009	2010	2011	2012*
85001 - Verharding adv. & onderst	557.915	413.861	347.593	263.924	317.907
Overig	1.345.031	2.129.835	1.625.467	660.752	1.812.921
Totaal wijkzaken	1.902.946	2.543.696	1.973.060	924.676	2.130.828

*Begroting

Wanneer de totale uitgaven uit bovenstaande tabel gedeeld worden door de areaalgegevens, ontstaat een kengetal dat gecorrigeerd is voor schommelingen in het areaal.

Uitgaven (ha)	2008	2009	2010	2011	2012*
Breda	2.861	4.809	3.768	2.742	3.350

* Op basis van de begroting

Uit de uitgaven hectare is een stijging van 2009 ten opzichte van 2008 te zien. Vanaf 2009 t/m 2011 dalen de uitgaven per hectare redelijk. Conform de begroting 2012 is er per hectare weer meer budget beschikbaar.

Per jaar worden de bijzonderheden kort toegelicht:

Jaarverslag 2008

Binnen het taakveld Buitenruimte is een resultaat gerealiseerd van 0,4 mln. Dit resultaat is inclusief onvoorziene ingrepen voor verhardingen van totaal 73.000 euro.

De activiteit kleinschalige ingrepen van de verhardingen kent een negatief resultaat van 123.000. In de eerste bestuursrapportage is melding gemaakt van de vele noodreparaties die uitgevoerd moesten worden. Tevens is bij gesloten verhardingen een tekort op klein herstel van 107.000 euro.

In 2008 zijn veel externe inhuurkrachten ingehuurd, onder andere om de extra werkzaamheden (investeringsbudgetten van o.a. verharding) uit te kunnen voeren.

Jaarverslag 2009

In 2009 is een kostenoverschrijding op claims ontstaan van circa 65.000 euro op een begroting van 50.000 euro (2007: 50.000 euro, 2008: 60.000 euro, 2009: 115.000 euro) (Jaarverslag 2009).

Jaarverslag 2010

De begroting 2010 is substantieel gewijzigd ten opzichte van de oorspronkelijke begroting. Daarnaast is er bij de 2^e bestuursrapportage een forse correctie geweest. Aan de ene kant een forse bezuiniging, aan de andere kant zijn een aantal tegenvallers gecompenseerd. Het resultaat was dat Buitenruimte circa 425.000 euro aan budget ingeleverd heeft. Als gevolg zijn bij verharding slechts enkele groot onderhoud projecten uitgevoerd (Jaarverslag 2010).

Concern breed is een grote eenmalige afschrijving van maatschappelijke investeringen doorgevoerd. Een groot deel daarvan is geboekt op het civiele deel van Buitenruimte, waaronder verhardingen (Jaarverslag 2010).

Jaarverslag 2011

Door aanvullende versoberingen verschilt de oorspronkelijke begroting Beheer buitenruimte van de begroting na wijziging. Bij de jaarrekening zijn zowel de lasten als de baten voor het onderdeel Beheer van de buitenruimte 5 mln. euro hoger. Hieraan liggen ten grondslag de hogere omzet vanuit projecten; hogere omzet sleuven en lasgaten; omzet verkeersmaatregelen; hogere inhuur ingenieursbureau vanwege extra werk en verhardingen (Jaarverslag 2011).

In 2011 zijn geen instandhoudingsinvesteringen gedaan. Voor 2012 maken deze middelen deel uit van het uitvoeringsprogramma. Inzet zal plaatsvinden op het gebied van speeltoestellen en wegverharding (Jaarverslag 2011).

Begroting 2012

Door het verminderen van budgetten in de productgroep groen komt budget vrij. Een deel van deze ombuiging komt ten goede aan verhardingen. Door achterstallig groot onderhoud en de strenge winters hebben de (asfalt-) verhardingen van de Bredase wegen aanzienlijke schades opgelopen. Om de kwaliteit op hetzelfde niveau te houden (maximaal 12,5% van de wegen vertoont ernstige schade) is voor de periode 2010 – 2013 voor 2,65 mln. investeringsbudget (vanuit coalitieakkoord) en vanaf 2012 additioneel 1 mln. euro exploitatiebudget beschikbaar (vanuit takendiscussie). Deze middelen worden ingezet om op een zo planmatig mogelijke wijze de wegen te onderhouden.

In de notitie Stand van Beheer (eind 2010) staat dat eenmalig 11 mln. euro benodigd is om de achterstand van verharding weg te werken. Vervolgens is er jaarlijks 6,75 mln. euro tekort om de kwaliteit van het onderhoud op peil te houden. Dit komt met name door groot onderhoud van asfalt.

Op basis kengetallen wordt een indruk van de kosten voor vervanging gegeven: 3,85 mln. m² asfaltverharding, een levensduur van 10 jaar en 35 euro per m² aan kosten voor vervanging (Jaarverslag 2011).

Begroting 2013

In 2013 wordt eenmalig 1,9 mln. euro aan de begroting toegevoegd voor het aanpakken van de meest urgente en risicovolle situaties in de openbare ruimte. Dit extra budget is nodig om de veiligheidsrisico's te beperken, bruikbaarheid te behouden, duurzaamheid van de openbare ruimte te borgen en kapitaalvernietiging te beperken. Het budget wordt ingezet ten behoeve van de meest urgente en meest risicovolle locaties op een aantal elementen, waaronder verharding.

Baten: gewenste en behaalde kwaliteit

Elementplan verhardingen (September 2005)

In het Buitenruimteplan 1998 wordt in hoofdlijnen het beleid ten aanzien van het beheer en gebruik van de openbare ruimte aangegeven. In dit plan wordt onderscheid gemaakt tussen gebieden en

elementen, waar verhardingen er een van is. Het beheer wordt hierin op stedelijk niveau uiteengezet.

In 2004 is er een technische inspectie van het complete areaal verhardingen uitgevoerd in Breda. Deze inspectie is uitgevoerd als onderdeel van de plicht die de gemeente heeft als wegbeheerder om zorg te dragen voor veilige en begaanbare wegen, zoals is vastgelegd in de wegenwet. Deze inspectie is uitgevoerd op basis van de landelijk geldende CROW-Systematiek (Elementplan verhardingen, 2005).

Uit de resultaten van de inspectie zijn de volgende conclusies te trekken (Elementplan verhardingen, 2005):

- met name op bedrijventerreinen en centrumgebieden komen ernstige schades voor
- de meest voorkomende schade is scheurvorming in gesloten verharding
- 8% van het totale oppervlak verhardingen heeft ernstige schade, in 600 van de 2.000 straten (895.432 m²)
- 11% van het totale oppervlak verhardingen heeft matige tot lichte schade (1.222.650 m²).

Vanuit verschillende invalshoeken is beleid opgesteld dat betrekking heeft op verhardingen in Breda. Als hoofdlijnen kunnen worden aangegeven (Elementplan verhardingen, 2005):

- Bij rationeel wegbeheer speelt inzicht in de kwaliteit en kwantiteit van verhardingen een belangrijke rol.
- Beheer van verhardingen dient op een integrale manier, gebiedsgericht benaderd te worden waarbij schoon, heel, veilig en bruikbaar de uitgangspunten zijn.
- Vanuit verkeers oogpunt dient gezocht te worden naar een evenwicht tussen bereikbaarheid, leefbaarheid, bedrijvigheid, en de beleving van de openbare ruimte.
- De gemeente is als wegbeheerder verplicht de weg te onderhouden en kan aansprakelijk gesteld worden voor schades als hij niet aan deze zorgplicht heeft voldaan.
- Het toepassen van geluidsreducerende constructies is een goede bronmaatregel samen met andere disciplines (riolering, kabels en leidingen, groen et cetera) over meerjaren programmeren en afstemming zoeken moet uitgangspunt zijn.

Als hoofdlijnen van de knelpunten en wensen is aan te geven (Elementplan verhardingen, 2005):

- beperkt beschikbaar budget;
- afstemming met andere disciplines;
- toepassing van innovatieve maatregelen;
- beperking van het aantal schadeclaims.

Er wordt gewerkt aan een meer planmatige meerjarenprogrammering, waaraan alle partijen die gebruik maken van dezelfde openbare ruimte deelnemen. Het werken met een meerjarig onderhoudsprogramma bevordert samenwerking tussen verschillende disciplines en werkzaamheden kunnen beter gecombineerd worden. Door inzicht te hebben in toekomstige ontwikkelingen in de stad en de toestand van andere elementen kan er beter worden omgegaan met de honorering van maatschappelijke verzoeken, de bereikbaarheid en bruikbaarheid kunnen beter afgestemd worden en er kunnen meer werkzaamheden gecombineerd worden (Elementplan verhardingen, 2005).

Om goed wegbeheer te kunnen voeren, dient er zowel klein als groot onderhoud uitgevoerd te worden. Om dit op een adequate manier te doen zijn er verschillende middelen nodig (Elementplan verhardingen, 2005):

- voor het reguliere onderhoud is jaarlijks een budget nodig van 8 miljoen euro;
- gezien de achterstanden die er zijn in de stad is er een investeringsbehoefte van 14 miljoen euro.

Met het uitstellen van onderhoud zal de staat van de verharding sneller achteruit gaan waardoor er op den duur meer groot onderhoud noodzakelijk is. Er zijn dan zwaardere maatregelen nodig om de verharding weer in goede staat te brengen (meestal het geval bij asfaltverharding, het vervangen van de toplaag is vaak niet meer voldoende maar ook de ondergrond moet vervangen worden) of aan maatregelen over een groter deel van het oppervlak (meestal het geval bij elementverharding, zoals klinkers). Uitsstel van onderhoud vergroot tevens de kans op verkeersonveilige situaties en aansprakelijkheidsstelling. Als er te weinig geld beschikbaar is voor groot onderhoud, is het effect een toename van het klein onderhoud (Elementplan verhardingen, 2005).

In het elementplan wordt aangegeven wat de benodigde financiën voor een adequaat beheer van verhardingen in de openbare ruimte zijn. Dit is vanuit technisch oogpunt de gewenste kwaliteit. De realisatie van deze kwaliteit is afhankelijk van de toewijzing van middelen. Besluitvorming over de mate van toewijzing van middelen vindt plaats binnen de gemeentelijke planning- en controlcyclus en meer in het bijzonder bij de uitwerking van het Programakkoord. De daadwerkelijke uitvoering van het beheer en onderhoud van de verhardingen wordt jaarlijks via het uitvoeringsprogramma van de dienst geprogrammeerd. De toegewezen begrotingsmiddelen zijn daarmee maatgevend voor het realiseren van het ambitieniveau (Elementplan verhardingen, 2005).

Jaarverslag 2008

Vanuit het coalitieakkoord en de kadernota 2008 wordt ingezoomd op onder andere de aanpak van slechte verhardingen en veiligheid en bereikbaarheid van de hoofdwegen. Bij de kadernota 2008 is extra geld beschikbaar gesteld voor het beheer en onderhoud van de verhardingen. Doelrealisatie wordt gemeten middels het stellen van vragen aan burgers in de gemeentelijke voorjaarsenquête en de Burger enquête (Jaarverslag 2008).

De ambitie van het college is een schone, hele en veilige leefomgeving.

Schoon	Enquête 2006	Enquête 2008
Breda	88%	84%
Woongebieden	82%	80%
Stadshart	84%	79%
Fietspaden	89%	87%
Hoofdwegen	91%	93%
Winkelcentra	92%	87%

De doelstelling voor wat betreft 'schoon' is voor Breda totaal niet gehaald. Alleen voor de hoofdwegen is een hoger percentage tevredenheid gehaald.

Heel	Enquête 2006	Enquête 2008
Breda	89%	88%
Woongebieden	84%	87%
Stadshart	86%	89%
Fietspaden	79%	77%
Hoofdwegen	87%	92%
Winkelcentra	94%	94%

Bij het onderdeel 'heel' zijn de doelstellingen over het algemeen gehaald, of net niet gehaald (bij fietspaden). De doelstelling voor hoofdwegen is ruimschoots gehaald.

Veilig	Enquête 2006	Enquête 2008
Breda	85%	83%
Woongebieden	83%	83%
Stadshart	85%	81%
Fietspaden	82%	77%
Hoofdwegen	94%	93%
Winkelcentra	93%	90%

Bij het onderdeel 'veilig' zijn de doelstellingen over het algemeen (net) niet gehaald. Alleen voor de woongebieden is de doelstelling gehaald. Bij fietspaden ligt het resultaat 5% onder de doelstelling. Bij hoofdwegen slechts 1%.

In de vorige bestuursperiode richtte de aandacht zich vooral op het wegwerken van achterstallig onderhoud bij groen en speelvoorzieningen. Deze periode ligt de prioriteit bij het inhalen van het achterstallig onderhoud aan straten, wegen en pleinen. In zo'n 600 situaties gaat het om ernstige schades die om aanpak vragen. Voor deze bestuursperiode is er een totaalopgave van circa 4 mln. euro. Met de 2,6 mln. euro aan investeringen die worden voorgesteld, kan een begin worden gemaakt met het inhalen van achterstanden. Voor het beheer van de buitenruimte is voor de periode 2008 – 2010 een bedrag van 2 mln. euro extra opgenomen in de raming (Kadernota 2008).

De activiteit kleinschalige ingrepen verhardingen kent een negatief resultaat van 123.000 euro. In de eerste bestuursrapportage is reeds melding gemaakt van de vele noodreparaties die uitgevoerd moesten worden. Tevens is bij gesloten verharding een tekort op een klein herstel van 107.000 euro te zien. De staat van verhardingen vergde een verhoogde inzet. Daarnaast is de dienstverlening verhoogd. In 2008 hebben 17 herstelronden plaatsgevonden tegenover de gebruikelijke 4 herstelronden. De kapitaallasten hadden een positieve invloed op het resultaat van 192.000 euro (Jaarverslag 2008).

Stand van zaken beheer en onderhoud openbare ruimte Breda, 2009

In deze notitie staat een overzicht van de stand van zaken op het gebied van beheer en onderhoud per element uit de openbare ruimte van de gemeente Breda.

Sinds lange tijd bestaan er bij verhardingen grote onderhoudsachterstanden. Voor 2009 heeft de raad extra budget beschikbaar gesteld om de achterstanden aan te pakken. Deze zijn vooral ingezet om ernstige schades in het asfalt aan te pakken. Bij de tegels en klinkers is bij inspectie in 2008 extra schade geconstateerd. De prioritering wordt bij verharding vooral bepaald door de maatschappelijke wensen. Ondanks het wegwerken van 114.000 m² ernstige schades was er een toename tot 208.000 m² schades. Door structurele tekorten hebben achterstanden uit 2006 zich ontwikkeld tot ernstige schades in 2008.

Om de achterstanden aan te pakken is vanaf 2009 13,2 mln. euro nodig, welke met een investering van 2,0 per jaar weg gewerkt kan worden. Om toekomstige ernstige schades te voorkomen is een jaarlijks budget van 9,7 mln. nodig.

Jaarverslag 2009

De openbare ruimte van Breda is het visitekaartje van de stad. Vanuit het coalitieakkoord 'Kiezen voor elkaar' wordt het accent gelegd op 'schoon' (het schoonhouden van de buitenruimte) en 'heel

en veilig' (de aanpak van slechte verhardingen, de veiligheid en bereikbaarheid van woon- en werkgebieden voor langzaam verkeer en de veiligheid en bereikbaarheid van de hoofdwegen). Ook krijgt het buitengebied een extra impuls (Jaarverslag 2009).

De bestuurlijke doelstellingen omtrent verharding hebben betrekking op het terugdringen van het achterstallig onderhoud. De gestelde doelstelling om de lijst met zeer slechte wegen met 10 wegen te verkleinen is gerealiseerd. De kwaliteitsverbetering in diverse straten is gedeeltelijk gerealiseerd.

Doelstelling	Resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score	Realisatie
Gedeeltelijk wegwerken van het achterstallig onderhoud.	De inventarisatielijst met zeer slechte wegen (E3) zal in 2009 met 10 straten teruggebracht worden van 114 naar 104 straten	Uitvoeren van groot onderhoud aan wegen zoals benoemd in activiteitenprogramma	Inventarisatielijst met aantal zeer slechte wegen (E3) verkleind	10 zeer slechte wegen opgeknapt	Gereed
Lokaal verbeteren van de kwaliteit van de openbare ruimte	Kwaliteitsverbetering in diverse straten (genoemd in Kadernota)	Aanpak Zanddreef, Klarenberg, Zwijnsbergenstraat, Dreef, Kruispunt Mgr Leijtenstraat / Mgr de Vetstraat	Aantal straten uit de Kadernota 2009 voorbereid en aanbesteed (per 31-12-2009)	4 straten	Gedeeltelijk gerealiseerd

Het jaarverslag 2009 meldt dat er een opgaande lijn zit in het aantal claims dat bij de gemeente op het onderhoud en beheer van de openbare ruimte wordt ingediend. Dit zou verklaard kunnen worden door het stijgen van de ergernis over de slechte toestand van de verhardingen. Met name op dat vlak worden steeds meer schadeclaims ingediend en gehonoreerd. In 2009 is een kostenoverschrijding op claims ontstaan van circa 65.000 euro op een begroting van 50.000 euro (2007: 50.000 euro, 2008: 60.000 euro, 2009: 115.000 euro) (Jaarverslag 2009).

Jaarverslag 2010

Speerpunten binnen het taakveld Buitenruimte zijn het schoonhouden van de buitenruimte, de aanpak van slechte verhardingen (met name hoofdwegen), veiligheid van langzaam verkeer, tegengaan verloedering in het openbaar groen en een goed rioleringsnet.

De bestuurlijke doelstellingen omtrent verharding zien er als volgt uit:

Doelstelling	Resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score	Realisatie
Weggebruikers kunnen zich veilig over de wegen, straten, trottoirs en fietspaden verplaatsen	In stand houden van verkeersveiligwegennet, met zo weinig mogelijk schade aan de verhardingen	Uitvoeren van inspecties	Via effectrapportages bepalen % voldoende en goed voor wat betreft:	Percentage voldoende en goed uit effectwaamening	
		Klein onderhoud n.a.v. inspecties of meldingen, zoveel	% tevreden mensen in burger enquête neemt	80% 80% 80%	

Doelstelling	Resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score	Realisatie
		mogelijk via planmatige en wijkgerichte werkwijze	toe		
		Planmatig schade aan de gesloten asfaltverharding herstellen ter waarborging van veilige situaties.	Technische staat van: Rijbaan Voetpad / trottoir Fietspad		78% 78% 88%
		Uitvoeren van groot onderhoud en vervangingen			Niet (geheel) gerealiseerd

De effectrapportage metingen hebben in 2010 een hoge mate van voldoende en goed aangegeven voor wat betreft de (technische) staat en netheid van de gemeten aspecten op verharding. Alleen bij verharding wordt (net) onder de afgesproken norm gemeten. Dit is in lijn met de gerapporteerde risico's van kwaliteitsteruggang (Jaarverslag 2010).

De beoordeling op aspecten schoon en veilig is voor wat betreft fietspaden en hoofdwegen vrijwel gelijk gebleven met vorig jaar. Voor het aspect veilig is de tevredenheid licht afgenomen. Dit sluit aan op het beeld dat de algehele kwaliteit van de verharding in Breda onder druk staat (Jaarverslag 2010).

Door de extreme winterse omstandigheden is in de eerste maanden van 2010 veel vorstschade ontstaan aan de asfaltverhardingen in Breda. Direct na het verdwijnen van de vorst zijn de meest onveilige situaties door middel van noodreparaties veiliggesteld. De aanpak van de resterende schades vergt meerdere jaren, zeker gezien de zeer beperkte financiële ruimte op dit moment. Hierdoor zijn kapitaalvernietiging vanwege schade-uitbreiding en overschrijdingen van de beschikbare onderhoudsbudgetten voor de volgende jaren te verwachten. Door de opgelopen schade aan met name de verharding was de verwachting dat het risico op ongelukken en schadeclaims toeneemt (Jaarverslag 2010).

Door de opgelopen schade aan de verhardingen was de verwachting dat het aantal schadeclaims in 2010 mogelijk sterk zou stijgen. Verrassend genoeg heeft het aantal schadeclaims zich gestabiliseerd op het niveau van 2009, hetgeen een beperkte budgetoverschrijding inhoudt (Jaarverslag 2010).

Jaarverslag 2011

De bestuurlijke doelstellingen omtrent verharding zien er als volgt uit:

Doelstelling	Resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score	Realisatie
Gebruikers van de Bredase openbare ruimte waarden die als leefomgeving en voelen zich daar verantwoordelijk voor. Zij zien de	Het beheer van de Bredase openbare ruimte is gebaseerd op de kernwaarden;	Duurzaam in stand houden van verkeersveilig w egennet, met zo w enig mogelijk schade aan de verhardingen, conformde	Effect w aarneming	<i>Status:</i> Rijbaan voldoet voor 80% aan beeldkw aliteit A of B Voetpad of trottoir voldoet voor 80% aan beeldkw aliteit A	90% 86%

Doelstelling	Resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score	Realisatie
Gemeente daarbij als partner	gedeeld, herkenbaar en duurzaam	beheerdoelstelling		of B Fietspad voldoet voor 80% aan beeldkwaliteit A of B	94%
			Technische inspectie	87,5% van de verhardingen vertoont geen ernstige schade	Niet gemeten

Uit de effectwaarneming blijkt dat de beleving van de kwaliteit op gebied van verhardingen de begrote scores vrijwel overal zijn gerealiseerd (Jaarverslag 2011).

De beeldkwaliteit Status verharding geeft aan dat voldaan wordt aan de doelstellingen. Dit is een weergave van de optische beleving, en geeft geen uitsluitel over de technische staat van de verhardingen. Hiertoe wordt om de twee jaar een technische inspectie uitgevoerd. Deze staat gepland voor 2012 (Jaarverslag 2011).

Begroting 2012

De bestuurlijke doelstellingen omtrent verharding zien er als volgt uit:

Doelstelling	Resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score
		Duurzaam in stand houden van verkeersveilig wegennet, met zo weinig mogelijk schade aan de verhardingen, conform de beheerdoelstelling	Effectwaarneming	Status: Rijbaan voldoet voor 80% aan beeldkwaliteit A of B Voetpad of trottoir voldoet voor 80% aan beeldkwaliteit A of B Fietspad voldoet voor 80% aan beeldkwaliteit A of B
			Technische inspectie	87,5% van de verhardingen vertoont geen ernstige schade

Door de huidige staat van onderhoud bij wegverhardingen zullen er voorlopig calamiteiten blijven ontstaan. De wegen zullen we veilig moeten stellen om ongelukken en claims te voorkomen. Dit zal overlast voor burgers veroorzaken.

Rapportage wegbeheer 2012

De rapportage wegbeheer van 30 augustus 2012 betreft een globale visuele inspectie. Het doel van het rapport is het bepalen van de benodigde bedragen voor beheer en onderhoud van de gemeentelijke verhardingen en om via planmatig onderhoud de infrastructuur in stand te houden om constructieve schade (bijvoorbeeld aan funderingen) te voorkomen.

De Gemeente Breda heeft vanaf 2004 het wegbeheersysteem in zijn bezit. Met behulp van dit systeem is programmering voor planjaren 2013 tot en met 2017 opgesteld. Hierbij is gebruik gemaakt van de CROW-systematiek (publicatie 146 a t/m c en 147) voor wegbeheer, inclusief de aanpassing daarop die door het CROW in 2005 is vastgesteld. Deze systematiek beschrijft hoe, op basis van visuele inspecties, het benodigde budget voor het onderhoud van wegen kan worden bepaald.

Na uitvoering van de inspectie is de technische kwaliteit bepaald op basis van de landelijke CROW richtlijnen. In onderstaande tabel wordt de kwaliteit van het asfalt en de elementen weergegeven:

	Voldoende	Matig	Onvoldoende
Gesloten verharding	81%	9%	10%
Open verharding	75%	9%	16%
Totaal areaal	78%	9%	13%

De onderstaande figuur geeft een toelichting op de normering van de beeldkwaliteit versus de technische kwaliteit:

Beeldkwaliteit				Technische kwaliteit	
A*	geen schade	Nagenoeg ongeschonden	=	Geen schade	voldoende
A	enige schade	Mooi, comfortabel	=	enige schade	
B	waarschuwinggrens overschreden	Functioneel	=	waarschuwinggrens overschreden	matig
C	richtlijn bereikt	Onrustig beeld, discomfort of enige vorm van hinder	=	richtlijn bereikt	onvoldoende
D	achterstallig onderhoud	Kapitaalvernietiging, uitlokking van vernieling, functieverlies, juridische aansprakelijkstelling of sociale onveiligheid	=	achterstallig onderhoud	achterstallig

Bron: rapportage wegbeheer 2012

Uit de wegininspectie blijkt er een forse achterstand in het onderhoud van de verhardingen.

Een vergelijking tussen de afgelopen jaren en het huidige kwaliteitsprofiel levert de volgende resultaten op hoofdlijnen:

- Zowel aan de asfaltverhardingen en de elementenverhardingen is de kwaliteit afgelopen jaren teruggelopen. Deze terugloop in kwaliteit is vooral veroorzaakt door onvoldoende financiële middelen beschikbaar te stellen.
- De ernstige schade is aanzienlijk toegenomen, terwijl wegvakken met geen schade zijn gedaald.

De kwaliteit van de verhardingen in de gemeente Breda is laag ten opzichte van het landelijke gemiddeld.

Als de gemeente alle achterstanden in één jaar wil wegwerken, zodat de verhardingen in de toekomst voldoen aan de door CROW opgestelde kwaliteitsrichtlijnen, dan is voor 2013 volgend budget nodig:

	Benodigd budget (mln. euro)
Planmatig groot onderhoud	13,2
Klein onderhoud	1,0
Achterstallig onderhoud	4,4
VAT 20%	3,7
Totaal planjaar 2013	22,3

Het beschikbare budget voor het onderhoud aan de verhardingen voor 2013 bedraagt 4.213.000 euro.

In de Rapportage Wegbeheer 2012 worden de volgende aanbevelingen gedaan:

- De gehele systematiek voor het wegbeheer binnen onze gemeente, maar eigenlijk binnen heel Nederland, is gebaseerd op die van de CROW. Het niveau veiligheid is binnen deze systematiek het laagst aanvaardbare niveau. Op dit moment voldoet 13% van de wegen niet aan dit niveau, wat betekent dat het noodzakelijk is om deze achterstand binnen de planperiode weg te werken. Dit betekent echter dat er een aanzienlijke hoeveelheid extra geld beschikbaar gesteld moet worden. Geld dat op dit moment niet beschikbaar is binnen onze begroting. Daarom zijn een aantal varianten uitgewerkt. Technisch gezien is de keuze eenvoudig en kan er alleen voor de variant 'basis begroting' worden gekozen.
- Bij de uitvoering van onderhoud wordt geadviseerd voorrang te verlenen aan de asfaltverhardingen. Uitsstel van het asfaltonderhoud kan een verzwaring van de noodzakelijke maatregel ten gevolg hebben. Deze verzwaring leidt tot hogere kosten en heeft kapitaalvernietiging tot gevolg. Bovendien zijn de verhardingen die niet voldoen aan de CROW richtlijnen een risicofactor in de aansprakelijkheid van de wegbeheerder in het geval van ongevallen.

Begroting 2013

De daadwerkelijke uitvoering van het beheer en onderhoud van de voorzieningen in de openbare ruimte wordt jaarlijks via een activiteitenprogramma geprogrammeerd voor zover de financiële middelen reiken. De toegewezen begrotingsmiddelen zijn daarmee maatgevend voor het realiseren van het ambitieniveau uit het beleidskader (Begroting 2013). Als gevolg van deze wijze van toewijzen van middelen zijn bij verschillende beheerelementen onderhoudsachterstanden ontstaan. Dit betekent concreet dat de kwaliteit van de kapitaalgoederen gestaag achteruit is gegaan. Om dit probleem te ondervangen wordt gewerkt aan een methodiek om beleidsambitie en beschikbare financiële middelen met elkaar in evenwicht te brengen, onder andere voor verhardingen. Het lijkt daarbij, gezien de financiële situatie waarin Breda verkeert, onvermijdelijk dat de nagestreefde kwaliteit op onderdelen zal moeten worden heroverwogen en een minimum kwaliteitsniveau zal moeten worden vastgelegd (Begroting 2013).

Voor vervangingsinvesteringen zijn in beperkte mate structurele middelen gereserveerd. In voorgaande collegeperiodes zijn weliswaar incidentele middelen beschikbaar gesteld, maar het investeringsvolume is onder het beleidsmatig bepaalde niveau gebleven. Veelzeggend is dat de categorie zwaarste schades bij verhardingen (zogenaamde E3 schades) de laatste twee jaar is toegenomen van 12,5% naar 16%, waarbij beleidsmatig het uitgangspunt is dat Breda geen E3 schades heeft. Het college heeft met de uitvoering van motie 12, Beheer Buitenruimte, als eerste stap bewerkstelligd dat jaarlijks één miljoen euro structureel extra beschikbaar is voor verhardingen en zal deze collegeperiode een meerjarig investeringsprogramma voor kapitaalgoederen voorleggen waarin beleid en middelen op elkaar kunnen worden afgestemd. De inzet bij verhardingen en civieltechnische kunstwerken zal zich in 2013 richten op het uitvoeren van onderhoud op strategische plekken om calamiteiten en onveilige situaties voor te zijn. Ingeval van calamiteiten worden noodreparaties uitgevoerd waarbij overlast en hogere uitvoeringskosten doorgaans niet te vermijden zijn (Begroting 2013).

De indicator voor 2013 is dat 84% geen ernstige schade vertoont volgens CROW systematiek.

Meldingen en mening van de burgers

Vanaf 2008 neemt het aantal meldingen met betrekking tot de 'open verharding' af. Een mogelijke verklaring voor deze daling is de extra investeringen in onderhoud in 2009. In 2008 liepen de

onderhoudsachterstanden op. In 2009 en 2010 is een flinke opleving waar te nemen en zijn er in verhouding minder meldingen dan in voorgaande jaren. Na 2010 neemt het aantal meldingen weer licht toe.

In de interviews is toegelicht dat de daling van het aantal meldingen in de open verharding komt doordat overgestapt is naar een aanpak per wijk. In plaats dat bij iedere melding een medewerker afzonderlijk de melding in behandeling neemt, wordt dit gebiedsgericht gedaan. Door deze efficiëntere manier van werken kan meer worden opgepakt.

Meldingen open verharding	2008	2009	2010	2011
Afritjes	25	31	25	13
Fietspad	108	116	101	116
Verharding/ zandpaden	27	18	9	18
Parkeerplaats	128	101	79	85
Rijweg	374	312	311	302
Schade door trillingen	14	6	14	34
Trottoir	1170	1089	1021	1056
Verkeersdrempel	42	36	30	30
Wortelopdruk- fietspad	3	3	0	0
Wortelopdruk- parkeerplaats	32	13	0	1
Wortelopdruk- rijweg	19	4	0	2
Wortelopdruk- trottoir	415	111	3	14
Totaal aantal meldingen	2.357	1.840	1.593	1.671

De meldingen met betrekking tot 'gesloten verharding' zijn in aantallen toegenomen. Ook hier is in 2009 een opleving waarneembaar. In 2010 is het aantal meldingen echter weer toegenomen ten opzichte van voorgaande jaren. Opvallend is dat de grootste toename in meldingen te observeren in de categorie 'Rijweg'.

In de interviews wordt het aantal toenemende meldingen voor de gesloten verharding gerelateerd aan het achterstallig onderhoud.

Meldingen gesloten verharding	2008	2009	2010	2011
Fietspad	38	34	30	30
Parkeerplaats	1	2	4	4
Rijweg	154	145	227	227
Voetpad	6	7	14	14
Wortelopdruk – fietspad	1	0	0	0
Wortelopdruk – rijweg	6	2	0	0
Schade door trillingen	0	0	0	0
Totaal aantal meldingen	206	190	275	275

Het aantal Bredanaren dat de fietspaden als onveilig beoordeeld is vanaf 2008 ieder jaar afgenomen. Sinds 2009 is dit voor de hoofdwegen constant.

% Bredanaren dat het gebied met <u>niet veilig</u> beoordeeld	2008	2009	2010	2011
Fietspaden	23%	18%	17%	14%
Hoofdwegen	7%	4%	4%	4%

Bron: Omnibus enquête

Een zelfde trend is waarneembaar in de categorie 'schoon'. Het aantal Bredanaren dat aangeeft dat de straten niet schoon zijn is afgenomen.

% Bredanaars dat het gebied met <u>niet schoon</u> beoordeeld	2008	2009	2010	2011
Fietspaden	13%	10%	11%	9%
Hoofdwegen	7%	6%	6%	6%

Bron: Omnibus enquête

Naar verhouding is het aantal Bredanaren dat aangeeft dat de fietspaden of hoofdwegen niet heel (kapot) zijn toegenomen. In 2009 vindt een kleine opleving plaats: Er zijn naar verhouding meer mensen tevreden dan in het voorgaande jaar. Na 2009 is er in verhouding minder tevredenheid ten aanzien van de heelheid van de fietspaden en hoofdwegen.

% Bredanaars dat het gebied met <u>niet heel (kapot)</u> beoordeeld	2008	2009	2010	2011
Fietspaden	23%	18%	20%	17%
Hoofdwegen	8%	8%	10%	11%

Bron: Omnibus enquête

Kosten en baten vergeleken

In deze paragraaf worden de kosten en de baten zoals onderzocht in de vorige paragrafen met elkaar vergeleken. De onderbouwingen en bronvermeldingen hiervoor staan eveneens in de voorgaande paragrafen. De vergelijking van de kosten en de baten kunnen als samenvatting van voorgaande gezien worden om zodoende een totaalbeeld van de kosten en baten te krijgen.

Areaalgegevens

Het areaal aan verharding laat in de tijd een licht stijgende lijn zien. In 2009 was er 997 hectare aan verharding. In 2012 is dit toegenomen tot 1.012 hectare. De verwachting is dat het areaal in 2013 toe zal nemen tot 1.014 hectare (Begroting 2013).

Uitgaven

De uitgaven aan verharding waren in 2008 2,9 mln. In 2009 is fors meer uitgegeven aan verharding dan in 2008. Na 2009 is een dalende tendens ingezet (van 4,8 mln. in 2009 naar 2,8 mln. in 2011). De begroting voor 2012 laat wel weer een lichte stijging van de uitgaven zien, naar 3,4 mln. Dit patroon is bij zowel uitvoering als wijkzaken waar te nemen.

Door het verminderen van budgetten in de productgroep groen komt budget vrij. Een deel van deze ombuiging is in 2012 ten goede gekomen verhardingen. Ook voor 2013 is dit extra budget beschikbaar.

In de notitie Stand van Beheer (eind 2010) staat dat eenmalig 11 mln. euro benodigd is om de achterstand van verharding weg te werken. Vervolgens is er jaarlijks 6,75 mln. euro tekort om de kwaliteit van het onderhoud op peil te houden. Dit komt met name door groot onderhoud van asfalt.

Als de gemeente alle achterstanden in één jaar wil wegwerken, zodat de verhardingen in de toekomst voldoen aan de door CROW opgestelde kwaliteitsrichtlijnen, dan is voor 2013 22,3 mln. euro nodig. In de begroting is 4,2 mln. euro opgenomen (Rapportage wegbeheer 2012).

Bestuurlijke doelstellingen en realisatie van de doelstellingen

In 2004 had 8% van de verharding ernstige schade (Elementplan verharding, 2005). In de begroting 2013 staat dat dit de laatste 2 jaar is opgelopen van 12,5% naar 16%. Sinds 2004 is dit een verdubbeling van de ernstige schade.

De doelstelling in 2011 en 2012 is dat 87,5% van de verhardingen geen ernstige schade vertoont (Jaarverslag 2011 en Begroting 2012).

De doelstellingen op het gebied van 'schoon, heel en veilig' worden over het algemeen redelijk goed behaald, op soms enkele procenten na (Jaarverslagen 2008 t/m 2011). Het gaat hier om de beeldkwaliteit. Dit is een weergave van de optische beleving, en geeft geen uitsluitel over de technische staat van de verhardingen (Jaarverslag 2011).

Na uitvoering van de inspectie is de technische kwaliteit bepaald op basis van de landelijke CROW richtlijnen. In onderstaande tabel wordt de kwaliteit van het asfalt en de elementen weergegeven:

	Voldoende	Matig	Onvoldoende
Gesloten verharding	81%	9%	10%
Open verharding	75%	9%	16%
Totaal areaal	78%	9%	13%

De bestuurlijke doelstelling voor 2012 was dat 87,5% van de verhardingen geen ernstige schade vertoont. Volgens de rapportage wegbeheer wordt dit (op basis van 13% onvoldoende) in de eerste helft van 2012 op een half procent na gehaald. In de interviews is aangegeven dat deze doelstelling voor heel 2012 is gehaald.

Meldingen en mening van de burgers

Vanaf 2008 neemt het aantal meldingen met betrekking tot de 'open verharding' af. Een mogelijke verklaring voor deze daling is de extra investeringen in onderhoud in 2009. In 2008 liepen de onderhoudsachterstanden op. In 2009 en 2010 is een flinke opleving waar te nemen en zijn er in verhouding minder meldingen dan in voorgaande jaren. Na 2010 neemt het aantal meldingen weer licht toe.

In de interviews is toegelicht dat de daling van het aantal meldingen in de open verharding komt doordat overgestapt is naar een aanpak per wijk. In plaats dat bij iedere melding een medewerker afzonderlijk de melding in behandeling neemt, wordt dit gebiedsgericht gedaan. Door deze efficiëntere manier van werken kan meer worden opgepakt.

De meldingen met betrekking tot 'gesloten verharding' zijn in aantallen toegenomen. Ook hier is in 2009 een opleving waarneembaar. In 2010 is het aantal meldingen echter weer slechter dan voorgaande jaren. De grootste toename in meldingen valt te observeren in de categorie 'Rijweg'.

In de interviews wordt het aantal toenemende meldingen voor de gesloten verharding gerelateerd aan het achterstallig onderhoud.

Naar verhouding is het aantal Bredanaren dat aangeeft dat de fietspaden of hoofdwegen niet heel (kapot) zijn toegenomen. In 2009 vindt een kleine opleving plaats: Er zijn naar verhouding meer mensen tevreden dan in het voorgaande jaar. Na 2009 is er in verhouding minder tevredenheid ten aanzien van de heelheid van de fietspaden en hoofdwegen.

% Bredanaren dat het gebied met <u>niet heel (kapot)</u> beoordeeld	2008	2009	2010	2011
Fietspaden	23%	18%	20%	17%
Hoofdwegen	8%	8%	10%	11%

Bron: Omnibus enquête

Groen

Kosten en areaalgegevens

Areaalgegevens

Het areaal aan stedelijk groen is de afgelopen jaren iets afgenomen.

Groen	2008	2009	2010	2011	2012
Plantsoen (inclusief gazon) (Ha)	320	320	336	302	309
Gazon (Ha)	217	217	225	225	215
Totaal (Ha)	537	537	561	527	524
Bomen (stuks)	81.317	81.317	88.005	88.318	88.586

Naast de plantsoenen, behoren ook bomen tot het stedelijk groen. Breda heeft 88.586 bomen binnen haar grenzen. Dit aantal is toegenomen sinds 2008. In het vervolg van de rapportage wordt gerekend met uitgaven per hectare. Hierbij wordt uitgegaan van het aantal hectare plantsoen inclusief gazon. De uitgaven zijn overal inclusief de uitgaven voor het beheer en onderhoud aan bomen. Omdat deze methode gebruikt is voor zowel Breda als de andere gemeenten zijn de eenheidsprijzen vergelijkbaar. Schommelingen in het areaal bomen zijn hierin niet meegenomen.

Uitgaven

De lasten voor het beheer en onderhoud van groen zijn in de financiële administratie in drie subcategorieën verdeeld:

1. kapitaallasten;
2. uitvoering;
3. wijkzaken.

De totale uitgaven aan het beheer en onderhoud van groen zijn sinds 2008 gedaald van 12,3 mln. euro naar 9,3 mln. euro in 2012. Exclusief de kapitaallasten lopen de uitgaven op van 8 mln. euro in 2008 naar 11,2 mln. euro in 2009. In 2010 en 2011 liggen de uitgaven rond 10 mln. euro. In 2012 dalen de uitgaven naar 9,3 mln. euro. Dit is inclusief de taakstelling van 1,5 mln. euro.

Groen	2008	2009	2010	2011	2012*
Kapitaallasten	4.339.978	260.563	1.474.807	201.421	204.693
Uitvoering	7.292.034	10.577.831	9.241.248	9.657.364	8.342.595
Wijkzaken	695.899	632.581	688.686	473.379	732.386
Totale lasten	12.327.911	11.470.975	11.404.741	10.332.164	9.279.674
Totaal excl. kapitaallasten	7.987.933	11.210.411	9.929.934	10.130.743	9.074.981

*Begroting

De kapitaallasten voor beheer en onderhoud van groen kennen sinds 2008 een dalende trend, maar lopen ook sterk uiteen per jaar. Concern breed is een grote eenmalige afschrijving van maatschappelijke investeringen doorgevoerd. Een groot deel daarvan is geboekt op het civiele deel van Buitenruimte (Jaarverslag 2010). Dit verklaart de piek in de kapitaallasten in 2010, blijkt uit de interviews.

Wanneer de totale uitgaven uit bovenstaande tabel gedeeld worden door de areaalgegevens, ontstaat een kengetal dat gecorrigeerd is voor schommelingen in het areaal.

Uitgaven (ha)	2008	2009	2010	2011	2012*
Breda	14.871	20.870	17.700	19.223	17.319

* Op basis van de begroting

Per hectare vertonen de uitgaven enige schommelingen, waar diverse verklaringen voor te geven zijn.

Per jaar worden hierna de bijzonderheden kort toegelicht:

Jaarverslag 2008

Het product Groen kent een resultaat van 145.000 euro. Dit resultaat is voornamelijk gerealiseerd op de producten groenonderhoud en reiniging.

Binnen het product groenonderhoud is een positief resultaat gerealiseerd van 188.000 euro. Buiten dit resultaat staat de verminderde realisatie, die op hoofdlijnen is ontstaan door het zeer natte weer in 2008. Door uitval van werkbare dagen is het niet mogelijk geweest de onderhoudsronden geheel uit te voeren. Daarnaast speelt mee dat de verwachte productiviteit niet is gehaald door onder meer ziekteverzuim. De effecten van dit alles leidde tot een voordeel van 230.000 euro.

Jaarverslag 2009

De investeringsbudgetten zijn voornamelijk uitgegeven aan de volgende zaken: rooien en vervangen van bomen, reconstructies van plantvakken naar aanleiding van maatschappelijke verzoeken, het omvormen van bermen naar gazon in Park Overbos, enkele kleine ecologische projecten, het bruikbaar maken van het speelveld op het voormalig Touwterrein, aanleg van de Voetbalkooi Tuinzigt, afronding ecologische inrichting bij de Galderse Heide en verbindingzone Galderse Meren, aanpak wortelopdruk, zwerfvuil aanpak langs hoofdwegen, industrieterreinen en plusplekken.

Jaarverslag 2010

De investeringsbudgetten zijn voornamelijk uitgegeven aan de volgende zaken: rooien en vervangen van bomen, reconstructies van plantvakken naar aanleiding van maatschappelijke verzoeken, enkele kleine ecologische projecten, aanleg van een kunstgras trapveld, aanpak wortelopdruk en aanpak van graffiti in de binnenstad.

De beperkte middelen bij groenonderhoud zijn zo goed mogelijk ingezet op het in stand houden van de duurzame kapitaalgoederen (met name bomen). In het algemeen zijn de onderhoudsachterstanden echter niet verkleind, vanwege de beperkte middelen.

Jaarverslag 2011

In het taakveld Buitenruimte zijn er uitschieters door een hogere omzet op projecten, lagere kosten voor automatisering, telefonie en groenonderhoud.

Bij de productgroep Groen is het saldo 0,4 mln. euro positief. Oorzaken zijn dat een nieuwe skatebaan niet tijdig is gerealiseerd, lagere kosten voor onkruidbestrijding, dierplaagbestrijding en recreatievoorzieningen door lage temperaturen en een positief saldo van een groot aantal meevallers.

Vanuit de voorjaarsnota wordt een impuls ingezet voor de omvorming van het areaal groen, om minder intensief beheer te kunnen realiseren. Onderhoudintensieve perkjes worden bijvoorbeeld omgevormd tot gras.

Begroting 2012

De consequentie van motie 12, versoering van het budget van groenonderhoud met 1,5 mln. euro, waarvan 1 mln. naar verharding gaat, zijn verwerkt in de budgetopstelling.

In de notitie 'stand van beheer' uit 2010 wordt aangegeven welk bedrag nodig is om achterstanden weg te werken. Voor groen is dit c.a. 7 mln. euro, met name vanwege wortelopdruk en een klein deel voor beplantingen. Daarnaast is er een structureel jaarlijks tekort van 3,75 mln. euro voor vervanging van bomen, beplanting en gazons.

Begroting 2013

De consequentie van motie 12, versoering van het budget van groenonderhoud met 1,5 mln. euro, waarvan 1 mln. naar verharding gaat, zijn verwerkt in de budgetopstelling.

Baten: gewenste en behaalde kwaliteit

Elementplan openbaar groen (Juli 2004)

In het Buitenruimteplan, in juni 1998 door de raad vastgesteld, wordt in hoofdlijnen het beleid ten aanzien van het beheer en gebruik van de buitenruimte aangegeven. In dit plan worden gebieden en elementen onderscheiden, waar het openbaar groen er een van is. Voor de elementen worden elementplannen opgesteld waarin het beheer op stedelijk niveau wordt uitgezet (Elementplan openbaar groen).

Onder het stedelijk groen worden alle groenelementen verstaan die zijn gelegen in de gemeente Breda. Dit deelplan stedelijk groen vormt samen met de deelplannen bomen en ecologische groenstructuur een compleet elementplan voor al het groen in beheer en onderhoud bij de directie Buitenruimte van de dienst Stadsbeheer (Elementplan openbaar groen).

In 2002 is een technische inventarisatie uitgevoerd naar de kwaliteit van het stedelijk groen. Hierbij is naar verschillende aspecten van beplanting en gazons gekeken met de volgende Resultaten (Elementplan openbaar groen):

- in de komende 10 jaar moet 56% van de beplantingsvakken worden gerenoveerd
- 17% van de beplantingsvakken heeft een slechte sluiting waardoor extra onderhoudshandelingen nodig zijn
- beplanting die te dicht op de rand staat is het grootste inrichtingsprobleem, dit zorgt voor
- sociaal- en verkeersonveilige situaties
- 24% van het areaal gras is aan renovatie toe wegens oneffenheden
- 65% van het areaal gras behoeft extra herstelwerk in verband met slechte geslotenheid
- intensief gebruik en looppaden vormen de grootste inrichtingsproblemen bij de grasvakken.

De burgers van Breda zijn tevreden over de hoeveelheid groen in de stad. Over het onderhoud en de inrichting is het oordeel minder positief.

Over het algemeen kunnen de knelpunten worden ingedeeld in twee categorieën, knelpunten met betrekking tot de belevings- en gebruiks waarde en knelpunten met betrekking tot technische kwaliteit en bedrijfsvoering. Bij de eerste categorie knelpunten worden de vermindering van de beeldkwaliteit, de sociale onveiligheid en vandalisme als knelpunten genoemd. Bij de knelpunten met betrekking tot de technische kwaliteit en bedrijfsvoering gaat het om knelpunten als (Elementplan openbaar groen):

- onvoldoende budget,
- verkeerde soortkeuze,
- onvolledige areaalgegevens,
- technisch onbeheerbare situaties,

- onvoldoende uitwerking van ecologisch beheer
- slechte groeisituatie voor beplanting
- onduidelijk functioneren van bestekken

Onder de algemene strategie staat vermeld dat binnen de dienst Stadsbeheer de ambitie is uitgesproken te werken met beeldkwaliteiten, kengetallen en een meerjarig onderhoudsprognose. Bij beeldkwaliteiten wordt de beheerkwaliteit van het groen door middel van foto's vastgelegd. Binnen het project beeldkwaliteiten is het element reiniging als pilot benoemd om beeldkwaliteiten te ontwikkelen en toe te passen.

Om een goed sturingsinstrument in handen te hebben voor de financiële kant van het groenbeheer dienen er kengetallen ontwikkeld te worden. Deze kengetallen geven samen met de areaalgegevens de mogelijkheid om wijzigingen in areaal financieel door te rekenen. Het ontwikkelen van kengetallen gebeurt in het kader van het project Taal van de Stad en zal medio 2004 gereed zijn.

Door het ontwikkelen van bovenstaande twee aspecten en het uitvoeren van een goede technische inspectie is het mogelijk een meerjarig onderhoudsprogramma op te stellen. In het meerjarig onderhoudsprogramma leg je voor een aantal jaar de activiteiten in de stad vast. Hiermee wordt een goede mogelijkheid gecreëerd om werkafspraken te maken tussen verschillende elementen en verschillende diensten (Elementplan openbaar groen).

Elementplan openbaar groen, deelplan bomen (Maart 2001)

In het huidige beheer zijn alle bomen gelijk en de uitvoering is districtsgewijs georganiseerd. Feitelijk komt het beheer neer op enkele onderhoudsrondes. Daarnaast vindt ad hoc beheer plaats, naar aanleiding van signalen van gebruikers. De financiële middelen zijn versleuteld in het groenbudget. De middelen voor vervanging zijn niet in de begroting van de dienst opgenomen. In 1993 is gesteld dat het bomenbestand in Breda onvoldoende effectief beheerd wordt en dat op grote schaal sprake is van achterstallig onderhoud en ernstige ontwikkelingsschade. Om de onderhoudsstaat en (daarmee) de levensduur van bomen te verhogen zijn in het verleden tal van beleidsuitspraken gedaan met betrekking tot onderhoud, aanplanting en situering. Gesteld kan worden dat het beleid gericht is op een duurzame instandhouding van bomen waarbij diverse veiligheids- en kostenaspecten als randvoorwaarden fungeren (Deelplan bomen).

Analyse van het Bredase bomenbestand levert de volgende knelpunten op (Deelplan bomen):

- volwassen bomen zijn relatief sterk ondervertegenwoordigd (meer dan 70% is geplant na 1960);
- 40% van de bomen heeft te maken met achterstallig onderhoud, waardoor onder meer onveilige situaties kunnen ontstaan;
- 40% van de bomen heeft ernstige ontwikkelingsschade;
- bijna de helft van de bomen is onvoldoende vitaal;
- er is sprake van onvoldoende vervanging waardoor het aantal bomen afneemt.

Jaarverslag 2008

De ambitie van het college is een schone, hele en veilige leefomgeving (Jaarverslag 2008).

De doelstelling voor wat betreft 'schoon' is voor Breda totaal niet gehaald. Alleen voor de hoofdwegen is een hoger percentage tevredenheid gehaald (Jaarverslag 2008). Bij het onderdeel 'heel' zijn de doelstellingen over het algemeen gehaald, of net niet gehaald (bij fietspaden). De doelstelling voor hoofdwegen is ruimschoots gehaald (Jaarverslag 2008). Bij het onderdeel 'veilig' zijn de doelstellingen over het algemeen (net) niet gehaald. Alleen voor de woongebieden is de doelstelling gehaald. Bij fietspaden ligt het resultaat 5% onder de doelstelling. Bij hoofdwegen slechts 1% (Jaarverslag 2008).

Stand van zaken beheer en onderhoud openbare ruimte Breda, 2009

In deze notitie staat een overzicht van de stand van zaken op het gebied van beheer en onderhoud per element uit de openbare ruimte van de gemeente Breda.

Het reguliere cyclisch onderhoud aan het openbaar groen wordt uitgevoerd door de eigen medewerkers en aannemers. Hiervoor is jaarlijks voldoende budget beschikbaar. Om de kwaliteit op peil te houden is het noodzakelijk jaarlijks budget beschikbaar te hebben voor vervanging. Voor structurele vervanging van bomen is geen budget beschikbaar. Voor intensief gebruikte gazons is jaarlijks 0,2 mln. extra benodigd. Om problemen met wortelopdruk op te lossen is over een periode van 10 jaar jaarlijks 6,5 mln. euro nodig (Stand van zaken beheer).

Jaarverslag 2009

De bestuurlijke doelstelling voor wat betreft groen luidt als volgt (Jaarverslag 2009):

Doelstelling	Te behalen resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score	Realisatie
Verbeteren kwaliteit openbaar groen	Reconstructie technisch versleten plantvakken en wegwerken achterstand van de vervangingen	Reconstructie van 50 van de 100 als versleten aangemerkte locaties met beplanting	Aantal uitgevoerde reconstructies versleten plantvakken	50 locaties	Gereed
		Minimaal 8 locaties uit de maatschappelijke input (schouw acties)	Plantvakken uit maatschappelijke input	8 locaties	Gereed

Jaarverslag 2010

De speerpunten zijn het schoonhouden van de buitenruimte, de aanpak van slechte verhardingen, veiligheid van langzaam verkeer, tegengaan van verloedering in het openbaar groen en een goed rioleringsnet (Jaarverslag 2010).

De bestuurlijke doelstellingen luiden als volgt (Jaarverslag 2010):

Doelstelling	Te behalen resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score	Realisatie
Plantvakken, bomen en gazons zijn in zodanige staat dat burgers er tevreden over zijn	Handhaven en in standhouden van de kwaliteit van de groene openbare ruimte.	Reconstrueren technisch versleten plantvakken	Via effectrapportages bepalen % voldoende en goed voor wat betreft:		
		Herinrichten en/of reconstrueren plantvakken naar aanleiding van meldingen van burgers	Technische staat: - Beplanting - Gazon - Bomen	90% 90% 90%	91% 92% 99%
		Rooien en daar waar mogelijk van dode en			

Doelstelling	Te behalen resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score	Realisatie
		zieke bomen			
		Cyclisch onderhoud uitvoeren aan bomen, beplantingen en gazons			
		Inspecteren van het bomenareaal op gezondheid en veiligheid			

Het cyclus deel ten aanzien van bomen is in zijn geheel uitgevoerd. Wat betreft groenreconstructies is het beoogde programma niet geheel uitgevoerd, vanwege de tussentijdse bezuinigingsronde in het najaar. Voor wat betreft het cyclisch onderhoud zijn de activiteiten in zijn geheel uitgevoerd (Jaarverslag 2010).

Effectrapportage metingen hebben in 2010 een hoge mate van voldoende en goed aangegeven voor wat betreft de (technische) staat en netheid van de gemeten aspecten op groen en meubilair (Jaarverslag 2010).

Jaarverslag 2011

In 2011 werd een begin gemaakt met reductie van de kosten op groenonderhoud, zowel door omvormingen van het openbaar groen als door de mogelijkheid voor Bredanaars groen te adopteren (Jaarverslag 2011).

Doelstelling	Te behalen resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score	Realisatie
		Handhaven en duurzaam in standhouden van de groene openbare ruimte conform de doelstellingen	Technische inspectie bij bomen	95% voldoet aan de inspectienormen	95%
			Effectwaarneming	Beplanting voldoet voor 90% aan beeldkw aliteit A of B	95%
				Gazon voldoet voor 90% aan beeldkw aliteit A of B	97%

Uit de effectwaarneming blijkt dat de beleving van de kwaliteit op het gebied van groen de begrote scores zijn gerealiseerd (Jaarverslag 2011).

De planning van zes onderhoudsronden is gehaald. Alle beplanting heeft op niveau B gelegen in 2011. Het kwaliteitsniveau van het gehele areaal groen lag, conform het beleid, op niveau B. Uitzonderingen hierop zijn het Centrum, park Valkenburg en Chassepark, waar het niveau A conform beleid gehaald is (Jaarverslag 2011).

Begroting 2012

De bestuurlijke doelstellingen hebben het uitgangspunt dat de huidige kwaliteit in de openbare ruimte gelijk moet blijven. De beleidskeuzes zoals gepresenteerd in de voorjaarsnota leiden er echter toe dat voor groen ombuigingen doorgevoerd moeten worden. Hierdoor komt het behouden van kwaliteit onder druk te staan. Met de omvormingen in het areaal probeert Breda efficiëntie voordeel te behalen. Daarnaast wordt burgerparticipatie gestimuleerd. Deze maatregelen moeten een teruggang van kwaliteit zoveel mogelijk voorkomen (Begroting 2012).

Handhaven en duurzaam in standhouden van de groene openbare ruimte conform de beheerdoelstelling	Technische inspectie bij bomen	95% voldoet aan de inspectienorm
	Effectwaarneming	Bepanting voldoet voor 80% aan beeldkwaliteit A of B (was 90% in 2011)
		Gazon voldoet voor 90% aan beeldkwaliteit A of B (was 90% in 2011)

Het onderhoud van groen zal afnemen. Dit kan leiden tot een verslechtering van de beeldkwaliteit, indien de maatschappelijke mobilisatie om het werk over te nemen tegenvalt. Dit zal effect hebben op de tevredenheid van bewoners en mogelijk meer klachten opleveren (Begroting 2012).

Binnen groenbepantingen zal het areaal worden ingekrompen. Dit is bedoeld om de terugloop in kwaliteit van de openbare ruimte als gevolg van versobering, zoveel mogelijk te beperken. Het leidt wel tot een versobering van de directe leefomgeving van bewoners (Begroting 2012).

Begroting 2013

In de begroting staat een doelstelling voor het beheer en onderhoud voor bomen opgenomen: 'alle bomen worden 1x per 3 jaar geïnspecteerd en 95% voldoet aan de inspectienorm'.

Artikel Volkskrant

In een artikel in De Volkskrant van 12 maart 2013 staat het volgende geschreven:

In Breda wordt het historisch stadshart op niveau A bijgehouden, maar de beeldkwaliteit van de rest ging van B naar C, een bezuiniging van 1 miljoen. Nog eens 500 duizend euro wordt bespaard door bepanting te vervangen door onderhoudsarme gazons.

Het aantal klachten in Breda bleef vrijwel gelijk. Er is een lichte stijging van meldingen over zwerfvuil en onkruid, zegt woorvoerder Ton van Schijndel. 'Maar het verlagen van het onderhoudsniveau in het groen heeft nog niet tot klachten geleid.'

Tegelijk met de bezuiniging betreft Breda de inwoners meer bij de openbare ruimte. In het programma 'Opgeruimd Breda' kunnen bewoners groen adopteren. In een jaar zijn er bijna tweehonderd wijkdeals gesloten, waarbij volgens de gemeente tweeduizend bewoners betrokken zijn. Breda onderzoekt of bedrijven parken kunnen sponsoren in ruil voor reclame.

Meldingen en mening van de burgers

Uit de omnibus enquête van 2011 blijkt dat zeven op de tien Bredanaars vindt dat er voldoende openbaar groen op korte afstand van eigen woning aanwezig is. Twee op de tien beoordeelt de hoeveelheid groen in de eigen buurt als min of meer voldoende. Tien procent vindt dat er

onvoldoende hoeveelheid groen in de woonomgeving is. In vergelijking met voorgaande jaren blijft het percentage voldoende (70%) en onvoldoende (10%) redelijk stabiel.

Uit de telefonische enquêtes gehouden in de jaren 2005, 2006 en 2007 blijkt dat het percentage voldoende tussen de 76% en de 84% ligt. Het is echter niet mogelijk om deze gegevens uit een telefonische enquête te vergelijken met de gegevens van schriftelijke enquêtes uit de jaren 2008, 2009, 2010 en 2011.

Hoeveelheid openbaar groen rond de eigen woning	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ja, voldoende	84%	76%	84%	70%	74%	70%	73%
Min of meer voldoende	8%	10%	5%	20%	14%	19%	17%
Nee, onvoldoende	8%	14%	11%	10%	12%	10%	10%

(bron: Omnibusenquête najaar 2011)

Het aantal meldingen met betrekking tot het onderhoud van het groen lijkt te dalen. Er is een groot verschil waarneembaar tussen de jaren 2008 en 2009. In 2009 is het aantal meldingen fors gedaald ten opzichte van het voorgaande jaar. In 2010 neemt het aantal meldingen toe in vergelijking met 2009. Na deze toename in 2010 daalt het aantal meldingen in 2011. Echter, de afgelopen twee jaar worden de meldingen van burgers omtrent groen of zwerfvuil alleen geregistreerd door de gemeente Breda als ingrepen noodzakelijk zijn vanwege (grote) overlast of een gevaarlijke situatie.

Meldingen	2008	2009	2010	2011
Groen onderhoud				
Bladkorven	252	122	227	85
Bladruimen	167	140	149	109
Gazon herstel/ kantsteken/ maaien	172	133	196	111
Hekwerk rondom groen	50	33	32	22
Nieuwe aanplant	188	220	148	135
Omvorming groen	0	0	0	1
Onkruid in beplanting	150	108	197	152
Snoeien	394	408	349	291
Wisselperken	7	6	5	6
Ziekten en dierplagen	0	0	1	2
Aantal meldingen	1.380	1.170	1.307	913

Kosten en baten vergeleken

Areaalgegevens

Het areaal aan stedelijk groen is de afgelopen jaren afgenomen. Wel kende het areaal in 2010 nog een uitbreiding. Naast de plantsoenen kent het stedelijk groen ook bomen. Breda heeft 88.586 bomen. Dit aantal is toegenomen sinds 2008.

Uitgaven

De totale uitgaven aan het beheer en onderhoud van groen zijn sinds 2008 gedaald van 12,3 mln. euro naar 9,3 mln. euro in 2012. Exclusief de kapitaallasten lopen de uitgaven op van 8 mln. euro in 2008 naar 11,2 mln. euro in 2009. In 2010 en 2011 liggen de uitgaven rond 10 mln. euro. In 2012 dalen de uitgaven naar 9,3 mln. euro. Dit is inclusief de taakstelling van 1,5 mln. euro.

Per hectare kennen de uitgaven hetzelfde verloop als op totaal niveau. Uitzondering hierop is 2011. In dit jaar is het areaal sterk ingekrompen, en zijn de lasten per hectare hoger. Vanuit de voorjaarsnota wordt een impuls ingezet voor de omvorming van het areaal groen, om minder intensief beheer te kunnen realiseren (Jaarverslag 2011).

Kwaliteit

In 2002 is een technische inventarisatie uitgevoerd naar de kwaliteit van het stedelijk groen. Hierbij is naar verschillende aspecten van beplanting en gazons gekeken met de volgende resultaten (Elementplan openbaar groen):

- in de komende 10 jaar moet 56% van de beplantingsvakken worden gerenoveerd;
- 17% van de beplantingsvakken heeft een slechte sluiting waardoor extra onderhoudshandelingen nodig zijn;
- beplanting die te dicht op de rand staat is het grootste inrichtingsprobleem, dit zorgt voor sociaal- en verkeersonveilige situaties
- 24% van het areaal gras is aan renovatie toe wegens oneffenheden
- 65% van het areaal gras heeft extra herstelwerk in verband met slechte geslotenheid intensief gebruik en looppaden vormen de grootste inrichtingsproblemen bij de grasvakken.

Analyse van het Bredase bomenbestand levert de volgende knelpunten op (Deelplan bomen):

- volwassen bomen zijn relatief sterk ondervetegenwoordigd (meer dan 70% is geplant na 1960);
- 40% van de bomen heeft te maken met achterstallig onderhoud, waardoor onder meer onveilige situaties kunnen ontstaan;
- 40% van de bomen heeft ernstige ontwikkelingsschade;
- bijna de helft van de bomen is onvoldoende vitaal;
- er is sprake van onvoldoende vervanging waardoor het aantal bomen afneemt.

Het reguliere cyclisch onderhoud aan het openbaar groen wordt uitgevoerd door de eigen medewerkers en aannemers. Hiervoor is jaarlijks voldoende budget beschikbaar. Om de kwaliteit op peil te houden is het noodzakelijk jaarlijks budget beschikbaar te hebben voor vervanging. Voor structurele vervanging van bomen is geen budget beschikbaar. Voor intensief gebruikte gazons is jaarlijks 0,2 mln. extra benodigd. Om problemen met wortelopdruk op te lossen is over een periode van 10 jaar jaarlijks 6,5 mln. euro nodig (Stand van zaken beheer)

Bestuurlijke doelstellingen en realisatie van de doelstellingen

De bestuurlijke doelstellingen hebben in 2009 vooral betrekking op de reconstructie van versleten plantvakken. De doelstellingen hieromtrent zijn gehaald (Jaarverslag 2009).

In 2010 zijn doelstellingen voor de technische staat van het beheer en onderhoud gesteld en gehaald. Voor wat betreft groenreconstructies is het beoogde programma niet geheel uitgevoerd vanwege bezuinigingen (jaarverslag 2010).

In 2011 werden zowel de doelstellingen voor de technische kwaliteit als de beeldkwaliteit ruimschoots behaald (Jaarverslag 2011). In de begroting van 2012 zijn de doelstellingen voor de beplanting naar beneden bijgesteld van 90% naar 80% 'voldoet aan beeldkwaliteit A of B' (Begroting 2012).

Meldingen en mening van de burgers

Effectrapportage metingen hebben in 2010 een hoge mate van voldoende en goed aangegeven voor wat betreft de (technische) staat en netheid van de gemeten aspecten op groen en meubilair (Jaarverslag 2010).

De effectrapportage in 2011 geeft eveneens aan dat de doelstellingen voor beeldkwaliteit zoals door de burgers ervaren ruimschoots zijn gehaald. Ook het aantal meldingen omtrent groen neemt

af. In de loop der jaren neemt wel het aandeel burgers af dat de hoeveelheid openbaar groen rond de eigen woning voldoende vindt (jaarverslag 2011).

Verlichting

Kosten en areaalgegevens

Areaalgegevens

Het aantal lichtmasten is sinds 2008 redelijk stabiel. Na een kleine afname van het areaal in 2011 is in 2012 het aantal weer toegenomen.

Verlichting	2008	2009	2010	2011	2012
Aantal lichtmasten	34.500	34.500	34.500	34.277	35.011

Uitgaven

De lasten voor het beheer en onderhoud van verlichting zijn in de financiële administratie in drie subcategorieën verdeeld:

1. kapitaallasten;
2. uitvoering;
3. wijkzaken.

De totale uitgaven aan het beheer en onderhoud van verlichting zijn fors gedaald, van 5 mln. euro in 2008 naar 2 mln. euro in 2012. Dit is echter inclusief de kapitaallasten. Exclusief kapitaallasten wordt het beeld meer divers. Van 2008 naar 2009 stijgen de uitgaven van 1,8 mln. euro naar 2,5 mln. euro. In 2011 dalen de uitgaven naar 1,9 mln. euro. De begroting van 2012 geeft een kleine 2 mln. euro aan uitgaven weer. Over de totale periode 2008 – 2012 zijn de uitgaven (excl. kapitaal-lasten) aan verlichting iets gestegen.

De levering van energie en transportkosten zijn hierin de grootste kostenpost. Jaarlijks wordt hier ongeveer 0,7 tot 0,8 mln. euro aan besteed. Het overige deel wordt besteed aan beheer en onderhoud en vervanging.

Verlichting	2008	2009	2010	2011	2012*
Kapitaallasten	3.277.556	226.768	478.444	-32.703**	0
Uitvoering	0	0	6.113	0	0
Wijkzaken	1.771.230	2.448.070	2.517.544	1.915.930	1.971.847
Totale lasten	5.048.787	2.674.838	3.002.101	1.883.227	1.971.847
Totaal excl. kapitaallasten	1.771.230	2.448.070	2.523.657	1.915.930	1.971.847

*Begroting

**Vrij al transitoria 2010.

Wanneer de totale uitgaven uit bovenstaande tabel gedeeld worden door de areaalgegevens, ontstaat een kengetal dat gecorrigeerd is voor schommelingen in het areaal.

Uitgaven (stuk)	2008	2009	2010	2011	2012*
Breda	51	71	73	56	56

De uitgaven voor de openbare verlichting liggen in 2009 en 2010 hoger dan in de andere jaren. Dit wordt veroorzaakt door een eenmalige investering om achterstanden weg te werken (Stand van beheer 2009, jaarverslag 2009).

Per jaar worden de bijzonderheden kort toegelicht:

Jaarverslag 2008

Eind 2008 is, op basis van handmatige nacalculatie, overeenstemming bereikt met de leverancier over de eindafrekening voor de periodieke aansluitvergoedingen (in 2007 en 2008), waarbij de Gemeente Breda € 83.000 minder hoeft te betalen dan oorspronkelijk voorzien.

Jaarverslag 2009

Bij resultaatbestemming 2009 is een bedrag van € 2.000.000 middels budgetoverheveling bestemd voor besteding in 2010. Dit betreft voornamelijk het bij de Kadernota 2009 gehonoreerde impuls-geld, waarvan de activiteiten in 2009 zijn opgestart en de uitvoering doorloopt naar 2010, zoals de vervanging van straatverlichting.

Jaarverslag 2010

Er is concernbreed een grote eenmalige afschrijving van maatschappelijke investeringen doorgevoerd. Een groot deel daarvan is geboekt op het Civiele deel van Buitenruimte, waaronder verlichting (Jaarverslag 2010).

Door hogere eenheidsprijzen en meerwerk is er een negatief resultaat geboekt op het onderhoud van openbare verlichting van 440.000 euro (Jaarverslag 2010).

In het jaarverslag van 2011 en de begroting 2012 en 2013 worden geen bijzonderheden met betrekking tot verlichting gemeld die niet in het volgende onderdeel van dit rapport 'baten' behandeld worden.

Baten: gewenste en behaalde kwaliteit

Elementplan Openbare verlichting (Juli 2006)

In het Buitenruimteplan (1998) zijn de hoofdlijnen van het beleid van de vakdirectie Buitenruimte opgenomen. De voorzieningen van de gemeente en de uit te voeren beheeractiviteiten zijn onderverdeeld in een aantal elementen. In het elementplan is het nieuwe beleid op de openbare verlichting weergegeven voor de komende 5 jaar. Het areaalbeheer is uitbesteed (Elementplan openbare verlichting).

In 2004 heeft de gemeente het bestaande areaal aan masten en armaturen in kaart gebracht. Dit heeft tot het inzicht geleid dat van het totale bestand aan lichtmasten, ca. 32.000 stuks, er een aanzienlijk deel ouder is dan de technische levensduur. De technische levensduur van de masten is 30-35 jaar, 1.700 stuks in geheel Breda zijn ouder dan 45 jaar. Vanuit het perspectief van verantwoorde bedrijfsvoering moeten oudere masten vervangen worden. Bij oude masten wordt het gevaar van calamiteiten (instabiliteit bij storm, kortsluiting) steeds groter. Naar aanleiding van deze resultaten zijn aanvullende stabiliteitsmetingen uitgevoerd aan de "overjarige" masten, waaruit bleek dat ca. 5 % van de oudste lichtmasten een gevaar oplevert en acuut vervangen moet worden. Hiervoor is in 2004 nog budget gevonden. Er is geen structurele oplossing (Elementplan openbare verlichting).

Jaarverslag 2008

De veiligheid in het park Valkenberg krijgt extra aandacht via het project VAST. Er is echter geen 24-uurs toezicht. Omwonenden en bezoekers van het park vragen aandacht voor de onvoldoende verlichting, waardoor zij de passage als zeer onveilig ervaren. Ook de politie geeft aan dat bij een calamiteit de verlichting in het park volstrekt onvoldoende is. Om het probleem op te lossen wordt voorgesteld in 2009 € 0,1 miljoen beschikbaar te stellen (Kadernota 2008).

In het nieuwbouwproject Talmazone, aan de Verschuurstraat – Rochussenstraat, is voor het eerst openbare verlichting geplaatst met de energiezuinige LED-lampen. Met deze verlichting kan een energiebesparing van 43% gehaald worden (Jaarverslag 2008).

De ambitie van het college is een schone, hele en veilige leefomgeving (Jaarverslag 2008). De doelstelling voor wat betreft 'schoon' is voor Breda totaal niet gehaald. Alleen voor de hoofdwegen is een hoger percentage tevredenheid gehaald (Jaarverslag 2008). Bij het onderdeel 'heel' zijn de doelstellingen over het algemeen gehaald, of net niet gehaald (bij fietspaden). De doelstelling voor hoofdwegen is ruimschoots gehaald (Jaarverslag 2008). Bij het onderdeel 'veilig' zijn de doelstellingen over het algemeen (net) niet gehaald. Alleen voor de woongebieden is de doelstelling gehaald. Bij fietspaden ligt het resultaat 5% onder de doelstelling. Bij hoofdwegen slechts 1% (Jaarverslag 2008).

Stand van beheer en onderhoud Openbare ruimte Breda 2009

In deze notitie staat een overzicht van de stand van zaken op het gebied van beheer en onderhoud per element uit de openbare ruimte van de gemeente Breda. Per element wordt in een beeld gegeven van de huidige beschikbare middelen (Stand van beheer, 2009).

Voor het regulier onderhoud (kapotte lampen vervangen, energieverbruik, schades, schilderen van masten, inspecties, etc.) is er 1,9 mln. euro nodig en beschikbaar (Stand van beheer, 2009).

Structureel is er voor vervanging van masten en armaturen ca. 1 mln. euro per jaar nodig. In totaal staan er namelijk ca. 35.000 lichtmasten in geheel Breda. Deze gaan gemiddeld 35 jaar mee. Vervanging kost per mast gemiddeld 1.000 euro. In dit benodigde structurele budget is momenteel niet voorzien (Stand van beheer, 2009).

De afgelopen jaren is er door de Gemeenteraad extra budget beschikbaar gesteld voor het vervangen van versleten lichtmasten. Het bestand lichtmasten was in Breda (stad en dorpen) in bepaalde gebieden sterk verouderd. Er resteerde begin 2009 een eenmalige onderhoudsachterstand van 2,9 mln. euro. In 2009 is voor vervanging van te oude masten 1 mln. euro budget vrijgemaakt. Hiermee kunnen circa 1.000 masten (incl. armatuur en lamp) vervangen worden. Dit budget zal in 2009 en 2010 besteed worden. Daarna resteert nog 1,9 mln. euro achterstand (Stand van beheer, 2009).

Jaarverslag 2009

De bestuurlijke doelstelling voor wat betreft verlichting luidt als volgt (Jaarverslag 2009):

Doelstelling	Te behalen resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score	Realisatie
Gedeeltelijk wegwerken van achterstallig onderhoud	Inlopen vervangingsachterstand oude masten en armaturen	Vervangen masten en armaturen, conform nog op te stellen	Aantal masten en armaturen uit vervangingsplan vervangen	800 stuks masten en armaturen	Nagenoeg gereed

Doelstelling	Te behalen resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score	Realisatie
		vervangingsplan.			

Openbare verlichting: In de 1^e bestuursrapportage is gemeld dat bij de vervanging van lichtmasten en armaturen tot nu toe werd uitgegaan van het principe dat de oudste masten als eerste vervangen moesten worden. In overleg met onderzoeksbureau TNO is in 2009 een methode ontwikkeld om naast de leeftijd ook de stabiliteit van de masten te gebruiken als vervangings-criterium. In afwachting van dit advies is besloten om het beschikbare budget te splitsen in twee jaarschijven. Het deel voor 2009 is zo efficiënt en effectief mogelijk ingezet door in ieder geval de bekende onveiligere masten te vervangen, geschat op zo'n 400 stuks (jaarverslag 2009).

Jaarverslag 2010

De bestuurlijke doelstelling voor verlichting en de mate van realisatie daarvan zien er voor 2010 als volgt uit:

Doelstelling	Te behalen resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score	Realisatie
Burgers zijn tevreden over de staat van onderhoud en de kwaliteit van de lichtvoorziening	Instandhouding van het areaal openbare verlichting, conform het vastgestelde beleidsplan	Inspectie van masten en armaturen Verhelpen van storingen Uitvoeren van reparaties Vervangen van oude masten en armaturen	% bewoners dat niet in de burger enquête aangeeft overlast te hebben van niet functionerende openbare verlichting.	95%	99%
		Reguliere vervanging van (kapotte) lampen en armaturen	Aantal te vervangen masten / armaturen in 2010	400 stuks vervangen	746 stuks vervangen

Bij de openbare verlichting is het geplande onderhoud volledig uitgevoerd (Jaarverslag 2010).

Jaarverslag 2011

De bestuurlijke doelstelling voor verlichting en de mate van realisatie daarvan zien er voor 2011 als volgt uit:

Doelstelling	Te behalen resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score	Realisatie
		Duurzaam in stand houden van de openbare verlichting, conform het vastgestelde beleidsplan en de	Beleving van de gebruikers van de openbare ruimte	95% van de gebruikers is tevreden over het functioneren van de openbare	Niet gemeten

Doelstelling	Te behalen resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score	Realisatie
		beheerdoelstelling		verlichting	

De beleving van de tevredenheid over de openbare verlichting is in 2011 niet gemeten in de Omnibus enquête. De oude indicator voldeed niet meer en een nieuwe zou ontwikkeld moeten worden. Eind 2011 was er een toename in melding van storingen in de openbare verlichting. Er is steeds naar gestreefd om de storingen binnen de afgesproken termijn af te handelen. Het grote aantal netwerkstoringen (veroorzaakt door nat weer) heeft in een aantal gevallen tot een langere afhandelingstermijn geleid.

Begroting 2012

De bestuurlijke doelstelling voor verlichting en de mate van realisatie daarvan zien er voor 2012 als volgt uit (Begroting 2012):

Doelstelling	Te behalen resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score
		Duurzaam in stand houden van de openbare verlichting, conform het vastgestelde beleidsplan en de beheerdoelstelling	Beleving van de gebruikers van de openbare ruimte	95% van de gebruikers is tevreden over het functioneren van de openbare verlichting

Om achterstanden weg te werken was volgens de notitie Stand van Beheer (2010) aan dat eenmalig 2 mln. euro nodig is om het restant van het areaal masten ouder dan 35 jaar te vervangen. Structureel is er volgens dezelfde notitie een tekort van 1 mln. euro per jaar om oude lichtmasten te vervangen.

Begroting 2013

Als gevolg van deze wijze van toewijzen van middelen zijn bij verschillende beheerelementen onderhoudsachterstanden ontstaan. Het toegewezen budget was structureel niet toereikend voor het realiseren van de vastgestelde doelen. Dit betekent concreet dat de kwaliteit van de kapitaalgoederen gestaag achteruit is gegaan en het borgen van deze kwaliteit steeds meer onder druk is komen te staan.

Om dit probleem te ondervangen wordt gewerkt aan een methodiek om beleidsambitie en beschikbare financiële middelen met elkaar in evenwicht te brengen. In eerste instantie voor de volgende beheerelementen: verhardingen, civieltechnische kunstwerken, openbare verlichting, bomen. De Raad moet zich op basis van scenario's kunnen uitspreken over kwaliteit en middelen zodat een meerjarenprogramma kan worden opgesteld dat de vastgestelde kwaliteit duurzaam borgt. Het lijkt daarbij, gezien de financiële situatie waarin Breda verkeert, onvermijdelijk dat de nagestreefde kwaliteit op onderdelen zal moeten worden heroverwogen en een minimum kwaliteitsniveau moet worden vastgelegd.

Er worden in 2013 500 oude lichtmasten vervangen waarvan de masten onveilig zijn en de armaturen energieverlindend.

Op het moment dat de openbare verlichting vervangen moet worden, is het slim om dit met LED-lampen te doen. De initiële kosten van LED verlichting zijn hoger dan die van traditionele verlichting. De onderhoudsbudgetten zijn ontoereikend. LED verlichting draagt bij aan de

klimaatdoelstelling, bovendien zullen de energiekosten direct dalen, zodat met dit voordeel weer de meerkosten van LED voor een volgende vervanging gedekt kunnen worden.

Bij meldingen is het streven binnen 2 weken na de melding schades te herstellen.

Meldingen en mening van de burgers

In 2009 ligt het aantal meldingen beduidend lager dan in het voorgaande jaar. In 2010 neemt het aantal meldingen licht toe. Het niveau van 2008 wordt niet meer bereikt en over het geheel bekeken is er een dalende trend waarneembaar. In 2004 waren er nog 2.395 meldingen over de verlichting (Elementplan Openbare verlichting). Over een langere periode bezien is het aantal meldingen dus juist gestegen.

Meldingen	2008	2009	2010	2011
Verlichting				
Afstelling	23	14	14	37
Bij (ver)plaatsen/ weghalen	72	76	91	64
Defecte lamp	3.470	3.055	3.175	3.170
Lichtmast vervangen/ onderhoud	33	19	26	21
Schade/ vandalisme	6	9	34	24
Verlichting aan ANWB borden	0	0	0	1
Aantal meldingen	3.604	3.173	3.341	3.317

* meldingen t/m 31-10-2012

Kosten en baten vergeleken

Areaalgegevens

Het aantal lichtmasten is sinds 2008 redelijk stabiel. Na een kleine afname van het areaal in 2011 is in 2012 het areaal weer toegenomen naar 35.011 stuks.

Uitgaven

De totale uitgaven aan het beheer en onderhoud van verlichting zijn fors gedaald, van 5 mln. euro in 2008 naar 2 mln. euro in 2012. Dit is echter inclusief de kapitaallasten. Exclusief kapitaallasten wordt het beeld meer divers. Van 2008 naar 2009 stijgen de uitgaven van 1,8 mln. euro naar 2,5 mln. euro. In 2011 dalen de uitgaven naar 1,9 mln. euro. De begroting van 2012 geeft een kleine 2 mln. euro aan uitgaven weer. Over de totale periode 2008 – 2012 zijn de uitgaven aan verlichting iets gestegen.

De uitgaven voor de openbare verlichting liggen in 2009 en 2010 hoger dan in de andere jaren. Dit wordt veroorzaakt door een eenmalige investering om achterstanden weg te werken (Stand van beheer 2009, jaarverslag 2009).

Kwaliteit van de openbare verlichting

In 2004 heeft de gemeente het bestaande areaal aan masten en armaturen in kaart gebracht. Dit heeft tot het inzicht geleid dat van het totale bestand aan lichtmasten, ca. 32.000 stuks, er een aanzienlijk deel ouder is dan de technische levensduur. De technische levensduur van de masten is 30-35 jaar, 1.700 stuks in geheel Breda zijn ouder dan 45 jaar. Naar aanleiding van deze resultaten zijn aanvullende stabiliteitsmetingen uitgevoerd aan de "overjarige" masten, waaruit bleek dat ca. 5 % van de oudste lichtmasten een gevaar oplevert en acuut vervangen moesten worden.

Voor het regulier onderhoud (kapotte lampen vervangen, energieverbruik, schades, schilderen van masten, inspecties, etc.) is er 1,9 mln. euro nodig en beschikbaar (Stand van beheer, 2009).

Structureel is er voor vervanging van masten en armaturen ca. 1 mln. euro per jaar nodig. In totaal staan er namelijk ca. 35.000 lichtmasten in geheel Breda. Deze gaan gemiddeld 35 jaar mee. Vervanging kost per mast gemiddeld 1.000 euro. In dit benodigde structurele budget is momenteel niet voorzien (Stand van beheer, 2009).

De afgelopen jaren is er door de Gemeenteraad extra budget beschikbaar gesteld voor het vervangen van versleten lichtmasten. Het bestand lichtmasten was in Breda (stad en dorpen) in bepaalde gebieden sterk verouderd. Er resteerde begin 2009 een eenmalige onderhoudsachterstand van 2,9 mln. euro. In 2009 is voor vervanging van te oude masten 1 mln. euro budget vrijgemaakt. Hiermee kunnen circa 1.000 masten (incl. armatuur en lamp) vervangen worden. Dit budget zal in 2009 en 2010 besteed worden. Daarna resteert nog 1,9 mln. euro achterstand (Stand van beheer, 2009).

Bestuurlijke doelstellingen en realisatie van de doelstellingen

De doelstelling was om in 2009 800 masten en armaturen te vervangen. Deze doelstelling is nagenoeg gehaald. Voor 2010 was de doelstelling 400 stuks te vervangen; dit zijn er 746 geworden.

Een andere doelstelling was het percentage bewoners dat aangeeft geen overlast te hebben van het niet functioneren van de openbare verlichting. De begrote score was 95%. Het resultaat was 99%. In 2011 is dezelfde doelstelling opgesteld, maar niet gemeten. Ook voor 2012 geldt dezelfde doelstelling.

Voor 2012 is begroot om 500 lichtmasten en armaturen te vervangen.

Meldingen en mening van de burgers

Sinds 2004 is het aantal meldingen van burgers sterk gestegen, van 2.395 (Elementplan openbare verlichting) naar 3.604 in 2008. In 2011 was het aantal meldingen weer gedaald naar 3.317. De meeste meldingen hebben betrekking op defecte lampen.

Speelvoorzieningen

Kosten en areaalgegevens

Areaalgegevens

Het onderdeel speelvoorzieningen bestaat uit de speeltoestellen, sporttoestellen en de bijbehorende borden en overig meubilair zoals hekken. Het aantal speeltoestellen en sporttoestellen neemt toe in de tijd. De categorie 'overig' fluctueert sterk in de tijd.

Speeltoestellen (stuks)	2008	2009	2010	2011	2012
Speeltoestellen	1.342	1.391	1.448		1.503
Sporttoestellen	352	377	397		403
Overige (borden + meubilair)	1.661	1.212	1.693		616
Totaal	3.355	2.980	3.538		2.522

Van 2011 zijn de aantallen niet bekend.

Uitgaven

De lasten voor het beheer en onderhoud van speelvoorzieningen zijn in de financiële administratie in drie subcategorieën verdeeld:

4. Kapitaallasten
5. Uitvoering
6. Wijkzaken

Speelvoorzieningen	2008	2009	2010	2011	2012*
Kapitaallasten	435.050	642	629	342	342
Uitvoering	342.288	718.275	646.757	958.273	540.127
Wijkzaken	282.393	279.634	157.506	176.406	89.805
Totale lasten	1.059.731	998.551	804.892	1.135.022	630.274
Totaal excl. kapitaallasten	624.681	997.909	804.263	1.134.679	629.932

*Begroting.

De totale uitgaven, exclusief kapitaallasten, geven per jaar een sterk fluctuerend beeld. Opvallend is dat de begroting voor 2012 bijna de helft lager is dan de uitgaven in 2011.

Wanneer de totale uitgaven uit bovenstaande tabel gedeeld worden door de areaalgegevens, ontstaat een kengetal dat gecorrigeerd is voor schommelingen in het areaal.

Uitgaven (stuk)	2008	2009	2010	2011	2012*
Breda	186	335	227		250

De uitgaven per stuk (het totaal van speeltoestellen, sporttoestellen en 'overig') kennen, evenals de totale uitgaven, een fluctuerend verloop.

Per jaar worden de bijzonderheden kort toegelicht:

Jaarverslag 2009

De jaarwisseling 2008/2009 heeft geleid tot veel vuurwerkschade aan met name speeltoestellen. Afvalbakken worden op risico plekken tijdelijk preventief verwijderd. Het vuurwerkvandalisme heeft zich dan ook verplaatst naar kwetsbare speeltoestellen. Totale kosten circa 65.000 euro.

Jaarverslag 2010

In het resultaat bevindt zich een bedrag van 293.000 euro aan externe verplichtingen. Het gaat om eenmalige werkzaamheden voor het aanleggen van kunstgras speelvelden. Deze konden niet meer in 2010 worden afgerond. De niet bestede middelen worden in 2011 aangewend (Jaarverslag 2010).

Baten: gewenste en behaalde kwaliteit

Elementplan speel- en jongerenvoorzieningen (September 2005)

In het Buitenruimteplan (1998) zijn de hoofdlijnen van het beleid van de vakdirectie Buitenruimte opgenomen. De voorzieningen van de gemeente en de uit te voeren beheeractiviteiten zijn onderverdeeld in een aantal elementen.

Het elementplan Speel- en Jongerenvoorzieningen beschrijft zowel de huidige als de in de toekomst wenselijke beheersituatie. Het doel van het plan is om, voor de komende vijf jaar, een visie en strategie vast te leggen om te komen van huidige naar gewenste beheersituatie.

Ongeveer de helft van de speel- en jongerenvoorzieningen in Breda is onveilig. Het beheer van de speelvoorzieningen door de dienst Stadsbeheer heeft de laatste jaren sterk onder druk gestaan, doordat het aantal speelvoorzieningen, mede door burgerinitiatieven in het kader van het grote stedenbeleid, zeer sterk toenam zonder dat in de exploitatiefeer geld was vrijgemaakt voor het beheer van deze voorzieningen. Daardoor is nu een onderhoudsachterstand ontstaan die mede resulteert in een groot aantal onveilige speelvoorzieningen.

Op het moment van publiceren van het elementplan bestaat het te beheren bestand speelvoorzieningen uit 470 stuks. De totale hoeveelheid speel- en sporttoestellen bedraagt 1364 stuks, er staan er gemiddeld 3 per speellocatie. De speelvoorzieningen zijn voor 96% gelegen in de woongebieden en voor 4% in de parken.

In de periode van 1994 (nota 'Spelen in de woonomgeving') tot en met 2001 is het totaal aantal speelvoorzieningen met 267 stuks toegenomen. Dat is een toename met een factor 2,3 ten opzichte van de situatie in 1994. Deze toename is een gevolg van o.m. initiatieven in het kader van het grote stedenbeleid, de gemeentelijke herindeling en aanleg nieuwe woonwijken.

Op basis van de in 2001 uitgevoerde inspectie zijn bij de helft van alle speeltoestellen gebreken geconstateerd die gevolgen hebben voor de veiligheid. Om alle speelvoorzieningen veilig te maken is een bedrag van 772.004 euro nodig.

Het beheer levert een aantal knelpunten op:

- technische kwaliteit;
- onveiligheid door achterstallig onderhoud;
- onveiligheid door onvoldoende valdemping zandondergronden;
- aansprakelijkheid;
- vervuiling.

Jaarverslag 2008

De ambitie van het college is een schone, hele en veilige leefomgeving (Jaarverslag 2008). De doelstelling voor wat betreft 'schoon' is voor Breda totaal niet gehaald. Alleen voor de hoofdwegen is een hoger percentage tevredenheid gehaald (Jaarverslag 2008). Bij het onderdeel 'heel' zijn de doelstellingen over het algemeen gehaald, of net niet gehaald (bij fietspaden). De doelstelling voor hoofdwegen is ruimschoots gehaald (Jaarverslag 2008). Bij het onderdeel 'veilig' zijn de doelstellingen over het algemeen (net) niet gehaald. Alleen voor de woongebieden is de doelstelling gehaald. Bij fietspaden ligt het resultaat 5% onder de doelstelling. Bij hoofdwegen slechts 1% (Jaarverslag 2008).

Stand van beheer en onderhoud Openbare ruimte Breda 2009

In deze notitie staat een overzicht van de stand van zaken op het gebied van beheer en onderhoud per element uit de openbare ruimte van de gemeente Breda. Per element wordt in een beeld gegeven van de huidige beschikbare middelen (Stand van beheer, 2009).

Er is bij dit element jaarlijks een tekort op de exploitatiebegroting van 200.000. Dit is benodigd voor instandhouding en beheer: om de nodige inspecties, vervangingen van onderdelen (incl. 50.000 euro schade veroorzaakt door vuurwerk) en ondergronden te doen (Stand van beheer, 2009).

Op basis van gegevens uit het beheersysteem speelvoorzieningen is berekend dat gemiddeld 300.000 euro per jaar aan vervangingskosten voor de speelvoorzieningen benodigd is. Deze bedragen zijn gebaseerd op de historische aanschafprijs en standaard afschrijvingstermijnen, uitgaande van een vervangingstermijn van 12 jaar. Met dat budget kunnen kwalitatief goede speelvoorzieningen in de hele stad gewaarborgd worden. In 2009 is er een kleine 100.000 euro investeringsbudget beschikbaar. Er worden alleen die toestellen vervangen of verwijderd die niet meer aan de veiligheidsregels van het Spel en Attractiebesluit voldoen (Stand van beheer, 2009).

Jaarverslag 2009

De bestuurlijke doelstelling voor wat betreft de speelvoorzieningen luidt als volgt (Jaarverslag 2009):

Doelstelling	Te behalen resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score	Realisatie
Verbeteren kwaliteit openbaar groen, speel- en recreatievoorzieningen	Reconstructie en repareren technisch versleten speelvoorzieningen	Vervangen / vernieuw en verbeteren veiligheid van 20 locaties met speeltoestellen	Aantal vervangen, vernieuw de en verbeterde locaties met speeltoestellen	20 locaties	Gereed

De doelstelling van het aantal locaties dat vervangen of verbeterd wordt is in 2009 gehaald.

Jaarverslag 2010

De bestuurlijke doelstelling voor wat betreft de speelvoorzieningen luidt als volgt (Jaarverslag 2010):

Doelstelling	Te behalen resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score	Realisatie
Er is een veilige speelomgeving voor kinderen in alle leeftijdscategorieën	Duurzaam in stand houden van kwalitatief goede en veilige speelvoorzieningen	Vervanging en/of repareren speeltoestellen Inspecteren veiligheid speeltoestellen en waar nodig herstellen Aanleggen (kunstgras) speelvelden	Uitvoering veiligheidsinspectie en daaruit voortvloeiende noodzakelijke acties	Er zijn geen onveilige speeltoestellen Minimaal 2 nieuwe kunstgras speelvelden	Gerealiseerd 1 in 2010 5 in 2011

De doelstelling voor 2010 is gehaald. De werkzaamheden voor de aanleg van de kunstgras speelvelden worden in 2011 afgerond (Jaarverslag 2011).

Jaarverslag 2011

De bestuurlijke doelstelling voor wat betreft de speelvoorzieningen luidt als volgt (Jaarverslag 2011):

Doelstelling	Te behalen resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score	Realisatie
		Duurzaam in stand houden van kwalitatief goede en veilige speelvoorzieningen	Technische inspectie	100% voldoet aan de inspectienorm	100%
		Vervanging en/of repareren speeltoestellen conform de doelstelling			

Begroting 2012

Tijdens de behandeling van de Voorjaarsnota 2011 heeft de raad een aantal moties aangenomen. Ten aanzien van deze moties is de stand van zaken als volgt:

“Het gebruik van schoolpleinen kan bijdragen aan het op peil brengen van de speelmogelijkheden in Breda. De motie roept dan ook op om met het scholenveld de mogelijkheden hiertoe te onderzoeken. Overleg hierover heeft inmiddels plaatsgevonden en evenals voor het beheer van de buitenruimte wordt door het scholenveld een inventarisatie gemaakt waarin de mogelijkheden in kaart worden gebracht” (Begroting 2012).

Ten aanzien van de bestuurlijke doelstellingen worden dezelfde doelstellingen gehanteerd als in 2011:

Doelstelling	Te behalen resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score
		Duurzaam in stand houden van kwalitatief goede en veilige speelvoorzieningen	Technische inspectie	100% voldoet aan de inspectienorm
		Vervanging en/of repareren speeltoestellen conform de doelstelling		

Door het verminderen van de budgetten in de productgroep groen zal een versobering plaatsvinden. Kapotte toestellen worden verwijderd (Begroting 2012).

Binnen groenbeplantingen en speeltoestellen zal het areaal worden ingekrompen. Dit is bedoeld om de terugloop in kwaliteit openbare ruimte, als gevolg van de versobering, zoveel mogelijk te beperken. Het leidt wel tot een versobering van de directe leefomgeving van bewoners (Begroting 2012).

In de notitie Stand van beheer staat wat nodig zou zijn om achterstanden weg te werken. Voor speelvoorzieningen is jaarlijks een tekort van 0,75 mln. euro voor met name groot onderhoud en vervanging van speeltoestellen en de aanleg van trapvelden.

Begroting 2013

In de begroting van 2013 wordt niet specifiek op de speelvoorzieningen ingegaan.

Meldingen en mening van de burgers

In 2010 beoordeelt 61 procent van de Bredanaars de speelruimte in eigen straat met een voldoende tot goed. In 2011 is dit percentage gedaald naar 53 procent. Het percentage onvoldoendes is gedaald van 15% in 2010 naar 12% in 2011. De hoeveelheid ruimte op straat wordt door 63 procent van de Bredanaars beoordeelt met een voldoende tot goed. In 2011 is dit percentage nagenoeg gelijk gebleven en beoordeelt 62% van de Bredanaars de speelruimte op straat met een voldoende tot goed (Rapport sociale en fysieke leefomgeving 2010).

Beoordeling Speelmogelijkheden 2010 - 2011	Onvoldoende		Matig		Voldoende		Goed	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Hoeveelheid speelvoorzieningen in de buurt voor de jeugd jonger dan 12jr.	15%	12%	25%	26%	44%	49%	17%	14%
Hoeveelheid plekken om actief te zijn voor de jeugd ouder dan 12jr.	27%	22%	32%	33%	33%	34%	9%	11%
Hoeveelheid ruimte om op straat te spelen in de buurt	14%	16%	23%	22%	45%	42%	18%	20%

Bredanaars uiten zich minder positief over voorzieningen voor de jeugd ouder dan twaalf jaar. In het jaar 2010 beoordeelt 59 procent van de Bredanaars de plekken voor jongeren met een onvoldoende tot matig. In het jaar 2011 ligt dit percentage onvoldoendes op 55 procent (Rapport sociale en fysieke leefomgeving 2010).

Beoordelingspeelmogelijkheden Burger enquête 2010	Slecht	Matig	Voldoende	Goed
Bereikbaarheid van de speelplek	4%	13%	44%	9
Inrichting van de speelplek	8%	27%	43	22
Veiligheid van de speelplek	7%	21%	53	19
Beheer en onderhoud van de speelplek	10%	25%	48	17

Het aantal meldingen met betrekking tot speelplekken neemt in 2009 flink toe. In 2010 daalt het aantal meldingen naar de 275 meldingen. In 2011 is het aantal meldingen weer gestegen.

Meldingen Speelplekken	2008	2009	2010	2011
Totaal aantal meldingen	241	341	275	311

Kosten en baten vergeleken

Areaalgegevens

Het onderdeel speelvoorzieningen bestaat uit de speeltoestellen, sporttoestellen en de bijbehorende borden en overig meubilair zoals hekken. Het aantal speeltoestellen en sporttoestellen neemt toe in de tijd. De categorie 'overig' fluctueert sterk in de tijd.

Uitgaven

De totale uitgaven, exclusief kapitaallasten, geven per jaar een sterk fluctuerend beeld. In 2008 waren de uitgaven exclusief kapitaallasten 0,6 mln. In 2011 was dit 1,1 mln. euro en in 2012 0,6 mln. euro. Opvallend is dat de begroting voor 2012 bijna de helft lager is dan de uitgaven in 2011.

Kwaliteit van de speelvoorzieningen

In het elementplan staat beschreven dat in 2001 ongeveer de helft van de speel- en jongerenvoorzieningen in Breda onveilig is. Op basis van de in 2001 uitgevoerde inspectie zijn bij de helft van alle speeltoestellen gebreken geconstateerd die gevolgen hebben voor de veiligheid. Om alle speelvoorzieningen veilig te maken is een bedrag van 772.004 euro nodig (Elementplan speel- en jongerenvoorzieningen).

Er is bij dit element jaarlijks een tekort op de exploitatiebegroting van 200.000. Dit is benodigd voor instandhouding en beheer: om de nodige inspecties, vervangingen van onderdelen (incl. 50.000 euro schade veroorzaakt door vuurwerk) en ondergronden te doen (Stand van beheer, 2009).

Op basis van gegevens uit het beheersysteem speelvoorzieningen is berekend dat gemiddeld 300.000 euro per jaar aan vervangingskosten voor de speelvoorzieningen benodigd is. Deze bedragen zijn gebaseerd op de historische aanschafprijs en standaard afschrijvingstermijnen, uitgaande van een vervangingstermijn van 12 jaar. Met dat budget kunnen kwalitatief goede speelvoorzieningen in de hele stad gewaarborgd worden. In 2009 is er een kleine 100.000 euro investeringsbudget beschikbaar. Er worden alleen die toestellen vervangen of verwijderd die niet meer aan de veiligheidsregels van het Spel en Attractiebesluit voldoen (Stand van beheer, 2009).

Bestuurlijke doelstellingen en realisatie van de doelstellingen

In de bestuurlijke doelstellingen worden aantallen te vervangen en te verbeteren locaties als doelstelling genoemd. Deze doelstellingen zijn behaald. In 2010 is deze doelstelling vervangen door de doelstelling dat er geen onveilige speeltoestellen zijn. Ook deze doelstelling is gehaald. Eveneens zijn een aantal kunstgras speelvelden aan het areaal toegevoegd.

Meldingen en mening van de burgers

De meldingen en mening van de burgers fluctueert per jaar. In het rapport sociale en fysieke leefomgeving 2010 staat dat vooral voor de oudere jeugd te weinig voorzieningen zijn.

Reiniging

Kosten en areaalgegevens

Areaalgegevens

Het onderdeel 'reiniging' wordt gemeten door de totale lengte van de wegen die worden gereinigd. Dit zegt niets over het aantal keer dat elke kilometer gereinigd wordt. Het areaal ziet er als volgt uit:

Km straatreinigen	2008	2009	2010	2011	2012
Totale lengte van de wegen	990	994	1.075		950

Van 2011 zijn de aantallen niet bekend. Ten opzichte van 2008 is het aantal km dat gereinigd wordt iets afgenomen. In 2010 was een piek te zien in het aantal km.

Uitgaven

De uitgaven voor reiniging zijn in de financiële administratie in drie subcategorieën verdeeld:

7. Kapitaallasten
8. Uitvoering
9. Wijkzaken

Reiniging	2008	2009	2010	2011	2012*
Kapitaallasten	0	0	0	0	0
Uitvoering	1.760.392	2.035.685	2.203.505	2.208.806	3.391.860
Wijkzaken	270.220	468.685	326.160	201.154	59.344
Totale lasten	2.030.612	2.504.369	2.529.665	2.409.960	3.451.204
Totaal excl. kapitaallasten	2.030.612	2.504.369	2.529.665	2.409.960	3.451.204

*Begroting.

Het aantal kilometers dat gereinigd wordt is in de tijd niet toegenomen, op 2010 na. De totale kosten vertonen daarentegen een stijgende tendens. Werd in 2008 nog 2 mln. euro uitgegeven aan reiniging, in 2012 is 3,5 mln. euro begroot.

Wanneer de totale uitgaven uit bovenstaande tabel gedeeld worden door de areaalgegevens, ontstaat een kengetal dat gecorrigeerd is voor schommelingen in het areaal.

Uitgaven (km)	2008	2009	2010	2011	2012*
Reiniging per km	2.051	2.519	2.353		3.633

*Begroting.

De kosten per te reinigen kilometer zijn sinds 2008 toegenomen. In 2012 wordt een forse stijging van de kosten per kilometer verwacht.

Per jaar worden de bijzonderheden kort toegelicht:

Jaarverslag 2008

Het product Groen kent een resultaat van 145.000 euro. Dit resultaat is voornamelijk gerealiseerd op de producten groenonderhoud en reiniging.

Op het product reiniging is een voordelig resultaat van 125.000 euro op het reinigingsbestek ontstaan. In dit resultaat is geen rekening gehouden met onderbezetting (260.000 euro). De onderbezetting is het gevolg van een hoger ziekteverzuim, minder storkosten en daardoor minder benodigde uren sectie logistiek en minder inhuur. Op de zwerfvuilcampagne is een positief resultaat ontstaan van 72.000 euro. Het betreft het niet volledig benutten van het begrote budget. Dit resultaat wordt veroorzaakt door een subsidieafrekening die eind 2008 heeft plaatsgevonden. Ten aanzien van oliesporen op het wegdek was er een forse toename van meldingen. Vijftig meldingen waren begroot terwijl er zich 90 incidenten hebben voorgedaan. In tegenstelling tot de

doelstelling voor wat betreft 'schoon' is voor Breda niet gehaald. Alleen voor de hoofdwegen is een hoger percentage tevredenheid gehaald (Jaarverslag 2008).

Stand van beheer en onderhoud Openbare ruimte Breda 2009

In deze notitie staat een overzicht van de stand van zaken op het gebied van beheer en onderhoud per element uit de openbare ruimte van de gemeente Breda. Per element wordt in een beeld gegeven van de huidige beschikbare middelen (Stand van beheer, 2009).

Het element reiniging omvat het vegen van straten, reinigen van de binnenstad, het ledigen van afvalbakken, etc. Het beschikbare exploitatiebudget is in 2009 niet afdoende om het gewenste kwaliteitsniveau te realiseren. Per jaar is een budget benodigd van 3 mln. euro.

Jaarverslag 2009

De bestuurlijke doelstelling voor wat betreft reiniging luidt als volgt (Jaarverslag 2009):

Doelstelling	Te behalen resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score	Realisatie
	Behalen reinigingsniveau zoals vastgesteld in het elementplan reiniging	Aanpak zw erfvuil conform bestek	Bestek uitgevoerd	Gereed	Gereed

Jaarverslag 2010

De bestuurlijke doelstelling voor wat betreft de reiniging luidt als volgt (Jaarverslag 2010):

Doelstelling	Te behalen resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score	Realisatie
	Zorgen voor een duurzaam schone stad	Verwijderen van zw erfvuil van plantsoen en verharding en legen afvalbakken	Via effectrapportages bepalen % voldoende en goed voor wat betreft: Technische staat afvalbakken Netheid graffiti / stickers Onkruid Zw erfvuil Hondenpoep Blad	90% 90% 90% 90% 80% 90%	95% 94% 93% 89% 95% 91%

Jaarverslag 2011

De bestuurlijke doelstelling voor wat betreft de reiniging luidt als volgt (Jaarverslag 2011):

Doelstelling	Te behalen resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score	Realisatie
	Het beheer van de Bredase openbare ruimte is gebaseerd	Uitvoering van activiteitenprogramma 2011	Beleving van gebruikers openbare	88% beleeft openbare ruimte als	88%

Doelstelling	Te behalen resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score	Realisatie
	op de kernw aarden gedeeld, herkenbaar en duurzaam.		ruimte	schoon	
				Zw erfvuil voldoet voor 90% aan beeldkwaliteit A of B	93%
				Hondenpoep voldoet voor 80% aan beeldkwaliteit A of B	97%

Begroting 2012

De beleidskeuzes zoals gepresenteerd in de voorjaarsnota leiden er echter toe dat op de onderdelen "groen en spelen", "reiniging en evenementen" en "onkruidbestrijding" ombuigingen doorgevoerd moeten worden. Hierdoor komt het behouden van kwaliteit onder druk te staan. Met omvormingen in het areaal proberen we efficiëntievoordeel te behalen. Daarnaast wordt burgerparticipatie gestimuleerd. Die maatregelen moeten een teruggang in kwaliteit zoveel mogelijk voorkomen. Concreet gaat het om minder zwerfvuil ruimen, beperktere ondersteuning bij evenementen, stimuleren zelfwerkzaamheid en burgerparticipatie.

De bestuurlijke doelstellingen voor wat betreft reiniging luidt als volgt (Begroting 2012):

Doelstelling	Te behalen resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score
	Gebruk van de openbare ruimte voelen zich verantwoordelijk voor de openbare ruimte en zien de Gemeente daarbij als partner. Zij voelen zich uitgedaagd om zelf in actie te komen	Stimuleren zelfwerkzaamheid burgers	Effectwaarneming en telling	Kwaliteitsniveau zwerfvuil blijft zoveel mogelijk gehandhaafd door zelfwerkzame burgers

In de notitie Stand van beheer staat dat jaarlijks 1 mln. euro tekort is voor de aanpak graffiti, banken, afvalbakken, wegmarkeringen, baggeren sloten ecologische inrichting.

Begroting 2013

De gemeente wil stimuleren dat Bredanaars en andere partners hun verantwoordelijkheid nemen en een bijdrage leveren aan een gedeelde, herkenbare en duurzame leefbare woon-, werk- en

verblijfsomgeving die schoon, heel en veilig is. De streefwaarde is dat 80% de publieke ruimte als schoon, heel en veilig beleeft.

Meldingen en mening van de burgers

In de voorjaarsmeting en de burgerenquête in het najaar wordt jaarlijks over verschillende onderwerpen de mening gevraagd aan de bewoners van Breda.

In de voorjaarsmeting worden 5 vormen van overlast voorgelegd met de vraag in hoeverre deze in hun eigen buurt voorkomen. In 2004 zegt 21% vaak last te hebben van zwerfvuil in de eigen buurt, in 2005 is dit 18%. Uit de vergelijking van de buurten blijkt dat de Hoge Vucht veel last heeft van zwerfvuil. In het centrum en Belcrum/Doornbos-Linie is een afname van de overlast zichtbaar. In Boeimeer/Ruitersbos is in 2005 duidelijk meer overlast van zwerfvuil dan in 2004 (Elementplan reiniging).

In de burgerenquête wordt o.a. gevraagd naar de ergernissen van de burger. Men kan hierbij vrij aangeven waaraan men zich ergert. Zwerfvuil en volle prullenbakken zijn onderwerpen die betrekking hebben op reiniging (Elementplan reiniging).

Ergernis	2001	2002	2003	2004	2005
Zwerfvuil	22%	25%	23%	18%	17%
Volle prullenbakken	1%	2%	2%	2%	1%

Het percentage Bredanaars dat gebieden in Breda als niet schoon beoordeelt is over zijn geheel bekeken gedaald. Het percentage Bredanaars dat gebieden als niet schoon beoordeelt bereikt in 2008 een hoogtepunt. In het jaar 2009 is een grote vooruitgang waarneembaar ten opzichte van het jaar 2008. In de jaren 2010 en 2011 zijn vergelijkbaar met het niveau van 2009. De grootste vooruitgang wordt geboekt in het Stadshart. In 2008 beoordeelt twee op de tien Bredanaars het Stadshart als niet schoon. In 2011 is er nog enkel een op de tien Bredanaars die de Binnenstad als niet schoon beoordeelt.

Percentage Bredanaars dat het gebied met <u>niet schoon</u> beoordeelt	2008	2009	2010	2011
Stadshart	21%	13%	15%	11%
Woongebieden	20%	18%	22%	15%
Winkelcentra	13%	10%	12%	8%
Fietspaden	13%	10%	11%	9%
Bedrijventerreinen	21%	16%	16%	16%
Parken	12%	12%	11%	12%
Buitengebieden	15%	10%	9%	11%
Hoofdwegen	7%	6%	6%	6%
Eigen buurt	19%	17%	19%	14%
Speelvoorzieningen	-	-	-	15%
Gemiddelde 9 resp. 10 gebieden	16%	12%	13%	12%

Er is een lichte toename in het aantal meldingen met betrekking tot de reiniging van gebieden in Breda. Vanaf 2008 valt het aantal meldingen iets hoger uit ten opzichte van het voorgaande jaar. Met name het aantal meldingen over het aspect 'zwerfvuil' neemt elk jaar licht toe. Ook in de bewoners enquête van 2010 scoort de categorie 'zwerfvuil' minder goed in het jaar 2010 in vergelijking met voorgaande jaren. Uit de bewoners enquête blijkt dat twee op de tien Bredanaars overlast ervaart van zwerfvuil in de eigen buurt.

Meldingen Reiniging	2008	2009	2010	2011
Bladruimen op verharding districten	86	83	125	126
Glas/steen/zwerfvuil op de weg	267	295	266	288
Graffiti/ wild plakken	47	70	116	87
Olie op de weg	93	92	78	77
Verwijderen fietswralen	42	161	159	111
Zwerfvuil incidenteel verh/ bepl	459	526	530	604
Totaal aantal meldingen	994	1227	1274	1293

Percentage bewoners dat vaak overlast ervaart van aspect in de eigen buurt										
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Zwerfvuil	22%	25%	23%	18%	17%	18%	16%	10%	19%	18%
Hondenpoep	5%	9%	8%	13%	17%	26%	22%	14%	18%	13%

Bron: Enquête bewoners Breda 2010

Kosten en baten vergeleken

Areaalgegevens

Het onderdeel 'reiniging' wordt gemeten door de totale lengte van de wegen die worden gereinigd. Dit zegt niets over het aantal keer dat elke kilometer gereinigd wordt. Het areaal ziet er als volgt uit:

Km straatreinigen	2008	2009	2010	2011	2012
Totale lengte van de wegen	990	994	1.075		950

Uitgaven

Het aantal kilometers dat gereinigd wordt is in de tijd niet toegenomen, op 2010 na. De totale kosten vertonen daarentegen een stijgende tendens. Werd in 2008 nog 2 mln. euro uitgegeven aan reiniging, in 2012 is 3,5 mln. euro begroot.

De kosten per te reinigen kilometer zijn sinds 2008 toegenomen. In 2012 wordt een forse stijging van de kosten per kilometer verwacht.

Kwaliteit

Uit de waarnemingen valt te concluderen dat (Elementplan reiniging):

- bedrijventerreinen minder schoon zijn dan de woongebieden en groengebieden;
- vanaf april 2004 er een verbetering is opgetreden in de waarneming van zwerfvuil in de woongebieden, groengebieden en bedrijventerreinen;
- woongebieden en groengebieden gemiddeld 9 van de 10 keer met goed of voldoende beoordeeld worden;
- sinds 2003 is een duidelijke verbetering zichtbaar in de beoordeling van zwerfvuil in het groen en op verharding;
- op industrieterreinen is de verbetering van de kwaliteit het grootst;
- op doorgaande straten blijft zwerfvuil op verharding een aandachtspunt;
- de beoordeling van de kwaliteit van zwerfvuil in groen is meer verbeterd dan zwerfvuil op verharding.

Het beschikbare exploitatiebudget is in 2009 niet afdoende om het gewenste kwaliteitsniveau te realiseren. Per jaar is een budget benodigd van 3 mln. euro (Stand van beheer, 2009).

Bestuurlijke doelstellingen en realisatie van de doelstellingen

De doelstelling voor 'schoon' is voor Breda als geheel in 2008 niet gehaald. In 2009 heeft de gemeente zich tot doel gesteld het zwerfvuil aan te pakken. Deze doelstelling is behaald. Ook in 2010 en 2011 zijn de doelstellingen voor een duurzaam schone stad behaald (Jaarverslagen). In 2013 is de doelstelling dat 80% van de burgers de openbare ruimte als schoon, heel en veilig beschouwd. Voor het onderdeel schoon betekent dit dat de doelstelling van 88% in 2011 is verlaagd.

Meldingen en mening van de burgers

In 2004 zegt 21% vaak last te hebben van zwerfvuil in de eigen buurt, in 2005 is dit 18%. Het percentage Bredanaars dat gebieden in Breda als niet schoon beoordeelt is over zijn geheel bekeken gedaald in de periode vanaf 2008.

Er is een lichte toename in het aantal meldingen met betrekking tot de reiniging van gebieden in Breda. Vanaf 2008 valt het aantal meldingen iets hoger uit ten opzichte van het voorgaande jaar. Met name het aantal meldingen over het aspect 'zwerfvuil' neemt elk jaar licht toe.

Civieltechnische kunstwerken

Kosten en areaalgegevens

Areaalgegevens

Hierbij gaat het om de aantallen vaste bruggen. Bij de civieltechnische kunstwerken in Breda is uitgegaan van 179 bruggen (2012). Totaal zijn er meer civieltechnische kunstwerken, maar de bruggen vertegenwoordigen een wezenlijk deel van het budget.

Civieltechnische kunstwerken	2008	2009	2010	2011	2012
Vaste bruggen			175	179	179
Totaal	401	419	415	430	430

Van 2008 en 2009 zijn de aantallen vaste bruggen niet bekend.

Uitgaven

De uitgaven voor civieltechnische kunstwerken zijn in de financiële administratie in drie subcategorieën verdeeld:

1. kapitaallasten;
2. uitvoering;
3. wijkzaken.

Totaal civieltechnische kunstwerken	2008	2009	2010	2011	2012*
Kapitaallasten	2.140.217	265.403	1.478.159	0	0
Uitvoering					71.000
Wijkzaken	440.880	498.174	525.071	289.102	242.542
Totale lasten	2.581.098	763.577	2.003.230	289.102	313.697
Totaal excl. kapitaallasten	440.880	498.174	525.071	289.102	313.697

*Begroting

De uitgaven exclusief de kapitaallasten lopen op van 0,4 mln. euro in 2008 naar 0,5 mln. euro in 2010. In 2011 dalen de uitgaven sterk. In de begroting van 2012 nemen de uitgaven weer iets toe naar 0,3 mln. euro, maar liggen nog fors onder het niveau van 2008 – 2010.

Wanneer de totale uitgaven uit bovenstaande tabel gedeeld worden door de areaalgegevens, ontstaat een kengetal dat gecorrigeerd is voor schommelingen in het areaal. In dit geval is uitgegaan van het aantal bruggen. De bruggen vormen het meest wezenlijke deel van de uitgaven aan civieltechnische kunstwerken, zo is in interviews aangegeven. Er is in de financiële gegevens zoals Ecorys deze aangeleverd heeft gekregen geen onderscheid te maken tussen de bruggen en de overige civieltechnische kunstwerken.

Uitgaven (stuk)	2008	2009	2010	2011	2012*
Bruggen			2.652	1.615	1.752

*Begroting.

Wanneer de uitgaven per brug worden omgerekend is de trend van de totale uitgaven terug te zien, omdat de omvang van het areaal constant is gebleven.

Per jaar worden de bijzonderheden kort toegelicht:

Jaarverslag 2010

Er is concern breed een grote eenmalige afschrijving van maatschappelijke investeringen doorgevoerd. Een deel daarvan is geboekt op civieltechnische kunstwerken.

Baten: gewenste en behaalde kwaliteit

Elementplan civieltechnische kunstwerken (Juli 2008)

In het Buitenruimteplan (1998) zijn de hoofdlijnen van het beleid van de vakdirectie Buitenruimte opgenomen. De voorzieningen van de gemeente en de uit te voeren beheeractiviteiten zijn onderverdeeld in een aantal elementen.

Met civieltechnische kunstwerken worden bruggen, viaducten, tunnels, duikers, stuwen, steigers en keerwanden bedoeld. Het beheer van de civieltechnische kunstwerken bestaat uit inspectie, klein onderhoud en groot onderhoud. Onderhoud aan civieltechnische kunstwerken is vaak ingrijpend doordat zij vaak een onderdeel vormen van de hoofdwegenstructuur. Naar aanleiding van de inspectie (2004) is gebleken dat met name tunnels en bruggen onderhoud behoeven. Hierbij gaat het met name om betonrot en erosie.

Civieltechnische kunstwerken zijn bijzondere en vaak dure elementen in de openbare ruimte en hebben een lange levensduur. Het zijn veelal bouwwerken met een zware constructie. Met name bruggen en viaducten vormen de ontsluiting van gebieden. Het zijn vaak elementen die als het ware de poort van het ene naar het andere gebied zijn. Hierdoor vormt een kunstwerk vaak de enige toegang voor de verwerking van verkeersstromen. Zowel de zware, kostbare constructie als de belangrijke functie die civieltechnische kunstwerken hebben, maakt dat de instandhouding van groot belang is: vervanging is vaak zeer ingrijpend en kostbaar. Bij goed onderhoud eindigt de levensduur meestal door een wijziging van de functie en niet door veroudering van materiaal.

Het beheer van de civieltechnische kunstwerken is erop gericht om ze veilig en functioneel te houden. Hiertoe dient het beheer op een minimaal basisniveau te zijn. Bij dit niveau staat het in stand houden van de functie (heel, veilig en bruikbaar) centraal. Hiernaast kan gestreefd worden

naar een optimaal niveau. Hierbij wordt het beheer niet alleen gericht op heel, veilig en bruikbaar maar ook op schoon en de cultuurhistorische waarde.

Er wordt "budget-gestuurd" beheerd: onderhoud en beheer wordt uitgevoerd met de beschikbare middelen; door visuele inspectie wordt de technische kwaliteit beoordeeld en daarmee worden prioriteiten gesteld in de onderhoudsmaatregelen.

Om het basisniveau te kunnen realiseren zijn financiële middelen nodig. Net als bij verhardingen is hier sprake van kapitaalgoederen waarbij achterstallig onderhoud is ontstaan. Er is de afgelopen jaren een structureel tekort geweest voor groot onderhoud. De komende jaren is ca. €450.000 regulier beschikbaar per jaar.

Een schatting voor extra benodigd t.o.v. budget 2008:

- regulier onderhoud (bescherming/coating brugleuningen (25.000), reiniging graffiti (25.000), calamiteiten (25.000), steigers en bruggetjes (25.000): ca. 100.000 euro per jaar;
- Groot onderhoud (Lunetbrug, Beatrixbrug, Kapittelbrug, Markbrug, Frisobrug, Gasbrug, Trambrug, Wilhelminabrug, et cetera. Gemiddeld 300.000 euro per brug, 1 a 2 bruggen per jaar. ca. 400.000 euro per jaar.

Met het uitstellen van onderhoud zal de staat van de civieltechnische kunstwerken sneller achteruit gaan waardoor er op den duur meer groot onderhoud noodzakelijk is. Er zijn dan zwaardere maatregelen nodig om het civieltechnische kunstwerk weer in goede staat te brengen. Uitsstel van onderhoud vergroot tevens de kans op verkeersonveilige situaties en aansprakelijkheidsstelling. Als er te weinig geld beschikbaar is voor groot onderhoud, is het effect een toename van het klein onderhoud.

Er wordt gewerkt aan een meer planmatige meerjarenprogrammering, waaraan alle partijen die gebruik maken van dezelfde openbare ruimte deelnemen. Het werken met een meerjarig onderhoudsprogramma bevordert samenwerking tussen verschillende disciplines en werkzaamheden kunnen beter gecombineerd worden. Door inzicht te hebben in toekomstige ontwikkelingen in de stad en de toestand van andere elementen kan er beter worden omgegaan met de honorering van maatschappelijke verzoeken, de bereikbaarheid en bruikbaarheid kan beter afgestemd worden en er kunnen meer werkzaamheden gecombineerd worden.

Jaarverslag 2008

De ambitie van het college is een schone, hele en veilige leefomgeving (Jaarverslag 2008). De doelstelling voor wat betreft 'schoon' is voor Breda niet gehaald. Alleen voor de hoofdwegen is een hoger percentage tevredenheid gehaald (Jaarverslag 2008). Bij het onderdeel 'heel' zijn de doelstellingen over het algemeen gehaald, of net niet gehaald (bij fietspaden). De doelstelling voor hoofdwegen is ruimschoots gehaald (Jaarverslag 2008). Bij het onderdeel 'veilig' zijn de doelstellingen over het algemeen (net) niet gehaald. Alleen voor de woongebieden is de doelstelling gehaald. Bij fietspaden ligt het resultaat 5% onder de doelstelling. Bij hoofdwegen slechts 1% (Jaarverslag 2008).

Stand van beheer en onderhoud Openbare ruimte Breda 2009

In deze notitie staat een overzicht van de stand van zaken op het gebied van beheer en onderhoud per element uit de openbare ruimte van de gemeente Breda. Per element wordt in een beeld gegeven van de huidige beschikbare middelen (Stand van beheer, 2009).

Voor dit element is budget beschikbaar voor cyclisch werk en klein onderhoud: bescherming en coating van brugleuningen, reiniging graffiti, calamiteiten en klein onderhoud aan steigers en bruggetjes. Om de gewenste kwaliteit te halen is het reguliere budget echter niet voldoende. Voor groot onderhoud, bijvoorbeeld nieuw wegdek op bruggen of vervanging van pijlers, is geen budget.

Het risico op grote schades, verkeersveiligheid en ongelukken neemt toe. Voor groot onderhoud is gemiddeld 0,4 mln. per jaar extra benodigd. Het totaal benodigde budget komt hiermee op 1 mln. per jaar.

Jaarverslagen 2009–2011

In 2009 t/m 2011 zijn er geen specifieke doelstellingen voor civieltechnische kunstwerken benoemd. Wel zijn er de doelstellingen voor 'schoon, heel en veilig'. In 2009 zijn de doelstellingen voor schoon, heel en veilig gehaald. In 2010 en 2011 zijn de doelstellingen voor veilig net niet gehaald.

Begroting 2012

De volgende bestuurlijke doelstellingen worden in 2012 gehanteerd:

Doelstelling	Resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score
		Verhardingen (Incl. civiele civieltechnische kunstwerken)	Effectwaameming	<i>Status:</i> Rijbaan voldoet voor 80% aan beeldkwaliteit A of B Voetpad of trottoir voldoet voor 80% aan beeldkwaliteit A of B Fietspad voldoet voor 80% aan beeldkwaliteit A of B
		Duurzaam in stand houden van verkeersveilig wegennet, met zo weinig mogelijk schade aan de verhardingen, conform de beheerdoelstelling	Technische inspectie	<i>87,5% van de verhardingen vertoont geen ernstige schade</i>

De civiele civieltechnische kunstwerken (bruggen, viaducten) in het wegennet vertonen ook steeds meer schade, als gevolg van de strenge winters. Door de huidige staat van onderhoud bij wegverhardingen en civieltechnische kunstwerken zullen er voorlopig calamiteiten blijven ontstaan. De wegen zullen we veilig moeten stellen om ongelukken/claims te voorkomen. Dit zal overlast voor burgers veroorzaken.

In de notitie Beheer 2010 staat aangegeven dat er voor het beheer en onderhoud van civieltechnische kunstwerken c.a. 0,5 mln. euro per jaar tekort is voor groot onderhoud van bruggen en viaducten.

Begroting 2013

Als gevolg van deze wijze van toewijzen van middelen zijn bij verschillende beheerelementen onderhoudsachterstanden ontstaan. Het toegewezen budget was structureel niet toereikend voor het realiseren van de vastgestelde doelen. Dit betekent concreet dat de kwaliteit van de kapitaalgoederen gestaag achteruit is gegaan en het borgen van deze kwaliteit steeds meer onder druk is komen te staan.

Om dit probleem te ondervangen wordt gewerkt aan een methodiek om beleidsambitie en beschikbare financiële middelen met elkaar in evenwicht te brengen. In eerste instantie voor de volgende beheerelementen: verhardingen, civieltechnische kunstwerken, openbare verlichting,

bomen. De Raad moet zich op basis van scenario's kunnen uitspreken over kwaliteit en middelen zodat een meerjarenprogramma kan worden opgesteld dat de vastgestelde kwaliteit duurzaam borgt. Het lijkt daarbij, gezien de financiële situatie waarin Breda verkeert, onvermijdelijk dat de nagestreefde kwaliteit op onderdelen zal moeten worden heroverwogen en een minimum kwaliteitsniveau moet worden vastgelegd.

De inzet bij verhardingen en civieltechnische kunstwerken zal zich in 2013 richten op het uitvoeren van onderhoud op strategische plekken om calamiteiten en onveilige situaties voor te zijn. Ingeval van calamiteiten worden noodreparaties uitgevoerd waarbij overlast en hogere uitvoeringskosten doorgaans niet te vermijden zijn.

De indicator voor verharding inclusief civieltechnische kunstwerken is voor 2013 dat 84% geen ernstige schade vertoont volgens CROW systematiek.

Meldingen en mening van de burgers

Vanaf 2003 is registratie gedaan van alle meldingen, klachten en vragen over civieltechnische kunstwerken. Vanaf 2006 is onderscheid gemaakt in de aard van de melding (Elementplan civieltechnische kunstwerken).

	2003	2004	2005	2006
Aantal meldingen	81	54	57	47

Het merendeel van de meldingen gaat over calamiteiten, 47% van de meldingen (bijv. kapotte leuningen) en cyclisch onderhoud, 40% van de meldingen (bijv. schilderen van een brug) (Elementplan civieltechnische kunstwerken).

Kosten en baten vergeleken

Areaalgegevens

Bij de civieltechnische kunstwerken in Breda is uitgegaan van 179 bruggen (2012). Totaal zijn er 430 civieltechnische kunstwerken. Het areaal is in 2011 en 2012 constant gebleven qua omvang, maar ten opzichte van 2008 – 2010 toegenomen.

Uitgaven

De uitgaven exclusief de kapitaallasten lopen op van 0,4 mln. euro in 2008 naar 0,5 mln. euro in 2010. In 2011 dalen de uitgaven sterk. In de begroting van 2012 nemen de uitgaven weer iets toe naar 0,3 mln. euro, maar liggen nog fors onder het niveau van 2008 – 2010.

Kwaliteit van de civieltechnische kunstwerken

Naar aanleiding van de inspectie (2004) is gebleken dat met name tunnels en bruggen onderhoud behoeven. Hierbij gaat het met name om betonrot en erosie (Elementplan civieltechnische kunstwerken). Om het basisniveau te kunnen realiseren zijn financiële middelen nodig. Net als bij verhardingen is hier sprake van kapitaalgoederen waarbij achterstallig onderhoud is ontstaan. Er is de afgelopen jaren een structureel tekort geweest voor groot onderhoud. Met het uitstellen van onderhoud zal de staat van de civieltechnische kunstwerken sneller achteruit gaan waardoor er op den duur meer groot onderhoud noodzakelijk is (Elementplan civieltechnische kunstwerken).

Voor dit element is budget beschikbaar voor cyclisch werk en klein onderhoud: bescherming en coating van brugleuningen, reiniging graffiti, calamiteiten en klein onderhoud aan steigers en bruggetjes. Om de gewenste kwaliteit te halen is het reguliere budget echter niet voldoende. Voor groot onderhoud, bijvoorbeeld nieuw wegdek op bruggen of vervanging van pijlers, is geen budget.

Het risico op grote schades, verkeersveiligheid en ongelukken neemt toe. Voor groot onderhoud is gemiddeld 0,4 mln. per jaar extra benodigd. Het totaal benodigde budget komt hiermee op 1 mln. per jaar (Stand van beheer, 2009).

Bestuurlijke doelstellingen en realisatie van de doelstellingen

Bij het onderdeel 'heel' zijn de doelstellingen in 2008 over het algemeen gehaald, of net niet gehaald (bij fietspaden). De doelstelling voor hoofdwegen is ruimschoots gehaald (Jaarverslag 2008).

Bij het onderdeel 'veilig' zijn de doelstellingen over het algemeen (net) niet gehaald. Alleen voor de woongebieden is de doelstelling gehaald. Bij fietspaden ligt het resultaat 5% onder de doelstelling. Bij hoofdwegen slechts 1% (Jaarverslag 2008).

In 2009 zijn de doelstellingen voor schoon, heel en veilig gehaald. In 2010 is de doelstelling voor veilig net niet gehaald, evenals in 2011.

In 2012 zijn de doelstellingen voor de beeldkwaliteit naar beneden bijgesteld naar 80%.

Meldingen en mening van de burgers

Over de periode vanaf 2008 zijn geen meldingen en tevredenheidsgegevens van burgers bij Ecorys bekend die specifiek betrekking hebben op civieltechnische kunstwerken.

Riolering

Kosten en areaalgegevens

Areaalgegevens

Het areaal aan riolering kende t/m 2011 een stijgende lijn. In 2012 is het areaal aan riolering juist iets afgenomen. Van 2008 is minder nauwkeurige informatie bekend.

Riolering (km)	2009	2010	2011	2012
Vrijverval	1.015	1.017	1.035	1.025
Drukriolering	164	168	167	167
Totaal	1.179	1.185	1.202	1.192

Bron: (2012 01 11) areaalgegevens BR.xlsx

Uitgaven

Rioleringsprojecten duren gemiddeld tussen de twee en vier jaar. Dit is mede afhankelijk van de opbouw van het project (aantal fasen) en het type project (Jaarverslag 2008). De uitgaven voor dergelijke projecten zijn onderverdeeld in exploitatiekosten en investeringsuitgaven:

Exploitatiekosten

Bij exploitatiekosten gaat het om jaarlijkse uitgaven voor beheer- en onderhoudsactiviteiten voor een goed en doelmatig rioolbeheer. De kosten van deze uitgaven worden toegeschreven aan het jaar waarin deze worden uitgegeven (Verbreed Rioleringsplan Breda 2009 – 2013).

Investeringsuitgaven

Investeringsuitgaven bestaan uit vervangingsinvesteringen (bijvoorbeeld rioolvervanging) en verbeteringsinvesteringen (bijvoorbeeld buisvergrotingen). Investeringsuitgaven zijn uitgaven voor zaken die meerdere jaren meegaan en worden gefinancierd. De kosten / jaarlijkse lasten die daaruit volgen bestaan uit rente en afschrijvingen (Verbreed Rioleringsplan Breda 2009 – 2013).

De jaarverslagen geven het totaal van de exploitatie en mutatie in reserves van de riolering weer, evenals het bedrag dat conform het Verbreed Gemeentelijke Rioleringsplan geïnvesteerd is in riolering. Voor 2012 en 2013 zijn nog geen werkelijke bedragen bekend. Om toch een beeld te kunnen geven over de ontwikkeling over de jaren zijn cijfers uit de begroting opgenomen:

Riolering en waterzuivering (*1.000)	2008	2009*	2010	2011	2012**	2013**
Exploitatielasten en mutatie in reserves	8.710	10.057	10.601	11.145	10.960	11.688
Investering V-GRP	9.756	9.502	9.176	9.385	7.900	8.800

Bron: Jaarverslagen 2008, 2009, 2010 en 2011. Begrotingen van 2012 en 2013.

* Sinds 2009 is ook waterzuivering onderdeel van de kosten van riolering (jaarverslag 2009).

** Begroting.

Ten opzichte van 2008 is een duidelijke stijging van de exploitatielasten te zien. Deze lopen op tot 11,7 mln. in 2013. De investering in de riolering volgens het V-GRP loopt echter langzaam terug.

De uitdraai van de financiële administratie van Breda laat voor de exploitatielasten voor riolering, excl. waterzuivering en exclusief kapitaallasten, een licht stijgende lijn van de uitgaven zien:

Riolering	2008	2009	2010	2011	2012*
Uitvoering	1.756.460	2.254.165	2.113.604	2.199.715	1.753.682
Wijkzaken	2.352.149	2.629.378	2.722.030	2.794.558	3.302.811
Totaal	4.108.608	4.883.543	4.835.635	4.994.273	5.056.493

Bron: Begroot-Werkelijk Rioleringsplan 2008 t/m 2012.xlsx.

* Begroting.

Wanneer de totale uitgaven uit bovenstaande tabel gedeeld worden door de areaalgegevens, ontstaat een kengetal dat gecorrigeerd is voor schommelingen in het areaal.

Uitgaven (km)	2008	2009	2010	2011	2012*
Breda	3.477	4.007	3.975	4.045	4.020

* Op basis van de begroting.

Uit de uitgaven per km is een stijging van 2009 ten opzichte van 2008 te zien. Vanaf 2009 t/m 2012 blijven de uitgaven redelijk constant.

Per jaar worden de bijzonderheden kort toegelicht:

Jaarverslag 2008

De exploitatie van riolering is conform begroting uitgevoerd. Het totaal is inclusief kapitaallast 204.000 euro positief. Dit wordt veroorzaakt door een lagere kapitaallast van 152.000 euro, welke wordt beïnvloed door de achterblijvende investeringen in 2007. Er is een opbrengst gerealiseerd van 127.000 in verband met lozing bronneringswater, opbrengst uit de doorvoerregeling ten nutte van het waterschap en opbrengst afkoppelen hemelwater vanuit het Waterschap (Jaarverslag 2008).

In zijn geheel kan worden gesteld dat de investeringen in riolering conform begroting zijn gehaald (9.756.000 euro) (Jaarverslag 2008).

Jaarverslag 2009

De investeringen in riolering bedroegen in 2009 9.502.000 euro (Jaarverslag 2009). Het resultaat van riolering is in 2009 175.000 euro negatief door lagere inkomsten uit rioolheffing en meer regulier onderhoud (jaarverslag 2009).

Jaarverslag 2010

De begroting van riolering laat een overschot zien van 570.000 euro. Voornaamste oorzaken hiervoor zijn een late storting in het kader van de uitruil Luchtkwaliteitsplan en een beperkt overschot op regulier (klein) onderhoud. Het overige deel wordt gevormd door een overschot op de bedrijfsvoering van Stedelijk Water (Jaarverslag 2010).

De investering in Riolering bedroeg in 2010 9.176.000 euro. De uitvoering van de werkzaamheden is verlopen conform de jaarschijf van het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2009 – 2013 (Jaarverslag 2010).

Jaarverslag 2011

Het resultaat voor riolering was 210.000 negatief. Dit verschil is te verklaren doordat bij de bestuursrapportage nog onvoldoende zicht was op de ontwikkeling van de bedrijfsvoeringskosten (hogere kapitaallasten, overuren eigen personeel). Bij de riolering is sprake van enige hogere lasten ten opzichte van de baten. Er zijn extra uitgaven geweest in verband met het zuigen van kolken, herstel van bestrating en overig klein onderhoud (Jaarverslag 2011). De uitgevoerde werkzaamheden in 2011 zijn verlopen conform jaarschijf 2011 (Jaarverslag 2011).

Een aantal onderdelen van het stedelijk watersysteem is voorzien van nieuwe meetapparatuur en er zijn stappen gezet op het vlak van procesautomatisering (Jaarverslag 2010).

Begroting 2012

In 2012 zal c.a. 7,9 mln. euro geïnvesteerd worden in het kader van het V-GRP. Door deze investeringen wordt het ambitieniveau normaal-min gehaald, zoals overeengekomen met het gemeentebestuur.

Begroting 2013

In 2013 zal c.a. 8,8 mln. euro geïnvesteerd worden in het kader van het V-GRP.

Baten: gewenste en behaalde kwaliteit

Centraal in de doelstellingen, de kwaliteit en het onderhoud van riolering staat het Gemeentelijk Rioleringsplan. Er bestaat een dergelijk rioleringsplan sinds 2000. Er is een Gemeentelijk Rioleringsplan voor de periode 2000 – 2004 en 2004 – 2008. In 2008 is voor de periode 2009 – 2013 een nieuw, verbreed gemeentelijk rioleringsplan opgesteld. In deze plannen staat per jaarschijf welke werkzaamheden verricht zullen worden.

Verbreed GRP Breda Planperiode 2009 – 2013

Volgens de op 1 januari 2008 in werking getreden Wet Verankering en Bekostiging gemeentelijke watertaken is er voor Breda sprake van drie zorgplichten:

1. zorgplicht voor inzameling en transport stedelijk afvalwater (Wet Milieubeheer);
2. zorgplicht voor afvloeiend hemelwater (Wet op de Waterhuishouding);
3. zorgplicht voorkomen structureel nadelige gevolgen van grondwater (Wet op de Waterhuishouding).

Het voldoen aan de drie zorgplichten is op drie verschillende ambitieniveaus gepresenteerd (laag, normaal, hoog). Het college heeft de voorkeur uitgesproken voor ambitieniveau normaal. Hiervoor is gekozen om niet onnodig risico te lopen en de benodigde lastenstijging binnen aanvaardbare grenzen te houden. Dit ambitieniveau komt overeen met het ambitieniveau zoals omschreven in het GRP 2004 – 2008.

Het beoogde vervangingstempo uit het voorgaande GRP van gemiddeld 2,5 km per jaar is, als gevolg van vertraging in samenhangende projecten, niet gehaald (c.a. 2 km per jaar). Dit verschil is niet groot, maar met het vooruitzicht van de vervangingsgolf van de riolen uit de jaren 40 – 60 en een benodigd tempo van 10 – 15 km per jaar, is het de komende planperiode zaak om de machine op stoom te brengen.

De investeringsopgave voor de planperiode 2009 – 2013 bedragen in totaal 45 mln. euro. Hoewel het aantal huishoudens in deze periode naar verwachting toe zal nemen (en dus de inkomsten), geldt dit ook voor de lengte van de riolering (Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2009 – 2013). De interpretatie van Ecorys van deze gegevens is dat hoewel de inkomsten als gevolg van de huishoudensgroei toenemen, dit in meer of mindere mate gecompenseerd wordt door het groeiende areaal.

Normaal ambitieniveau:

Het tempo van rioolvervanging wordt geleidelijk aan opgevoerd om gelijke tred te houden met de optredende slijtage. De riolen worden, ondersteund met rioolinspecties, op tijd vervangen waarbij er naar wordt gestreefd om zoveel mogelijk werk met werk te maken. Er wordt voldaan aan de wettelijke verplichtingen (basisinspanning vuilenmissie en waterkwaliteitspoor), beperking van de kans van water op straat bij hevige buien en er wordt ingespeeld op de nieuwe zorgplichten, waardoor er enige ruimte is om projecten betreffende deze plichten op te pakken. De komende planperiode wordt benut om geen spijmaatregelen te bepalen in het kader van klimaatverandering en waar nodig deels uit te voeren. Bij dit ambitieniveau wordt een gezonde portie verhard oppervlak afgekoppeld van de riolering, maar is er relatief weinig aandacht voor het verhogen van de belevingswaarde van stedelijk water. Nieuw- en verbouw vindt waterneutraal plaats, ofwel levert geen extra belasting voor het omringende systeem (zowel kwantitatief als kwalitatief). Daar waar haalbaar worden dubbele riolen aangelegd. Basis voor het treffen van verbeteringsmaatregelen is een goed inzicht in het daadwerkelijk functioneren van de riolering en het grondwater. Hiervoor worden praktijkmetingen verricht en worden de sterk verouderde besturings- en informatiesystemen gemoderniseerd.

Naast het gemeentelijke rioleringsplan geven de jaarverslagen en begrotingen informatie over de doelstellingen, kwaliteit en behaalde resultaten.

Jaarverslag 2008

De algehele doelstelling geldt voor buitenruimte dat voor de periode 2007 – 2010 het percentage Bredanaars dat de buitenruimte op schoon, heel en veilig onvoldoende beoordeelt niet toeneemt ten opzichte van 2006. Voor 2008 worden de percentages uit 2006 als streefwaarden aangehouden. De riolering wordt binnen 'schoon, heel en veilig' genoemd onder 'heel': 'Een openbare ruimte waarin de groenvoorzieningen, wegen, straten en pleinen, het straatmeubilair en de riolering in goede conditie zijn'.

In de paragraaf 'bijzondere ontwikkelingen' staat dat de voor 2008 geprogrammeerde activiteiten grotendeels zijn uitgevoerd. De investeringsopgave voor riolering is 10 mln. euro geweest. Een dergelijke opgave voor riolering is volgens het jaarverslag nooit eerder weggezet in de stad (Jaarverslag 2008).

Het beheer en onderhoud van de gemeentelijke riolering is geformuleerd in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) waarin centraal staat de duurzame instandhouding van de in Breda aanwezige riolering. In 2008 is het nieuwe verbrede GRP 2009 – 2013 opgesteld. Binnen dit verbrede GRP is er naast aandacht voor de zorgplicht voor afvoer van afvalwater tevens aandacht voor de nieuwe zorgplicht voor de afvoer van hemelwater en grondwater. De gemeente dient het rioolstelsel en de gemalen te onderhouden. 2008 was het laatste uitvoeringsjaar van het GRP 2004 – 2008. In dat kader zijn er vooral rioleringsprojecten uitgevoerd. Omdat in de voorgaande jaren een werkvoorraad was ontstaan, is gedurende 2008 een inhaalslag gemaakt. Het ging om vervanging van riolering die niet meer aan de kwaliteitseisen voldoet, en het onderhouden van gemalen en drukriolering (Jaarverslag 2008).

De burgers en bedrijven van Breda betalen een rioolheffing. De opbrengst wordt, conform de wettelijke verplichtingen, geheel aan de riolering besteed (Jaarverslag 2008).

Jaarverslag 2009

In het jaarverslag staan specifiek doelstellingen voor wat betreft stedelijk water. De doelstelling luidt als volgt: 'Conform het beleid omschreven in het verbrede Gemeentelijk Rioleringsplan 2009 – 2013 zal het gestelde kwaliteitsniveau worden gehaald'. Als resultaat staat 'Conform het beleid omschreven in het verbrede Gemeentelijk Rioleringsplan 2009 – 2013 zal het achterstallig onderhoud worden teruggebracht, het regulier onderhoud worden uitgevoerd en het gestelde kwaliteitsniveau worden behaald (Jaarverslag 2009).

Omschrijving	Begroting	Realisatie
Planmatig onderhoud riolering	Gereed	Gereed
Uitvoeren investeringsprogramma waaronder:		
Rioolvervanging markdal en omgeving	Gereed	Gereed
Herstelpunten gemalen	Gereed	Gereed
Drukriolering vervangen en bemeten	Gereed	Gereed
Rioolvervanging / verbetering Heuvel	Gereed	Gereed
Implementatie zorgplicht hemelwater en grondwater	Gereed	Deels uitgevoerd

Het jaar 2009 was het eerste uitvoeringsjaar van het nieuwe V-GRP. In dat kader zijn er niet meer alleen rioleringsprojecten uitgevoerd maar ook projecten in het kader van de nieuwe zorgplicht. Overigens ligt het zwaartepunt wel op rioleringsprojecten: vervanging van versleten riolering, het aanleggen van een gescheiden rioolstelsel in bepaalde wijken, het vervangen van riolering die niet meer aan de kwaliteitseisen voldoet en het onderhouden van gemalen en drukriolering. Het beoogde programma voor 2009 is geheel uitgevoerd (Jaarverslag 2009).

Jaarverslag 2010

In de taakveldomschrijving van het jaarverslag 2010 staat omschreven dat speerpunten het schoonhouden van de Buitenruimte, de aanpak van slechte verhardingen, veiligheid van langzaam verkeer, tegengaan van verloedering in het openbaar groen en een goed rioleringsnet zijn.

De bestuurlijke doelstelling voor de riolering luidt als volgt: 'Er is een kwalitatief en kwantitatief goed functionerend rioleringsstelsel'. De tweede doelstelling met betrekking tot riolering is dat er geen sprake van maatschappelijke overlast is veroorzaakt door water op straat of in de woningen.

Conform het verbrede Gemeentelijk Rioleringsplan 2009 – 2013 is het achterstallig onderhoud teruggebracht, regulier onderhoud is uitgevoerd worden en het gestelde kwaliteitsniveau behaald.

Omschrijving	Score	Realisatie
% bewoners dat in burger enquête aangeeft zich te ergeren aan functioneren riolering	95%	99%
% bewoners dat in burger enquête niet aangeeft overlast te hebben van water op straat	95%	99%

Jaarverslag 2011

In het coalitieakkoord wordt de ambitie uitgesproken dat de huidige kwaliteit van de openbare ruimte gelijk moet blijven. Buitenruimte heeft voor 2011 een bezuinigings taakstelling. Naast het feit dat vanaf 2009 structureel is bezuinigd op de begroting en de incidentele impuls- en investeringsgelden aanmerkelijk zijn verminderd, betekent deze taakstelling dat er keuzes gemaakt moeten worden over de beheerkwaliteit in de stad. Er konden minder activiteiten ontwikkeld worden. Gestreefd werd naar gelijkblijvende maatschappelijke waardering.

De doelstelling voor riolering was het terugbrengen van achterstallig onderhoud, uitvoeren van het regulier onderhoud en het behalen van het gestelde kwaliteitsniveau in het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan Breda 2009 – 2013 (Jaarverslag 2011).

Omschrijving	Score	Realisatie
Beschermingsniveau wateroverlast (mate waarin gebruikers van de openbare ruimte beschermd worden tegen water, conform landelijke meetmethode)	Succesvolle verwerking van regenbuien tot het niveau 6 in de hele stad. In economisch gevoelige gebieden en nieuw bouwgebieden ligt deze norm op niveau 8 (Leidraad Riolering).	Gerealiseerd

De achterstand in onderhoud en vervanging van 2000 – 2005 is volgens planning ingelopen, aan het bestuurlijk vastgestelde kwaliteitsniveau voor 2011 ('normaal min') is voldaan. Er zijn geen calamiteiten opgetreden. Het hemelwater- en grondwaterbeleid is opgesteld (Jaarverslag 2011).

Er zijn stappen gezet om de samenwerking tussen gemeenten in de regio vorm te geven. Hiervoor zijn 10 plannen van aanpak opgesteld om in 2012 en verder een betere samenwerking en daarmee kostenbesparing en kwaliteitsverbetering te behalen en tevens de kwetsbaarheid te verminderen (Jaarverslag 2011).

Begroting 2012

De doelstelling voor riolering in de begroting 2012 is het terugbrengen van het achterstallig onderhoud van riolering, uitvoeren van het regulier onderhoud en behalen van het gestelde kwaliteitsniveau in het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan Breda 2009 – 2013. De indicator hiervoor is het beschermingsniveau wateroverlast. De begrote score luidt als volgt: Succesvolle verwerking van regenbuien tot het niveau 6 in de hele stad. In economisch gevoelige gebieden en nieuwbouwingebieden ligt deze norm op niveau 8 (Leidraad Riolering).

In de paragraaf bijzondere ontwikkelingen staat met betrekking tot riolering dat mogelijk de uitvoering van V-GRP getemporeerd wordt van de uitvoering vanwege beperking lastenstijging van de burgers in Breda. De veiligheid blijft gewaarborgd (Begroting 2012).

De afgelopen jaren is getemporeerd in de stijging van de rioollasten. De slijtage van de riolering gaat echter gewoon door. Er is geen reserve meer om calamiteiten op te vangen. Het risico op lekkende en instortende riolen neemt ook toe, waardoor de veiligheid in het geding komt (oprijvende putdeksels, gaten in het wegdek) en de burger meer overlast ervaart door plotselinge wegafzettingen (Begroting 2012).

Voor vervanging is, op basis van een levensduur van 60 tot 80 jaar en 1.185 km. 1 riolering incl. drukriool, c.a. 10 mln. euro op jaarbasis nodig (Begroting 2012).

Begroting 2013

Op basis van de uitgangspunten uit het verbreed gemeentelijk rioleringsplan is een stijging van het tarief voor rioolheffing van 6,01% benodigd.

Meldingen

De meldingen over riolering in de genoemde jaren betroffen meldingen over de drukriolering, het hoofdriool, de huisaansluiting en kolken.

Het totaal aantal meldingen met betrekking tot de riolering neemt in de jaren 2009 en 2010 licht toe in vergelijking met het jaar 2008. In 2011 lijkt het aantal meldingen vergelijkbaar met het niveau van 2008. Ecorys constateert dat het aantal meldingen relatief gezien redelijk constant is.

Meldingen Riolering	2008	2009	2010	2011
Drukriolering	193	197	242	160
Duikers	1	10	37	42
Hoofdriool	407	322	415	333
Huistaansluiting	556	628	600	543
Informatieaanvraag	25	28	33	9
Kolken	886	961	1.061	963
Totaal aantal meldingen	2.068	2146	2.388	2.050

Kosten en baten vergeleken

In deze paragraaf worden de kosten en de baten zoals onderzocht in de vorige paragrafen met elkaar vergeleken. De onderbouwingen en bronvermeldingen hiervoor staan eveneens in de voorgaande paragrafen. De vergelijking van de kosten en de baten kunnen als samenvatting van voorgaande gezien worden om zodoende een totaalbeeld van de kosten en baten te krijgen.

Areaalgegevens

Het areaal aan riolering kende t/m 2011 een stijgende lijn. In 2012 is het areaal aan riolering juist iets afgenomen.

Uitgaven

De uitgaven voor dergelijke projecten zijn onderverdeeld in exploitatiekosten en investeringsuitgaven.

De jaarverslagen geven het totaal van de exploitatie en mutatie in reserves van de riolering en waterzuivering weer, evenals het bedrag dat conform het Verbreed Gemeentelijke Rioleringsplan geïnvesteerd is in riolering. Ten opzichte van 2008 is er een duidelijke stijging van de exploitatielasten. Deze lopen op tot 11,7 mln. in 2013. De investering in de riolering volgens het V-GRP loopt echter langzaam terug.

De uitdraai van de financiële administratie van Breda laat voor de exploitatielasten voor riolering, excl. waterzuivering en exclusief kapitaallasten, een licht stijgende lijn van de uitgaven zien.

Bestuurlijke doelstellingen en realisatie van de doelstellingen

De bestuurlijke doelstellingen voor riolering, zoals omschreven in de jaarverslagen, worden gehaald. Soms is er een afwijking naar boven of beneden van enkele procenten.

- 2008:

De doelstelling voor 2008 is dat de beoordeling op schoon, heel en veilig en opzichten van 2006 niet afneemt volgens de in 2006 in het jaarverslag aangehouden percentages.

- 2009:
De enige doelstelling die deels gehaald is, betreft de implementatie van de zorgplicht hemelwater en grondwater. De overige doelstellingen zijn behaald.
- 2010
De bestuurlijke doelstelling voor de riolering luidt als volgt: 'Er is een kwalitatief en kwantitatief goed functionerend rioleringsysteem'. De tweede doelstelling met betrekking tot riolering is dat er geen sprake van maatschappelijke overlast is veroorzaakt door water op straat op in woningen. Beide doelstellingen zijn gehaald. De indicator hiervoor is het percentage van de tevredenheid uit de burgerenquête.
- 2011
In het coalitieakkoord wordt de ambitie uitgesproken dat de huidige kwaliteit van de openbare ruimte gelijk moet blijven. Buitenruimte heeft voor 2011 een bezuinigingstaakstelling. Naast het feit dat vanaf 2009 structureel is bezuinigd op de begroting en de incidentele impuls- en investeringsgeldens aanmerkelijk zijn verminderd, betekent deze taakstelling dat er keuzes gemaakt moeten worden over de beheerkwaliteit in de stad. Er konden minder activiteiten ontwikkeld worden. Gestreefd werd naar gelijkblijvende maatschappelijke waardering. De doelstelling voor riolering was het terugbrengen van achterstallig onderhoud, uitvoeren van het regulier onderhoud en het behalen van het gestelde kwaliteitsniveau in het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan Breda 2009 – 2013. Dit is gerealiseerd.

Meldingen

Het totaal aantal meldingen met betrekking tot de riolering neemt in de jaren 2009 en 2010 licht toe in vergelijking met het jaar 2008. In 2011 lijkt het aantal meldingen vergelijkbaar met het niveau van 2008. De meldingen over riolering in de genoemde jaren hadden betreffen meldingen over de drukriolering, het hoofdriool, de huisaansluiting en kolken.

Verkeerbeheer (VRI)

Kosten en areaalgegevens

Areaalgegevens

Verkeerbeheer omvat beheer en onderhoud van verkeerslichten, verkeersborden, paaltjes, bus sluisen, bewegwijzering, straatnaamborden etc. (Stand van beheer, 2009) Het onderdeel verkeerbeheer wordt in dit onderzoek behandeld door in te gaan op de verkeersregelininstallaties (VRI). In interviews is aangegeven dat Breda 107 VRI's heeft.

Uitgaven

De uitgaven voor verkeerbeheer zijn in de financiële administratie in drie subcategorieën verdeeld:

1. kapitaallasten;
2. uitvoering;
3. wijkzaken.

Verkeerbeheer	2008	2009	2010	2011	2012*
Kapitaallasten	208.560	61.694	100.860	36.166	34.787
Uitvoering	944.912	1.067.630	1.002.839	1.183.077	934.967
Wijkzaken	976.725	889.614	852.552	1.111.350	1.195.229
Totale lasten	2.130.197	2.018.937	1.956.251	2.330.593	2.164.983
Waarvan verkeerslichten:	525.000	539.379	543.625	785.852	727.840
Totaal excl. kapitaallasten	1.921.637	1.957.243	1.855.391	2.294.427	2.130.196

*Begroting

De totale uitgaven aan verkeerbeheer zijn na schommelingen in de tussenliggende jaren, in 2012 ongeveer op hetzelfde niveau als in 2008. Exclusief de kapitaallasten is een daling van de uitgaven in 2010 te zien, waarna deze weer toenemen. De uitgaven aan verkeersregelinstallaties nemen toe in 2011 en 2012.

Wanneer de uitgaven aan verkeerslichten uit bovenstaande tabel gedeeld worden door de areaalgegevens, ontstaat een kengetal dat gecorrigeerd is voor schommelingen in het areaal.

Uitgaven (stuk)	2008	2009	2010	2011	2012*
VRI				7.344	6.802

*Begroting

Voor 2008, 2009 en 2010 zijn geen areaalgegevens bekend. In 2012 is een daling van de uitgaven per VRI geraamd.

Per jaar worden de bijzonderheden kort toegelicht:

Jaarverslag 2008

Binnen dit product worden vele activiteiten uitgevoerd, waarbij over de hele linie kleine voordelige resultaten werden gehaald (120.000 euro)

Jaarverslag 2011

In de productgroep Civiel is het saldo 0,65 mln. euro negatief geworden. De voornaamste oorzaken daarvoor is het afsluiten van een meerjarig onderhoudscontract voor de verkeersregelinstallaties. Gepoogd is te sturen op een neutraal resultaat, maar dit is niet gelukt.

Baten: gewenste en behaalde kwaliteit

Elementplan verkeersvoorzieningen (Juli 2008)

In het Buitenruimteplan (1998) zijn de hoofdlijnen van het beleid van de vakdirectie Buitenruimte opgenomen. De voorzieningen van de gemeente en de uit te voeren beheeractiviteiten zijn onderverdeeld in een aantal elementen (Elementplan verkeersvoorzieningen).

Verkeersvoorzieningen zijn technische voorzieningen in de openbare ruimte met een functie voor het verkeer zoals verkeersregelinstallaties (verkeerslichten, voetgangersoversteekplaatsen, borden, geleide(vang)rails, wegwijzers. Verkeersvoorzieningen zijn onmisbaar voor een goede en veilige afwikkeling van verkeersstromen (Elementplan verkeersvoorzieningen).

In het Buitenruimteplan is gesteld dat prioriteit zal worden gegeven aan de verkeerslichten, in verband met de beperkte aanwezigheid van financiële middelen. Deze prioriteit zal ten koste

gaan van het beheer en onderhoud van overige verkeersvoorzieningen (Elementplan verkeersvoorzieningen).

De verkeersregelinstallaties hebben een gemiddelde levensduur van 15 jaar. Het functioneren van de verkeersregelinstallaties is een gedeelde verantwoordelijkheid. Het functionele onderhoud en de 1 op 1 vervanging is een verantwoordelijkheid van de directie Buitenruimte. De visieontwikkeling, het ontwerp en het vernieuwen van installaties is een verantwoordelijkheid van de directie Stadsontwikkeling. Onderdeel van de VRI's is het Sics/ Vetag inmeldsysteem OV: de aanmelding voor busverkeer openbaar vervoer en hulpdiensten. Er is een achterstand in de vernieuwing van installaties. Jaarlijks worden er circa 2 installaties vernieuwd, terwijl dit er ca. 5 à 6 zouden moeten zijn (Elementplan verkeersvoorzieningen).

De achterstand die aan het ontstaan is in de vervanging en renovatie van de VRI's door gebrek aan middelen bij VSO is zorgwekkend om drie redenen (Elementplan verkeersvoorzieningen):

- overschrijding van de technische afschrijvingstermijn leidt tot verhoging van beheerkosten;
- slijtage leidt tot een verhoogde kans op uitval;
- hard- en software verouderen en kunnen bij uitval niet snel vervangen worden.

In 2007 is budget beschikbaar gesteld om achterstanden in te lopen (Elementplan verkeersvoorzieningen).

Jaarverslag 2008

De ambitie van het college is een schone, hele en veilige leefomgeving (Jaarverslag 2008). De doelstelling voor wat betreft 'schoon' is voor Breda niet gehaald. Alleen voor de hoofdwegen is een hoger percentage tevredenheid gehaald (Jaarverslag 2008). Bij het onderdeel 'heel' zijn de doelstellingen over het algemeen gehaald, of net niet gehaald (bij fietspaden). De doelstelling voor hoofdwegen is ruimschoots gehaald (Jaarverslag 2008). Bij het onderdeel 'veilig' zijn de doelstellingen over het algemeen (net) niet gehaald. Alleen voor de woongebieden is de doelstelling gehaald. Bij fietspaden ligt het resultaat 5% onder de doelstelling. Bij hoofdwegen slechts 1% (Jaarverslag 2008).

Stand van beheer en onderhoud Openbare ruimte Breda 2009

In deze notitie staat een overzicht van de stand van zaken op het gebied van beheer en onderhoud per element uit de openbare ruimte van de gemeente Breda. Per element wordt in een beeld gegeven van de huidige beschikbare middelen (Stand van beheer, 2009).

Verkeerbeheer omvat beheer en onderhoud van verkeerslichten, verkeersborden, paaltjes, bus sluisen, bewegwijzering, straatnaamborden etc. Het reguliere onderhoud is gedekt via het budget: inspectie, storingen, calamiteiten, schadeherstel en klein onderhoud.

Er zijn in de stad vele straatnaamborden die vervangen moeten worden, vanwege de slechte leesbaarheid. Er is (nog) geen totaaloverzicht van de toestand van dit areaal. Een inspectie van alle straatnaamborden stadsbreed is erg arbeidsintensief en kostbaar. Daar is geen budget voor.

Verkeerstekens: er zijn zeer veel verkeersborden in de gemeente Breda. Er bestaat tevens een onderhoudsachterstand. Er is nog geen totaalinzicht in het totale areaal en de mogelijkheden om het aantal borden terug te dringen. Dat wordt nu onderzocht. Hoewel exacte cijfers nog niet voorhanden zijn, wordt het benodigd structureel budget voor vervanging geschat op ca 200.000 euro per jaar.

Wegmarkeringen: er is de afgelopen jaren structureel te weinig budget geweest voor onderhoud

aan wegmarkeringen (lijnen, haaiantanden). De eenmalig achterstand bedraagt ca. €500.000. Benodigd structureel budget voor instandhouding en voorkomen van nieuwe achterstanden is ca. €150.000. Voor vervanging en groot onderhoud aan straatnaamborden, verkeerstekens en wegmarkeringen is te weinig budget.

Er is per jaar een totaalbudget van 2,5 mln. euro nodig.

Jaarverslag 2009

De openbare ruimte van Breda is het visitekaartje van de stad. Vanuit het coalitieakkoord 'Kiezen voor elkaar' wordt het accent gelegd op 'schoon' (het schoonhouden van de buitenruimte) en 'heel en veilig' (de aanpak van slechte verhardingen, de veiligheid en bereikbaarheid van woon- en werkgebieden voor langzaam verkeer en de veiligheid en bereikbaarheid van de hoofdwegen). Ook krijgt het buitengebied een extra impuls.

De bestuurlijke doelstelling voor wat betreft de verkeerbeheer luidt als volgt (Jaarverslag 2009):

Doelstelling	Te behalen resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score	Realisatie
De Bredase openbare ruimte is aantrekkelijk en van een goede kwaliteit	De Bredase openbare ruimte is in de ogen van Bredanaars minimaal even schoon, heel en veilig als in 2008	Uitvoering activiteitenprogramma 2009	Meten waardering burgers (% Bredanaars dat de stad als voldoende beoordeelt) via burger enquête / voorjaars enquête op de onderdelen schoon, heel en veilig	Schoon 87% Heel 89% Veilig 86%	88% 91% 86%

Jaarverslag 2010

Speerpunten zijn het schoonhouden van de buitenruimte, de aanpak van slechte verhardingen, veiligheid van langzaam verkeer, het tegengaan van verloedering in het openbaar groen en een goed rioleringsnet.

De bestuurlijke doelstelling voor wat betreft de verkeerbeheer luidt als volgt (Jaarverslag 2010):

Doelstelling	Te behalen resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score	Realisatie
De Bredase openbare ruimte is mooi ingericht, goed onderhouden en uitnodigend	De Bredase openbare ruimte is in de ogen van Bredanaars minimaal even schoon, heel en veilig als in 2006	Uitvoering activiteitenprogramma 2010	Meten waardering burgers (% Bredanaars dat de stad als voldoende beoordeelt) via burger enquête / voorjaars	Schoon 88% Heel 89% Veilig 85%	87% 89% 83%

Doelstelling	Te behalen resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score	Realisatie
			enquête op de onderdelen schoon, heel en veilig		
Burgers zijn tevreden over de staat van onderhoud en de kwaliteit van de verkeersvoorzieningen	Instandhouding van het areaal verkeersvoorzieningen, conform het vastgestelde beleidsplan	Preventief onderhoud aan de verkeersregelinstanties Regulier onderhoud en klein onderhoud n.a.v inspecties of klantvragen	Via effectrapportages bepalen % voldoende en goed voor wat betreft: Technische staat bebording Aantal meldingen bij servicepunt over slechte staat bebording	Percentage voldoende en goed uit effectwaaming 80% Aantal meldingen neemt af	93% Niet gerealiseerd: 2009: 548 2010: 550

De doelstelling voor wat betreft de technische staat van de bebording is gehaald. Het aantal meldingen is echter niet afgenomen.

Jaarverslag 2011

De bestuurlijke doelstelling voor wat betreft de verkeerbeheer luidt als volgt (Jaarverslag 2011):

Doelstelling	Te behalen resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score	Realisatie
Gebruikers van de Bredase openbare ruimte waarderen die als leefomgeving en voelen zich daar verantwoordelijk voor. Zij zien de gemeente daarbij als partner	Het beheer van de Bredase openbare ruimte is gebaseerd op de kernwaarden ; gedeeld, herkenbaar en duurzaam	Uitvoeren van activiteitenprogramma 2011	Beleving van de gebruikers van de openbare ruimte	88% beleeft openbare ruimte als schoon 89% beleeft de openbare ruimte als heel 86% beleeft de openbare ruimte als veilig	88% 89% 85%
		Duurzaam in stand houden van verkeer en straat meubilair conform het vastgestelde beleidsplan en de beheerdoelstelling.	Effectwaamerning	Verkeersmeubilair voldoet voor 90% aan beeldkwaliteit A of B	96%

Voor verkeersvoorzieningen is ten dele een specifieke doelstelling opgenomen. Dit betreft de kwaliteit van het verkeersmeubilair. Deze doelstelling is gehaald. Verder zijn de doelstellingen voor wat betreft schoon, heel en veilig van toepassing.

Begroting 2012

Ten aanzien van de bestuurlijke doelstellingen wordt in 2012 het volgende gehanteerd:

Doelstelling	Te behalen resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score
		Duurzaam in stand houden van verkeer en straat meubilair conform het vastgestelde beleidsplan en de beheerdoelstelling.	Effectwaamerning	Status: Verkeersmeubilair voldoet voor 90% aan beeldkwaliteit A of B
				Netheid: Verkeersmeubilair voldoet voor 90% aan beeldkwaliteit A of B

Begroting 2013

In de begroting 2013 wordt als doelstelling gehanteerd dat 70% van de bewoners tevreden is over de bruikbaarheid van de publieke ruimte, en dat 80% de publieke ruimte als schoon, heel en veilig beschouwd.

Meldingen en mening van de burgers

Over de verkeersvoorzieningen zijn de volgende aantallen meldingen binnengekomen (Elementplan verkeersvoorzieningen):

Meldingen	2005	2006	2007
Bew egwijzering ANWB	12	2	0
Verkeersborden	657	705	710
Straatnaamborden	253	221	212
Verkeersregelinstallatie	393	402	738
Parkeerroute informatie systeem	Onbekend	4	5
Markeringen	Onbekend	55	134
Afsluitsystemen	21	25	26
Totaal	1.338	1.414	1.825

In 2007 is er een grote stijging te zien van het aantal meldingen over verkeersregelinstallaties. Sinds 2007 wordt gebruik gemaakt van de kwaliteitscentrale van de verkeersregelinstallaties voor het signaleren van storingen. Deze storingen worden automatisch gemeld aan het meldpunt. Hierdoor is men niet meer afhankelijk van de signalering door de burger of de inspecteur. Getoetst aan landelijke meldingscijfers zijn de hierboven genoemde scores niet hoog. De meldingen gaan over zeer uiteenlopende zaken. Calamiteiten bij VRI's bijvoorbeeld betreffen het uitvallen van een rode lamp tot en met de uitval van een volledige VRI. Meldingen van burgers over verkeers- en straatnaamborden hebben betrekking op te late vervanging waardoor borden versleten zijn. Een andere melding is vervuiling (bijvoorbeeld door algengroei) van de borden waardoor ze niet meer leesbaar zijn of te late snoei van groen waardoor borden in het openbaar groen verdwijnen (Elementplan verkeersvoorzieningen).

Het aantal meldingen met betrekking tot de verkeersregelinstallaties neemt in 2009 af in vergelijking met het voorgaande jaar. Het zijn met name de meldingen over lantaarnpaalreparaties die in 2009 uitblijven. In de jaren na 2009 neemt het aantal meldingen in deze categorie flink toe. In de jaren 2011 en 2012 lijkt het aantal meldingen weer op het niveau van 2008 te liggen.

Het percentage Bredanaars dat het onderhoud van verkeer- en straatnaamborden met een onvoldoende beoordeelt blijft in de jaren 2008, 2009 en 2010 nagenoeg constant. 1 op de 10 Bredanaars geeft aan dat Straatnaamborden slecht zichtbaar zijn. Dit percentage onvoldoendes blijft over de jaren heen nagenoeg gelijk. Op de andere onderhoudsaspecten (heel en schoon) wordt er beter gescoord. Het percentage onvoldoendes op deze aspecten blijft redelijk stabiel in vergelijking met andere jaren.

Vanaf 2008 zijn de meldingen middels andere categorieën gemeten. Het totale aantal meldingen is aanzienlijk lager dan in de periode 2005 – 2007.

Meldingen	2008	2009	2010	2011
Verkeersregelinstallatie				
Afstelling	72	61	93	82
Bussluis (Houtmarkt-Bavelselaan)	18	19	11	26
DRIS	0	0	0	4
Meldingen extern areaal	7	2	4	3
Reparatie – drukknop	38	43	25	15
Reparatie – lantaarn	561	331	631	534
Reparatie – lus	116	267	213	211
Reparatie – mast	41	16	15	8
Uitbreiding/verplaatsing	7	4	3	8
Vervanging	1	1	0	0
Totaal aantal meldingen	861	745	995	891

* meldingen t/m 31-10-2012

In de jaren 2004, 2005, 2008 en 2009 is gemeten hoe inwoners van Breda de omleidingen bij wegwerkzaamheden beoordelen. Uit de enquête van 2009 blijkt dat 75 procent de omleiding als duidelijk beoordeelt. Dit percentage blijft nagenoeg stabiel in vergelijking met andere jaren. In 2009 beoordeelt zestien procent van de Bredanaars de omleiding als onduidelijk. In het jaar 2008 was dit percentage achttien procent. Uit de vergelijking tussen de verschillende metingen blijkt in 2005 de meeste voldoende en de minste onvoldoende worden toegekend aan de duidelijkheid van de omleidingen bij wegwerkzaamheden.

Percentage Bredanaars dat het onderhoud van verkeer- en straatnaamborden met een <u>onvoldoende</u> beoordeelt	2008	2009	2010
Verkeersborden:			
Heel	3%	2%	3%
Schoon	7%	7%	6%
Goed leesbaar	5%	4%	6%
Goed zichtbaar	7%	8%	9%
Straatnaamborden:			
Heel	3%	3%	3%
Schoon	7%	6%	6%
Goed leesbaar	9%	8%	8%
Goed zichtbaar	11%	11%	12%

Beoordeling van de duidelijkheid in omleidingen bij wegwerkzaamheden – in percentages	2004	2005	2008	2009
Duidelijk	76	79	75	75
Weet niet	6	7	7	9
Onduidelijk	18	14	18	16

Kosten en baten vergeleken

Areaalgegevens

Verkeerbeheer omvat beheer en onderhoud van verkeerslichten, verkeersborden, paaltjes, bus sluisen, bewegwijzering, straatnaamborden etc. (Stand van beheer, 2009) Het onderdeel verkeerbeheer wordt in dit onderzoek behandeld door in te gaan op de verkeersregelinstallaties (VRI). In interviews is aangegeven dat Breda 107 VRI's heeft.

Uitgaven

De totale uitgaven aan verkeerbeheer zijn na schommelingen in de tussenliggende jaren, in 2012 ongeveer op hetzelfde niveau als in 2008. Exclusief de kapitaallasten is een daling van de uitgaven in 2010 te zien, waarna deze weer toenemen. De uitgaven aan verkeersregelinstanties nemen toe in 2011 en 2012.

Kwaliteit

In het Buitenruimteplan is gesteld dat prioriteit zal worden gegeven aan de verkeerslichten, in verband met de beperkte aanwezigheid van financiële middelen. Deze prioriteit zal ten koste gaan van het beheer en onderhoud van overige verkeersvoorzieningen (Elementplan verkeersvoorzieningen).

De achterstand die aan het ontstaan is in de vervanging en renovatie van de VRI's door gebrek aan middelen bij VSO is zorgwekkend om drie redenen (Elementplan verkeersvoorzieningen):

- overschrijding van de technische afschrijvingstermijn leidt tot verhoging van beheerkosten;
- slijtage leidt tot een verhoogde kans op uitval;
- hard- en software verouderen en kunnen bij uitval niet snel vervangen worden.

In 2007 is budget beschikbaar gesteld om achterstanden in te lopen (Elementplan verkeersvoorzieningen).

Er zijn in de stad vele straatnaamborden die vervangen moeten worden, vanwege de slechte leesbaarheid. Er is (nog) geen totaaloverzicht van de toestand van dit areaal. Een inspectie van alle straatnaamborden stadsbreed is erg arbeidsintensief en kostbaar. Daar is geen budget voor. (Stand van beheer, 2009).

Verkeerstekens: er zijn zeer veel verkeersborden in de gemeente Breda. Er bestaat tevens een onderhoudsachterstand. Er is nog geen totaalinzicht in het totale areaal en de mogelijkheden om het aantal borden terug te dringen. Dat wordt nu onderzocht. Hoewel exacte cijfers nog niet voorhanden zijn, wordt het benodigd structureel budget voor vervanging geschat op ca 200.000 euro per jaar (Stand van beheer, 2009).

Wegmarkeringen: er is de afgelopen jaren structureel te weinig budget geweest voor onderhoud aan wegmarkeringen (lijnen, haaiantanden). De eenmalig achterstand bedraagt ca. € 500.000. Benodigd structureel budget voor instandhouding en voorkomen van nieuwe achterstanden is ca. € 150.000. Voor vervanging en groot onderhoud aan straatnaamborden, verkeerstekens en wegmarkeringen is te weinig budget (Stand van beheer, 2009).

Er is per jaar een totaalbudget van 2,5 mln. euro nodig.

Bestuurlijke doelstellingen en realisatie van de doelstellingen

De doelstelling voor wat betreft 'schoon' is voor Breda in 2008 niet gehaald. Alleen voor de hoofdwegen is een hoger percentage tevredenheid gehaald (Jaarverslag 2008). Bij het onderdeel 'heel' zijn de doelstellingen over het algemeen gehaald, of net niet gehaald (bij fietspaden). De doelstelling voor hoofdwegen is ruimschoots gehaald (Jaarverslag 2008). Bij het onderdeel 'veilig' zijn de doelstellingen over het algemeen (net) niet gehaald. Alleen voor de woongebieden is de doelstelling gehaald. Bij fietspaden ligt het resultaat 5% onder de doelstelling. Bij hoofdwegen slechts 1% (Jaarverslag 2008).

In 2009 zijn de doelstellingen wel gehaald. In 2010 is alleen de doelstelling 'veilig' net niet gehaald. De technische staat van de bebording is ruimschoots gehaald (93% ten opzichte van de doelstelling van 80%). Het aantal meldingen is, zoals tot doel gesteld, echter niet gedaald.

Meldingen en mening van de burgers

Het aantal meldingen is, zoals tot doel gesteld, niet gedaald. In 2009 waren er 548 meldingen en in 2010 550.

Ecologie

Kosten en areaalgegevens

Hierbij gaat het om de som van bermen en ecologisch beheer in aantal hectare. Het areaal ziet er als volgt uit:

Ecologie	2008	2009	2010	2011	2012
Bermen (Ha)	438	454	460	419	476
Ecologisch beheer (Ha)	364	358	365	370	373
Totaal (Ha)	802	812	825	789	849

Uitgaven

De uitgaven voor ecologisch groen zijn in de financiële administratie in drie subcategorieën verdeeld:

1. kapitaallasten;
2. uitvoering;
3. wijkzaken.

Ecologisch groen	2008	2009	2010	2011	2012*
Kapitaallasten	0	0	0	0	0
Uitvoering	520.022	1.393.443	1.372.992	1.423.983	1.130.372
Wijkzaken	719.388	125.479	104.799	65.242	106.385
Totale lasten	1.239.410	1.518.922	1.477.791	1.489.225	1.236.757
Totaal excl. kapitaallasten	1.239.410	1.518.922	1.477.791	1.489.225	1.236.757

*Begroting.

De totale uitgaven aan ecologisch groen zijn na een stijging in 2009, 2010 en 2011 naar 1,5 mln. euro, in 2012 weer terug gebracht naar het niveau van 2008 van 1,2 mln. euro.

Wanneer de totale uitgaven uit bovenstaande tabel gedeeld worden door de areaalgegevens, ontstaat een kengetal dat gecorrigeerd is voor schommelingen in het areaal.

Uitgaven (km)	2008	2009	2010	2011	2012*
	1.545	1.871	1.791	1.887	1.457

*Begroting.

Per jaar worden de bijzonderheden kort toegelicht:

Jaarverslag 2010

De investeringsbudgetten van Groen zijn voornamelijk uitgegeven aan rooien en vervangen van bomen, reconstructies van plantvakken naar aanleiding van maatschappelijke verzoeken, enkele kleine ecologische projecten, de aanleg van een kunstgras trapveld, aanpak van wortelopdruk en ten slotte de aanpak van graffiti in de binnenstad.

Jaarverslag 2011

Er zijn diverse kleine investeringen in de ecologische hoofdstructuur gedaan, zoals het aanleggen van ecologische verbindingzones.

Baten: gewenste en behaalde kwaliteit

Elementplan openbaar groen, deelplan Ecologische groenstructuur

In het Buitenruimteplan (1998) zijn de hoofdlijnen van het beleid van de vakdirectie Buitenruimte opgenomen. De voorzieningen van de gemeente en de uit te voeren beheeractiviteiten zijn onderverdeeld in een aantal elementen.

Het elementplan "Openbaar Groen" is opgebouwd uit drie deelplannen: openbaar groen, bomen en ecologische groenstructuur. Dit deelplan beschrijft het beheer van de groene elementen in de ecologische groenstructuur in de gemeente Breda. Voorbeelden hiervan zijn: bos (inclusief mantel- en zoomvegetatie), hakhout en kruiden-/grasvegetatie. Niet groene elementen zoals zandpaden, wegen en civieltechnische kunstwerken die ook onderdeel uitmaken van de ecologische groenstructuur, worden in de betreffende elementplannen uitgewerkt. Het ecologisch beheer van groene elementen buiten de ecologische groenstructuur wordt meegenomen in het deelplan openbaar groen.

Doordat momenteel niet structureel ecologisch wordt beheerd, is het niet duidelijk wat de huidige kosten zijn voor het ecologische beheer. De eenheidsprijs (exploitatie) voor ecologisch beheer in met name het buitengebied is echter substantieel lager dan de eenheidsprijs voor landschappelijk beheer. Om echter tot verantwoord ecologisch beheer te komen dienen ook investeringen plaats te vinden.

Jaarverslag 2008

De ambitie van het college is een schone, hele en veilige leefomgeving (Jaarverslag 2008). De doelstelling voor wat betreft 'schoon' is voor Breda totaal niet gehaald. Alleen voor de hoofdwegen is een hoger percentage tevredenheid gehaald (Jaarverslag 2008). Bij het onderdeel 'heel' zijn de doelstellingen over het algemeen gehaald, of net niet gehaald (bij fietspaden). De doelstelling voor hoofdwegen is ruimschoots gehaald (Jaarverslag 2008). Bij het onderdeel 'veilig' zijn de doelstellingen over het algemeen (net) niet gehaald. Alleen voor de woongebieden is de doelstelling gehaald. Bij fietspaden ligt het resultaat 5% onder de doelstelling. Bij hoofdwegen slechts 1% (Jaarverslag 2008).

Stand van beheer en onderhoud Openbare ruimte Breda 2009

In deze notitie staat een overzicht van de stand van zaken op het gebied van beheer en onderhoud per element uit de openbare ruimte van de gemeente Breda. Per element wordt in een beeld gegeven van de huidige beschikbare middelen (Stand van beheer, 2009).

Dit element bevat het maaien van de wegbermen, het ecologisch beheer van groenstroken, gemeentelijke natuurgebieden en enkele parken.

Er is structureel te weinig budget beschikbaar voor het verlagen van berm. Hierdoor ontstaat er wateroverlast op wegen en komt de verkeersveiligheid in het geding. Er is per jaar structureel 125.000 euro nodig voor het verlagen van wegbermen. Verder is er onvoldoende exploitatiebudget voor het bermbeheer bij invals wegen, dat voor een meer representatief beeld moet zorgen (25.000 euro) en voor het aanpassen van het oeverbeheer als gevolg van de facelift stedelijk water (15.000 euro). Voor het uitvoeren van het eco-bestek is tenslotte een tekort op de exploitatiebegroting van 35.000 euro.

Er is te weinig budget beschikbaar voor het treffen van kleinschalige ecologische inrichtingsmaatregelen. Daardoor kunnen ecologische beleidsdoelstellingen niet geheel gerealiseerd worden. Voor ecologische projecten zou elk jaar 100.000 euro (investering) beschikbaar moeten zijn.

Jaarverslagen 2009–2011 en begroting 2012

Evenals in 2008 zijn er in de periode 2009–2012 geen specifieke doelstellingen voor ecologisch groen in de jaarverslagen en begrotingen opgenomen. Wel zijn er de doelstellingen voor 'schoon, heel en veilig'. In 2009 zijn deze doelstellingen gehaald. In 2010 zijn de doelen voor 'schoon' en 'veilig' net niet gehaald, en in 2011 is de doelstelling voor 'veilig' net niet gehaald. De doelstelling voor 'schoon' is naar beneden bijgesteld van 88% in 2011 naar 80% in 2012.

Begroting 2013

In de begroting 2013 wordt als doelstelling gehanteerd dat 70% van de bewoners tevreden is over de bruikbaarheid van de publieke ruimte, en dat 80% de publieke ruimte als schoon, heel en veilig beschouwd.

De gemeente wil een aantrekkelijke stad met een eigen identiteit via borging en versterking van de cultuurhistorische en ecologische waarden in de stad, de omliggende dorpen en het buitengebied.

Ten aanzien van ecologisch beheer wil de gemeente om duurzaamheid te bevorderen geen chemische onkruidbestrijdingsmiddelen gebruiken.

Meldingen en mening van de burgers

Er zijn bij Ecorys geen meldingen van burgers over het ecologisch groen bekend.

Kosten en baten vergeleken

Areaalgegevens

Hierbij gaat het om de som van bermen en ecologisch beheer in aantal hectare. Het areaal ziet er als volgt uit:

Ecologie	2008	2009	2010	2011	2012
Bermen (Ha)	438	454	460	419	476
Ecologisch beheer (Ha)	364	358	365	370	373
Totaal (Ha)	802	812	825	789	849

Uitgaven

De totale uitgaven aan ecologisch groen zijn na een stijging in 2009, 2010 en 2011 naar 1,5 mln. euro, weer terug gebracht naar het niveau van 2008 van 1,2 mln. euro.

Bestuurlijke doelstellingen en realisatie van de doelstellingen

De doelstelling voor wat betreft 'schoon' is voor Breda niet gehaald. Alleen voor de hoofdwegen is een hoger percentage tevredenheid gehaald (Jaarverslag 2008).

Bij het onderdeel 'heel' zijn de doelstellingen over het algemeen gehaald, of net niet gehaald (bij fietspaden). De doelstelling voor hoofdwegen is ruimschoots gehaald (Jaarverslag 2008).

Bij het onderdeel 'veilig' zijn de doelstellingen over het algemeen (net) niet gehaald. Alleen voor de woongebieden is de doelstelling gehaald. Bij fietspaden ligt het resultaat 5% onder de doelstelling.

Bij hoofdwegen slechts 1% (Jaarverslag 2008). In 2009 zijn de doelstellingen wel gehaald. In 2010 en 2011 is alleen de doelstelling 'veilig' net niet gehaald.

In 2012 is de doelstelling voor 'schoon verlaagd van 88% naar 80%. In de begroting van 2013 is eveneens 80% als doelstelling voor schoon, heel en veilig gehanteerd. Voor heel en veilig betekent dit een verlaging van de doelstelling.

Er zijn geen specifieke doelstellingen voor ecologisch groen die over de jaren gemeten zijn.

Meldingen en mening van de burgers

Er zijn bij Ecorys geen meldingen van burgers over het ecologisch groen bekend. De doelstellingen van schoon, heel en veilig worden echter gebaseerd op de burger enquêtes.

Gladheidsbestrijding

Kosten en areaalgegevens

Hierbij gaat bij gladheidsbestrijding het om het aantal te strooien kilometers. Strooien in 2 rijrichtingen telt ook dubbel in het aantal km. Concreet gaat om het totaal van wegen en fietspaden waar gestrooid wordt. Het aantal km weg dat gestrooid wordt per jaar ziet er als volgt uit:

Km gladheidsbestrijding	2008	2009	2010	2011	2012
Gladheidsbestrijding	511	522	602	606	606

Na een toename in 2010 is het aantal km de laatste jaren stabiel op ruim 600 km.

Uitgaven

De uitgaven voor gladheidsbestrijding zijn in de financiële administratie in drie subcategorieën verdeeld:

1. kapitaallasten;
2. uitvoering;
3. wijkzaken.

Gladheidsbestrijding	2008	2009	2010	2011	2012*
Kapitaallasten	152.424	150.790	147.017	142.110	138.399
Uitvoering	0	0	0	0	0
Wijkzaken	594.506	1.037.062	1.894.885	719.857	542.399
Totale lasten	746.930	1.187.852	2.041.902	861.967	680.798
Totaal excl. kapitaallasten	594.506	1.037.062	1.894.885	719.857	542.399

*Begroting

De uitgaven aan gladheidsbestrijding verschillen sterk per jaar.

Wanneer de totale uitgaven uit bovenstaande tabel gedeeld worden door de areaalgegevens, ontstaat een kengetal dat gecorrigeerd is voor schommelingen in het areaal.

Uitgaven (km)	2008	2009	2010	2011	2012*
Gladheidsbestrijding	1.163	1.987	3.148	1.188	895

*Begroting

Ook per kilometer lopen de uitgaven sterk uiteen.

Per jaar worden de bijzonderheden kort toegelicht:

Begroting 2012

Binnen de begroting gladheidsbestrijding wordt in 2012 rekening gehouden met 30 in plaats van 20 acties naar aanleiding van strenge winters (collegebesluit 2010). De dekking valt binnen de begroting van het taakveld Buitenruimte.

Baten: gewenste en behaalde kwaliteit

Elementplan reiniging, deelplan gladheidsbestrijding (Juli 2005)

In het Buitenruimteplan (1998) zijn de hoofdlijnen van het beleid van de vakdirectie Buitenruimte opgenomen. De voorzieningen van de gemeente en de uit te voeren beheeractiviteiten zijn onderverdeeld in een aantal elementen.

Reiniging heeft betrekking op de gehele openbare ruimte. Dit betekent dat reiniging betrekking heeft op elk element en gebiedstype. Onder reiniging wordt hier verstaan cyclische reiniging, graffitiwrijving, gladheidsbestrijding en onkruidbestrijding op verhardingen. Aangezien de aanpak van deze vier onderdelen zeer divers is, worden deze deelplannen apart uitgewerkt.

Gladheidsbestrijding is een bijzonder onderdeel van reiniging. Het uitvoeren van gladheidsbestrijding vormt een onderdeel van de zorgplicht die de gemeente heeft voor het in goede en veilige staat verkeren van wegen. Hiernaast betreft het maar een beperkte periode van het jaar en door het weersafhankelijke karakter is de activiteit beperkt programmeerbaar.

In Breda worden niet alle wegen gestrooid, dit in verband met economische en sociale aspecten en de milieubelasting. Afhankelijk van de verwachte gladheid wordt een keuze gemaakt in te rijden routes. Hierbij worden de volgende routes onderscheiden:

- hoofdroutes;
- invalswegen;
- klinkerwegen;
- fietspaden: hoofdfietsroutes;
- bruggen en viaducten.

Hierbij gaat het om circa 600 kilometer rijbaan en circa 260 kilometer fietspad. Deze routes worden binnen 2 1/2 uur gereden. Bij aanhoudende gladheid wordt tijdens reguliere uren bijgestrooid bij onder andere zorginstellingen, scholen en bushaltes, dit is vanuit het verleden gegroeid.

Jaarverslag 2008

De ambitie van het college is een schone, hele en veilige leefomgeving (Jaarverslag 2008). De doelstelling voor wat betreft 'schoon' is voor Breda totaal niet gehaald. Alleen voor de hoofdweg is een hoger percentage tevredenheid gehaald (Jaarverslag 2008). Bij het onderdeel 'heel' zijn de doelstellingen over het algemeen gehaald, of net niet gehaald (bij fietspaden). De doelstelling voor hoofdweg is ruimschoots gehaald (Jaarverslag 2008). Bij het onderdeel 'veilig' zijn de doelstellingen over het algemeen (net) niet gehaald. Alleen voor de woongebieden is de doelstelling gehaald. Bij fietspaden ligt het resultaat 5% onder de doelstelling. Bij hoofdweg slechts 1% (Jaarverslag 2008).

Stand van beheer en onderhoud Openbare ruimte Breda 2009

In deze notitie staat een overzicht van de stand van zaken op het gebied van beheer en onderhoud per element uit de openbare ruimte van de gemeente Breda. Per element wordt in een beeld gegeven van de huidige beschikbare middelen (Stand van beheer, 2009).

Bij gladheidsbestrijding worden vaststaande routes op gemeentelijke wegen gestrooid. Dit zijn met name hoofdwegen en hoofd fietspaden. Naar aanleiding van de extreme winterse omstandigheden van 2008 is onderzocht of de routes uitgebreid moeten worden. In het budget zijn 20 strooirondes opgenomen. Indien meer budget benodigd is wordt dit toegevoegd.

Jaarverslag 2009 – 2011

Evenals in 2008 zijn er in de periode 2009 – 2012 geen specifieke doelstellingen voor gladheidsbestrijding in de jaarverslagen opgenomen. Wel zijn er de doelstellingen voor 'schoon, heel en veilig'. In 2009 zijn deze doelstellingen gehaald. In 2010 zijn de doelen voor 'schoon' en 'veilig' net niet gehaald, en in 2011 is de doelstelling voor 'veilig' net niet gehaald.

Begroting 2012

De bestuurlijke doelstellingen voor gladheidsbestrijding zijn:

Doelstelling	Te behalen resultaat	Activiteiten	Indicator	Begrote score
		Waarborgen van veilig gebruik van (hoofd)wegen in geval van gladheid door winterse omstandigheden	Gladheidsbestrijdingsrondes rijden binnen de gestelde normtijd	100% op basis van steekproef analyse.

Begroting 2013

In de begroting 2013 wordt als doelstelling gehanteerd dat 70% van de bewoners tevreden is over de bruikbaarheid van de publieke ruimte, en dat 80% de publieke ruimte als schoon, heel en veilig beschouwd.

Meldingen en mening van de burgers

Er zijn bij Ecorys geen meldingen van burgers over gladheidsbestrijding bekend.

Kosten en baten vergeleken

Areaalgegevens

Na een toename in 2010 is het aantal km de laatste jaren stabiel op ruim 600 km.

Uitgaven

De uitgaven aan gladheidsbestrijding verschillen sterk per jaar.

Bestuurlijke doelstellingen en realisatie van de doelstellingen

In Breda worden niet alle wegen gestrooid, dit in verband met economische en sociale aspecten en de milieubelasting. Afhankelijk van de verwachte gladheid wordt een keuze gemaakt in te rijden routes. Hierbij worden de volgende routes onderscheiden:

- hoofdroutes;
- invalswegen;
- klinkerwegen;

- fietspaden: hoofdfietsroutes;
- bruggen en viaducten.

Hierbij gaat het om circa 600 kilometer rijbaan en circa 260 kilometer fietspad. Deze routes worden binnen 2 1/2 uur gereden. Bij aanhoudende gladheid wordt tijdens reguliere uren bijgestrooid bij onder andere zorginstellingen, scholen en bushaltes, dit is vanuit het verleden gegroeid (Elementplan gladheidsbestrijding).

Bij gladheidsbestrijding worden vaststaande routes op gemeentelijke wegen gestrooid. Dit zijn met name hoofdwegen en hoofdfietspaden. Naar aanleiding van de extreme winterse omstandigheden van 2008 is onderzocht of de routes uitgebreid moeten worden. In het budget zijn 20 stroirondes opgenomen. Indien meer budget benodigd is wordt dit toegevoegd (Stand van beheer, 2009).

Meldingen en mening van de burgers

Er zijn bij Ecorys geen meldingen van burgers over gladheidsbestrijding bekend.

Bijlage 2 Benchmark andere gemeenten

Naast het beeld van Breda zelf is een vergelijking gemaakt van de uitgaven aan beheer en onderhoud van de openbare ruimte met Den Bosch, Helmond en Eindhoven. Door deze vergelijking ontstaat een beeld van Breda hoog of juist laag zit met haar uitgaven. In de onderstaande paragrafen worden de verschillende elementen behandeld:

Verharding

Hierbij gaat het om de som van gesloten en open verharding, half verhard en onverhard in aantal hectare en in €. Excl. Werkterreinen en inritten. Het areaal aan verharding ziet er voor de verschillende gemeenten als volgt uit:

Areaal in Ha	2008	2009	2010	2011
Breda	997*	997	1.000	1.007
Den Bosch	792	798	798	819
Helmond				496
Eindhoven			1.270	1.275

* Voor 2008 zijn geen specifieke gegevens voor Breda beschikbaar. Het aantal km van 2009 is voor 2008 overgenomen.

Breda heeft een groter areaal aan verharding dan Den Bosch, maar een kleiner areaal dan Eindhoven. Eindhoven, Helmond en Den Bosch geven meer uit aan hun verharding.

Totale uitgaven	2008	2009	2010	2011
Breda	2.853.337	4.795.578	3.769.308	2.761.133
Den Bosch	4.590.082	4.848.555	5.661.926	5.820.644
Helmond	3.880.507	4.035.605	4.244.955	3.420.916
Eindhoven			6.117.412	8.078.213

Den Bosch en Eindhoven laten een groeiende tendens van de uitgaven zien. Bij de gemeente Helmond is in 2011 aanzienlijk minder uitgegeven aan beheer en onderhoud van verharding dan de jaren ervoor. Breda heeft vanaf 2009 de uitgaven zien dalen. Kanttekening hierbij is dat in 2012 in Breda extra budget (van c.a. 1 mln. euro) is vrijgemaakt voor verharding waardoor het budget uitkomt op 3,4 mln. euro.

Uitgaven (ha)	2008	2009	2010	2011
Breda	2.861	4.809	3.768	2.742
Den Bosch	5.797	6.073	7.091	7.111
Helmond	7.823	8.136	8.558	6.897
Eindhoven			4.787	6.336

Per hectare geeft Breda aanzienlijk minder uit aan beheer en onderhoud van verharding dan de andere gemeenten. De uitgaven per hectare volgen in de gemeenten dezelfde ontwikkeling in de tijd als bij de totale uitgaven.

Groen

Hierbij gaat het om de som van plantsoen (inclusief gazon) in aantal hectare en in €. Hier zitten de onderdelen bomen, waardevolle bomen en te maaien gazon in. Bij Helmond is ook het ecologisch groen bij het groen opgenomen. Het areaal aan groen ziet er voor de verschillende gemeenten als volgt uit:

Areaal in Ha	2008	2009	2010	2011
Breda	537	537	561	527
Den Bosch	484	484	483	487
Helmond				524
Eindhoven			669	690

* Voor 2008 zijn geen specifieke gegevens voor Breda beschikbaar. Het aantal km van 2009 is voor 2008 overgenomen.

Het aantal hectare groen is in Breda afgenomen. In Den Bosch is het aantal hectare ongeveer gelijk gebleven. Van Helmond en Eindhoven zijn onvoldoende gegevens beschikbaar om een beeld over te tijd te kunnen geven.

De ontwikkelingen van de totale uitgaven aan het beheer en onderhoud van groen laten in de vier gemeenten een divers beeld zien.

Exclusief de kapitaallasten lopen de uitgaven van Breda op van 8 mln. euro in 2008 naar 11,2 mln. euro in 2009. In 2010 en 2011 liggen de uitgaven rond 10 mln. euro. In 2012 dalen de uitgaven naar 9,3 mln. euro. Dit is inclusief de taakstelling van 1,5 mln. euro.

De uitgaven aan groen van Den Bosch lopen geleidelijk aan op van 5,7 mln. euro in 2008 naar 6,5 mln. euro in 2011. De uitgaven van Helmond zijn juist iets gedaald, van 4,2 mln. euro in 2008 naar 4,0 mln. euro in 2011. De uitgaven van Eindhoven zijn in 2011 gestegen.

Totale uitgaven	2008	2009	2010	2011
Breda	7.987.933	11.210.411	9.929.934	10.130.743
Den Bosch	5.679.621	5.827.594	6.283.158	6.537.314
Helmond	4.224.229	4.012.407	4.017.835	4.019.676
Eindhoven			7.077.108	7.325.473

De uitgaven per hectare voor beheer en onderhoud aan groen lopen sterk uiteen tussen de verschillende gemeenten. Een duidelijke daling van de uitgaven per hectare is in de tijd niet waarneembaar t/m 2011. In de begroting van 2012 is voor Breda wel een daling van de uitgaven naar 17.319 per hectare te zien. Vermeld moet worden dat de hogere uitgaven in 2011 van Breda voor een belangrijk deel komen door de omvorming van het areaal groen, om te zorgen dat in de toekomst lagere onderhoudsuitgaven gerealiseerd worden (Jaarverslag 2011).

Uitgaven (ha)	2008	2009	2010	2011
Breda	14.871	20.870	17.700	19.223
Den Bosch	11.734	12.036	13.002	13.427
Helmond				7.669
Eindhoven			10.579	10.617

In interviews is aangegeven dat de ervaringen in de afgelopen jaren zijn dat het erg lastig is om een goede vergelijking tussen gemeenten te maken. Iedereen hanteert andere begrotingssystematieken en heeft andere areaalsystemen. Bovendien zijn er grote verschillen in de

toerekening van overhead kosten. Uit een groenbenchmark van Alterra (Wageningen) waarin de gemeente Breda al jaren participeert blijkt bijvoorbeeld dat de gemeente Breda in zijn totaliteit veel kosten heeft, maar als het gecorrigeerd wordt voor overhead, de gemeente Breda op het gemiddelde van deelnemende gemeenten van gelijke grote zit. In de interviews wordt aangegeven dat het beeld dat Breda meer uitgeeft aan het onderhoud van groen dan de andere gemeenten wordt herkend. Aangegeven wordt dat dit voornamelijk komt doordat Breda meer beheer en onderhoud van groen in eigen beheer heeft dan de andere gemeenten.

Verlichting

Hierbij gaat het om de som van de lichtmasten in aantal stuks en in € voor het onderhoud. Het areaal aan verlichting ziet er voor de verschillende gemeenten als volgt uit:

Areaal in stuks	2008	2009	2010	2011
Breda	34.500	34.500	34.500	34.277
Den Bosch	25.561	26.322	26.554	26.554
Helmond	22.450	22.650	23.435	23.560
Eindhoven	0	0	46.112	46.448

* Voor 2008 zijn geen specifieke gegevens voor Breda beschikbaar. Het aantal km van 2009 is voor 2008 overgenomen.

Breda heeft de meeste lichtmasten ten opzichte van Den Bosch en Helmond. Eindhoven heeft aanzienlijk meer lichtmasten. Breda en Den Bosch hebben globaal gezien vergelijkbare totale uitgaven, ondanks dat het areaal van Breda groter is. Daarnaast is Den Bosch sinds 2008 aanzienlijk meer uit gaan geven aan het beheer en onderhoud van de lichtmasten.

Totale uitgaven	2008	2009	2010	2011
Breda	1.771.230	2.448.070	2.523.657	1.915.930
Den Bosch	1.601.236	2.096.966	2.188.030	2.313.446
Helmond	1.088.823	1.500.455	1.091.850	935.153
Eindhoven			869.893	1.338.323

Bij de eenheidsprijzen is het eenmalige hogere investeringsbudget in 2009 en 2010 in Breda terug te zien. Structureel geeft Den Bosch meer uit aan het beheer en onderhoud. Breda geeft echter meer uit per lichtmast dan Helmond en Eindhoven.

Uitgaven (stuks)	2008	2009	2010	2011
Breda	51	71	73	56
Den Bosch	63	80	82	87
Helmond	48	66	47	40
Eindhoven			19	29

Speelvoorzieningen

Hierbij gaat het om de som van speeltoestellen, sporttoestellen en bijbehorende borden + meubilair in aantal toestellen en in €. Hier zit de inspectie van speeltoestellen in. Het areaal aan speeltoestellen ziet er voor de verschillende gemeenten als volgt uit:

Areaal in stuks	2008	2009	2010	2011
Breda	3.355	2.980	3.538	
Den Bosch	2.196	2.199	2.234	2.302
Helmond	631	670	694	723
Eindhoven			1.996	2.085

Van 2011 zijn de aantallen van Breda niet bekend. Breda heeft de meeste speeltoestellen in vergelijking tot Den Bosch en Eindhoven. De lasten zijn eveneens het hoogst.

Totale uitgaven	2008	2009	2010	2011
Breda	624.681	997.909	804.263	1.134.679
Den Bosch	728.608	584.606	784.529	755.564
Helmond	348.109	321.036	291.009	286.400
Eindhoven			317.777	526.333

Per speeltoestel geven Breda en Eindhoven minder uit dan Den Bosch en Helmond. Zowel voor de totale uitgaven als bij de uitgaven per stuk is bij de gemeenten geen duidelijk beeld over de tijd herkenbaar. De uitgaven lopen per jaar sterk uiteen.

Uitgaven (stuks)	2008	2009	2010	2011
Breda	186	335	227	
Den Bosch	332	266	351	328
Helmond	552	479	419	396
Eindhoven			159	252

Reiniging

Hierbij gaat het om de som van straatreinigen in aantal kilometers en in €. Het aantal km 1 dat gereinigd wordt ziet er voor de verschillende gemeenten als volgt uit:

Areaal in km	2008	2009	2010	2011
Breda	990	994	1.075	
Den Bosch	661	675	675	675
Helmond	521	550	571	571
Eindhoven			1.014	1.048

Elke km 1 kan meerdere keren gereinigd worden. Eindhoven en Breda reinigen ongeveer hetzelfde aantal km 1. De totale lasten hiervoor lopen uiteen.

Totale uitgaven	2008	2009	2010	2011
Breda	2.030.612	2.504.369	2.529.665	2.409.960
Den Bosch	1.386.855	1.544.630	1.658.518	1.431.052
Helmond	1.638.770	1.647.814	1.712.967	1.713.130
Eindhoven			582.431	657.159

Breda heeft de hoogste totale uitgaven. Per kilometer lopen de uitgaven sterk uiteen. Dit komt voor een belangrijk deel doordat het aantal te reinigen kilometers niet betreft hoe vaak deze gereinigd worden.

Den Bosch heeft aangegeven dat er ook enkele werkzaamheden gerelateerd aan gladheidsbestrijding zijn onder reiniging. Op de totale kosten heeft dit echter geen significant effect.

Uitgaven (km)	2008	2009	2010	2011
Breda	2.051	2.519	2.353	
Den Bosch	5.155	4.944	5.282	5.858
Helmond	3.145	2.996	3.000	3.000
Eindhoven			575	627

Civieltechnische kunstwerken

Hierbij gaat het om de som van vaste bruggen in aantal stuks en in €. Bij de civieltechnische kunstwerken in Breda is uitgegaan van 179 bruggen. Totaal zijn er meer civieltechnische kunstwerken, maar de bruggen vertegenwoordigen een wezenlijk deel van het budget. Voor het referentiebeeld is uitgegaan van een gemiddeld oppervlak van 450 m² per brug. Het aantal civieltechnische kunstwerken ziet er voor de verschillende gemeenten als volgt uit:

Areaal in stuks	2008	2009	2010	2011
Breda			179	179
Den Bosch	244	259	409	409
Helmond				138
Eindhoven			205	210

Den Bosch heeft de meeste bruggen, en geeft hier totaal het meeste geld aan uit. Breda heeft de laagste uitgaven. Na Helmond heeft Breda eveneens het minste bruggen.

Totale uitgaven	2008	2009	2010	2011
Breda	440.880	498.174	525.071	289.102
Den Bosch	1.127.914	1.262.800	959.640	1.774.820
Helmond	1.296.145	421.442	459.750	669.066
Eindhoven			568.526	760.820

Per stuk gaf Breda in 2011 het minste uit. In 2010 was dit nog het meeste, maar de kanttekening moet geplaatst worden dat van Helmond over 2010 geen areaalgegevens beschikbaar zijn.

Uitgaven (stuks)	2008	2009	2010	2011
Breda			3.000	1.615
Den Bosch	4.623	4.876	2.346	4.339
Helmond				4.848
Eindhoven			2.774	3.623

Riolering

Hierbij gaat het om de totale lengte van de riolen (vrijval en druk) in aantal kilometers en in €. Het aantal km1 riolering ziet er voor de verschillende gemeenten als volgt uit:

Km1 riolering	2008	2009	2010	2011
Breda	1.179*	1.179	1.185	1.202
Den Bosch	661	675	675	675
Helmond	521	550	571	571
Eindhoven			1.236	1.248

* Voor 2008 zijn geen specifieke gegevens voor Breda beschikbaar. Het aantal km van 2009 is voor 2008 overgenomen.

De gemeente Breda heeft het grootste aantal km1 riolering, maar dit wijkt niet veel af van het areaal van Eindhoven. Den Bosch en Helmond hebben een kleiner areaal. Het areaal van Breda groeit licht, evenals dat van Den Bosch, Helmond en Eindhoven.

Breda heeft de hoogste lasten voor riolering (4,1 – 4,8 mln. per jaar). De lasten van de andere gemeenten variëren tussen 1,3 en 2,9 mln. euro per jaar. Het gaat om de totale uitgaven exclusief de kapitaallasten (en dus de gefinancierde investeringen) (Verbreed Rioleringsplan Breda 2009 – 2013).

Totale uitgaven	2008	2009	2010	2011
Breda	4.099.632	4.724.405	4.709.254	4.861.696
Den Bosch	2.008.127	2.401.210	2.777.100	2.857.143
Helmond	1.312.385	1.519.888	1.401.200	1.516.066
Eindhoven			2.637.260	1.965.777

Eindhoven heeft in 2011 5,8 mln. euro geïnvesteerd in een onderhoudsprogramma voor riolering (Onderhoudsbegroting Eindhoven). Dit is ingezet voor de vervanging van riolering (Dhr. Smeets, gemeente Eindhoven). In Breda vallen dergelijke kosten onder de investeringen (Verbreed Rioleringsplan Breda 2009 – 2013). Deze worden gefinancierd. De lasten hiervoor vallen daardoor onder de kapitaallasten, en zijn niet meegenomen in de bovengenoemde getallen voor de gemeente Breda. Om de vergelijking zuiver te houden zijn daarom de investeringen in 2011 van Eindhoven buiten de berekening gehouden.

Uitgaven (km)	2008	2009	2010	2011
Breda	3.477	4.007	3.975	4.045
Den Bosch	3.038	3.557	4.114	4.233
Helmond	2.519	2.763	2.454	2.655
Eindhoven			2.134	1.575

De uitgaven van Breda en Den Bosch aan riolering liggen per km redelijk dicht bij elkaar. In Breda, Den Bosch en Helmond is een licht stijgende trend van de uitgaven per km te zien. In Eindhoven is juist een sterke daling waar te nemen in 2011, maar in dat jaar is in Eindhoven wel fors geïnvesteerd in vervanging van riolering (Onderhoudsbegroting Eindhoven).

Verkeerbeheer (VRI)

Hierbij gaat het om het totaalbedrag exclusief kapitaallasten in €. Hier zitten geen kosten bij voor straatnaamborden, verkeerstekens en wegmarkeringen. Het aantal VRI's ziet er voor de verschillende gemeenten als volgt uit:

Areaal in stuks	2008	2009	2010	2011
Breda	107	107	107	107
Den Bosch	54	59	63	63
Helmond	62	62	63	64
Eindhoven			165	165

Het aantal VRI's loopt sterk uiteen tussen de gemeenten. Eindhoven heeft met 165 stuks de meeste. De uitgaven aan VRI's zijn nagenoeg gelijk tussen Breda, Den Bosch en Helmond.

Totale uitgaven	2008	2009	2010	2011
Breda	525.000	539.379	543.625	785.852
Den Bosch	521.588	525.685	724.650	628.713
Helmond	777.298	406.273	555.837	574.732
Eindhoven			940.000	940.000

Uitgaven (stuks)	2008	2009	2010	2011
Breda	4.907	5.041	5.081	7.344
Den Bosch	9.659	8.910	11.502	9.980
Helmond	12.537	6.553	8.823	8.980
Eindhoven			5.697	5.697

Per stuk lopen de eenheidsprijzen sterk uiteen tussen de gemeenten. Zowel Den Bosch als Helmond geven per VRI meer uit dan Breda en Eindhoven. In Breda stijgen de uitgaven wel fors in 2011.

Ecologisch groen

Hierbij gaat het om de som van bermen en ecologisch beheer in aantal hectare en in €. Bij Helmond zijn deze kosten bij groen inbegrepen. Het aantal hectare ecologisch groen ziet er voor de verschillende gemeenten als volgt uit:

Areaal in ha	2008	2009	2010	2011
Breda	802	802	825	789
Den Bosch	250	260	262	267
Eindhoven			600	600

Breda heeft veruit het grootste areaal aan bermen en ecologisch groen. De lasten hiervoor zijn dan ook het hoogst in vergelijking tot Den Bosch en Eindhoven.

Totale uitgaven	2008	2009	2010	2011
Breda	1.239.410	1.518.922	1.477.791	1.489.225
Den Bosch	256.757	320.255	314.308	390.170
Eindhoven			611.200	645.730

Per hectare geeft Breda meer uit aan het beheer en onderhoud dan Den Bosch en Eindhoven.

Uitgaven (ha)	2008	2009	2010	2011
Breda	1.545	1.894	1.791	1.887
Den Bosch	1.027	1.232	1.200	1.461
Eindhoven			1.019	1.076

Gladheidsbestrijding

Hierbij gaat het om de som van gladheid in aantal kilometers en in €. Strooien in 2 rijrichtingen telt ook dubbel in het aantal km¹. Het gaat om het totaal van wegen en fietspaden waar gestrooid wordt. Het aantal km¹ weg dat gestrooid wordt per jaar ziet er als volgt uit:

Areaal in stuks	2008	2009	2010	2011
Breda	511	522	602	606
Helmond				668
Eindhoven			1.494	1.514

Van Den Bosch is niet bekend hoeveel km¹ weg er gestrooid wordt in een jaar. Eindhoven en Breda geven het meeste uit aan gladheidsbestrijding. Het areaal van Eindhoven is groter dan het areaal van Breda.

Totale uitgaven	2008	2009	2010	2011
Breda	594.506	1.037.062	1.894.885	719.857
Den Bosch	191.333	556.825	993.986	249.263
Helmond	271.830	298.186	389.432	322.447
Eindhoven			1.951.372	636.265

Breda geeft per hectare aanzienlijk meer uit aan gladheidsbestrijding dan Helmond en Eindhoven. Het aantal kilometers dat gereinigd wordt is vergelijkbaar met dat van Helmond.

Uitgaven (km)	2008	2009	2010	2011
Breda	1.163	1.987	3.148	1.188
Helmond				483
Eindhoven				420

Bijlage 3 Vergelijking tevredenheid burgers

Buitenruimte Breda in vergelijking met 3 steden.

De gemeenten Eindhoven, Helmond en 's-Hertogenbosch voeren elk eigen onderzoeken uit naar de waardering van inwoners ten aanzien van de publieke buitenruimte. Van elke gemeente afzonderlijk kan de waardering van de publieke ruimte in beeld worden gebracht. Tevens is te zien welke ontwikkelingen zich voordoen in de loop der jaren.

Gezien het feit dat de manier van enquêteren per gemeente verschilt, is het niet mogelijk om gegevens met elkaar te vergelijken. Wanneer een vraag anders is gesteld kan dit immers gevolgen hebben voor het gegeven antwoord. Een vergelijking tussen antwoorden van verschillende vragen is hierdoor niet mogelijk. Op basis van de algehele beeld wat ontstaat naar aanleiding van de onderzoeken per gemeente kan er een vergelijking gemaakt worden tussen de gemeenten. Deze vergelijking betreft een vergelijking van algehele trend per gemeente.

Uit de onderzoeken van de vier gemeenten komt naar voren dat in geen van de gemeenten sprake is van een neerwaartse trend in de tevredenheid van burgers ten aanzien van het onderhoud van de publieke buitenruimten. In de gemeente 's-Hertogen Bosch is sprake van een duidelijke toename van tevredenheid. Op vrijwel elk aspect van de publieke buitenruimte scoort de gemeente beter dan in voorgaande jaren. Uit de inwoners enquête van de gemeente Helmond blijkt dat de tevredenheid van inwoners over de jaren heen nagenoeg gelijk blijft. Uit de laatste meting in 2011 blijkt dat de rapportcijfers ten aanzien van verschillende aspecten van de buiten ruimte licht gestegen zijn ten opzichte van de voorgaande jaren. Ook in de gemeente Eindhoven hebben zich geen opmerkelijke verschillen voorgedaan in vergelijking met de andere jaren. Uit de inwoner enquête van de gemeente Eindhoven blijkt dat er nagenoeg geen verschil is op te merken in de waardering van inwoners ten aanzien van de publieke buitenruimte.

Leefbaarometer

Uit de scores van de Leefbaarometer (2010) blijkt dat de vier gemeenten niet veel verschillen in scores. Er bestaat weinig verschil tussen de waardering ten aanzien van de publieke ruimten in de vier gemeenten. De totaalscore die de leefbaarheid uitdrukt is in de vier gemeenten 'Positief'. Enkele deelscores die medebepalend zijn voor de totaalscore verschillen.

Leefbaarometer	Totaal score ³	Deelscore Publieke Ruimte (0= landelijk gemiddelde)
Breda	Positief	-13
Helmond	Positief	-11
Eindhoven	Positief	-12
S' Hertogen Bosch	Positief	-5

Bron: Leefbaarometer scores 2010, Ministerie BZK.

3

In de Leefbaarometer is leefbaarheid gedefinieerd als 'de mate waarin de leefomgeving aansluit bij de voorwaarden en behoeften die er door de mens aan worden gesteld'. Om de leefbaarheid te kunnen bepalen wordt gebruik gemaakt van 49 onderliggende indicatoren. Deze worden vervolgens onderverdeeld in zes leefbaarheidsdimensies: te weten: woningvoorraad, publieke ruimte, Voorzieningen niveau, bevolkingssamenstelling, sociale Samenhang en Veiligheid. De deelscores (niet de totaal score) kan een waarde tussen -50 (een grotere negatieve afwijking) en +50 (een grote positieve afwijking) aannemen. Gegeven het feit dat de leefbaarheid situatie in Nederland gemiddeld positief beoordeeld wordt, kan het voorkomen dat (bijna) alle deelscores negatief uitvallen bij een matig positieve totaalscore.

Inmiddels is er een nieuwe Leefbarometer (2013) uitgekomen met gegevens uit 2012. Daaruit blijkt dat de score voor Breda op punten iets negatiever is geworden, al blijft de overall score aan de 'positieve' kant vergeleken met veel andere grote gemeenten.

Eindhoven

Sinds 2009 wordt aan Eindhovenaren gevraagd om middels een rapportcijfer aan te geven in welke mate men tevreden is over het onderhoud van de buurt en het schoonhouden van de straat. In 2012 Eindhovenaren beoordelen het onderhoud van de buurt met een 6,7. In voorgaande jaren scoorde Eindhoven hetzelfde. Er is geen noemenswaardig verschil op te merken in de waardering van burgers ten aanzien van het onderhoud van de buurt. Het rapportcijfer met betrekking tot het schoonhouden van de straat is in de verschillende jaren niet veel veranderd. In 2012 beoordeelt de Eindhovenenaar het schoonhouden van de straten met een 6,6. In voorgaande jaren scoorde Eindhoven een 6,5.

Sinds 2004 meet de gemeente Eindhoven de tevredenheid van burgers middels een inwoner enquête. Sinds 2011 is dit beschikbaar op internet. Eindhovenaren zijn tevreden over het onderhoud van de hoofdwegen, het onderhoud van de bomen in de buurt en de straatverlichting. Eindhovenaren zijn minder tevreden over de hondenpoep in de straat en het zwerfvuil in de straat.

Helmond

Het oordeel van de bewoners over het onderhoud van de buurt lijkt in de jaren nagenoeg niet veranderd. Het merendeel van de inwoners is tevreden over het onderhoud van het grijs, groen en blauw in de eigen buurt. In 2008 is men het minder tevreden over het onderhoud dan in andere jaren. In 2009 is er een toename in het percentage tevreden inwoners ten aanzien van het onderhoud in de eigen buurt. In 2011 houdt deze stijgende lijn aan en is zeven op de tien Helmonders tevreden over het onderhoud van de straten, trottoirs, paden en pleinen in de buurt. Bijna zeven op de tien Helmonders geeft aan tevreden te zijn over het onderhoud van de plantsoenen en parken in de buurt. Bijna drie kwart van de Helmonders geeft aan tevreden te zijn over het onderhoud van de sloten, vijvers en waterpartijen in de buurt.

's-Hertogenbosch

In 2011 heeft de gemeente 's-Hertogenbosch middels een inwoner enquête gevraagd naar de mening van inwoners ten aanzien van het onderhoud en het schoonhouden van de openbare ruimte. Uit de meting van 2011 blijkt dat inwoners meer tevreden zijn over het schoonhouden van de buurt dan in voorgaande jaren. De tevredenheid weergegeven in rapportcijfers toont aan dat op elk aspect beter wordt gescoord dan in voorgaande jaren. Zo beoordelen inwoners het schoonhouden van de naaste woonomgeving met een 6,6. In voorgaande jaren werd dit aspect nog beoordeeld met een 5,7 in 2007 en een 6,2 in 2009. De inwoners van 's-Hertogenbosch beoordelen het onderhoud van het groen met een 7,8. Ook dit cijfer is een verbetering in vergelijking met voorgaande jaren. Het onderhoud van de wegen wordt beoordeeld met een 7,6. Ook hier is een verbetering opgetreden in vergelijking met voorgaande jaren.

De gemeente 's-Hertogenbosch voert sinds 2002 een tweejaarlijks onderzoek uit naar de tevredenheid van inwoners ten aanzien van het schoonhouden en het beheer van de openbare ruimte. Uit deze onderzoeken blijkt dat het aandeel tevreden inwoners met de jaren geleidelijk toeneemt. Op vrijwel elk aspect van de openbare ruimte wordt beter gescoord dan in het voorgaande jaar.

Tabellen en figuren

Percentage Eindhovenaren dat tevreden is over de openbare ruimte	2010	2011
Verharding:		
Tevreden over het onderhoud van trottoirs	66	63
Tevreden over het onderhoud van hoofdwegen	82	80
Stedelijk groen:		
Tevreden over het onderhoud van de bomen in de buurt	82	81
Tevreden over het aantal bomen in de straat	67	65
Verlichting:		
Tevreden over de straatverlichting	86	89
Speelplaatsen:		
Tevreden over het onderhoud van speelplaatsen	78	79
Reiniging:		
Tevreden over aanwezigheid van hondenpoep	41	45
Tevreden over zw erfvuil op straat	53	55
Tevreden over het zw erfvuil in openbaar groen	53	57
Onkruid:		
Tevreden over het onkruid op de stoep/straat	58	57

Bron: Buurtmonitor Eindhoven (2011).

Eindhovenaren geven rapportcijfer voor aspecten van de openbare ruimte (schaal 1 – 10)	2009	2010	2011	2012
Rapportcijfer voor het onderhoud/ reparatie van de buurt	6,5	6,5	6,6	6,7
Rapportcijfer voor het schoonhouden van de straat	6,5	6,5	6,5	6,6

Bron: Buurtmonitor Eindhoven (2011).

Tevredenheid inwoners Helmond ten aanzien van Onderhoud	2006	2007	2008	2009	2011
Percentage inwoners dat tevreden is over grijs: Straten, trottoirs, paden en pleinen in de buurt	69	70	63	66	70
Percentage inwoners dat tevreden is over groen: Plantsoenen en parken in de buurt	69	70	63	66	69
Percentage inwoners dat tevreden is over blauw: Sloten, vijvers en waterpartijen in de buurt	75	67	65	72	74

Bron: Gemeente Helmond (2012) Hoe staat Helmond er anno 2012 voor?

Beoordeling inwoners Helmond verloedering openbare ruimte (schaal 1-10) (1= geen verloedering 10=zeer slechte staat, veel verloedering)	2004	2006	2008	2009	2011
Mate van verloedering per wijk o.b.v. rommel op straat, hondenpoep op straat, vernieling van bushokjes, bekladding muren en/of gebouwen	4,3	3,3	3,4	3,5	3,4

Bron: Gemeente Helmond (2012) Hoe staat Helmond er anno 2012 voor?

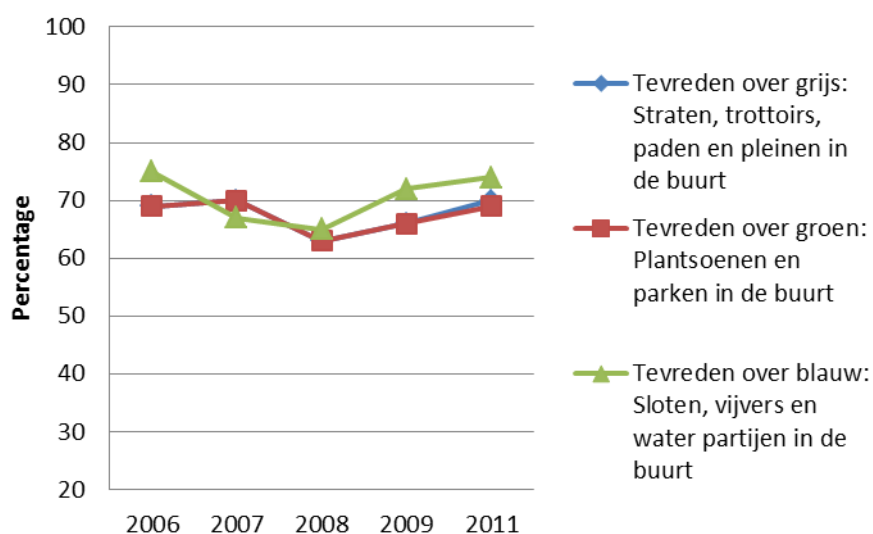
Inwoners 's-Hertogenbosch geven rapportcijfer voor aspecten van de openbare ruimte (schaal 1 – 10)	2007	2009	2011
Rapportcijfer voor het schoonhouden van de naaste woonomgeving	5,7	6,2	6,6
Rapportcijfer onderhoud groen	7	7,4	7,8
Rapportcijfer onderhoud wegen	6,9	7,1	7,6
Rapportcijfer onderhoud straatmeubilair	6,9	7,2	7,2

Bron: Gemeente 's-Hertogenbosch (2012) Omnibus 2011.

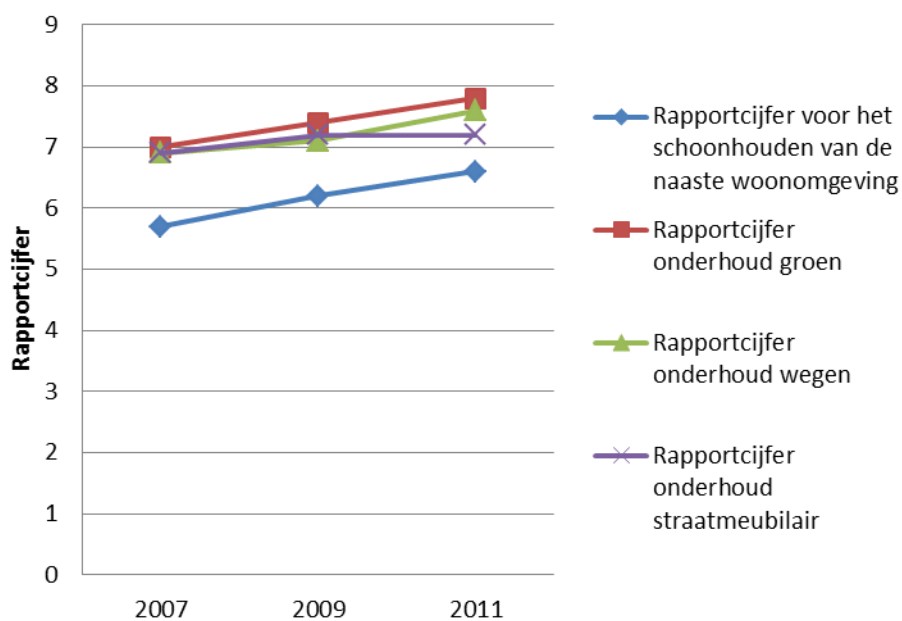
S'-Hertogenbosch: Percentage dat vindt dat de woonomgeving redelijk/goed wordt schoongehouden	2002	2005	2007	2009	2011
Verharding					
Onderhoud bestrating	79	80	78	79	82
Onderhoud trottoirs	67	70	67	69	76
Onderhoud wandelpaden	69	72	70	63	78
Onderhoud fietspaden	74	75	76	79	85
Stedelijk groen					
Maaien van gazons (parken en plantsoenen)	-	-	82	84	87
Maaien van bermen	-	-	75	79	82
Snoeien van bomen	-	-	71	73	78
Snoeien van struiken	-	-	64	71	76
Verwijderen van herfstblad	61	59	58	64	65
Verlichting					
Onderhoud straatverlichting	78	78	81	82	82
Reiniging					
Verwijderen van zwafval	59	62	61	61	67
Vegen van de straten	70	71	70	72	79
Onkruid bestrijding					
Wieden van onkruid	-	-	64	71	76
Verwijderen van onkruid tussen stoeptegels	-	-	41	44	53

Bron: Gemeente 's-Hertogenbosch (2012) Omnibus 2011.

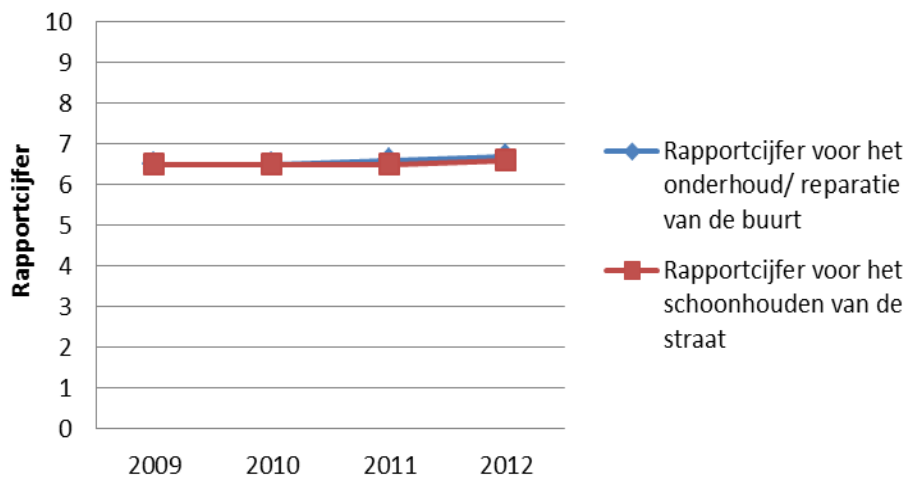
Helmond: Aandeel van de inwoners dat (zeer) tevreden is over het onderhoud van de openbare ruimte in de buurt

Inwoners 's-Hertogenbosch geven rapportcijfer voor aspecten van de openbare ruimte (schaal 1 – 10)

Eindhovenaren geven rapportcijfer voor aspecten van de openbare ruimte (schaal 1 – 10)

Bijlage 4 Geïnterviewde personen

Gemeente Breda

- Dhr. Vos
- Dhr. Van Doorn
- Dhr. Scheltema
- Dhr. Markessen
- Dhr. Bergkamp (Wethouder)

Gemeente Den Bosch

- Dhr. De Laat
- Mevr. Koenraad

Gemeente Helmond

- Dhr. Annotee

Gemeente Eindhoven

- Dhr. Smeets

Naast de persoonlijke interviews hebben wij een schriftelijke enquête afgenomen onder de fracties van de gemeente Breda. De volgende fracties hebben meegewerkt aan het onderzoek:

- VVD
- GroenLinks
- PvdA
- Breda '97
- D66
- SP
- TON
- CDA

Postbus 4175
3006 AD Rotterdam
Nederland

Watermanweg 44
3067 GG Rotterdam
Nederland

T 010 453 88 00
F 010 453 07 68
E netherlands@ecorys.com

W www.ecorys.nl

Sound analysis, inspiring ideas